

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**PLANLAMA VE TASARIM SÜRECİNE KATILIMIN KAMUSAL
PROJELER BAĞLAMINDA İRDELENMESİ:
ANTALYA KENT MERKEZİ ÖRNEĞİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Zeynep ESENGİL
(502061064)**

Anabilim Dalı : Mimarlık

Programı : Mimari Tasarım

HAZİRAN 2009

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**PLANLAMA VE TASARIM SÜRECİNE KATILIMIN KAMUSAL
PROJELER BAĞLAMINDA İRDELENMESİ:
ANTALYA KENT MERKEZİ ÖRNEĞİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Zeynep ESENGİL
(502061064)**

**Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 04 Mayıs 2009
Tezin Savunulduğu Tarih : 01 Haziran 2009**

**Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Hüseyin KAHVECİOĞLU (İTÜ)
Diğer Jüri Üyeleri : Yrd. Doç. Dr. İpek Yada AKPINAR (İTÜ)
Yrd. Doç. Dr. Pelin Pınar ÖZDEN (İÜ)**

HAZİRAN 2009

ÖNSÖZ

Öncelikle tezin oluşması ve gelişmesinde en önemli katkıyı sağlayan tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Kahvecioğlu'na, Antalya'nın gelişim sürecinde kentsel kararların toplum yararına verilmesinde önemli katkıları olan ve örnek alan çalışmasında bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan dönemlerinin Mimarlar Odası Antalya Şubesi Başkanları Sayın Osman Aydın ve babam Recep Esengil'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Bununla birlikte arşivini açan ve her türlü bilgi ve belgeye ulaşmamda bana kolaylık sağlayan Mimarlar Odası Yönetimine ve Kent Konseyi Genel Sekreteri Sayın Sema Nur Kurt'a, tez yazım sürecinde bilgilerini paylaşarak bana yol gösteren sayın hocam Yrd. Doç. Dr. Pelin Pınar Özden'e, Şehir Plancısı Dr. Kıvanç Kutluca'ya ve bu süreçte yanımda olarak bana destek veren annem Yüksek Mimar Nuran Esengil'e çok teşekkür ederim.

Mayıs 2009

Zeynep Esengil
(Mimar)

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	iii
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR.....	vii
ÇİZELGE LİSTESİ.....	ix
ŞEKİL LİSTESİ.....	xi
ÖZET.....	xiii
SUMMARY	xv
1. GİRİŞ	1
2. ÇALIŞMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİNİ OLUŞTURAN KAVRAMLAR.....	7
2.1 Katılım Kavramı.....	7
2.1.1 Katılım kavramının ortaya çıkışı.....	11
2.1.2 Planlama ve tasarım sürecine katılım.....	12
2.1.2.1 Katılımda rol alan aktörler	14
2.1.2.2 Katılım biçimleri, dereceleri ve yöntemleri	16
2.1.3 Katılımcı demokrasi – sivil toplum ilişkisi	22
2.2 Yönetişim Kavramı	25
2.2.1 Yönetişim kavramının ortaya çıkışı	27
2.2.2 Yerel yönetişimin temel unsurları: Yerel yönetimler ve STK’lar.....	29
2.2.3 Kent, planlama ve yönetişim üzerine	33
3. AVRUPA’DA PLANLAMA VE TASARIM SÜRECİNE KATILIM YAKLAŞIMLARI VE UYGULAMALAR.....	37
3.1 Avrupa’da Katılım Olgusuna Yaklaşımlar ve Belgeler	37
3.2 Çeşitli Ülkelerde Katılım Olgusunun Ele Alınışı ve Uygulama Örnekleri	42
3.2.1 İngiltere’de planlama ve tasarım sürecine katılım: Yasal ve yönetsel Düzenlemeler.....	43
3.2.1.1 Bölgesel düzeyde katılım	45
3.2.1.2 Yerel düzeyde katılım	47
3.2.2 Almanya’da katılımcı uygulama örneği: Nürnberg Belediyesi Kent Yenileme ve Koruma Dairesi	51
3.2.3 İspanya’da katılımcı sivil toplum geleneği: Mahalle birlikleri	55
4. TÜRKİYE’DE PLANLAMA VE TASARIM SÜRECİNE KATILIM OLGUSUNUN ELE ALINIŞI.....	61
4.1 Katılımı Destekleyen Yasal Düzenlemeler	61
4.2 Planlama Sürecine Katılım“SİZ”lık.....	68
4.2.1 Planlamanın yasal ve yönetsel boyutu	69
4.2.2 Süreçte rol alan yerel siyasi aktörler	73
4.3 Planlama ve Tasarımda Kamunun Hizmet Alma Yöntemleri.....	76
4.3.1 İhaleler.....	76

4.3.2 Tasarım yarışmaları	77
5. PLANLAMA VE TASARIM SÜRECİNE KATILIMIN KAMUSAL PROJELER BAĞLAMINDA İRDELENMESİ: ANTALYA KENT MERKEZİ ÖRNEĞİ	81
5.1 Çalışma Alanı Olarak Antalya ve Seçilme Yaklaşımları	83
5.1.1 Kentin planlama sürecinde katılım olgusu	83
5.1.2 Süreçte rol alan yerel aktörler.....	92
5.1.3 Kamusal projelerde kamunun hizmet alma yöntemleri	94
5.2 Örnek Alan Çalışması	95
5.2.1 Kalekapısı ve Çevresi Geleneksel Kent Merkezi	96
5.2.2 Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası ve Peyzaj Düzenlemesi	105
5.2.3. Konyaaltı Kent Meydanı	110
5.3 Bölüm Değerlendirmesi.....	114
6. SONUÇ	117
KAYNAKLAR.....	127
EKLER.....	137

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABB	: Antalya Büyükşehir Belediyesi
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ACE	: Avrupa Mimarlar Konseyi
AKK	: Antalya Kent Konseyi
BYKP	: Beş Yıllık Kalkınma Planları
CABE	: Mimarlık Yapılı �evre Komisyonu
CEC	: Avrupa Toplulukları Komisyonu
COE	: Avrupa Konseyi
ÇED	: Çevresel Etki Değerlendirmesi
�OB	: �evre Orman Bakanlığı
DETR	: İngiltere �evre, Ulaşım ve Bölge Bölümü
ESDP	: Avrupa Mekansal Gelişme Perspektifi
GMP	: Büyükşehir Metropolitan Planı
�İBTA	: İl İl Büyük Türkiye Ansiklopedisi
KOP	: Özel Proje Alanı
LDD	: Yerel Gelişme Dokümanı
LDF	: Yerel Gelişme �er�evesi
LPA	: Yerel Planlama Otoritesi
LSP	: Yerel Stratejik Ortaklıkları
MİA	: Merkezi İ� Alanı
MGA	: Merkezi Gelişme Aksları
MO	: Mimarlar Odası
ODPM	: İngiltere Dı�ı�leri Bakanlığı Ofisi
OECD	: Ekonomik İşbirliği Kalkınma �rg�t�
ÖİB	: Özelleştirme İdaresi Başkanlığı
RDP	: Bölgesel Gelişme Planı
RPB	: Bölgesel Planlama Kurumu
RSS	: Bölgesel Mekansal Strateji
SCI	: Toplum Katılım Bildirimi
SPO	: Şehir Plancıları Odası
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
TTB	: Turizm ve Tanıtma Bakanlığı
UNECE	: Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Konseyi
YG 21	: Yerel Gündem 21

ÇİZELGE LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Çizelge 3.1: İngiltere’de planlama sistemi.	43
Çizelge 4.1: AB’de uygulanan ÇED süreci	66
Çizelge 4.2: Türkiye’de planlama sistemi.....	69
Çizelge 5.1: Antalya kentinin tarihsel süreçte yayılma alanı	84
Çizelge 5.2: 2002 yılı Büyükşehir nüfusunun sosyal nitelikleri.....	88
Çizelge A.1: Son yirmi yılda kent merkezinde kamu sektörü tarafından elde edilen projeler ve katılım.....	177
Çizelge A.2: Türkiye’de 1970 - 2008 yılları arasında düzenlenen yarışmalar.....	179

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1 : Arnstein'in sekiz basamaklı katılım merdiveni.....	10
Şekil 2.2: Katılım sürecinde rol alan aktörler.....	15
Şekil 3.1: RSS'lerin revizyon süreci ve sürece katılan aktörler	46
Şekil 3.2: Yerel düzeyde yapılan planlama başvurusu	48
Şekil 3.3: Hükümet Sekreterliğine yapılan başvurunun değerlendirilme yöntemleri	49
Şekil 3.4: Yenileme yapılacak alanda oturan Türk vatandaşlara gönderilen Türkçe broşür	54
Şekil 3.5: Günümüzde Olimpiyat Köyünün yer aldığı sahil şeridi, 1960'larda sanayi yapılarına ve gecekondulara ev sahipliği yapmaktadır.....	58
Şekil 3.6: Olimpiyat Köyü ve sahil düzenlemesi.....	59
Şekil 5.1: Elde edilme yöntemlerine göre kamusal projeler.....	82
Şekil 5.2: "Planlama Bürosu"nun örgütlenme şeması	89
Şekil 5.3: Mimarlar Odası şubelerine göre üye dağılımı.....	93
Şekil 5.4: Antalya'da 1970-2008 yılları arasında tasarım yarışması açan kurumlar ve yarışmaların nitelikleri.....	95
Şekil 5.5: Kalekapısı ve çevresinde yapılan kamusal projeler	96
Şekil 5.6: Kentli tarafından benimsenmeyen projelerden birisi; Dönerciler Çarşısı.....	98
Şekil 5.7: Projenin elde edilme sürecinde katılım	99
Şekil 5.8: Projenin elde edilme sürecinde katılım	100
Şekil 5.9: Projenin elde edilme sürecinde katılım	102
Şekil 5.10: Projenin elde edilme sürecinde katılım	103
Şekil 5.11: Okullar bölgesinde yıkılan üç yapı.....	104
Şekil 5.12: Projenin elde edilme sürecinde katılım	105
Şekil 5.13: Dokuma Fabrikası ve yakın çevresi	106
Şekil 5.14: MDC Turkmall tarafından hazırlanan proje.....	108
Şekil 5.15: Projenin elde edilme sürecinde katılım	109
Şekil 5.16: Konyaaltı Meydanı ve yakın çevresi	110
Şekil 5.17: İlk paftada Karayolları Genel Müdürlüğü'ne ait sosyal tesis alanı kurumun talebi üzerine ikinci paftada görüldüğü üzere turistik tesis alanı ve günübirlik alana dönüştürülmüştür.....	111
Şekil 5.18: İlk pafta Kent Konseyinin plan tadilatı önerisi, ikinci pafta ise tartışmalar sonucu uzlaşmaya varılan öneri	112
Şekil 5.19: Kent meydanında kaçak çıkmalara maruz kalan yapılar.....	112
Şekil 5.20: Projenin elde edilme sürecinde katılım	113
Şekil A.1: Mimarlar Odası Antalya Temsilciliğinin 16.02.1979 tarihinde aldığı 1 ve 2 No'lu toplantı kararları.....	138
Şekil A.2: Meclis kararı ile ilgili yürütmenin durdurulması için MO'nun 24.02.1989 tarihinde aldığı dava açma kararı.....	139

Şekil A.3: Belediye meclisinin “Planlama Bürosu” ile ilgili 21.02.1992 gün ve 117 sayılı kararı	140
Şekil A.4: Meslek odalarının ilan edilen Nazım İmar Plana itirazını içeren rapor..	144
Şekil A.5: Meslek odalarının Antalya İdare Mahkemesi'ne dava dilekçesi.....	147
Şekil A.6: Antalya İdare Mahkemesi’nin 1/5000 ölçekli Antalya Nazım İmar Plan’ını iptal kararı.....	154
Şekil A.7: ÖİB tarafından onanan plana Antalya Mimarlar Odasının basın açıklaması ile tepkisi	159
Şekil A.8: İlgili tarafların Maliye Bakanlığına ilettiği itiraz dilekçesi	161
Şekil A.9: Koruma Bölge Kurulu’nun yapıların korunmasına ilişkin kararı.....	162
Şekil A.10: Plan tadilatının kesinlik kazanmasına ilişkin açıklama raporu.....	165
Şekil B.1: ABB İmar Yönetmeliği’nin MO, ŞPO ve Büyükşehir Belediyesi İmar Müdürlüğü ile ortaklaşa hazırlanmasına ilişkin Atılım Gazetesinin 22.12.1998 tarihli haberi	169
Şekil B.2: Halktan gelen görüşler doğrultusunda alanda park ve gençlik merkezi yapılmasına karar verilmiş ve bu doğrultuda yarışma açılmasına ilişkin Antalya Gazetesi 18.04.1992 tarihli haberi.....	170
Şekil B.3: Dönemin Büyükşehir Belediye Başkanı Bekir Kumbul tarafından önerilen “Danışma Kurulu”nun hayata geçmesi üzerine Hürses Gazetesinin 17.06.1999 tarihli haberi	171
Şekil B.4: Danışman jüri üyeleri bölge esnafının düşüncelerini öğrenmek için toplantı düzenlemesine ilişkin Ekspres Gazetesinin 14.09.2001 tarihli haberi	171
Şekil B.5: Fabrika’nın ÖİB tarafından “Özelleştirme Yasası” kapsamında satışa çıkarılmasına ilişkin Gerçek Gazetesinin 2.06.2004 tarihli haberi	172
Şekil B.6: Kent Konseyi ve ilgili tarafların Koruma Bölge Kuruluna başvurusu ile ilgili Ekspres Gazetesinin 12.09.05 tarihli haberi.....	173
Şekil B.7: Sanatçıların fabrika yapılarının korunarak müzeye dönüştürülmesi talebi üzerine Birgün Gazetesinin 3.10.05 tarihli haberi.....	174
Şekil B. 8: Kent Konseyinin hazırladığı plan tadilatının Belediye Meclisinde kabul edilmesi kentli tarafından sevinçle karşılanmasına ilişkin Antalya Gazetesinin 10.03.2002 tarihli haberi.....	175

PLANLAMA VE TASARIM SÜRECİNE KATILIMIN KAMUSAL PROJELER BAĞLAMINDA İRDELENMESİ: ANTALYA KENT MERKEZİ ÖRNEĞİ

ÖZET

Kentsel mekanın biçimlenmesi, toplumda çeşitli güçleri ile ön plana çıkan grupların çıkar çatışmalarıyla karşı karşıya kaldığı politik karar verme sürecinin bir ürünüdür. Bu süreçte kentlerin, kamu yararı göz önünde tutularak saydam, çok aktörlü, katılımcı ve çoğulcu demokrasi anlayışı ile yönetilmesi gerekmektedir. 21. yüzyılda küresel düzeyde rekabet edebilen, sürdürülebilir ve yaşanabilir kentler yaratmak amacıyla bugün ülkeler yasal ve yönetsel düzenlemelerinde çeşitli regülasyonlar yapmaktadır. Merkezi yönetim anlayışının hakim olduğu ülkemizde kentlerin çoğulcu ve katılımcı bir anlayışıyla yönetilmediği, kentsel politikaların karar verme süreçlerine kentsel aktörlerin katılımını sağlayan iletişim ve paylaşım ortamlarının, danışma ve uzlaşma mekanizmalarının geliştirilmediği açıktır. Tezin amacı, bu eksikliğin kentsel mekanda yarattığı olumsuz sonuçlardan yola çıkılarak belirlenmiş, Türkiye’de politik karar verme sürecinin bir ürünü olarak planlama ve imar faaliyetlerinin uygulanması ve denetlenmesi, katılım anlayışı üzerinden incelenmiştir. Özellikle son dönemde AB’ye üyelik sürecine giren ülkemizde çeşitli reform paketleri ile yasal ve yönetsel düzenlemelerde regülasyonlar yapılmaktadır. Ancak bu düzenlemelerin kent yaşamında yer bulması ve yerel aktörler olarak yerel otorite ve kentli tarafından benimsenmesi zaman alacak gibi görünmektedir.

Katılımın en üst düzeyi olarak kentli denetimi kentsel mekanın biçimlenmesinde oldukça önemlidir. Türkiye’de kentsel mekanın denetlenmesi imar planları aracılığıyla gerçekleşmektedir. Ancak kent planlarının esneklikten uzak, durağan imar anlayışı ve niceliksel denetim yaklaşımının toplumun sürekli değişen dinamik yapısı karşısında yetersiz kalması imar planlarını değişiklik ve müdahalelere açık hale getirmektedir. Yerel yönetimlerin karar alma süreçlerinde bilimsel ve demokratik denetleme mekanizmalarının yer almaması, belediye yönetimlerinde "başkan merkezli" yapının hakimiyeti, en sorunlu organ olarak belediye meclislerinin bağlayıcı yasal sorumluluklarının olmaması ve çeşitli çıkar gruplarının planlama ile ilgili konularda yerel yönetimler üzerinde baskı oluşturmaları, kentsel kararların alınmasında "kamu yararı" ilkesinin göz ardı edilmesine neden olmaktadır.

Kentlinin planlamaya katılımı imar planlarının belediyeler tarafından askıya çıkartıldığı dönemde gerçekleşmekte, kentli plan kararlarına itiraz ederek denetleme görevini yerine getirmektedir. Diğer taraftan, yapılaşma faaliyetleri, imar planlarının izin verdiği şekilde gelişmektedir. Kişilerin, kurum veya kuruluşların özel alanında giren birçok yapı gündelik yaşamda kamu tarafından sürekli olarak tüketilse dahi kamunun bu yapıların üretim sürecine katılması söz konusu değildir. Bu bağlamda, Türkiye koşullarında kentlinin katılımı ancak gerçek sahipleri olarak kamusal projelerin üretim sürecinde olabileceği düşüncesi ile Antalya örnek alan çalışmasında kamu sektörü tarafından elde edilen projelerin üretim sürecine katılım ele alınmıştır.

Bugün ülkemizde kendine özgü özellikleri ile öne çıkan kentlerden birisi olarak Antalya’da kentin geleceğini ilgilendiren önemli kararların verilme sürecinde kentsel aktörlerin çeşitli biçimlerde örgütlenerek kentsel mekanın biçimlenmesinde olumlu sonuçlar elde ettiği gözlenmiştir. Kentli tarafından geliştirilen ilişkilerin, disiplinler arası oluşturulan iletişim ve paylaşım ortamlarının ve yerel yönetim ile ilgili taraflar arasında kurulan danışma mekanizmaları, Türkiye geneline örnek olacak nitelikte bulunmuştur. Bu bağlamda, örnek alan çalışmasında kentin son elli yıllık planlama süreci ve bu sürecin son yirmi yıllık döneminde yerel aktörlerin kamusal projelerin planlama ve tasarım sürecine katılımı incelenmiştir. Kentin bütününe ilgilendiren öneme sahip üç alanda gerçekleştirilen projeler; elde ediliş biçimleri, planlama ve tasarım sürecinde rol alan aktörler ve katılım biçimleri, dereceleri ve yöntemleri bağlamında ele alınmıştır. Çalışma yöntemi olarak, literatür ve arşiv araştırması yapılmıştır. Yerel basında projelerin her aşamasıyla ilgili çıkmış haberler toplanarak bir envanter oluşturulmuştur. Kent Konseyi ve Mimarlar Odası arşivinde yer alan dönemin önemli belgeleri olan toplantı tutanakları, plan tadilat önerileri, basın açıklamaları, dava dilekçeleri gibi resmi evraklara ulaşılarak elde edilen yerel bilgi desteklenmiştir. Bununla birlikte, projelerin gündeme geldiği dönem belediye meclis üyesi olan kişiler, Mimarlar Odası Başkanları ve Kent Konseyi Çalışma Grubu Başkanları ile karşılıklı görüşmeler yapılarak elde edilen bilginin detaylandırılması sağlanmıştır.

EXAMINATION OF THE PARTICIPATION IN PLANNING AND DESIGN PROCESS IN THE CONTEXT OF PUBLIC PROJECTS - ANTALYA CITY CENTER CASE

SUMMARY

Shaping urban spaces is a product of the political decision-making process facing the conflicts of interests between groups that stand out in the society with their various powers. In this process, cities should be administered with a transparent, multi-player, participative and pluralistic democracy concept by taking the public interest into consideration. With the purpose of creating competitive, sustainable and habitable cities at the global level in the 21st century, countries have been making several regulations in legal and administrative arrangements. It is obvious that cities are not administered with a pluralist and participative concept, communication and sharing platforms and consultation and negotiation mechanisms, which provide the participation of urban actors in the decision-making process of urban policies, are not developed in our country where a central government concept is dominant. The purpose of thesis has been determined considering the negative results of this deficiency on urban spaces and the application and inspection of planning and development activities, which are regarded as a product of the political decision-making process in Turkey, have been examined with the concept of participation. Regulations are being made in legal and administrative arrangements with various reform packages especially in our country that has been going through the EU membership process recently. However, it seems that it will take time to make these arrangements become a part of urban life and be adopted as local actors by the local authority and citizens.

The control of citizens as the top level of participation is extremely important in shaping urban spaces. The supervision of urban spaces in Turkey is realized by means of development plans. However, development plans become vulnerable to modifications and interventions because of the urban plans that are far from being flexible and static public works and quantitative supervision approach that become incapable due to the continuously changing dynamic structure of the society. The obstacles avoiding making positive urban decisions for the public are the lack of scientific and democratic control mechanisms in the decision-making process of local administrations; the dominance of mayor-centric structure in municipalities; city councils, which can be regarded as the most problematic organ, having no binding legal responsibilities and the pressure of various interest groups on local administrations about the related subjects.

The inspection made by citizens as the highest level of participations is extremely important in shaping urban spaces. The inspection of urban spaces is made by means of development plans in Turkey. The participation of citizens in planning is realized when the development plans are suspended by municipalities and citizens inspect by objecting to the plan decisions. On the other hand, development activities conducted in the field of people, institutions or organizations develop in parallel with development plans. Although these buildings are continuously consumed by the

public in the daily life, the public is not allowed to participate the planning and design process of these buildings. In this context, considering that the participation of citizens under the circumstances in Turkey can only be possible when they are the real owners during the production stage of public projects, the participation in the production process of public projects has been examined in Antalya sample field study.

Today it is observed that urban actors are organized in various ways and obtain positive results in the decision-making process of important decisions related to the future of the city in Antalya, which is one of prominent cities with its distinctive properties in our country. The results of the relationships developed by citizens, creation of interdisciplinary communication and sharing platforms and the consultation mechanisms established between parties regarding the local administration have been found to set a good example for entire Turkey. In this context, city's planning process in the last fifty years and the participation of local actors in the production process of public projects in last twenty years have been examined in the sample area study. For the study, literature and archives research have been made. The projects, which are realized in three fields that are important for the entire city, have been examined in terms of the way they are achieved, actors playing a role in planning and design process and participation methods. Archive research has been used as the study method. An inventory has been prepared by collecting the news related to the each stage of projects on local media. The archive research has been supported by the meeting minutes that are important documents of the period found in the archives of City Council and the Chamber of Architects, plan amendment recommendations, press release reports and other official documents such as lawsuit petitions. Moreover, face-to-face interviews have been made with the former councilmen, presidents of the chamber of architects, journalists and City Council Study Group presidents who worked during the realization process of the projects.

1. GİRİŞ

Kent yaşamını doğrudan etkileyen planlama ve imar faaliyetlerinin kamu ile paylaşımı ve kentlinin bu projelerin planlama ve tasarım süreçlerine “düşünce, sorgulama ve tartışma” biçiminde katılımı, kentsel mekanın yaşanabilirliği ve sürdürülebilirliği açısından oldukça önemlidir. Bugün Avrupa’da yaşanabilirlik, sürdürülebilir kalkınma, kentsel mekanın kalitesi gibi kavramların kentsel yaşamda karşılığını bulması örgütlü ve etkin bir sivil toplumun kent yaşamında varlığı ile açıklanmakta, toplum ile yönetim arasındaki ilişkiler yeniden tanımlanmaktadır. Oysaki ülkemizde kentsel kararların verilme sürecinde belirli güçleri ile ön plana çıkan grupların etkin rol oynadığı, kamu yararına ters düşen kararlara çeşitli yöntemlerle karşı çıkan bazı örgütlü kesimlerin ise uygulamaları engellemeye çalışan taraf olarak değerlendirildiği görülmektedir.

21. yüzyıl kentlerinin biçimlenmesinde kentlinin vazgeçilmez önemini vurgulayan ve kentlerin çok aktörlü, katılımcı, ortaklıklara dayalı bir anlayışla yönetilmesini savunan uluslararası politikalar ve belgeler son dönemde gelişmiş ülkelerin gündeminde yer almaktadır. Toplumda her bireyin, kamu sektörü tarafından üretilen hizmetlerin yalnızca tüketimine değil aynı zamanda üretimine de katıldığı, diğer vatandaşlarla dayanışma içerisinde yaşadığı çevreye karşı sorumluluklarını yerine getirdiği, ortak iyinin ve doğrunun gerçekleşmesi için gereğinde otorite karşısında güçlü bir kamusal alan oluşturduğu koşulda kentsel mekanın yaşanabilirliği ve sürdürülebilirliğinden söz etmek mümkündür. Diğer bir ifadeyle, kentlerin çok aktörlü yönetilmesi ve sivil toplumun siyasal alana tekabül eden bir kamusal alan oluşturarak yerel demokrasiye işlerlik kazandırması kentsel mekanın kalitesi ve yaşanabilirliği açısından oldukça önemlidir.

Çalışmanın kuramsal çerçevesi, “katılım” ve “yönetişim” olmak üzere iki temel kavram üzerine oturmaktadır. Birbirini tamamlayan bu iki kavramın ortaya çıkışı çok yeni olmamakla birlikte bugün dünyada yaşanan gelişmelere koşut sürekli önemini korumaktadır. Yönetimde katılım, ulus- devlet anlayışının benimsenmesi ile iktidarın giderek merkezileşmesi, yönetimlerin politikaları geliştiren bürokratlarca

kişileştirilmeye başlanması ve halkın istek ve ihtiyaçlarına yeteri kadar cevap vermemesi, kitle iletişim araçlarının gelişmesi ile bilgiye erişimin kolaylaşması ve halkın hesap sorma eğiliminin artması gibi nedenlerle ortaya çıkmış, küreselleşmenin getirdiği yeni dinamiklerle birlikte bu kavrama yönetim eklenmiştir. Küreselleşmeyle değişen sosyal ağlar ve ekonomik faktörlerin kaçınılmaz sonucu olarak ortaya çıkan kentsel dinamikler yereli ve o yerelde yaşayan aktif bireyleri ön plana çıkarmaktadır. Ulus devlet dünyasının pasifleştirdiği bireylerin aksine yapabilir kılan, sınırları dışına çıkabilen, sorumluluk duygusu gelişmiş bireylerin kurduğu etkileşime dayalı ilişkiler, kentlerin geleneksel yöntemlerle idare edilmesinin yetersizliğini ortaya koymakta, yönetimden yönetişime geçiş kaçınılmaz olmaktadır. Planlama ve tasarıma katılım, 1960’larda kentlerin salt fiziksel yaklaşıma dayalı planlama anlayışı ile yeniden yapılandırılmasına karşı tepki olarak ortaya çıkmıştır. Bugün ise kentlerin biçimlenmesinde klasik planlama anlayışı yerini insan ve vizyon odaklı, paydaşlar arasında ortaklıklara dayalı, yatay ilişkiler üzerine kurulu, ulusal düzeyden yerelin en küçük birimine kadar yönetişim anlayışını benimseyen yeni planlama anlayışına bırakmaktadır.

Avrupa ülkeleri dünyadaki gelişmeler ışığında kent yönetimi ve planlama sisteminde yasal ve yönetsel düzenlemeler yapmaktadır. Çalışma kapsamında Avrupa’da katılım olgusunun ele alınışı, üretilen politikalar ve yayımlanan belgeler üzerinden incelenmiştir. Avrupa ülkeleri arasında yerel aktörlerin kentsel mekanın biçimlenmesine katılabildiği uygulamalar farklı boyutlarıyla ele alınmıştır. Bu örneklerin incelenmesindeki asıl hedef kuramsal kısımda açıklanan bilgilerin yaşama geçtiği “yer”deki uygulamalarını görmektedir. Avrupa’da katılım olgusunun bütüncül bir yaklaşımla ele alındığı en iyi örneklerden birisi olarak İngiltere’de kişilerin özel alanından çıkarak kamusal alana taşan her imar faaliyetinin kamu tarafından tüketildiği anlayışla yapıları çevre denetlenmektedir. İngiltere’de planlamaya katılım kendiliğinden gerçekleşebilen bir süreç olarak ele alınmak yerine, özenle planlanması gereken bir proje olarak merkezden yerel düzeye hiyerarşik olarak düzenlenmektedir. Fiziksel çevrenin düzenlenmesi ve yenileme faaliyetlerinin yerel yönetimler tarafından katılımcı uygulamalarla yaşama geçirildiği örnek olarak Nürnberg Belediyesine ait Kent Yenileme ve Koruma Dairesi’nin kurumsallaşmış çalışmaları Almanya örneğinde ele alınmıştır. İspanya örneğinde ise, 1960’lı yıllarda kentsel sosyal hareketler olarak ortaya çıkan “mahalle birlikleri”nin

Barselona'nın yeniden yapılanma sürecine aktif katılımı, etkin sivil toplum örneği bağlamında incelenmiştir.

AB'ye üyelik sürecinde olan Türkiye için katılımcı kentsel politikaların üretilmesi, yasal düzenlemelerle yaşama geçirilmesi yalnızca Birlik şartlarına uyum sağlamak amaçlı değil aynı zamanda uluslararası boyutta rekabet edebilen çağdaş kentler yaratmak için oldukça önemlidir. Ülkemizde çeşitli yasal düzenlemeler bu amaçla yapılmış olsa dahi henüz kentsel politikaların karar verme süreçlerine katılım, günlük yaşamın bir parçası olarak benimsenmemiştir. Türkiye'de yapı çevre, imar faaliyetlerinin denetimine egemen olan imar planlarının izin verdiği şekilde biçimlenmektedir. İmar koşulları sağlandığı sürece kişilerin, kurum veya kuruluşların özel alanına giren imar faaliyetleri günlük yaşamın içinde kamu tarafından sürekli olarak kullanılsa dahi yine o kişi veya kişilerin özel kullanım alanında kalmaktadır. Türkiye koşullarında kentsel mekanın biçimlenmesine katılım ancak kamuyu ilgilendiren planlama ve yapılaşma faaliyetlerinde ele alınabilmektedir. Bu nedenle, tez kapsamında katılım, imar planları ve kamusal projelerin elde edilme sürecinde değerlendirilmiştir. Çünkü asıl sahipleri olarak kentli ancak kamu mülkiyetinde olan alanların kullanımını, gelişimini veya yeniden yapılandırılmasını çeşitli yöntemler aracılığıyla denetleyebilmekte ve bu alanlarda yapılan projelerin tasarım süreçlerine katılma eğilimi göstermektedir.

Çalışma alanı olarak Antalya kent merkezi ele alınmıştır. Günümüzde "Turizm Metropolü" olarak adlandırılan kentin ekonomiye, topluma ve özellikle turizme kazandırılması adına yeniden yapılandırılması son yirmi yıllık süreçte hız kazanmıştır. Örneğin, Antalya kent merkezinde yarışmaya açılan kamusal projeler sayısı bakımında Türkiye'de ilk sıralardadır. Antalya'yı diğer kentlere kıyasla ön plana çıkaran etmenler; tarihi, kültürel, iklimsel ve doğal verileriyle birlikte ülkenin turizm politikalarında önemli yere sahip olması, buna koşut gelişen sektörel yatırımlar, ekonomik faaliyetler ve yaşam koşullarının elverişliliği nedeniyle aldığı göçlerdir. 1982 yılında çıkartılan Turizmi Teşvik Yasası ve 1985 yılında kabul edilen 3194 sayılı İmar Kanunuyla beraber yerel yönetimlerin plan yapma, planlarda değişiklik yapma ve onama yetkisi kazanması Türkiye'ye koşut kentin gelişimi için dönüm noktası niteliğinde olmuştur. 1980 sonrasında kent gelişerek büyümek yerine hızla tarım toprakları üzerinde yayılmaya başlamıştır. Bu hızlı büyüme ve olumsuz yönde ilerleyen yapılaşma sosyal donatı alanlarının azalmasına ve kent kimliğinin

bozulmasına neden olmuştur. Bu nedenle, günümüzde kent merkezinde az sayıda yer alan kentsel yeşil alanlar, geleneksel kimliğin sürekliliğini sağlayacak nitelikteki kamusal açık alanlar ve sosyal donatı alanları yerel yönetimlerin kentsel politikalarında önemli yer tutmaktadır. Yaşamsal değere sahip bu alanların dönüştürülerek ya da yeniden yapılandırılarak kente kazandırılmasında kentlinin rolü tartışılmaz öneme sahiptir. Kentin planlama sürecinde yerel aktörler çeşitli biçimlerde örgütlenerek kamu alanında etkin bir tartışma ortamı yaratmayı başarmış, kentsel mekanın değişiminde gücünü göstermiştir. Yapılan tartışmaların uygulamada somut sonuçlar vermesi, kentte işleyen bir yerel demokrasi olduğunu ve bunun sivil toplumun örgütlenmesinden kaynaklandığını açıkça ortaya koymaktadır.

Örnek alan çalışmasında 1980 sonrası kent merkezinde kamu sektörü tarafından yaptırılan projeler üç başlık altında incelenmiştir: (1) Kalekapısı ve Çevresi Geleneksel Kent Merkezi, (2) Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası ve Peyzaj Düzenlemesi, (3) Konyaaltı Kent Meydanı. Kalekapısı ve Çevresi Geleneksel Kent Merkezinin yeniden yapılanması 1990 yılında düzenlenen kentsel tasarım yarışması ile başlamıştır. O dönemden bugüne dek değişen belediye yönetimleri, politikalar ve yatırımlar sonucu alanın yenilenmesi parçalı bir biçimde devam etmiştir. Bu nedenle, alanda gerçekleştirilen projeler beş sınıfta toplanmıştır: Kalekapısı ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi, Akdeniz Gençlik Kültür ve Sanat Parkı Çevre Düzenlemesi, Sobacılar Çarşısı Yenileme, Geliştirme ve İş Merkezi Projesi, Doğu Garajı ve Halk Pazarı Alanı Düzenlemesi ve Kalekapısı ve Çevresi Geleneksel Kent Merkezi Kültür ve Turizm eksenli Dönüşüm Projesi.

Kamu sektörü tarafından yaptırılan, ölçeği ve niteliği bakımından kentin bütününe ilgilendiren bu projeler; elde edilme yöntemleri, “karar verme” ve “uygulama” aşamalarını içinde barındıran planlama ve tasarım süreçleri; süreçte rol alan aktörler, katılım biçimleri, yöntemleri ve dereceleri üzerinden analiz edilmiştir. Toplumsal amaçlar ve kamusal politikalar, özellikle kullanıcı olarak kentliyi, çeşitli çıkar gruplarını ve örgütlü kesimleri yakından ilgilendiren kamusal projelerin problem alanlarının önemli bileşenlerini oluşturmaktadır. Bu amaçlar ve girdiler problem alanına eklendikçe katılım süreci de değişmekte ve karmaşıklaşmaktadır. Bu nedenle, karmaşık yapıyı analiz edebilmek ve elde edilen bilgiyi kavramsallaştırmak ve görselleştirmek amacıyla şemalar kullanılmıştır.

Örnek alan çalışmasında yerel bilginin elde edilmesi için literatür ve arşiv araştırması yapılmıştır. Kentin son elli yıllık planlama ve kentleşme sürecini anlamak adına Mimarlar Odası Antalya Şubesinin yayımladığı, “50 Yılda Antalya’da Planlama-Kentleşme ve Mimarlar Odası” ve “Antalya Kıyı Yerleşmeleri - Planlama, Yapılanma, Kullanma ve Sorunları” adlı kaynaklar ile Nuran Esengil tarafından hazırlanan “Kent Planlama Aşamasında Yerel Yönetimlerin Turizme Etkileri: Antalya Örneği Lara Kıyı Bandında Bir Araştırma” adlı yüksek lisans tezinden yararlanılmıştır. Diğer taraftan, son yirmi yıllık süreçte kamu sektörü tarafından yaptırılan kamusal projelerin planlama ve tasarım süreçleri, süreçte rol alan aktörler, katılım biçimleri, yöntemleri ve dereceleri hakkında bilgiye ulaşmak amacıyla arşiv araştırması yapılmıştır. Yerel basında imar planları ve kamusal projelerin karar aşamasından uygulama aşamasına dek çıkan haberler kronolojik sıra halinde toplanarak bir envanter oluşturulmuştur. Bu çalışmaya paralel olarak, projelerin gündeme geldikleri dönemde belediye meclis üyesi olan kişiler, Mimarlar Odası Başkanları, Kent Konseyi Çalışma Grubu Başkanları ile görüşmeler yapılarak detaylı bilgi edinilmiştir. Ayrıca, Kent Konseyi ve Mimarlar Odası arşivinde yer alan dönemin önemli belgeleri olarak toplantı tutanakları, plan tadilat önerileri, basın açıklama raporları, dava dilekçeleri gibi resmi evraklara ulaşılarak elde edilen bilgilerin desteklenmesi sağlanmıştır.

2. ÇALIŞMANIN KURAMSAL ÇERÇEVESİNİ OLUŞTURAN KAVRAMLAR

Çağdaş kent yaşamının vazgeçilmez öneme sahip kavramları arasına giren katılımcı demokrasi, yönetim ve katılım birbirleriyle iç içe geçmiş, aynı zamanda birbirlerini tamamlayan niteliğe sahiptir. Katılım kültürünün kent yaşamında var olması, demokrasinin gündelik yaşamda yer almasıyla mümkün olur. Yönetişim anlayışının benimsendiği yerel demokrasilerde ise, katılımdan bahsetmemek olanaksızdır. Diğer taraftan bu kavramlar, aktif bireylerden oluşan sivil toplumun varlığı ile meşruiyet kazanmaktadır.

Çalışmanın kuramsal çerçevesini, “katılım” ve “yönetişim” olmak üzere iki temel kavram oluşturmaktadır. Kentsel mekanların biçimlenmesi politik karar verme sürecinin bir ürünüdür. İlgili tüm tarafların bu sürece çeşitli yöntemler aracılığıyla katılımı ve nihai ürünün uzlaşma sonucu elde edilmesi, kentsel mekanın kalitesi bakımından tartışılmaz öneme sahiptir. Bu sebeple, ilk kısımda kentsel mekanın biçimlenmesinde karar verme ve uygulama aşamalarını içeren planlama ve tasarım disiplinlerine katılım; süreçte rol alanlar ve katılım biçimleri, dereceleri ve yöntemleri bağlamında incelenecektir. İkinci kısımda ise, yönetim kavramı küreselleşmeyle beraber ortaya çıkan dinamiklerin ekonomik, sosyal ve yönetsel alanda yarattığı değişimler bağlamında ele alınacaktır. Kent yönetiminde ön plana çıkan iki aktör olarak yerel yönetimler ve STK’lar yerel yönetim anlayışı üzerinden incelenecek, klasik planlama anlayışının kentsel gelişme dinamikleri karşısında yetersizliği ile yeni planlama anlayışının nitelikleri üzerinde durulacaktır.

2.1 Katılım Kavramı

Günlük dilde “iştirak, ortak olma, bir işte yer alma, iletişim veya ortak davranışta bulunma yoluyla belirli bir durumun içine girmek” (TDK, 2009) anlamları ile kullanılan katılım kavramı farklı disiplinlerin konu alanlarına girmesi nedeniyle çokanlamlı olma özelliğine sahiptir. Katılım kavramı, sosyal bilimlerden çevre-

davranış araştırmalarına, politikadan kamu yönetimine dek birçok alana konu olmaktadır.

Sosyal bilimler sözlüğünde katılım, “bir kararın hazırlanması, olgunlaştırılması, alınması ve uygulanması aşamalarından birine, birkaçına veya bütününe o karardan doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenecek kişilerin güçleri oranında katkıda bulunması” şeklinde açıklanmaktadır (Demir ve Acar, 2002, s.237). Wandersman’ın  vre- davranış araştırmalarının kuramsal perspektifinde yaptığı tanıma göre katılım, “bireylerin kendileriyle ilgili, onları etkileyen fiziksel  vresler, programlar ve kurumlar düzeyinde üretilen kararlarda yer almaları ya da belirli bir  vrenin tasarlanması ve planlanmasında kendileriyle işbirliğıne gidilmesidir” (Wandersman, 1984; Bilgin 2002).

Yerel yönetimler kentsel  vreslerin oluşmasında politika geliştiren ve bu politikaların yaşama geçmesini denetleyen en yetkili kurumlardır. 1968 yılında Britanya’da İmar ve İskan Bakanlığı tarafından, planlama ve geliştirme projelerinin resmi aşamalarına halkın katılımını sağlamak amacıyla kurulan Skeffington Komitesi katılım kavramını, “politika ve önerilerin oluşturulması eylemini paylaşmak” şeklinde tanımlamıştır. Komitenin açıklamasına göre; politik kararların oluşturulması aşamasında yerel yönetimlerin belirli konularda bilgi vererek halktan öneriler alması katılım sürecinin önemli bir parçasını oluşurmaktadır. Ancak bu eylemin karar verme aşamasında kalması yeterli değildir. Katılımın tam anlamıyla gerçekleşebilmesi, halkın plan yapma sürecinde aktif olarak rol almasıyla mümkün olmaktadır (HMSO, 1969).

Halkın yönetime katılımı, merkezi ve yerel yönetimlerin gücünü dengelenmek, iktidarı sosyalleştirmek, yönetimi merkezilikten kurtararak iktidar ve gücü kaynaklarının yeniden dağılımını sağlamak gibi işlevlere sahiptir (Bilgin 2002). Bu tanımlar, katılımın işleyen yerel demokrasi ile yakın ilişkisini açıkça ortaya koymaktadır. Katılımın gerçekleşebilmesi için demokratik yaşam biçiminin kent halkı tarafından bir kültür olarak benimsenmiş olması ve bireylerin katılımı hak ve bir görev olarak görmeye motive edilmiş olmaları gerekir (Baransü, 1989). Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi; katılımcılığın yaşam biçimine dönüşmesini demokratik geleneklerin topluma yerleşmesi ile açıklamakta, insanın temel hak ve özgürlüklerinin bu anlayışla her türlü anayasal düzenden daha etkili biçimde savunulacağını kabul etmektedir (Timuroğlu, 2007, s.250).

Farklı disiplinlerin konu alanlarına giren katılım kavramı, özellikleri, biçimleri ve düzeyleri bakımından birçok yazar ve düşünür tarafından farklı şekillerde kavramsallaştırılmıştır. Driskell (2002) katılımın genel özelliklerini, *saydam*, *kapsamlı*, *etkileşimli*, *eğitici*, *gönüllü* olarak belirlemiştir. Katılımın her aşamasında aktif rol alan aktörlerin, rollerinin ve alınan kararların toplum tarafından bilinmesi, ortaya çıkabilecek olumsuzlukların öngörülmesinde önemlidir. Katılımın, toplumun her bireyini sosyo-ekonomik durum, etnik köken veya ideolojik görüşe aldırmaksızın kapsayıcı yönü, kentsel hakların eşit olarak dağılımında etkin bir unsurdur. Toplumu ilgilendiren sosyal, ekonomik, çevresel ve kültürel sorunların çözümüne düşünme, tartışma ve paylaşma biçiminde etkileşim içine girmeleri bireylerin kişisel gelişimi için eğitici bir süreçtir. Kentlinin eğitilmesini sağlayan bu süreç aynı zamanda sosyal değişimin ve ilerlemenin gerçekleşmesi için önemli bir kilometre taşıdır. Gönüllü olarak bir araya gelen kentlinin örgütlü tavrı, kentsel kararların kamu yararına alınmasında bireysel tepkilere kıyasla çok daha etkin olmakta, olumlu sonuçlar vermektedir (Driskell, 2002).

Burns (1979) katılımı açıklarken dört konu üzerinde durmaktadır: “farkında olma”, “algılama”, “karar-verme” ve “uygulama”. Katılım sürecinde ilgili tarafların iletişim kurabilmeleri, yaşadıkları çevreye ait sorunların farkında olmaları ile mümkündür. Kentsel sorunları fiziksel, sosyal, kültürel, ekonomik gibi her boyutlarıyla algılayan bireylerin talepleri, fikirleri ve önerileri karar verme sürecinde daha etkili olmaktadır. Katılımın karar verme aşamasında kalması yerine uygulama aşamasında da devam etmesi ortaya çıkabilecek olumsuzlukların veya yanlış anlaşılımların daha az düzeyde kalmasını sağlayacaktır (Burns, 1979).

Katım olgusu, katılan tarafların özelliklerine, katılım konusunun niteliklerine, küresel veya yerel bağlamın durumuna göre farklı düzey ve biçimlerde gerçekleşebilir (Bilgin, 202). Katılım bazı durumlarda tarafların isteğine göre gelişirken, bazı durumlarda yöneten tarafın yürüttüğü bir eyleme dönüşebilir. Bu sebeple katılma eylemini, pratikte gelişebilen bir süreç olarak algılamak, değişmez ve katı kurallarla açıklamamak gerekmektedir. Muret (1977) yaptığı hiyerarşik sıralamada katılım biçimlerini beş düzeyde değerlendirmiştir:

1. düzey: *Enformation*; taraflara tek yönlü bilgi iletildiği durumlardır.
2. düzey: *Duyarlılık*; katılımıda rol alan kişiler veya grupların niteliklerinin dikkate alınmasıdır.
3. düzey: *Danışma*; bilgi verilen kişi veya grupların fikirlerinin alınmasıdır.
4. düzey: *Diyalog kurma*; ilgili taraflarla eşitlik temelinde görüşmek ve tartışmaktır.
5. düzey: *Ortak yönetim*; fiziksel çevrenin planlaması ve kentsel mekanın düzenlenmesi gibi konularda görüş bildirmenin ötesinde tarafların doğrudan müdahale edebilme imkanının tanınmasıdır.

Sivil toplumun gücüne dayalı bir katılım hiyerarşisinin varlığında söz eden Arnstein (1969), katılım düzeylerini sekiz basamakta kademelendirmiştir (Sekil 2.1).

Şekil 2.1 : Arnstein'in (1969) sekiz basamaklı katılım merdiveni

Merdivenin katılımsızlık olarak adlandırılan en alt düzeyi, toplumda temsil edilemeyen güçsüz kesimlerin eğilimini anlamaya çalışmak, manipülasyon ve terapi amacına yönelik bazı girişimlerde bulunmak, onlara yardım etmek gibi tek taraflı ilişkileri tanımlamak için kullanılmıştır. Yazara göre katılımıda ilk unsurlar, kentlinin

bilgilendirilmesi, düşüncelerine danışılması ve ikna edilmesiyle başlar. Bu seviyede bireyler bilgi edinir ve fikir beyan ederek kendilerine danışılacak gücü elde eder.

Ancak bu düzeyde katılım semboliktir çünkü bireylerin karara etkisi doğrudan gerçekleşmez. Nihai karar yöneticilerin, mimar veya plancılarıdır. Katılımın etkin biçimde gerçekleştiği en üst kademedede, katılma eğilimi gösteren taraflar örgütlenerek yönetim erkinin sahip olduğu gücü onunla paylaşacak niteliğe kavuşur. Kentli denetiminin olduğu bu düzeyde, iktidarı elinde bulunduran güçler katılma talebi olan taraflarla ortaklık kurmaktadır (Arnstein, 1969). Arnstein merdivenin en üst kademesinde, merkezileşmiş gücün sivil toplum ve iktidar arasında ortaklığa dayalı paylaşımından bahsederken, günümüz kavramları arasında yer alan “yönetişim”in temel ilkelerine yaklaşık 40 yıl önce işaret etmiştir.

2.1.1 Katılım kavramının ortaya çıkışı

1960’lı yıllarda dünyada oluşan sosyo-politik ortam ve toplumsal değişimler yönetime katılım fikrini ortaya çıkaran nedenler olmuştur. Ulus-devlet anlayışının benimsenmesi ile iktidarın giderek merkezileşmesi, yönetimlerin politikaları geliştiren bürokratlarca kişileştirilmesi sonucunda halkın istek ve ihtiyaçlarına yeteri kadar cevap verilmemesi, kitle iletişim araçlarının gelişmesi, bilgiye erişimin kolaylaşması sonucunda halkın yönetimlerden hesap sorma eğiliminin artması katılım fikrinin ortaya çıkmasında etkin unsurlar olmuştur (Churchman, 1987; Bilgin, 2002).

Planlama ve tasarıma katılımın gerekliliği 1950 ve 60’larda kentsel yenileme politikalarına karşı tepki olarak ortaya çıkmış, planlama problemlerinin kentliden soyutlanmadan çözümü için yeni yaklaşımlar geliştirilmiştir. II. Dünya Savaşının ardından Avrupa’da kentlerin büyük bir kısmının harabeye dönmesi, kamu yapılarının ve tarihi yapıların hasar görmesi, savaş öncesi hızlı sanayileşme sonucu düzensiz gelişen kent mekanları kentsel yenileme hareketlerinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. İlk yenileme hareketleri 1950’lerde sefalet yuvaları olarak adlandırılan “slum”ların temizlenmesiyle başlamış, yenilenecek alan tamamen yıkılıp yeniden inşa edilmiştir. 1960’ların sonlarında kentlerin salt fiziksel planlama anlayışı ile yeniden yapılandırılması karşıt görüş ve tepkileri beraberinde getirmiş, bu tepkiler yöre sakinleri ve kamu tarafından desteklenmiştir. 1970’lerde ise, kentsel alanların

yenilenmesi ve korunmasıyla ilgili planlama çalışmalarına mahalle sakinleri katılmaya başlamıştır (Özden, 2008).

1960'lı yıllarla birlikte artan kentleşme sorunlarının salt fiziksel planlama yaklaşımlarıyla ele alınması, kentsel sorunların kentliden soyutlanarak bir mühendislik problemi gibi algılanmasına neden olmuş, planlamada yeni arayışlar ortaya çıkmıştır. Rittel ve Weber (1973), bilimsel problemlerin çözümü için ortaya konan I. kuşak yöntemlerin “analiz- sentez- değerlendirme” aşamalarını ve deterministik karakterini sosyal, politik, ekonomik konuları içeren planlama problemlerinin çözümü için yetersiz bulmuştur. Mutlak bir çözümü, sistematik bir çözüm yolu olmayan, hatta tamamen çözümlenemeyen planlama problemlerini “kötü” olarak tanımlayan Rittel ve Weber (1973), problemlerin çözümü için katılımlı süreçleri içeren II. kuşak yöntemleri önermiştir. Yazarlara göre, farklı çıkar gruplarının var olduğu toplumda planlamanın getirdiği önerileri doğru ya da yanlış olarak tanımlanmak yerinde bir yaklaşım değildir. Kimileri için “iyi” olan çözümler, kimileri için “kötü” olabilir. II. kuşak yöntemlerde, toplumun sahip olduğu bilgi ve değer yargıları önemli girdiler olarak ele alınır. Kararlar yalnızca uzmanlar tarafından verilmez, uzman olarak plancı ve tasarımcı toplumda var olan bilginin elde edilmesi için çalışır ve ilgili taraflara rehberlik yaparak ideal çözümün üretilmesini sağlar (Rittel, 1972).

2.1.2 Planlama ve tasarım sürecine katılım

Planlama ve tasarım sürecine katılım, beraberinde getirdiği olumlu sonuçlar nedeniyle bugün de çağdaş kentlerin biçimlenmesinde karar verici durumundaki yöneticiler, bürokratlar, plancılar ve mimarlar tarafından başvurulmuş önemli araçlardan birisidir. Katılım bir taraftan kamusal kaynakların paylaşılmasında demokratik değerlerin korunmasını sağlarken, diğer taraftan kentlinin yaşadığı çevrenin sorunlarını benimseyerek yaşam kalitesinin yükseltilmesi için çabalamasını beraberinde getirir. Planlama ve tasarım sürecine katılımın önemi şu şekilde sıralanabilir:

- Planlama ve tasarım sürecine katılım, kentlerin hızla değişen dinamik yapısı sonucu kent planlarının öngöremediği kararların günün koşullarına uyarlanmasında otoritenin kent ve kentli aleyhinde karar vermesinin önüne geçer.

- Demokratik karar vermenin en temel unsuru olarak katılım yaklaşımı, planlama kararlarında yerel yönetimlerin bireysel tutum sergilemesi sonucu ortaya çıkan olumsuz etkilerin azalmasını ve kamusal değerlerin eşit olarak paylaşılmasını destekler (Friedmann, 1973). Bu olumsuz etkilerin başında, çevresel kaynakların eşit olarak paylaşılmaması ve ortak yaşam kalitesinin kent bütününde sağlanmaması gelmektedir. Bu nedenle özellikle yerel düzeyde katılım, önemli kentsel hedeflere ulaşmada araç olarak ele alınmalıdır.
- Planlama ve tasarım sürecine katılım, anonim kullanıcının karar veren taraf olarak yerel yöneticiler, plancılar ve mimarlar tarafından tanınmasını, taleplerinin ve ihtiyaçlarının doğru belirlenmesini ve bu doğrultuda ürün ortaya konmasını sağlar. Kentlinin planlama ve tasarıma katılımı, yerel yönetimlerle kurduğu ilişkiyi kuvvetlendirir. Böylece, kentli, istek ve ihtiyaçlarını yerel yönetimlere daha kolay iletme fırsatı bulur ve gerektiğinde hesap sorabilir. Yerel yönetimler de, kentliye iletmek istedikleri mesajları yalnızca seçimden seçime vermek yerine sürekli hesap verme alışkanlığını kazanır (Keleş, 1993).
- Kent yaşamını paylaşan bireyler, yaşadıkları çevreleri değiştirebildikleri ve kişiselleştirebildikleri düzeyde o yere bağlanır ve güven duyarlar. Planlama ve tasarım sürecine katılımın halkı davet eden yöntem ve yaklaşımları, yerel politikaların üretilmesinde ve fiziksel çevrenin değişiminde kentlinin gücünü göstermekte ve yaşadığı yeri sahiplenmesini sağlamaktadır. Tekeli' ye göre; bireylerin yaşadığı yerde “var olması” için o yeri tüketici olarak kullanmaları yetersiz kalmaktadır. Bir yerde var olmanın gereği ancak o yerin oluşumuna katkıda bulunmakla gerçekleşmektedir (Cengizkan, 2009).
- Kentli, katılım sürecinde çevresel sorunlara karşı daha bilinçli ve duyarlı bakmaya ve kentsel problemleri sorgulamaya başlar. Sorgulama, “halkın kendi kültürü konusunda aydınlanması ve düşünmeye yönlenmesidir” (İncedayı, 2002). Diğer bir ifadeyle katılım, bireylerin yaşadığı kente ve kentsel sorunlara yabancılaşmasının önüne geçmektedir.

2.1.2.1 Katılımda rol alan aktörler

Günümüzde kentleri, küresel ve ulusal ekonomik faktörlerin, politik ve ideolojik yaklaşımların şekillendirdiği bilinmektedir. Özellikle kapitalist sistemlerde kentsel mekan, iki önemli aktörün; sermayeyi elinde bulunduran gücün ve yatırımcının kaçınılmaz birlikteliğiyle biçimlenmektedir (Gürsel, 2003). Kentlerin geleceğine duyulan endişenin nedenleri arasında bu iki aktörün birlikteliğinden doğan baskın gücün kentsel mekanda yarattığı olumsuz sonuçlar yer almaktadır. Bu nedenle, son dönemde kentsel karar verme süreçlerinde “çok aktörlü”, “çoğulcu” ve “katılımcı” yaklaşımların gerekliliği BM ve AB tarafından önemle vurgulanmaktadır.

Fiziksel çevreye ait elemanların mekansal düzenlemesi olan planlama disiplini, kapitalist sistemin kaçınılmaz sonucu olarak tek tek çıkarların yarattığı anarşiyi düzenlemeye yönelik bir eylem haline gelmiştir. Bu noktada kent planları mülkiyet haklarına kısıtlamalar getirerek yapıli çevreyi denetleyen, planlı ise asıl amacının gerisinde kalarak yanlışlıkların düzeltilmesi, dengesizliklerin giderilmesi gibi pasif bir rol üstlenmiştir. Oysaki planlama disiplini, “toplumsal ilişkilerin mekansal sonuçlarıyla” uğraşan bir disiplin, planlı ise planlama sürecinde ilgili grupların hem kendi içlerinde hem de birbirleriyle olan çatışmalarını yeniden tanımlayarak amaçlarına göre yönlendirebilen kişi olmalıdır (Işık, 1994, s:386). Ayrıca, planlı kent mekanını oluşturan dinamikleri, bu dinamiklerin nasıl işlediğini ve hangi gruplara ne tür yararlar sağladığını bilmeli, toplumdaki farklı grupların temel özelliklerini iyi anlamalı, planlama sürecinin demokratikleşmesinde kendi üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmeli ve bütün bunları mesleğinin etik değerleri içerisinde yapmalıdır (Işık, 1994).

Gelişmiş ülkelerde kentler çok aktörlü sürecin ürünü olarak şekillenmektedir. Planlama ve tasarım sürecinde, üst ölçek kararların alınmasından uygulama sonrası kullanım aşamasına dek kamu sektörü, yarı kamusal temsilciler, özel sektör ve kullanıcı olarak yerel halk rol almaktadır (Şekil 2.2). Planlama ve tasarım kendi içlerinde karar verme ve uygulama süreçlerini barındıran disiplinlerdir. Bu disiplinlerin önemli bileşeni olarak “karar verme” sürecine katılan taraflar, resmi olan ve olmayan şeklinde değerlendirilirse, resmi taraflar; merkezi ve yerel otorite, kamu görevlileri, planlı ve mimarlar, resmi olmayan taraf ise kullanıcı olarak yerel halktır (Bayazıt, 1982). Yerel yönetimler, kamusal hizmetlerin verilmesinde yetkilerini yerel aktörlerle paylaşan, onları ortakları olarak gören taraf olmalıdır.

Kamusal hizmetlerden birisi olarak planlamaya katılımın kentli tarafından benimsenmesi için yerel yönetimler itici güç olarak kentliyi karar verme sürecine davet eden yöntemleri uygulamalı, iletişim ortamları yaratarak halkın görüş, talep ve şikayetlerini kolaylıkla iletmesini sağlamalı ve kararlar hakkında halkı zamanında bilgilendirmelidir.

Katılımda Rol Alan Aktörler	
Kamu Sektörü Merkezi Yönetim Yerel Yönetim	Yerel Halk Sivil Toplum Kuruluşları Sivil İnisiyatifler
Yarı Kamusal Temsilciler Üniversiteler Meslek Odaları Vakıflar Sendikalar	Özel Sektör Yatırım ve İnşaat Şirketleri Mimarlık ve Planlama Büroları Ticari ve Endüstriyel Sektör

Şekil 2.2: Katılımda rol alan aktörler.

Halkın kamusal hizmetlerin verilmesine katılımı yerel yönetimin özerkliği ile yakından ilgilidir. Bu konuda merkezi yönetime de görev düşmektedir. Yerel yönetimler üzerinden merkezin vesayeti kalktığı sürece, halk yönetime daha fazla yaklaşır ve kararlar halkın özgür iradesiyle alınmaya başlar. Yerel yönetimde vesayet kavramıyla zıt anlam taşıyan özerklik kavramı, Avrupa'nın da gündeminde olan bir konudur. Avrupa, kentlerin aktif ve bilgili kentlileri olmadan yaşayamayacağına inanmaktadır. Bu doğrultuda Avrupa Konseyi, "kent hakkı" kavramını ortaya koyarak kentte yaşayanların kentsel politikaların merkezinde yer alması gerektiğini vurgulamakta ve demokratik katılımın önemine işaret etmektedir (COE, 2008). Ayrıca yönetim erki yapılaşma faaliyetlerinden etkilenen grupların (işveren, işçi, kullanıcı) çatışan çıkarlarını denetleyen ve ilgili tarafların karar verme sürecine katılımını yasalarla destekleyen taraf olmalıdır. Katılım konusu, yerel otoritenin inisiyatifine bırakılmayacak kadar önemlidir.

Kentlinin karar verme sürecine katılımı; katılıma duyduğu istek, iletişim kurma kapasitesi, eğitimi, psikolojik durumu, örgütlenmeye ilişkin becerisi gibi birçok

faktörle doğrudan ilişkilidir. Sosyal psikolojide yapılan araştırmalar, bireyin bir eyleme katılma kapasitesinin, bireyin kendi eylemi ile katılmayı planladığı eylemin sonuçları arasında kurduğu bağlantıyla yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Eğer bu bağlantı zayıf ise, katılma motivasyonu düşmektedir çünkü birey katılması söz konusu eylemin sonuçları ile kendi amaçları arasında bir ilişki kuramamıştır (Bilgin, 2002). Burada üzerinde durulması gereken konu, kentlinin kentsel konuları kendi çıkarlarıyla özdeşleştirme bilincini elde etmesidir. Kentlinin sivil toplum kuruluşları, vakıflar, meslek odaları gibi alanlarda etkinliği arttıkça kentsel sorunları içselleştirme eğilimi de bu oranda artacaktır.

Toplumda bireysel çıkarlarını kamu yararının üstünde tutan grupların planlama ve imar faaliyetlerinde yerel yönetimler üzerinde baskı oluşturduğu görülmektedir. Bu gibi durumlarda sivil toplum kuruluşları (STK), meslek odaları, sendikalar gibi toplumun önemli aktörleri kararların toplum yararını alınmasında siyasal alana karşılık gelen sivil kamu alanı oluşturmaktadır. Özellikle örgütlü kesimler, toplumda etkin kişi ve kurumlarla hem ilişki kurmaya hem de siyasal etki mekanizmalarını harekete geçirmeye hazır hale gelmiş yani siyasal gücü elde etmektedir. Planlama sürecinde üniversitenin bilimsel anlamda verdiği desteğin önemi tartışılmaz. Planlar hangi kurum veya kuruluş tarafından yapılırsa yapılsın karar verme ve uygulama aşamalarında bilimsel çevrenin rol alması sağlanmalıdır.

2.1.2.2 Katılım biçimleri, dereceleri ve yöntemleri

Planlama ve tasarıma katılımın karar verme sürecinden uygulama sürecine dek aynı biçimde ve derecede gerçekleşmesi beklenemez. Özellikle kamusal mekanın biçimlenmesinde kullanıcı olarak kentlinin sosyo-ekonomik durumu, amaçları, değer yargıları ve süreçte rol alan diğer aktörlerle ilişkileri katılma eyleminin farklı biçim, düzey ve derecede gelişmesine neden olur. Karar veren tarafın değişen amaçları ise katılım yöntemlerinin değişmesini beraberinde getirir. Bu bağlamda, planlama ve tasarım sürecine aktörlerin katılım biçim, düzey ve dereceleri farklı modeller ile açıklanmış, katılım yöntemleri ise amaçlarına göre sınıflandırılmıştır.

Bayazit (1982), kullanıcının/kentlinin planlama ve tasarım sürecine katılım biçimlerini altı sınıfta toplamıştır:(1) *Temsili*, (2) *Eğitilerek*, (3) *Danışılarak*, (4) *Tartışmalı*, (5) *Oylamayla*, (6) *Eylemle*. Burada eylemle katılımda anlatılmak istenen

halk toplantıları, sergiler, kamuoyu araştırmaları gibi aktivitelerde kentlinin rol almasıdır.

Tekeli (1991), planlamada değişik işlevleri yerine getirmek için beş farklı katılım düzeyinden söz etmektedir. İlk düzey planın halka benimsetilmesidir. Bu düzeyde, planın halk tarafından yeterince anlaşılabilmesi sonucu doğabilecek tepkiler azaltılmış olur. İkincisi, planının katılım yoluyla bilgilenmesidir. Bu düzeyde, planıcı halkla doğrudan ilişki kurarak istek ve ihtiyaçlarını belirli yöntemler aracılığıyla öğrenir. Üçüncü düzey, halkın plan kararlarına katılmasıdır. Plan kararlarının verildiği bu düzeyde, planıcı toplumda değişik kesimlerle diyalog kurar, taraflar arasında açıkça ifade edilen amaçlar, tartışmalar ve uzlaşma sonuçları plan kararlarına yansıtılır, böylece plan rasyonellik kazanır. Dördüncü düzey, katılımın “kritik rasyonalizm”in gerçekleşmesi için araç olarak görülmesidir. Tekeliye göre, birinci ve ikinci tür yaklaşımların öngördüğü rasyonalizm araçsaldır. Çünkü değerler dışarıdan verilmekte yani teori ile pratik birbirinden ayrılmaktadır. Kritik rasyonalizm, bu ayrımın yapılmadığı, iyi ve doğrunun sorgulamaya ve tartışmaya açık olduğu planlama yöntemine işaret etmektedir. Bu durumda halkla aktif diyalog içerisine giren planıcı ideal söylemini kurgularken gerçeklikten koymamaya çalışır. Bu düzeyde katılımın yönü diğerlerine göre değişmiştir. Daha önceki düzeylerde halk dışlanmışken, bu düzeyde dışlanmış olan planıcıdır. Diğer bir ifadeyle, toplumda var olan sürece planıcı dışarıdan katılmaktadır. Beşinci düzey ise, bölüşmeye değil yaratmanın heyecanına katılmaktır. Burada anlatılmak istenen, mevcutta var olan kaynakların kullanım alanlarının halkın özlemiyle tutarlı hale gelmesi için halkın kaynakların bölüşülmesine katılmak yerine birlikte yaratmanın heyecanına katılmasıdır. Böylece insanlar sadece kamu kaynaklarına bağlı kalmadan kendi kaynaklarını da harekete geçirir ve toplu tüketim ile özel tüketimin dengesi kurulur (Tekeli, 1991).

Katılım dereceleri, pasiften aktife doğru değişmektedir (Wulz, 1990).Günümüzdeki demokratik düzende halk adına karar veren temsilcilerin yetkiye sahip olmakla güce sahip olmayı eşdeğerde algılamaları ve kenti ilgilendiren konularda tek yetkili gibi davranmaları katılımın en pasif şeklidir. Kentlinin, sosyal ve ekonomik çıkarlarının planlama ve tasarım kararlarında etkin olmaya başlaması katılımın aktifleşmesine işaret eder. Kamusal projelerde katılımın aktifleşmesi, karar verici durumundaki

yerel otoritenin, kentliyi karar verme sürecine dahil etme eğilimi ve ortaya çıkan sonuçları uygulama sürecine yansıtmasıyla doğru orantılıdır.

Planlama ve tasarım sürecine katılım yöntemleri, karar veren taraf olarak yerel yönetici, planıcı ve mimarların amaçlarıyla ilişkili olarak değişmektedir. Çeşitli ülkelerde vatandaşların planlama ve imar faaliyetlerinin karar alma süreçlerine katılımı yasalarla desteklenmektedir. Diğer taraftan, bazı ülkelerde halkın yönetimi denetlemesi ve kentsel politikaların üretimine katılımı için yasal düzenlemeler yapılmıştır.

Uygulamasına ilk olarak İsveç'te başlanan ve birçok ülkede yaşama geçen “ombudsman” sistemi halkın yerel yönetimleri denetlemesine yönelik bir örnektir. Yasal düzenlemelerle desteklenen, bir kişi veya kuruldan oluşan ombudsman, halkın idari eylem ve işlemlere karşı yaptığı şikayetleri ve başvuruları incelemekle görevlidir. “Uygunsuz, adaletsiz, baskıcı, hatalı ya da kötü yönetime dayanan tüm idari eylem ve işlemler konusunda yetkili” olan bu kurulun hazırladığı raporlar yargı kararları gibi doğrudan yaptırım gücüne sahip olmasa dahi vatandaşlar ile yerel yönetim arasındaki uyumsuzluklar karşısında bir tür yargı işlevi görmektedir (Yıldırım, 1993). Tarafsızlığı ile toplum tarafından güven duyulan bu kamu kurumu, yerel yönetimlerin gelişmesi için öneriler sunmakta, hatalı bulduğu kamu görevlilerini uyararak daha verimli çalışması için teşvik etmektedir. AB'ye uyum sürecinde olan ülkemizde son dönemde ombudsman sisteminin gerekliliği gündemde olan konular arasındadır.

Halk oylaması (referandum), kent meclisleri, halk girişimi gibi katılım yöntemleri halkın yerel yönetimlerin karar verme sürecine katılımına imkan tanımaktadır. Almanya'da halk oylamaları “yurttaşlar kararnamesi” (Bürgerentscheid) şeklinde tanımlanır. Yerel Anayasada belirlenen yurttaş kararnamesi, belediye meclisinin çoğunluk kararı ve yurttaşların talebi üzerine yapılır. Sonuçların geçerli olabilmesi için Anayasada belirlenen minimum seçmen sayısına ulaşılması gerekmektedir. Yurttaş kararnamesi belediye meclis kararı ile aynı hukuki sonuçlar vermekte, iki yıl geçmeden değiştirilmemekte, değişiklik için bu süre sonunda tekrar yurttaş kararnamesi gerekmektedir (Ünusan, 1996).

Bayazıt (1982) planlama ve tasarım sürecine katılım yöntemlerini; kullanıcı hakkında bilgi edinme, kullanıcıyı bilgilendirme ve arabulucularla tasarlama yöntemi olarak sınıflandırmıştır.

- Kullanıcı hakkında bilgi edinme yöntemleri: Kamuoyunun düşünce ve davranışlarını öğrenmek için kullanılan yöntemdir. İstatistiksel veri toplama yöntemi olan anket çalışması, halkın genel düşüncesini öğrenmek için yapılan referandum, halk oylamaları kullanıcıların fiziksel mekan ve birbirleriyle etkileşimini inceleyen gözlem kullanıcı hakkında bilgi edinmek için kullanılan yöntemler arasındadır. Almanya’da birçok eyalette danışma niteliğinde ve özellikle kentsel yenileme çalışmalarında halkın genel fikrini öğrenmek üzere yapılan halk oylamaları yasalarla desteklenmektedir. Baden–Württemberg, Bayern ve Branderburg bu eyaletlere örnektir (Ünüşan, 1996).
- Kullanıcıyı bilgilendirme yöntemleri: Halkın plan yapma sürecine aktif olarak katılabilmesi için yerel yönetimler tarafından bilgilendirilmeleri oldukça önemlidir. Çünkü bireyler haberdar oldukları düzeyde katılma eğilimi gösterirler. Sergiler, halk danışma toplantıları, paneller ve basın duyuruları bu grubun içindedir. Yerel basın, yerel otoritenin mesajını halka iletmede kullandığı en hızlı ve etkin yöntemdir (Fagence, 1977). Örneğin, İngiltere’de planlama konuları düzenli olarak halka yerel basın aracılığıyla iletilmektedir.
- Arabulucularla planlama ve tasarlama: savunucu planlama yöntemi: “Plancıların bir takım sorunları, vatandaşlarla birlikte çözümleme çabalarını, proje aracılığı ile bu çabalara teknik bir anlam kazandırma ve bunları yönetime karşı savunma girişimlerini, bir grubun çıkarlarını bu grubun anlayabileceği bir dille savunan ve karar vericileri etkileyen bir avukatın rolüne benzeten Davidoff, savunucu sözcüğünü ortaya atmıştır” (Colbec,1970; Bayazıt 1982, s.143).

Planlamayla ilgili stratejileri belirlemek, halkı bilgilendirmek, yerel yönetim ile halk arasında köprü görevi görmek, yoksul ve güçsüz kesimlerin haklarını yerel otoriteye ve güçlü kesimlere karşı savunmak *savunucu plancıların* görevleri arasındadır (Davidoff, 1965). Ayrıca savunucu plancılar, tarafların amaçlarını belirleme ve görüşlerini ifade etmelerine yardımcı olarak paylaşma ve iletişim ortamları yaratırlar.

Colbec, savunucu planlama kuruluşlarını dört sınıfta toplamıştır (Colbec,1970; Bayazıt 1982):

- Topluluğun kendi içinde oluşan gruplar ve liderler: Fiziksel çevrenin düzenlenmesi ve yenileme faaliyetlerinde bölge halkıyla ilişki kurarak talepleri belirlenmek, bölge halkına teknik yardım sağlamak, elde edilen bilgileri resmi kurumlara iletmek ve resmi kurumlardan bilgi almak bu grubun üstlendiği görevlerdir (Colbec, 1970; Bayazıt, 1982). Kent konseyleri, sivil toplum kuruluşları ve sivil inisiyatifler bu grupta toplanabilir. Gönüllülük ilkesine dayanarak kurulan bu gruplar, sosyal sorumluluk projeleri yürütür ve otorite tarafından alınan kararlarda toplumun çıkarlarını korumak için çalışırlar. Kent konseyleri, yerel yönetim ile kentli arasında köprü görevi görürler. Saydamlık, katılım ilkeleri çerçevesinde yerel eylem planları hazırlayarak toplumun gelişmesine katkıda bulunmak, temsil edilmeyen kesimlerin kent yaşamındaki etkinliğini arttırmak ve karar süreçlerine katılmalarını sağlamak kent konseylerinin görevleri arasındadır (Emrealp, 2005).
- Topluluk dışında kurulmuş meslek sahibi elitlerden oluşan gruplar: Meslek odaları, meslek örgütleri ve vakıflar toplumun meslek sahibi kesiminin oluşturduğu kuruluşlar olarak bu gruba dahildir. Meslek odaları, mesleğin genel çıkarlara uygun olarak gelişimini sağlamakla birlikte kentle ilgili alınan kararlarda kamu yararını korumakla yükümlüdür.
- Üniversitelerin oluşturduğu gruplar: Projelerin ve önerilerin geliştirilmesinde akademik çevrenin bilimsel ve teknik desteği oldukça önemlidir. ABD ve İngiltere’de fiziksel çevrenin düzenlenmesi, tasarım projeleri veya imar planlarının hazırlanmasında mimarlık ve planlama öğrencileri kullanılmakta, halk ile işbirliği yapmaları sağlanmaktadır. Bu çalışmalar sayesinde öğrenciler teoride öğrendikleri bilgileri pratikte uygulama şansı bulmakta, kentli ise öğrencilere istek ve ihtiyaçlarını rahatlıkla ifade edebilmektedir.
- Yerel yönetimin desteklediği gruplar: Bu grup yönetimin desteklediği firmaları, memurları ve teknik grupları içermektedir. Yerel yönetimler tarafından atanan bu gruplar mesleki bir konuda uzman olarak yönetime teknik ve yasal yönden yardım sağlar (Kaplan, 1971). Yerel yönetimlere

teknik açıdan destek sağlamak amacıyla “proje danışma kurulları” ve “danışmanlık komiteleri” bu gruba örnek gösterilebilir.

ABD’de uygulanan, Almanya’da ise uygulanmaya başlayan *meditasyon*, savunucu planlama ile paralel özellikler taşıyan bir diğer yöntemdir. Yerel yönetimlerin plan, program veya proje girişimlerinde taraflar arasında uzlaşma sağlanması amacıyla üçüncü kişinin karar verme sürecine dahil olması anlamına gelen meditasyon yönteminde süreci yöneten kişinin tarafsızlığını koruması önemli bir konudur (Dönmez, 1999).

Bayazıt’ın üç sınıfta topladığı yöntemler, halka plan ve projeleri benimsetmek, halkın ihtiyaçlarını öğrenmek, karar verme süreçlerinde etkinliğini arttırmak için karar vericiler tarafından kullanılan ve halkın pasif düzeyde kaldığı yöntemlerdir. Ancak karar verme sürecinde uygulanan bu yaklaşımlar plancı, mimar, yerel otorite ile kentli arasında kurulan diyalogun kurumsallaşması ve katılımın kent yaşamının bir parçasına dönüşmesi bakımından önemlidir.

Aktif katılım yöntemleri ise, tarafların birlikte karar verdiği, ortak plan ve projeler ürettiği durumlarda gerçekleşir. Diğer bir deyişle, tarafların işbirliğiyle ürettiği öneriler doğrudan plan ve projelere yansımaktadır. Atölye çalışmaları, tasarım çalıştayları (design charette), forumlar plancı ve mimarların yerel halkla birlikte proje elde etmek için kullandıkları aktif katılım yöntemleri arasındadır. Bu ortamlarda uzmanlar, yerel halk ile aynı dili konuşabilmek için hareketli maketler, haritalama yöntemleri gibi bilginin görselleştirildiği çeşitli teknikler kullanmaktadır.

Amerika ve Avrupa’da, planlama ve tasarım süreçlerine yerel halkın aktif katılımını destekleyen çeşitli organizasyonlar bulunmaktadır. Chicago’da yer alan Kent Tasarım Merkezi bu organizasyonlara örnek gösterilebilir. Kent ve mahalle ölçeğinde çeşitli yenilemeleri ve projeleri hayata geçiren tasarım merkezi, toplumun üç önemli aktörünü bir araya getirmektedir (Url-1, 2008):

- Üniversite: Akademisyenler, mimarlık ve planlama öğrencileri halkın problemlerinin tanımlanması, ortak fikir üretilmesi ve üretilen fikirler doğrultusunda projelerinin çizilmesi görevini üstlenirler. Öğrencilerin yerel halkla ilişki kurmakta ve problemlerin tespitinde başarılı sonuçlar verdiği düşünülmektedir.

- Sivil toplum kuruluşları: Halk ile tasarım merkezi arasındaki ilişkinin kurulmasına yardımcı olmaktadır. Tasarlanan projelerin uygulanması için gerekli teknik yardımı yaparlar.
- Özel sektör: Projelerin gerçekleştirilmesi için fon oluşturur. Çeşitli yöntemler geliştirilerek yerel halkın katılımını destekler ve kamuoyunu bilgilendirirler.

2.1.3 Katılımcı demokrasi - sivil toplum ilişkisi

Ulus devletlerin demokrasi şekli olarak ortaya çıkan ve geçmişi 19. yüzyıla dayanan temsili demokrasi, bugün küreselleşen dünyanın yönetim anlayışı olarak yetersiz kalmaya başlamıştır. Toplumsal yaşamda ve düşünce biçimlerinde yaşanan köklü değişimler, ulus devlet dünyasının büyük ölçüde homojenleştirdiği bireyleri küreselleşen dünyanın aktif bireylerine dönüştürmektedir. Bu durumda ortaya çıkan sorunsal; toplumdaki farklılıkları göz ardı ederek yönetime yabancılaştıran, hizmet almayı bekleyen ve kendisine sunulan hizmetlerin yalnızca tüketimine katılan bireyler yaratma eğiliminde olan temsili demokrasinin, farklılıklara ve değişime açık, her türlü iletişim imkanlarını kullanarak sınırları dışına çıkabilen, sürekli kendini yenileyen özgür bireyleri yönetebilmek için nasıl güncelleştirileceğidir.

Demokrasinin en temel tanımı olarak “halkın kendi kendini yönetmesi” temsili demokraside dolaylı bir biçimde gerçekleşir. Önceden belirlenmiş kişiler içerisinde halkın kendi adına karar verecek temsilcileri seçmesi, çoğunluğun belirlediği siyasi gücün “çoğunluk diktası” haline dönüşmesine neden olur (Tekeli, 2002a). Temsili demokrasi, pasif bireylerden oluşan bir toplum yaratma eğilimindedir. İktidarı belirleyen çoğunluk merkezi ve yerel yönetimi ancak seçimden seçime değiştirerek denetlemektedir. Bu süreçte taleplerinin karşılanmasını bekleyen bireylerin aksi durumda oy vermeyerek sorumluluğunu yerine getirdiğine inanması temsili demokrasinin içinde barındırdığı en büyük tehlikedir.

Temsili demokrasi kapsamında var olan “iktidar” ve “temsili” olguları iki temel tartışmayı beraberinde getirir. Bunlardan ilki, temsil edecek grubun niteliklerinin kendisini seçen topluluğun nitelikleri ile ne ölçüde özdeş olduğudur. İkincisi ise, temsil edecek grubun faaliyetlerinin topluluğun çıkarları karşısında ne ölçüde duyarlı davrandığıdır (Erder ve İncioğlu, 2008).

Bugün temsili demokrasinin alacağı yeni biçim konusundaki düşünceler katılımcı demokrasi yönünde birleşmektedir. Temsili demokrasiden, katılımcı demokrasiye

geçiş, ”bütün yurttaşların karar verme sürecine doğrudan katılımı” (Marshall, 1998), ile mümkündür. Burada amaçlanan toplumdaki farklı görüş ve taleplerin demokratik platformlar aracılığıyla karar verme sürecine eklenmesidir. Yönetilen taraf olarak vatandaşların kamusal alanda yaptığı sorgulama ve tartışmaların kentsel karar verme sürecinde yerel yönetimler tarafından değerlendirildiği ve kararların, taleplerle örtüştüğü durumlarda katılımcı demokratik yönetim anlam kazanır. Burada bahsedilen kamusal alan kişilerin etkileşim içerisinde olduğu, kendi değerleri içerisinde iyiyi ve doğruyu tartıştığı yani aktif konumda olduğu alandır. Kamusal sorgulama ise, yerel yönetimi kamusal alana açık hale getiren, diğer taraftan vatandaşların kişisel çıkarlarını geride bırakarak kamusal çıkar yoluyla yaşadıkları mekanla ilişki kurmaya yönlendiren bir toplumsal eylemdir (Karaman ve diğ.,1999).

Katılımcı demokrasi, toplumdaki çatışmaları kamusal alanda diyalog kurarak çözümleyen, kendisini doğrudan veya dolaylı olarak ilgilendiren konulara katılma isteği duyan, sorumluluk duygusu gelişmiş gerektiğinde hesap soran ve sivil toplumun aktif üyesi olarak siyasi gücün karşısında sivil gücü temsil eden vatandaşları gerekli görmektedir. Yerel yönetim değişimin getirdiği koşulların ancak bir kısmını kendi koşulları içerisinde yerine getirebilir. Bu değişimde önemli rol, sivil topluma ve sivil toplumun iletişim aracı olarak sivil toplum kuruluşlarına düşmektedir.

Sivil toplum, devlet otoritesinden bağımsız, sosyal aktörlerin sosyal ilişkilere dayanarak oluşturduğu alan olarak tanımlanabilir. Halkın kendi iradesi ile otoritenin yetkisi dışında oluşturduğu birey ve gruplar arası özgürlükler alanı olarak tanımlanan sivil toplum, devlet otoritesinin hakimiyetinde olan kamu alanının heterojenleşmesini sağlar. Bu alan çatışmalara, çeşitli ortaklıklara, aktif katılıma, iletişime ve kamu bilincinin gelişmesine yani demokrasinin işlerlik kazanmasına imkan tanıyan bir alanı ifade eder. Sivil toplumdaki çatışmalar, farklı grupların birbiri üzerinde üstünlük kurma arzusuna dönüşmediği sürece desteklenen bir eylemdir. Aksi durum demokrasiyi yıpratıcı bir sürece sürükleyebilir.

Sivil toplumla ilgili tartışmalar devlet ile toplum arasındaki karşıtlığın varsayımından doğmaktadır. Bu varsayımda siyasal toplumun niteliği önem kazanır (Yıldırım, 2004). Touraine (2004), sivil toplumun, devletin ve siyasal toplumun birbirinden ayrılmasını demokrasinin oluşumu için temel koşul olarak görmektedir. Touraine (2004, s:70) göre demokrasi, “ancak sivil toplumla devletin kendilerine özgü,

birbirinden ayrı hatta çoğunlukla birbirine karşıt mantıkları olduğu kabul edildiğinde ve bunların arasındaki ilişkiyi yönetmek üzere her ikisinin karşısında özerk bir siyasal sistem” bulunduğu var olmaktadır. Diğer bir ifadeyle devlet erkinin sınırlanması, siyasal toplumun tanınması ve hem devletin hem de sivil toplumun karşısında özerkleştirilmesi anlamına gelmektedir.

Gelişmiş ülkelerde sivil toplum; sosyal, ekonomik ve kültürel hayatın bir parçası olarak devlet ve özel sektörle birlikte üçüncü sektör olarak ortaya çıkarken, gelişmekte olan ülkelerde bu durumun aksine devletin tekil gücüne karşı örgütlenme biçimi olarak ortaya çıkmakta, demokratik düzen yaratılması için itici güç olmaktadır.

Sivil toplum söylemindeki diğer yaklaşımlar, devlet – piyasa ekonomisi – küreselleşme alanında gelişmiştir. “Üçüncü yol” olarak adlandırılan yaklaşıma göre, devlet - piyasa merkezli çözümlerin yetersizliği üzerine ortaya çıkan, bunların dışında bir alternatifin olduğunu savunan ve bir dizi ülkede siyasi ideoloji haline gelen sivil toplum söylemidir. Dünyada piyasa merkezli politikaların işsizlik, sosyal güvenlikten yoksun kitlelerin büyümesi ve dışlanması, gelir dağılımındaki bozulmalar gibi sorunlarla karşılaşması, refah devleti uygulamalarının devleti büyütüp kendi başına bir güç haline getirmesi ve toplumun bastırılıp zayıflatılması sivil toplum temelli çözümleri beraberinde getirmiştir (Şengül, 2001).

Giddens (1998), küreselleşmenin yerelleşme yönünde yarattığı baskının devletin aşırı gelişmişliğinin aksine yerel sivil toplumun yeniden inşa edilmesine fırsat yarattığını savunmaktadır. Giddens’a göre, sivil toplumun güçlendirilmesine yönelik başlıklar şunlardır (Şengül, 2001, s:176):

- Devlet ve sivil toplum işbirliğinin geliştirilmesi,
- Toplulukların inisiyatif verilerek güçlendirilmesi,
- Kar amacı gütmeyen üçüncü sektörün sürece dahil edilmesi,
- Yerel kamusal alanın korunması,
- Topluluk temelli suçtan ve şiddetten korunma,
- Demokratik aile.

Sivil toplumun oluşmasında en temel aktör olan sivil toplum kuruluşları; devlet tarafından işgal edilen kamu alanını onunla paylaşarak gerek ürettiği kamusal hizmetle ona yardımcı olur gerekse kamu yararını korumak amacıyla onunla

çatışmacı bir ilişki kurar. Sivil toplum kuruluşları, devlete duyulan güvenin azalmasına koşut güçlenmeye başlamıştır. Devletin ondan beklenen işleri yerine getirmede başarısız kalması, kaynakları doğru kullanmaması ve her türlü hizmetin devletten beklenmesinin getirdiği aksaklıklar sivil toplumda örgütsel yapıya duyulan ihtiyacı giderek arttırmıştır (İlter, 1998).

2.2 Yönetişim Kavramı

Temsili demokrasi ile yaratılan merkezi gücün beraberinde getirdiği hiyerarşik yönetim anlayışı, çağın insanının karşılıklı etkileşime dayanan yönetim şekline duyduğu ihtiyacı arttırmıştır. 21. yüzyılda kentleri geleneksel yönetim anlayışıyla idare etmek geçerliliğini yitirmeye başlamıştır. Kamu yönetiminden çevresel sorunlarının çözümüne, eğitimden sağlığa birçok disiplinde geçerli olan yönetim kavramı yöneten – yönetilen arasındaki keskin çizgiyi ortadan kaldırmaktadır. Hem küresel ve yerel, hem de siyasal, ekonomik, yönetsel ve kültürel boyutları olan bu kavram küreselleşen dünyanın hızla değişen yapısı karşısında yeniliklere açık, esnek bir örgütlenme modeli sunmaktadır. Toplumsal yaşamın her alanını yakından ilgilendiren yönetim anlayışında; devleti hizmeti veren, vatandaş ise hizmeti alan ve kullanan taraf olarak görmenin ötesine geçilerek karşılıklı iletişime ve etkileşime dayalı bir anlayış sunulmaktadır. Politikaların üretilme sürecinde çok aktörlü katılımı ana ilke olarak benimseyen yönetim anlayışı ile merkez – yerel, yerel – yerel ve uluslararası ilişkiler yeniden tanımlanmaktadır (AKK, 1998):

- *Merkez - yerel arasındaki ilişkiler:* Merkezi yönetimin uyguladığı geleneksel yönetim anlayışı olarak yerele yetki ve kaynakların aktarılması, yönetim anlayışının benimsenmesiyle yerini yetki paylaşımına bırakmaktadır. Böylece, merkezin, yerel otoriteleri ortakları olarak görmesinin önü açılmaktadır.
- *Yerel – yerel arasındaki ilişkiler:* Yönetişim anlayışı, yerel otorite ile kentli arasındaki ilişkinin niteliğini değiştirmektedir. Hiyerarşik düzende alışlagelmiş ilişkiler yerine yönetişimde yerel yönetimler, sivil toplumu ortakları olarak görmekte işbirliğine dayalı karar verme ve uygulama anlayışını benimsemektedir. Sivil toplumun, karar üretme sürecine katılımı, kararların uygulanmasında çıkabilecek çatışmaların veya gerilimlerin baştan denetim altına alınmasını beraberinde getirmektedir (Tekeli ve İlkin, 2005).

- *Uluslararası İlişkiler*: Son dönemlerde uluslararası ilişkiler geçmişte olduğu gibi yalnızca hükümetler düzeyinde kalmamakta yerel yönetimleri esas alan resmi ortaklıklar ve antlaşmalar yapılmaktadır. Yerinden yönetim ve özerk yerel yönetimin desteklendiği yönetim anlayışında yerel, uluslararası resmi süreçlerde merkezden bağımsız olarak rol alabilir.

Yönetişimin etkili olabilmesinin en önemli unsuru, güçlü sivil toplumun kent yaşamında var olmasıdır. Tek başlarına seslerini duyurmakta zorlanan bireyler örgütlenerek bir güç oluştururlar. STK'lar, demokrasinin işlerlik kazanmasında önemli aktörlerdir. Ancak örgütlenmek için herhangi bir kuruma bağlı olmaya gerek yoktur. Yasalara aykırı olmayan ortak bir amaç etrafında, kendi belirledikleri esaslar çerçevesinde bir araya gelen bireyler de örgütlenmiş bir topluluk hatta baskı grubu oluşturabilir ve kamusal alanda etkinlik gösterebilirler (Batum, Nalbant ve diğ., 1993).

İyi yönetişimin gerçekleşmesi için taraflar olarak yönetimin ve kentlinin yüklenmesi gereken sorumluluklar vardır. Yerel yönetimler, kararlarla ilgili her türlü bilginin tüm halka zamanında ve anlaşılır bir dille ulaşmasını sağlamalıdır. Katılımın en temel şartı olan denetim ancak "açıklık" ilkesinin yerel yönetimler tarafından benimsenmesiyle mümkün olur. Ayrıca, karar verme ve uygulama sürecinde çeşitli danışma ve tartışma ortamları yaratılarak kentlinin katılımı desteklenmelidir. Kentli ise, sadece karar verme sürecine katılmakla yetinmemeli, kararların uygulanmasını denetleyerek gerektiğinde hesap sormalıdır (Kalaycıoğlu, 2003).

Çok aktörlü yönetim anlayışı olarak yönetişim, nitelikli yaşam çevrelerinin oluşmasında başvuru olan önemli araçlardan birisidir. Günümüzde iyi bir yerleşmenin niteliklerine ilişkin tanımlar, iyi bir toplumun ne olduğuna ilişkin tanımlarla ilişkilendirilmektedir. İyi bir yerleşmenin amaçsal nitelikler; (1) *yaşanabilirlik*, (2) *hakçalık*, (3) *sürdürülebilirlik* ilkeleri ile açıklanırken, bu ilkelere ulaşmakta izlenecek yollar: (1) *yurttaş bağlılığı* (2) *yapabilir kılma*, (3) *yönetişim* olarak açıklanmaktadır. Tekeli (2002b), yaşanabilirlik ilkesinin yaşama geçmesine ilişkin kriterlerini Kevin Lynch'in beş maddesi; *yaşama uygunluk*, *anlamlı olmak*, *kullanım amacına uygunluk*, *erişilebilir olmak* ve *yaşayanlarca denetleme* ile tanımlamaktadır. Yaşayanlarca denetleme; kentsel mekanların yaratılması ve geliştirilmesinde orada yaşayanların kullanıcı olarak söz sahibi olduğunu gösterir. İyi bir yerleşmeden çok iyi bir toplumun özelliklerini tarif eden hakçalık ilkesi; toplumda her çeşit grubun

temel ihtiyaçlarının hakça karşılanması ve mekansal eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasına işaret eder. Sürdürülebilirlik ilkesi ise, gelecek nesillerin yaşanabilir çevrelere sahip olması için kaynakların bugünden duyarlı olarak kullanılmasına işaret eder. Bu üç ilkenin pratikte gerçekleşmesi, toplum çıkarını kendi çıkarlarından üstün tutan, kamusal sorunların çözümünü devletten beklemek yerine yapabilir kılan, sorumluluk duygusu gelişmiş bireylerle mümkündür. Ayrıca, sivil toplumla yönetim erkinin yeni bir ilişki kurma biçimi olarak önerilen yönetişim, toplumu yönlendirme görevinin devletten sivil topluma kaymasını sağlar. Çeşitli eylemleri gerçekleştirmek için yönlendirilmeye ihtiyaç duyan kentsel aktörler, böylelikle sivil toplumun yönlendirmesi ile eyleme geçer. Bu durum, kentlinin yaşadığı yere ilişkin stratejileri kendisinin belirlemesi anlamına gelmektedir (Tekeli 2002b).

2.2.1 Yönetişim kavramının ortaya ıkışı

Uluslararası ilişkiler düzeyinde yayımlanan belgelerle gündeme gelen yönetim yeni bir kavram olmadığı halde son otuz yıllık süreçte “iyi” nitelemesiyle birlikte kullanılmaya başlanmıştır. Yönetişim, 1960’larda gelişmiş ölkelerin gelişmekte ve az gelişmiş ölkelere yaptığı yardımların yerlerine ulaşmaması ve hükümetlerin yasa dışı yollarla bu yardımları kendi üstlerine geçirmeleri üzerine ortaya çıkmıştır. Gelişmiş ölkeler, gelişmekte olan ölkelerin hükümetlerinin saydam ve hesap veren yaklaşımları benimsemediği sürece yardımların hükümetler aracılığıyla yapılmayacağını dile getirmiş, gelişmekte olan ölkeler ise, bu durumun kendi iç işlerine müdahale anlamına geldiğini ve hiçbir şekilde kabul edilemeyeceğini öne sürmüştür. Ölkeler arasında çatışma konusu olan bu kavram 1970’lerden itibaren Birleşmiş Milletler ve hükümetlerin aldığı kararların belgelendirilmesinde, 1980’lerden itibaren ise Dünya Bankasının yayınlarında daha fazla kullanılmaya başlanmıştır (Kalaycıoğlu, 2002).

1989 yılında Dünya Bankası tarafından hazırlanan “Sub Saharan Africa: From Crisis to Sustainable Growth” adlı raporda Afrika ölkelerindeki krizin hükümet etme krizi olduğu vurgulanmış, iyi yönetişimin devlet- toplum karşıtlığının kaldırılarak devlet- toplum birlikteliği ile mümkün olacağı dile getirilmiştir (Bayramoğlu, 2002).

İyi yönetim, 1990’lı yılların sonlarında AB’nin gündeminde öne çıkan konular arasında yer almıştır. 2001 yılında Avrupa Komisyonu tarafından hazırlanan “White Book”ta hem birlik hem de merkezi ve yerel yönetimler için iyi yönetişimin temel

ölçütleri altı madde altında toplanmıştır: (1) *şeffaflık*, (2) *katılım*, (3) *hesap verilebilirlik*, (4) *etkinlik*, (5) *uyumluluk* (CEC, 2001).

Diğer bir yaklaşıma göre, “yönetişim”, kapitalizmin yaşadığı krize karşı değişen ekonomik ve politik ilişkilerin kaçınılmaz sonucu olarak yerelde ortaya çıkmıştır. Şaylan (2002), 1970’lerde dünya sistemi olarak kapitalizmin krize girdiğini, krize yol açan temel olgunun ise refah devleti uygulamasından kaynaklandığını belirtmektedir. Refah devleti uygulaması pazar alanını daraltmıştır çünkü refah devletinde üretici işlevler için kaynak kullanımını siyasal öncelikler belirlemeye başlamıştır. Küreselleşmenin etkisiyle dünya, neo- liberal anlayış çerçevesinde bütünleşmiş ve tek bir pazar haline dönüşme sürecine girerek ulus devletin ekonomik alanda gücünü ve yetkisini zayıflatmış, işlevinin değişmesine neden olmuştur. Dünyanın her yerinde insanların geleceğini belirleyen ekonomik kararların demokratik olarak seçilmiş politik güçler yerine küresel ağlar tarafından verilmesi bunun bir kanıtıdır. Ancak ulus devletin işlev değiştirmesi ve küreselleşmenin bütünleşmiş bir pazar haline gelmesi yerelin ve yerele ait değerlerin öne çıkması ile sonuçlanmıştır. Çünkü sermaye küreselleşmekte, ancak emek ve teknoloji yerelde var olmaya devam etmektedir. Sermayenin kazandığı küresel hareketlilik yerelleşme için önemli bir itici güç oluşturmuş, yönetim söylemi ise yerelleşme çözümlemesinin üzerine oturtulmuştur (Şaylan, 2002).

Küresel ölçekte gezinen sermayenin yerelde var olan emek ve teknolojiyle buluşması, buna koşut ulus devletin zayıflayarak yetki ve kaynaklarının yerele aktarılması, sivil toplum kuruluşlarının üçüncü sektör olarak kent yönetimine dahil olmasını beraberinde getirmiştir. Şengül (2001) yerel yönetişimin ortaya çıkışını, yerel yönetim birimlerinin küresel ölçekte gezinen sermayeyi kendilerine çekmesi ile devletin çekildiği alanlara devlet dışı mekanizmaların girmesiyle açıklamaktadır. Ulus devletin bir parçası konumunda olan ve kolektif hizmetlerin sunucu görevini üstlenen yerel yönetim birimlerinin sermayenin taleplerine duyarlı yönetimlere dönüşmesi, özelleştirmenin kapıları aralanmış, hizmet üretimi yerel yönetimlerden özel sektöre doğru kaymaya başlamıştır. Devlet – piyasa ayrımının kendi içindeki yetersizliği ile ortaya çıkan tepkiler üzerine üçüncü sektör olarak adlandırılan sivil toplum kuruluşları kent yönetimine dahil olmuş, böylece üç sektörlü yönetim modeli olarak yönetişim kavramı ortaya çıkmıştır. Kamu – sivil – özel aktörlerin rol aldığı, karşılıklı etkileşime dayanan bu anlayış, yerel yönetimleri ulus devletin bir parçası

olmasının ötesine götürerek üretimin örgütlendiği özerk birimler haline getirmiştir. Liberal yerel yöneticilik olarak nitelenen bu yaklaşımda yetki ve kaynakların merkezden yerele aktarılması olumlu bulunmakta, ancak karar gücünün bu kurumlarda toplanmak yerine kamu kesimi dışındaki üçüncü alana aktarılması söz konusu olmaktadır (Şengül, 2001).

Güler (2006) ise, yönetim modelinin katılımcı olmakla birlikte tam anlamıyla demokratik olmadığını çünkü sivil toplum kuruluşlarının ancak sermaye tabanlı oldukları sürece bu modele eklemenebildiklerini dile getirmektedir. Güler (2006), Türkiye’deki merkez – yerel işbölümünün küreselleşme sürecine paralel olarak ulus aşırı sermaye çıkarları ile ulusal çıkarlar dengesine göre belirlendiğini ifade etmekte ve yönetimi, yerel karar verme mekanizmasında genel olarak sermayeye ve özel olarak ulus – aşırı sermayeye yer açmakla sonuçlanan model olarak tanımlamaktadır.

2.2.2 Yerel yönetişimin temel unsurları: Yerel yönetimler ve STK’lar

Yönetişim kavramı, BM ve AB tarafından sürdürülebilir kalkınma, sürdürülebilirlik, yaşanabilirlik gibi kavramlara ulaşmada araçsal nitelikli yaklaşımlardan birisi olarak yorumlanırken, çeşitli düşünürler tarafından küreselleşme ve ulus aşırı sermayenin getirdiği siyasal ve ekonomik ilişkilerin ürünü olarak da değerlendirilmektedir. Dünya nüfusunun önemli bir çoğunluğunun kentlerde yaşaması, 21. yüzyılın gündemini oluşturan sorunların ve çözümlerinin büyük bir kısmının kentlerde var olması, devlet – piyasa ekonomisi – küreselleşme alanındaki gelişmeler doğrultusunda devlet – piyasa merkezli çözümlerin yerini sivil toplum odaklı çözümlere bırakması yerel yönetim yaklaşımında iki temel unsuru; yerel yönetimler ve STK’ları önemli bir konuma getirmiştir. Bu bölümde, yerel yönetimler ve STK’larla ilgili genel özellikler açıklanacak, STK alanında yaşanan sorunlara değinilecektir.

Ulus devletlerin oluşum sürecinde yerel yönetimlere tanınan özerklik minimum düzeyde tutulmuş, yerel yönetimler merkezin sorumluluklarını paylaşan bir rol üstlenmiştir. Ancak devletlerin genişlemesi ve sorumluluklarının artması ile yerel yönetimlerin üstlendikleri görevler de artmıştır. Bugün küresel düzeyde yerel özellikleriyle ön plana çıkan kentlerin yönetilmesinde en önemli aktör olarak yerel yönetimlerin sahip olması gereken temel değerler bulunmaktadır. Sharpe (1970), bu temel değerleri üç ana başlık altında toplamıştır (Keleş, 2006). Bunlardan birincisi

özgürlüktür. Özgürlükle anlatılmak istenen yerel özerkliktir yani merkezi yönetimin yerel yönetimlerin işlerine karışmasının önlenmesidir. Avrupa Birliği yerinden yönetim ve özerk yerel yönetimler konusunu geleceğin temel taşlarından biri olarak almış, bu doğrultuda düzenlemeler yapmıştır. Yerel özerklik iki yönü olan bir kavramdır. Birinci yön, yerel yönetimlerin merkezle olan ilişkisiyle ilgilidir. Yerel yönetimler görevlerini yerine getirebilmek için gerekli yetkiler ve akçal kaynaklarla donatılmalıdır. Ancak yerel yönetimlerin bağımsız gelir kaynaklarına sahip olmaları tamamen bağımsız oldukları anlamı taşımaz. Bu nedenle özgürlük ile bağımsızlık kavramlarını birbiriyle karıştırmamak gerekir. İkinci yön, yerel yönetimin yerel toplulukla kurduğu karşılıklı etkileşime dayalı ilişkidir. Yerel yönetimler halkın yönetime katılabildiği, ona en yakın yönetim birimleridir. Bu bağlamda yerel yönetimler, halkı yönetime yaklaştırmak amacıyla çeşitli yöntem ve yaklaşımları yaşama geçirmelidir. Üçüncü kavram ise, yönetimde etkinlik yani yerel yönetimlerin kendi sınırları içerisindeki her birime eşit ve yeterli düzeyde hizmet sağlamasıdır (Keleş, 2006).

Yerel yönetişimin iki temel unsurundan bir diğeri olarak STK'ların dünyada ortaya çıkış sebeplerine bakıldığında farklı deneyimlerin var olduğu dikkat çekmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde toplum içinde oluşan örgütlenmeler devleti oluşturmuşken, Avrupa'da sivil toplum devlete karşı varlığını ortaya koymuştur. Göç eden milletlerin oluşturduğu ABD'de toplumsal yaşam, çeşitli sebeplerden ötürü kendi ülkesinden memnun olmayan ve daha iyi yaşam koşulları elde etmek için göç eden insanların örgütlenmesi ile başlamıştır. Diğer milletlerin devletten beklediği işleri yerel toplulukların kendi içlerinde örgütlenerek çözümlemeleri STK'ların gelişiminin temel sebebi olmuştur. Avrupa'da, feodal yapının getirdiği yerel- merkez ayrımı ile bazı alanların merkezin müdahalesi dışında kalması, devlet- vatandaş ayrımını beraberinde getirmiştir. Türkiye'de ise toplum, merkezin yapılanması ile birlikte değişmeye başlamıştır. Devlet, toplumun her alanını kendi müdahale alanı olarak görmüş ve bu doğrultuda düzenlemeler yapmıştır. Devletin üstlendiği bu rol, her işin devlet tarafından yapılmasını bekleyen bir toplum yapısını ortaya çıkarmıştır (İlter, 1998).

STK'ları diğer kuruluşlardan ayırt eden en belirgin özelliği; toplumsal iyiye katkıda bulunmak amacıyla gönüllü olarak kendi özel alanından fedakarlık eden ve iktidar talebi olmayan bireylerin oluşturdukları yatay ilişkilere dayalı olmasıdır (Tekeli,

2002a). Sivil toplum kuruluşları kuruldukları konuya göre toplumda belirli kesimlerin çıkarlarını korumakta ve gerektiğinde haklarını korumak için baskı oluşturmaktadır. Ancak burada bilinmesi gereken, STK'ların bu kesimlerle arasında çıkar bağı oluşturmadığı, kişisel veya bir grubun çıkarını korumak amacıyla hareket etmediğidir.

Sivil inisiyatifler, dernekler ve vakıflar STK kapsamında değerlendirilmektedir. Ancak bu kuruluşlar kendi içlerinde amaçlarına göre sınıflandırılmaktadır. Clark (1996), Batıdaki sivil toplum kuruluşlarını göz önüne alarak bir sınıflandırma yapmıştır: *Görüş ve savunma grupları, Tabandan kalkınma kuruluşları, Popüler kalkınma kuruluşları, yardım ve refah kuruluşları, kamu hizmeti araçları, teknik yenilik kuruluşları*. Devlet organı olmadığı halde kamu hizmeti yapan kuruluşların STK olup olmadığı tartışma konuları arasındadır. Bu tartışmaları arasında meslek odaları da yer almaktadır. Meslek odası olarak mimarlar odası, meslek sahibi kişilerin mesleğini yapabilmek için üye olmak zorunda olduğu kamu hizmeti yapan meslek örgütüdür. Bu özelliği ile meslek odaları gönüllülük ilkesine göre oluşmamaktadır. Ancak Türkiye’de bazı meslek odalarıyla birlikte Mimarlar Odası, “Meslek Odası” olmanın ötesinde ülkenin demokratikleşme sürecinde sivil toplum kuruluşu olma görevini de üstlenmiş ve kamu çıkarını savunmuştur.

Siyasi partiler geçmişten bu yana demokrasinin vazgeçilmez unsuru olarak kabul edilmektedir. Toplumdaki düşünce, görüş ve çıkarları temsil eden siyasi partiler iktidar olmadıkları durumlarda sivil toplum kuruluşu yerine geçmektedir (Yıldırım, 2004). Ancak siyasi partilerin yerel örgütlerinin parti genel merkezleriyle özdeşleşmiş olduğu durumlarda örgütün kararlarını yerel topluluğu oluşturan bireylerden çok genel merkezin çıkar ve istemlerinin belirlemesi, yerel demokrasi açısından olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Özellikle Türkiye’de siyasal partilerin genel siyasal platformdan bağımsız davranmadığı görülmektedir.

Kamu alanında hizmet üreten aktörler olarak STK'ların topluma güven vermesi, belirli etik kurallar çerçevesinde hareket etmeleriyle doğrudan ilişkilidir. Çağdaş anlamda STK'ların ortak özellikleri; halkla yakın ilişkiler, bilgilendirme, nesnellik, bilimsellik, bağımsızlık ve ortaklık olarak sıralanabilir. Ancak STK'lara rehberlik yapacak ana etik kurallar 4 sınıfta toplanmıştır. Bu kurallar: (1) *dürüstlük ve tutarlılık*, (2) *açıklık ve saydamlık*, (3) *hizmet anlayışı*, (4) *yardımseverlik* olarak ileri sürülmektedir. Bu kavramlar doğrudan eyleme dönüşmeyen, fakat STK alanında

gelişen eylemleri yöneten ilkelerdir (Geray, 1999). STK faaliyetlerinin gerçekleşmesinde rehberlik yapacak pratiğe yönelik etik değerler şöyle sıralanabilir:

- Sivil yapının korunmasının ve kapasitesinin geliştirilmesinin, STK'ların sayıca artmasının ve çeşitlenmesinin, dolayısıyla aralarındaki işbölümünün yanında olmak,
- Çalışmalarını asıl olarak gönüllülük temeline dayanmak suretiyle, en az giderle gerçekleştirmek ve ticari anlamda profesyonelleşmemek,
- STK'lar alanında eşitlik ve ortaklaşma anlayışına bağlı kalmak, tek ya da en güçlü kalmayı amaçlamayan tutum ve davranış içerisinde olmak,
- Görüşlerin farklılığını ve çeşitliliğini saygıyla karşılamak ve STK'ların demokrasinin gelişmesinde önemli işlevi olduğu bilinciyle hareket etmek,
- Ortaklaştığı veya yardım aldığı çevreleri arka plana itmemek, başkalarının projelerine haksız yere sahip çıkmamak,
- Toplumun ve kurumların gerçek öncelikleri yerine kendi önceliklerine uygun projelere göre kaynak talep etmemek ve harcamamak, kamuoyunun yanlış yönlendirilmesine neden olmamak,
- Devletin henüz ele almadığı konularda veya bilgi ve deneyim eksikliklerinin bulunduğu toplum çıkarına dönük konularda örnek çalışmalar yapmak (Geray, 1999).

Türkiye’de “sivil toplum kuruluşları” kavramının kısa tarihine bakıldığında İstanbul’da düzenlenen Habitat II Konferansı’nın STK kavramı üzerine ivme kazandırıcı etkisi olduğu görülmektedir. STK kavramı, konferansın katılımcı taraflarından biri olan “Non Governmental Organizations”a karşılık gelen kavramın aranması sonucu ortaya çıkmış ve konferans öncesinde yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu gelişmeyle birlikte, yerel topluluğun kurduğu kuruluşlar, dernekler, vakıflar, kitle temsiline dayanan kuruluşlar STK statüsüne girmiştir (Gümüş, 2002).

Demokrasinin vazgeçilmez unsuru olan sivil toplum kuruluşlarına paydaş olarak önemli sorumluluklar düşmektedir. Ancak Türkiye’de STK örgütlenmesinde yaşanan çeşitli sorunlar tartışma konuları arasındadır. STK'ların demokratik ilişkilere ne oranda yatkın olduğu, konuyu mu, halkı mı yoksa kendilerini mi temsil ettikleri, örgüt içi organizasyonlarında ne oranda katılımcı ve kapsayıcı olduklarıyla ilgili

sorular tartışma konuları arasındadır (Kalaycıoğlu, 2002). Ayrıca STK'ların örgütlenme modelleri halkla olan bağlarını gevşetebilmektedir. Örneğin vakıf türü örgütlenmeler halk tabanının doğrudan katılımını engelleyen bir örgütlenme modeli sergilemekte, bu durum örgütün halkla olan bağıı gevşetebilmektedir. Diğer taraftan, birçok STK'nın kapsadığı üye ve yöneticilerinin eğitim seviyesi ve ekonomik durumu bakımından üst- orta ve üst kesimde yer alması elitist bir yapı ortaya çıkarabilmektedir. Bu durum ise, örgütün kendi içine kapanmasına veya dışlanmasına neden olabilmektedir (Tabakoğlu, 2002).

Geray (1999), ülkemizdeki STK'ların bazı yapılanma sorunlarını aşamadığını belirtmektedir. Türkiye'de STK'ların en önemli ve genel özellikleri, bu alanın yeterli çeşitliliği içermemesi, temelde toplum çıkarına dönük olan görevleri gerçekleştirmeye yetecek kapasiteye ulaşılmamış olması ve kaynakların hedefe ulaşmada yetersiz kalmasıdır. Geray, gönüllülük ilkesine yeterince uyulmuyor olması ve çalışma alanlarının yeteri kadar iyi tanımlanmamış olmasına dikkat çekmektedir. Bunlarla birlikte, belli bir alanda çalışma yapmak için kurulmuş bazı STK'ların benzer STK'larla eşitlikçi ilişkiler ve ortaklıklar içine girmek istemedikleri, alanlarında tek veya en güçlü örgüt olmaya çalıştıkları görülmektedir. Bu da sivil hareketin özüne aykırı bir durum yaratmaktadır. Toplumdaki sivil aktörlerin güçlenmesinde STK alanında yapılan yasal düzenlemelerin de önemi büyüktür (Geray, 1999). Tekeli (2002a), Türkiye'de STK alanına duyulan güvensizlik ortamının, denetimi arttırıcı yasal düzenlemeler yapılmasına neden olduğunu ve bu durumun girişimleri zorlaştırdığını ifade etmektedir. Gümüş (2002), STK'ların aksine yerel toplulukların yasalara aykırı olmayan ortak bir hedef etrafında bir araya gelerek kendilerini daha iyi ifade edebildiklerini, kamusal ve siyasal alanda daha etkin tartışmalar yarattıklarını ifade etmektedir. Bu nedenle, sivil inisiyatif söylemi hem siyasal alanda daha etkin sonuçlar vermekte hem de yerelleşmeye önemli katkı sağlamaktadır.

2.2.3 Kent, planlama ve yönetim üzerine

Bugün dünyanın içinde bulunduğu dönüşüm tarihte yaşanan dönüşümlerden farklı olarak yerelin yapabilirliğini ve aktif rolünü ön plana çıkarmaktadır. Küreselleşen dünyada ulus devletlerin zayıflaması, yerelin canlanması için yeni olanaklar yaratmıştır. Sanayi toplumundan bilgi toplumuna, Fordist üretim biçimlerinden esnek

retime geçiş yerelde üretilen bilginin merkezi bir konum kazanmasını beraberinde getirmiştir. O yerelde üretilen ve yerelin kültürüyle yakın ilişkili olan bilgi, akışkan ve küresel olanla yarışabilir konuma gelmiştir.

Toplumda yaşayanlarla birlikte gerçekleştirilen, sosyal ilişkilerin varlığına dayalı üretim biçimleri, içinde bulunduğu o yereli anlamlı bir konuma getirmektedir. Küreselleşen dünyanın çok kimlikliliği içerisinde yerel kimliklerin ortaya çıkması ve yerelin küresel ilişkiler ağına eklenerek kendi başına bir kaynak olma niteliği kazanması ulus devlet dünyasında pasif konumda olan yerelin aktif konuma geçmesini, yani yerel yönetişime dayalı ilişkileri beraberinde getirmektedir (Tekeli, 2001). Bu ilişkiler ağında geleceğin yerelinin klasik anlayışla planlanması geçerliliğini yitirmekte, yeni anlayışın gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Klasik planlama anlayışında çok yönlü ve kapsamlı bilimsel bilgiye dayanarak kentlerin gelecekte ne olacağı kestirilmekte, o kentte yaşayan halkın bu tahminlere uygun olarak rasyonel davranışlarının ne olabileceği saptanmaya çalışılmaktadır. Tekeli (2001), küreselleşen dünyanın ortaya çıkardığı yeni yerel ilişkilerin klasik planlama anlayışının getirdiği kalıplara sığdırılamayacağını, geleceği açık bırakan, yerel toplulukların katkılarına olanak veren, “iletişimsel akılcılık” içinde yönlendirilen bir planlamaya geçmenin önemini vurgulamaktadır. Kayas (2006), planlama disiplininin oluşum yıllarından çok daha farklı bir dünyada yaşadığımızı, kentsel ve bölgesel gelişmeye müdahale etme süreci olarak planlamanın vizyon geliştiren ve mekansal gelişmeleri yönlendiren bir kurum olarak yeniden ele alınması ve bu süreçte ekonomik ve toplumsal aktörler arası ilişkileri temel alan yönetişim yaklaşımının ne çıkması gerektiğini ifade etmektedir. Göksu (2009), mekansal yapılanma biçiminin ortaya çıkardığı toplumsal ve ekonomik yapının kentsel sorunları daha büyük ve önemli hale getirdiğini dile getirmekte, klasik planlama anlayışının sonucunda karşılaşılan sorunları şu şekilde açıklamaktadır:

- Mekansal gelişim ile ekonomik ve toplumsal gelişim arasındaki ilişki sisteminin yeterince sağlanamaması,
- Bölgesel, kentsel ve yerel planlama erevesi ve ölçekleri arasında bağlantıların kurulamaması,
- Üst lekli planlar arasında entegrasyon ile katılım boyutunun sürekli eksik kalması (Göksu, 2009).

Klasik planlama anlayışının yetersizliği üzerine ortaya çıkan yeni arayışlar insan ve vizyon odaklı planlama anlayışında buluşmaktadır. Toplumsal, mekansal ve ekonomik gelişme stratejilerinin belirlenmesine yönelik oluşturulan bu vizyonun bağlayıcı kararları içermek yerine yeni çözümler önermesi ve yerel topluluğun yaratıcılığına açık bırakılarak yönlendirme eğilimi taşıması yeni planlama anlayışının en önemli özelliğidir. Oluşturulan vizyon ışığında stratejik hedeflerin ortaya konulması ve bu hedefler doğrultusunda problemlerin belirlenmesi “stratejik planlama” anlayışının genel çerçevesini oluşturmaktadır. “Stratejik planlar yerelin geleceğini etkileyen temel kararları, temel altyapı türlerini, örgütlenme biçimlerini ve uygulama kararlarının verilme süreçlerini içermektedir” (Tekeli, 2001, s. 31).

Göksu (2009), stratejik planların ortak bir vizyon çerçevesinde entegre stratejik plan haline getirilmesi ve planın kentli tarafından benimsenmesi için üç aşamalı bir süreçte hazırlanmasını önermektedir. Bu sürecin ilk aşamasında mevcut durum analizleri yapılması ve beklentilerin doğru belirlenmesi gerekir. Bu aşamada ilgili tarafların sürece katılması için toplantıların düzenlenmesi, görüşme ve beklentiler doğrultusunda analizlerin yapılması oldukça önemlidir. İkinci aşamada “kentsel, kültürel ve kurumsal” olarak üç alanda vizyon, hedefler, program ve projeler çerçevesinde stratejik planlar; üçüncü aşamada ise, hedefler ve projelerin uygulanmasına ilişkin ortaya konulan programların fizibilite ve bütçeleri hazırlanmalıdır.

Stratejik planların hazırlanması ve yaşama geçirilmesi yerel yönetim anlayışı ve yapabilir kılan, aktif, sorumlu vatandaşların varlığı ile mümkün olmaktadır (Göksu, 2009). Stratejik planlama kamu – özel – sivil ortaklığında gelişen çok aktörlü bir süreçtir. Stratejik planların hazırlanmasında karar verici durumundaki planıcı, yönetici ve bürokratların tepeden inme yaklaşımlar yerine tabandan yukarı anlayışı benimsemeli, kentlinin istek ve ihtiyaçlarını planlama sürecine dahil etmelidir. Ayrıca çalışmalar ulusal ölçekten mahalle ölçeğine kadar inebilen yatay ilişkiler çerçevesinde yapılmalıdır. Mahalle ölçeğinde geliştirilecek projelerde toplumsal ve ekonomik hedefleri dikkate alan yerel odaklı örgütlenmeler kurmak hem mahalleler arası sosyal eşitsizliği azaltarak ortam yaşam kalitesinin yaratılmasına katkı sağlayacak hem de yerel topluluk arasında iletişim ortamının yaratılması, sorumlulukların paylaşılması, kentsel sorunlara ilginin artması gibi olumlu özellikleri beraberinde getirecektir.

Tekeli (2001), böyle bir planlama anlayışının savunulabilir olmasını, küreselleşen dünyanın getirdiği olanakları sonuna kadar kullanabilen, yaşadığı yerele, ulusa ve dünyaya karşı sorumluluk duygusu gelişmiş, temsili demokrasiyle yetinmeyen aktif bireylerin varlığı ile açıklamaktadır. Tekeli'ye göre, yeni planlama anlayışını demokratik yapan, kararların demokratik yöntemlerle şeffaf olarak alınmasından öte “yurttaşlar dünyasının planı” olmasıdır.

3. AVRUPA'DA PLALAMA VE TASARIMA KATILIM YAKLAŞIMLARI VE UYGULAMALAR

Bu bölümün ilk kısmında, Avrupa’da nitelikli yaşam çevrelerine ulaşmak amacıyla yerel yönetimlerin daha fazla özerklik kazanması ve vatandaşların kentsel karar verme süreçlerine daha aktif katılımını destekleyen politikalar ile planlama ve kent yönetimiyle ilgili uluslararası belgeler incelenmiştir. Bir önceki bölümde değinildiği üzere neo- liberal politikaların bir aracı olarak kullanılan “katılım” kavramı aynı zamanda demokratik talepler için toplumsal ve siyasi bir kavram olarak da benimsenmekte, BM’nin ve AB’nin gündeminde yer almaktadır. Avrupa Birliğine üyelik sürecinde olan Türkiye için bu politikaların benimsenmesi ve yasal düzenlemelerle yaşama geçirilmesi yalnızca birlik şartlarına uyum sağlamak amaçlı değil aynı zamanda kentlinin yaşam kalitesinin arttırılması ve uluslararası boyutta rekabet edebilen çağdaş kentlerin yaratılması adına da oldukça önemlidir.

İkinci kısımda ise, uygulama örnekleri olarak İngiltere’de planlama ve tasarım sürecine katılım, yasal ve yönetsel boyutlarıyla incelenmiş, Almanya’da Nürnberg Belediyesinin katılımcı uygulama örneği olarak Nürnberg Kent Yenileme ve Koruma Dairesinin işleyiş sistemi açıklanmış ve son olarak kentsel sosyal hareketler olarak “mahalle birlikleri”nin Barselona’nın yeniden yapılanma sürecine aktif katılım yaklaşımları ele alınmıştır. Bu çalışmadaki asıl hedef kuramsal çerçevede incelenen kavramların yaşama geçtiği “yer”deki uygulama örneklerini farklı boyutlarıyla ele almak ve bundan sonraki bölümlerde incelenecek konulara zemin oluşturmaktır.

3.1 Avrupa’da Katılım Olgusuna Yaklaşımlar ve Belgeler

Sürdürülebilir ve yaşanabilir kentlerin yönetiminde yerel yönetimler ve kentlinin önemli rolünü vurgulayan ve katılıma ilişkin unsurları ortaya koyan belgeler ilk olarak Birleşmiş Milletler (BM) tarafından ortaya atılmış, daha sonra AB’nin gündeminde yer almıştır. 1976 yılında Vancouver’da düzenlenen Habitat I Konferansı, BM’nin tek muhatap olarak merkezi yönetimleri alma politikasının

yitirmeye başladığını ortaya koymuş, bu durum yerel yönetimlerin ve hükümet- dışı kuruluşların ortak olarak görülmeyle başlanması adına önemli bir adım olmuştur.

1992 yılında Rio’da düzenlenen Çevre ve Kalkınma Konferansı’nda “sürdürülebilir kalkınma”, tüm insanlığın 21. yüzyıldaki ortak hedefi olarak belirlenmiş, bu kavramın ancak “yerinden” çözümlerle mümkün olacağı vurgulanmıştır. 21. yüzyılın kentlerinin insan haklarına saygılı, saydam, katılımcı hesap veren yönetimler tarafından çok aktörlü ve toplumsal uzlaşma ilkeleri doğrultusunda geliştirilen programlarla yönetilmesi ön görülmüş, bu doğrultuda “Gündem 21” başlıklı eylem planı hazırlanmıştır. “Gündem 21”’in temel yaklaşımları arasında merkezi yönetim-yerel yönetim ilişkilerinin “yerinden yönetim” anlayışı doğrultusunda güçlendirilmesi, hükümetler ve hükümet- dışı kuruluşlar arasında işbirliğinin geliştirilmesi ve halkın yönetime katılımının sağlanması gibi temel yaklaşımlar yer almıştır. Gündem 21’de ele alınan sorunların ve çözümlerinin büyük ölçüde yerel düzeydeki faaliyetlere dayalı olması nedeniyle yönetişimin yerel düzeydeki önemi vurgulanmış, “Yerel Gündem 21” (YG 21) kavramı getirilerek yerel yönetimlerin, sivil toplumun ve diğer ilgili kuruluşların kentleri için “21. yüzyılın yerel gündemi”ni oluşturmaları karara bağlanmaktadır. 1996 yılında İstanbul’da düzenlenen Habitat II “Kent Zirvesi”nde ise, “sürdürülebilir kalkınma”nın yaşama geçmesinde yerel yönetimlerin “demokratik, insan haklarına saygılı, şeffaf, katılımcı ve halka hesap veren” nitelikte olması gerektiği üzerine durmuştur. Ayrıca iyi yönetişimin temel ilkeleri vurgulanarak yerel yönetim, sivil toplum ve özel sektör işbirliği teşvik edilmiştir. BM öncülüğünde gerçekleşen bu birliktelikler tüm dünyada “küresel ortaklık” fikrinin kabul görmesini sağlamıştır (Emrealp, 2005).

Avrupa ülkeleri kendi yerel yönetimleri arasında oluşturdıkları işbirlikleriyle “YG 21”i gerçekleştirme yolunda çeşitli çalışmalar gerçekleştirmiştir. 1994 yılında Danimarka’nın Alborg kentinde düzenlenen 1. Avrupa Sürdürülebilir Kentler ve Kasabalar Konferansı’nın ardından imzalanan Aalborg Şartında “eşitsizliklerin, marjinalizasyonun ve yoksulluğun ortadan kalkması için öncelikli konunun, demokrasinin geliştirilmesi ve derinleştirilmesi” olduğu ortaya çıkmış, bu doğrultuda yerel yönetimlerin rolleri ve politikalarına ilişkin ilkeler saptanmıştır (Genro ve Souza, 1999, s.10). Aalborg Şartına imza atan yerel yönetimler, kentlerin daha sürdürülebilir hale getirilmesi için kendi yerel eylem planlarını hazırlamaları konusunda taahhütte bulunmuştur. İkinci konferans 1996 yılında Lizbon’da

gerçekleştirilmiş ve sürdürülebilir kentler ve kasabalara ulaşmada daha somut adımlar öngören Lizbon Eylem Planı oluşturulmuştur. 2004 yılında yine Aalborg’da düzenlenen konferansta Aalborg Taahhütleri (Aalborg + 10) kabul edilerek imzaya açılmıştır. Aalborg Şartı’nda Türkiye’den bazı belediyelerin imzası bulunmasına rağmen Aalborg Taahhütleri’nde bulunmamaktadır (Tağmat, 2009).

Avrupa, sürdürülebilir gelişmenin ve yaşanabilir kentlerin oluşmasında yerel otoritenin, mimarın, işverenin ve toplumun önemli birer aktör olduğu ve bu aktörlere çeşitli sorumluluklar düştüğünü önemle vurgulamaktadır. Avrupa Birliği’nin, karşılaştığı kentsel sorunlara karşı ortaya koyduğu belgelerden birisi, üye ülkelerin mimarlık meslek kuruluşlarını bünyesinde barındıran Avrupa Mimarlar Konseyi’nin (ACE) hazırladığı “White Book”tır. Avrupa Birliği’nin, bünyesindeki mimarların ve Avrupa’daki siyasi kurumların, sosyal ve kültürel sorunları göz ardı eden, ekonomi odaklı yaklaşımlarına tepki olarak yayımladığı Beyaz Kitap’ta geleceğin yapılı çevresi için öneriler bulunmaktadır (ACE, 1995). ACE artık kentlerin siyasal ve toplumsal süreçlerin ürünü olduğunu ve siyasetin yapılı çevreyi doğrudan etkilediğini kabul etmektedir. Bu doğrultuda, Beyaz Kitap’ta aşağıdaki maddelere yer verilmiştir:

- Avrupa’da, tutarlı bir yapılı çevre elde edeceksek, toplu bir siyasal davranış ve eylem gerekmektedir.
- Kamu politikalarının kullanıcıyı güçlendirmesi, gözünü geleceğe çevirmesi ve herkesin yarar sağlamasına yardımcı olması gerekir.
- Yönetim erki, yasal düzenlemeler aracılığı ile gerek işverenlerin gerekse kullanıcı ve toplumun çatışan çıkarlarını denetlemeye ve uzlaştırmaya çalışmalıdır (ACE, 1995, s: 49-50).

Avrupa Konseyi, küreselleşen dünyada ortaya çıkan çağdaş kentsel sorunlarla baş etmenin geleneksel yönetim anlayışıyla mümkün olmayacağı fikrinden yola çıkarak, yerel yönetimlerin daha özerk bir yapılanmaya yönelmesini ve kentlinin kararlara daha aktif katılımını savunmaktadır. Kentsel gelişmenin niceliğinden çok niteliğiyle ilgilenen Avrupa Konseyi, “yerel düzeyde iyi bir kent yönetimi” için belirlediği ilkeleri, “Avrupa Kentsel Şartı”nda bir araya getirmiş ve 1992 yılında yayımlanmıştır. Açıklık ve katılımı ilgili önemli hükümlerin yer aldığı şartta kentsel gelişmenin temeli, mahalli bağımsızlığı olan yerel yönetimlere halkın doğrudan katılımının sağlanmasıyla ilişkilendirilmiştir (Parlak, 2000). Ayrıca Avrupa Kentsel

Şartında, halkın kent yönetimine ve planlamaya katılımıyla ilgili maddeler de yer almaktadır. Bu maddeler sırayla şu şekildedir (COE, 1996):

1. Yerel politik yaşama halkın katılımını temin için; halk temsilcilerini, özgür ve demokratik olarak seçebilme hakkı,
2. Yerel politik yaşamda etkin bir katılım için; halkın yerel, politik ve idari yapılarda belirleyici olması gereği,
3. Toplum geleceğini etkileyecek her tür önemli projede halka danışma gereği,
4. Kent yönetimi ve planlamasının; kent karakteri ve özel niteliklerine ilişkin yeterli bilgiye dayandırılması,
5. Yerel politik kararların; uzmanlardan oluşacak ekiplerce gerçekleştirilecek kentsel ve bölgesel planlara dayandırılması,
6. Karar verme sürecinin sonucunda ortaya çıkan politik tercihlerin anlaşılabilirliği ve hayatiyeti,
7. Gençlerin toplum yaşamına katılımının yerel yönetimlerce sağlanması.

Yerel yönetim ve planlamayla ilgili kararlarda yerel yöneticilerin kentliyi ortakları olarak görmesini öneren Avrupa Kentsel Şartı, toplumu etkileyecek her projenin halk tarafından denetlenmesi ve incelenmesi gerektiğini savunur. Şartta, bunun koşulları; “resmi yollarla kamuya danışma süreçleri oluşturmak, danışma süreçlerinde tarafsızlık ilkesini garanti etmek, tüm kamu dokümanlarına özgürce erişebilirliği sağlamak, bütün projeleri yerinde tanıtmak, resmi bir yerel bülten yayımlamak ve yerel yönetim ile kamuoyu arasında köprü vazifesi gören gönüllü kuruluşların önemini kabul etmek” şeklinde açıklanmaktadır (COE, 1996). Avrupa Kentsel Şartının ikincisi ise, 2008 yılında Türkiye’nin de üyesi olduğu Avrupa Konseyi’nin üç ana biriminden biri olan Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi tarafından hazırlanmıştır.

İlkinin 16 yıl ardından hazırlanan “Avrupa Kentsel Şartı – 2”, halkın kentsel politikaların merkezinde yer alan vazgeçilmez rolünü yeniden vurgulamakta, yerel yönetimlerden, “etik yönetim, sürdürülebilir kalkınma ve daha ileri düzeyde bir dayanışma” ilkeleri doğrultusunda hareket etmelerini istemektedir (COE, 2008). En önemli konuma kentliyi ve onun sahip olduğu yerel bilgiyi yerleştiren Avrupa Kentsel Şartı – 2, sürdürülebilir gelişmenin sağlanması için aktif ve bilgili kentlinin, politik ve idari yapılarda belirleyici olması gerektiğinin altını çizmektedir.

Kentsel şartlarla ulaşılmak istenen yönetim anlayışının temelleri, ilk olarak 1985 yılında temsili demokrasiden katılımcı demokrasiye geçişin önemli bir adımını oluşturan “Avrupa Yerel Öz Yönetim Şartı”yla atılmıştır. Şartta yerel yönetimlerin halk meclisleri ve yerel referandumlar gibi katılım mekanizmaları oluşturmaları teşvik edilmiştir.

Avrupa’nın kentsel politikalarından bir diğeri ise “Avrupa Mekansal Gelişme Perspektifi”dir (ESDP). Avrupa Kentsel Şartı; kentli olma kültürünün ve kent yaşamının gelişmesi adına yerel yönetimlere ve vatandaşlara öneriler sunarken, ESDP; AB’ye üye ülkelerin sürdürülebilir, dengeli ve çok merkezli mekansal gelişme stratejileri hazırlamaları için ilkeler ortaya koymaktadır.

Mekansal gelişme stratejilerinin belirlenmesinde çok aktörlü sürecin yönetilmesi, Avrupa Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) tarafından önemle vurgulanmaktadır. OECD’ye (2000) göre, bölgesel yönetim anlayışı yönetişime dönüşmeli, merkez ve bölge yönetimleri problemleri özel sektör ve sivil toplum katılımıyla çözümlemelidir. Hedefleri arasında ekonomik açıdan güçlü, küresel ölçekte rekabet edebilen bölgeler yaratmak olan ESDP’nin hayata geçirilmesinde güçlü yerel yönetimlerin varlığı oldukça önemlidir (CEC, 1999).

Uluslararası platformda katılımı ilgili yapılmış işbirliklerinden bir diğeri ise çevresel konularda bilgiye erişim, halkın çevresel karar verme sürecine katılımı ve yargıya başvurusunu sağlayan “Aarhus Sözleşmesi”dir. Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu (UNECE) tarafından hazırlanan ve Avrupa Topluluğu tarafından imzalanan antlaşma, sürdürülebilir gelişme için önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir (UNECE, 1998). Sözleşme, halkın çevresel konulara katılımını desteklerken; hükümetin saydam, hesap verebilir ve sorumlu bir yönetim anlayışı benimsemesini de hedeflemektedir. Sözleşmede yer alan maddeler şunlardır (UNECE, 1998): (1) Halkın çevresel bilgiye erişimi, (2) Halkın yatırım kararlarına, mevzuata ve plan, program ve politikaların geliştirilmesine katılımı, (3) Halkın bilgiye ulaşma talebinin yanıtsız kalması veya reddedilmesi durumunda kişilerin yargıya başvurma hakkı.

Sözleşmeyi imzalayan ülkeler, yasalarını antlaşma hükümlerine göre revize etmekle yükümlüdür. Türkiye, sözleşmeyi bilgiye erişimi sağlayacak teknik altyapının yetersizliği, halkın katılımıyla ilgili mevzuatın hazır olmaması ve yatırım projelerinin

uluslararası kuruluşlar tarafından engellenebileceği endişesiyle imzalamamıştır (Arat, Türkeş ve diğ., 2002).

3.2 Çeşitli Ülkelerde Katılım Olgusunun Ele Alınışı ve Uygulama Örnekleri

İngiltere’de katılım olgusu, kendiliğinden gerçekleşebilen bir süreç olarak ele alınmak yerine, özenle planlanması gereken bir proje olarak değerlendirilmektedir. Ülkede planlama ve imar faaliyetlerinde bireylerin özel alanından kamu alanına taşan her uygulama kamunun ortak malı olarak ele alınır ve bu doğrultuda yapılı çevrenin gelişimi denetlenir. Ülkede merkezi planlama sistemi olmasına karşın merkezi yönetim, bölgesel ve yerel otoritelerin hizmet alanlarına sadece denetleyen olarak girmekte, yerinden yönetim anlayışının önüne geçmemektedir. Bu özellikleri ile katılım İngiltere’de gündelik yaşamın pratikleri içerisinde başarıyla çözümlenmiş ve Avrupa’daki diğer örnekler arasında incelenmeye değer bulunmuştur.

Fiziksel çevrenin düzenlenmesi ve yenileme faaliyetlerinin yerel yönetimler tarafından katılımcı uygulamalarla yaşama geçirildiği örnek olarak Nürnberg Belediyesine ait “Kent Yenileme ve Koruma Dairesi”nin kurumsallaşmış çalışmaları Almanya örneğinde ele alınmıştır. “Kent Yenileme ve Koruma Dairesi”nin kentsel yenileme yapılacak alanda ofis kurarak stratejileri mahalle sakinleriyle birlikte belirlemesi, katılımın yerel otorite tarafından desteklendiği uygulamalara örnek olarak görülmüş ve incelemeye değer bulunmuştur.

İspanya demokratikleşme sürecinde zorlu bir sınav vermiş, 1975 yılına kadar Franko’nun diktatörlüğünde merkezden yönetilmiştir. Avrupa’da incelenen ülkelerden bir diğerinin İspanya olarak belirlenmesinde en önemli neden kentlinin demokratik olmayan bu dönemde kentsel sorunlara katılma talebini örgütlenerek göstermiş olmasıdır. Çeşitli ülkelerde 1960’larla birlikte toplumsal hareketlere mekansal ve somut boyutlar kazandırmak amacıyla ortaya çıkan kentsel sosyal hareketler, İspanya’da “mahalle birlikleri” adıyla etkinlik göstermiş, özellikle Barselona kentinin yeniden yapılanma sürecinde oluşturduğu yerel kamu alanlarıyla siyasal gücün karşısında toplum çıkarını savunmuştur. Barselona’da yerel demokrasi çabalarını inceleyen Henri ve Hounkpatin (1989), “kentte bina şantiyelerinin olduğu gibi bir “demokrasi şantiyesi”nin de var olduğunu ve bu şantiyenin, sosyal talepler ile mevcut kentsel politikayı birbiriyle daha iyi bağdaştırmayı amaçladığını vurgulamıştır” (Bilgin, 2002). Mahalle birlikleri İspanya’nın demokratik olmayan

döneminde dahi var olmayı başararak katılım kültürünün kent yaşamına yerleşmesinde önemli bir rol oynamıştır.

3.2.1 İngiltere’de planlama ve tasarım sürecine katılım: Yasal ve yönetsel düzenlemeler

İngiltere’de planlama sistemi merkezi ve hiyerarşik bir yapıya sahiptir. Merkezi hükümetin belirlediği ulusal planlama politikaları, bölgesel ve yerel yönetimlerin hazırladığı planlar için yasal çerçeve oluşturur. Bölgesel ve yerel yönetimlerin bu doğrultuda hazırladığı imar planları ise, yapılaşma faaliyetlerinin denetimi için uyulması gereken minimum koşulları belirlemektedir. Bu açıdan bakıldığında, İngiltere’deki planlama sistemi Kıta Avrupa’sında uygulanan sisteme göre daha esnek bir yapıya sahiptir (Aydoğan , 2001)

Merkezi hükümet, bölgesel ve yerel düzeyde üretilen planlama kararlarına rehberlik yapacak yasal düzenlemeleri ‘Planlama Politika Raporları’ adı altında kamuoyuna duyurur. Bölge planlama kurumları ve yerel planlama otoriteleri, merkezi hükümet tarafından hazırlanan politikalar çerçevesinde kendi planlarına ilişkin karar, hedef ve stratejileri belirler (Çizelge 3.1).

Çizelge 3.1: İngiltere’de planlama sistemi. ODPM (2005b) adlı kaynaktan yararlanılarak hazırlanmıştır.

ÖLÇEK	KURUM	RAPOR	İÇERİK
Ulusal	Merkezi Hükümet	Planlama Politika Kılavuzu / Raporu (PPS / PPG)	Farklı açılardaki arazi kullanım planlarıyla ilgili ulusal politikaları tanımlar. Planlama sisteminin işlemesi için gerekli kuralları açıklar.
Bölgesel	Bölgesel Planlama Kurumu (RPB)	Bölgesel Mekansal Strateji (RSS)	15 – 20 yıllık dönemlerde arazi kullanım ve gelişim için gerekli ihtiyaçları belirler. RSS, bir veya birden fazla yerel planlama otoritesiyle ilgili politikaları kapsayabilir.
Yerel	Yerel Planlama Otoritesi (LPA)	Yerel Gelişme Çerçevesi (LDF), Yerel Gelişme Dokümanı (LDD)	Alana ait mekansal planlama stratejilerini içeren dokümanlardan oluşur. Yerel gelişim planının uygulanması için üretilen hedef ve kararları içerir.

İngiltere’de imar planları kentsel mekanın şekillenmesinde tek yetkili olarak görülmezler. Yapılaşmayla ilgili öneriler kendi koşulları içerisinde ‘takdir yetkisi’ tanınan uzmanlar tarafından değerlendirilir. Örneğin, imar planında konut alanı olarak belirlenmiş yapı adasındaki bir parselde, konut yapmak için başvuran bir kimse; yapının tasarımı, parseldeki konumu veya arazinin jeolojik yapısı ile uyumsuzluğu gibi nedenlerle geri çevrilebilmekte veya başvurusu koşullu olarak kabul edilmektedir (Grant, 1992).

İngiltere’de muhafazakar iktidarın ardından 1997 yılında iktidara gelen İşçi Partisi, yerel demokrasinin güçlenmesi adına çeşitli reformlar gerçekleştirmiştir. Bu reformların ana hedeflerinin başında yerin kendine özgü sorunlarının yerel halkla değerlendirilmesi ve kentsel mekanın biçimlenme sürecinde kamu, özel sektör ve sivil toplumun ortaklıklar kurması gelmektedir.

1995 yılında basılan Beyaz Kitap’ta; 21. yüzyılda çağdaş yerel yönetimlerin, yerinden yönetim ilkeleri doğrultusunda hareket etmesi gerektiği ve yerel halkın planlama sürecine katılımı vurgulanmıştır (ACE, 2002). Merkezi hükümet, sürdürülebilir gelişmenin sağlanması için yayımladığı “Ulusal Planlama Politikaları Bildirgesi”nde yerel yönetimlerin uyması gereken temel ilkeleri belirlemiştir (ODPM, 2005a). Bu ilkelere göre: (1) Halka yaşadığı çevreyle ilgili fikirleri sorulmalı, (2) Toplumun ihtiyaçlarının doğru tanımlanması için politikalar üretilmeli, (3) Halka, planlama sürecine katılma fırsatı verilmeli, önerilerin oluşturulmasında danışılmalı, (4) Bu bağlamda toplumun her kesimini kapsayan ve kolay ulaşılabilen katılım mekanizmaları geliştirilmelidir.

Hükümetin, ‘Planlama Reform’u adı altında yaptığı düzenlemelerden birisi, 2004 Planlama ve Kamulaştırma Yasası’dır. Yasada, planlama sürecine halkın aktif katılımının sağlanması amacıyla bölgesel ve yerel planlama birimlerinin uyması gereken temel koşullar belirlenmiştir. Bu yasa kapsamında, yerel planlama otoritelerinden politikalarını belirlemeleri, planlama ve yapılaşma faaliyetlerinin denetiminde halkın ve ilgili tarafların katılımını içeren ‘Toplum Katılım Bildirimi’ (SCI) hazırlamaları ve uygulamaları istenmiştir (ODPM, 2004a).

Ülkedeki hiyerarşik yönetim sistemine bakıldığında, merkezin yerel yönetimler üzerinde vesayeti olduğu düşünülebilir. Ancak merkezin yetkisi yerel yönetimlerin

özerkliğini kısıtlamak amaçlı değil, ülke genelinde hizmetlerin eşit olarak dağılımını denetlemek içindir (Çoker, 1970).

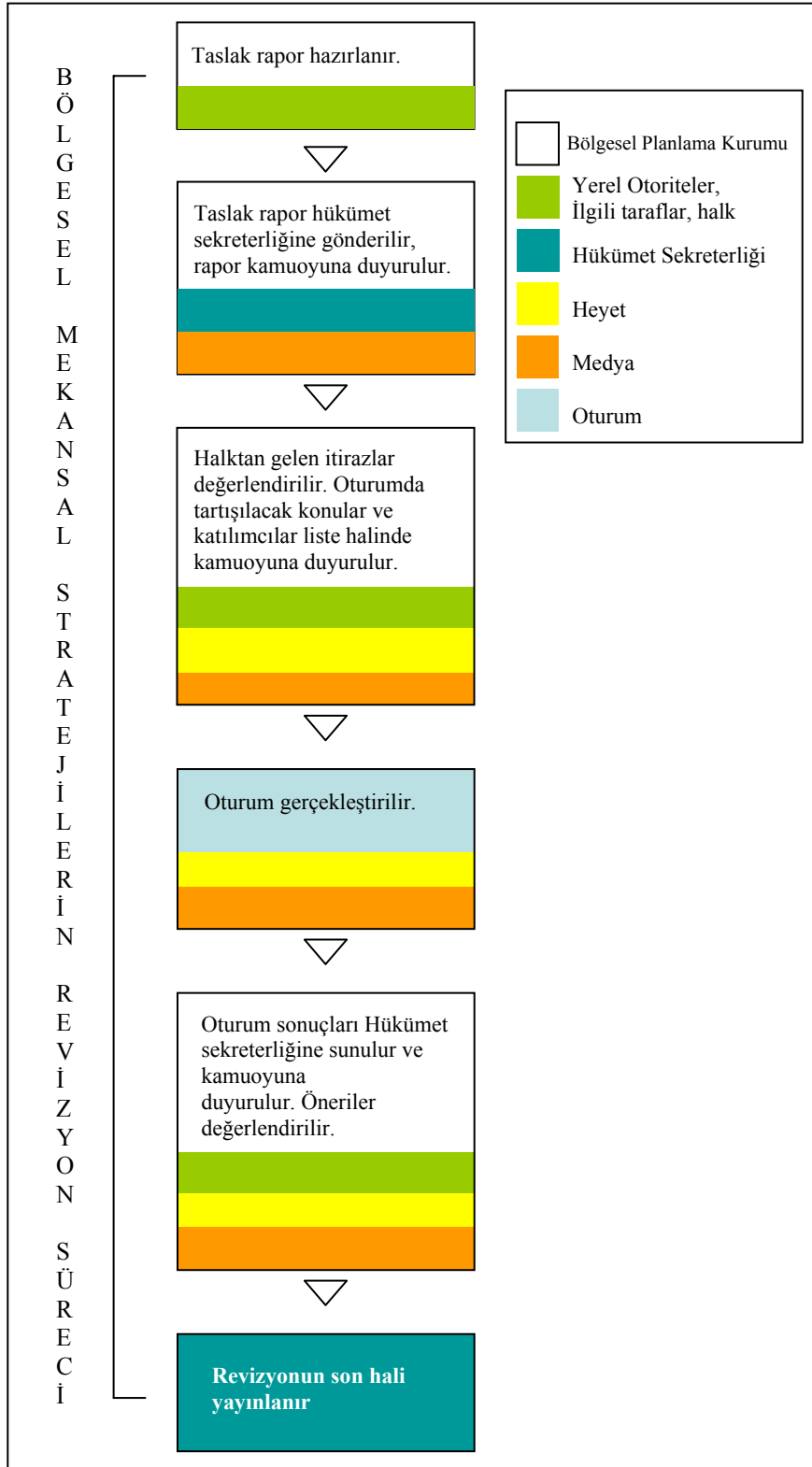
3.2.1.1 Bölgesel düzeyde katılım

Bölgesel düzeyde plan yapmakla sorumlu olan “Bölgesel Planlama Kurumları” (RPB), bölgenin 15 – 20 yıllık süreyle gelişme stratejileri ve mekansal vizyonunu belirlemekte, stratejilerin amaç ve hedeflerini, sürdürülebilir gelişmeye katkısını ortaya koymaktadır.

Bölgesel stratejilerin geliştirilmesi veya mevcut stratejilerde değişiklik yapılması durumunda Hükümet Sekreteri, yerel planlama otoriteleri, bölgenin kalkınmasında rol oynayan ilgili taraflar ve RPB arasında etkileşimli bir süreç gerçekleşmektedir. RPB bu süreçte liderlik görevini üstlenerek alt kademe meclisleri ve planlama otoritelerini ortakları olarak görür. Çünkü geliştirilen stratejiler aynı bölge içinde yer alan birden çok planlama birimi için kılavuz niteliğini taşımaktadır. Bölgesel mekansal stratejilerin revizyonu ve süreçte gerçekleşen katılım belli aşamaları içermektedir (ODPM, 2004b) (Şekil 3.1):

- RPB, yapmak istediği değişiklikleri taslak rapor halinde düzenler. Önerilerin hazırlanmasında, bölgeyle ilgili araştırmaların yapılmasında ve gerekli bilginin sağlanmasında ilçe ve bölge meclisleri, bölgenin kalkınmasında rol olan ilgili taraflar ve yerel halk RPB’lere yardım eder.
- Hazırlanan taslak rapor, Hükümet Sekreterliğine gönderilir ve kamuoyuna duyurulur. Sekreterlik halk oturumunun gerekli olup olmadığına RPB’ye danışarak karar verir. RPB, taslak rapora yapılacak itirazların kime ve ne zaman yapılacağıyla ilgili bilgileri internet sitesinde duyurur.
- Hükümet Sekreterliği, danışma ve oturum sürecini yönetmesi için bir heyet oluşturur. Gelen itirazlar 4 – 8 haftalık süre içerisinde heyet tarafından değerlendirilir. Heyet, oturumda tartışılacak konuları ve katılımcıları RPB’ye danışarak bir liste halinde hazırlar. İtirazını gönderen her katılımcı oturuma davet edilmez.
- Hazırlanan listeler 28 günlüğüne kamuoyunun değerlendirmesine sunulur. Bu süreç sonunda listenin son hali heyet tarafından RPB ve Hükümet danışmanlığında hazırlanır ve ilan edilir. Katılımcılardan tartışma konularını

destekleyen fikir, bilgi ve belgelerini oturum gerçekleşmeden dört hafta önce teslim etmeleri istenir.

Şekil 3.1: RSS'lerin revizyon süreci ve sürece katılan aktörler. ODPM (2004b s:17) adlı kaynaktan yararlanılarak hazırlanmıştır.

- Oturum yuvarlak masa toplantısı şeklinde gerçekleşir. Oturum sonunda heyet, konu ile ilgili değişiklik ve düzenlemeleri bir taslak rapor halinde Hükümet Sekreterliğine sunar.
- Oturum sonunda önerilen değişiklikler ve sebepleri Hükümet Sekreterliği tarafından ilan edilir. En az sekiz haftalık süre içerisinde ilgili tarafların danışmanlığında kararlar değerlendirilir.
- Raporun son hali Hükümet Sekreterliği tarafından yayımlanır.

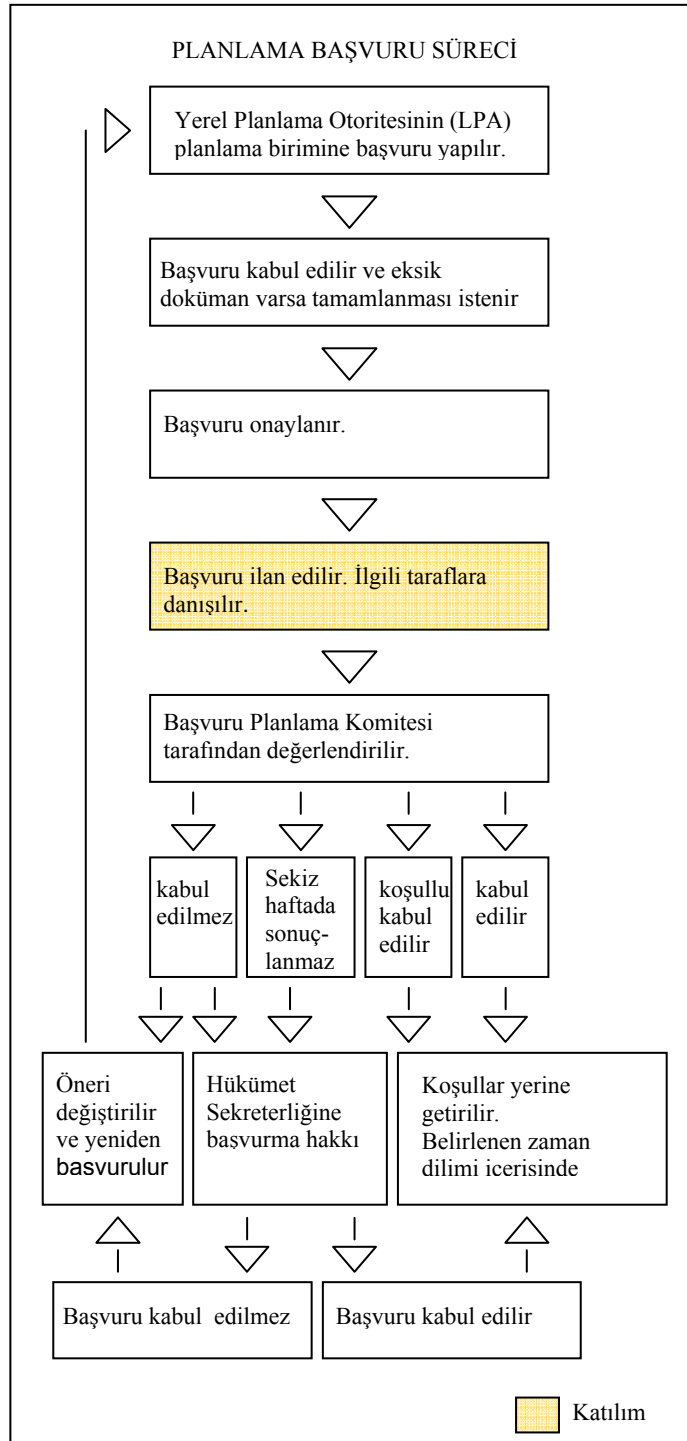
3.2.1.2 Yerel düzeyde katılım

Yerel otoriteler, gelişim planlarının yasal çevresini oluşturan Yerel Gelişme Çerçevesi (LDF) ve Yerel Gelişim Dokümanlarını (LDD) hazırlanmakla yükümlüdür. İngiltere’de tüm yapılaşma faaliyetleri yerel yönetimlerin izni ve denetimine bağlıdır. Yerel yönetimlere yapılan planlama başvuruları, uzmanların takdir yetkisi alındıktan ve ilgili taraflara danışıldıktan sonra kabul veya ret edilir ya da koşullu olarak kabul edilir.

Katılım çok aktörlü ve yönetilmesi zor bir süreçtir. Dolayısıyla bu süreçte yerel yönetim ve diğer ilgili taraflar dışında arabuluculuk görevini üstlenen bir kurumun varlığına ihtiyaç duyulmuştur. Bu bağlamda Yerel Stratejik Ortaklıkları (LSP), kentsel mekanın şekillenmesinde yerel planlama otoritesi, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve halk arasındaki koordinasyonu sağlayan, resmi olmayan bir kurum olarak ortaya çıkmıştır. LSP, atölye çalışmaları gibi çeşitli katılım yöntemleri uygulayarak ilgili tarafların, yaşadıkları çevreyle ilgili stratejiler üretilmesini sağlar. İngiltere’de yerel yönetişimin önemli örneklerinden biri olan LSP’ler yerel halka daha yakın durmakta, temsil edilemeyen kesimlerin haklarını korumaktadır (DETR, 2001).

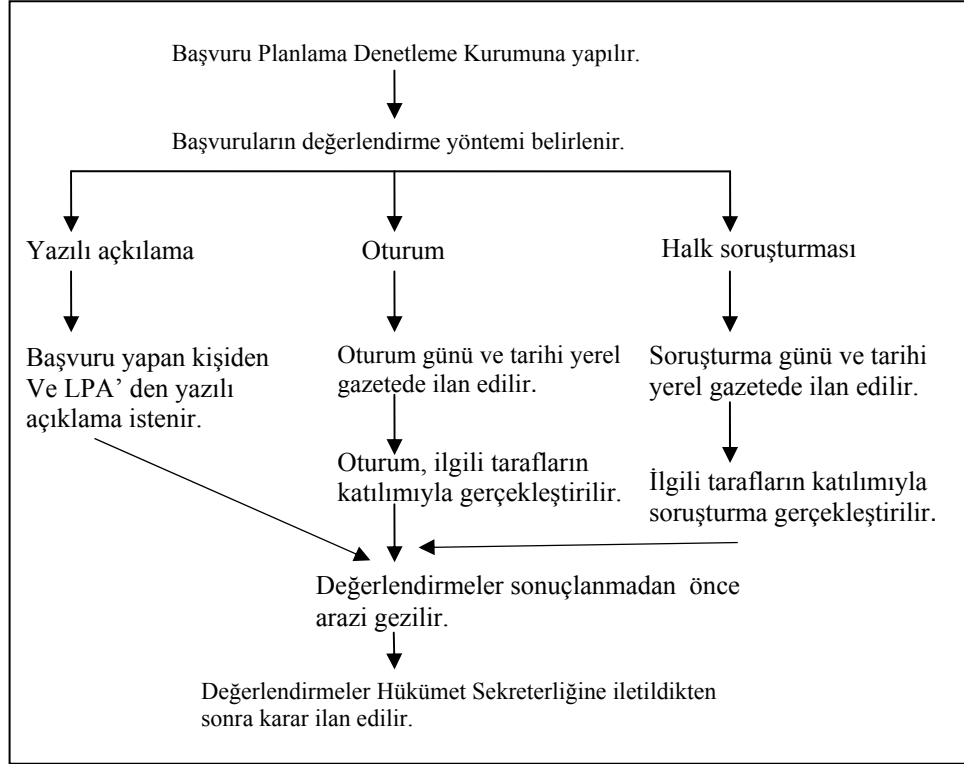
Planlama başvuruları çoğunlukla il, ilçe ve belde meclislerinden oluşan yerel planlama otoriteleri tarafından değerlendirilir. Ancak merkezi hükümet planlama sürecini ve kararlarını etkileme gücünü elinde tutmaktadır. Örneğin Hükümet Sekreterliği, imar faaliyetinin mahalle veya semtten daha geniş bir alana etki edeceğine inandığı veya yerin kentsel tasarımı açısından önemli bulduğu planlama başvurularının değerlendirme yetkisini kendi üzerine alabilmektedir (Cullingworth, 1997). Diğer taraftan, planlama başvurusu LPA tarafından ret edilen veya başvurusu onaylanan ancak LPA tarafından belirlenen koşulları uygun bulmayan bir kimse,

Hükümet Sekreterliğine kararın değiştirilmesi veya gözden geçirilmesi için başvurabilmektedir (Url-2, 2009) (Şekil 3.2).

Şekil 3.2: Yerel düzeyde planlama başvuru süreci (Url-2, 2008).

Hükümet sekreterliğine yapılan başvuruların değerlendirilmesinde bazı kurumlar görev almaktadır. Planlama Denetleme Kurumu (Planning Inspectorate) başvuruları, mimar ve ilgili profesyonellerden oluşan kadrosuyla tarafsız bir biçimde Hükümet Sekreterliği adına değerlendirmektedir (The Planning Inspectorate, 2004). Denetleme kurumu, başvuruları belirli prosedürler çerçevesinde inceler (Şekil 3.3).

Şekil 3.3: Hükümet Sekreterliğine yapılan başvuruların değerlendirilme yöntemleri. The Planning Inspectorate (2004) adlı kaynaktan yararlanılarak hazırlanmıştır.

Başvuruların karmaşık, katılımcıların fazla olduğu durumlarda “halk soruşturması” yöntem olarak seçilir. Bu yöntem, tarafların ve yerel halkın resmi olarak itiraz ve düşüncelerini belirttiği bir mahkeme ortamı sunar. Yerel planlama otoritesine yapılan başvurular planlama ofisinde çalışan uzmanlar tarafından değerlendirilmektedir. Planlama otoritesi, kişilerin özel alanından kamu alanına taşan her yapılaşma faaliyetini kamunun ortak malı olarak ele almakta ve bu doğrultuda değerlendirme yapmaktadır. Örneğin, binasının terasını kapatmak veya binanın cephesini değiştirmek isteyen bir kimse planlama otoritesine başvurmak ve izin almak zorundadır. Başvuruları değerlendiren uzmanlar ise, bu faaliyetin çevresine verebileceği etkileri değerlendirildikten sonra karar vermektedir. Bu örnekler kamusal mekanın estetik görüntüsünü etkileyecek her türlü yenileme faaliyeti için

geçerlidir. Eğer, başvurular mahallenin veya sokağın bütününe etkileyecek önemde ise bölge sahipleri başvuruyla ilgili olarak bilgilendirilir ve sakinlere itiraz etme olanağı tanınır.

Başvuruların değerlendirilme sürecine projelerin kapsamına göre mühendis, restorasyon uzmanı gibi meslek sahipleri davet edilmektedir. Projelerin denetlenmesinde her türlü unsurun göz önüne alınması amacıyla planlama başvurusunda yapının çizimleriyle birlikte tasarım prensiplerini ve fikrini anlatan bir raporun teslim edilmesi istenmektedir. Eğer gerekliyse projenin mimarı da bu sürece davet edilir. Yerel halk ve ilgili taraflar, başvuruların tartışıldığı komite toplantılarına katılabilir ve söz alabilirler ancak oy kullanma hakları yoktur. Örneğin, başvuru konut alanlarından oluşan bir mahallede yapılacak bir yapıyı kapsıyorsa, mahalle sakinlerinin evlerine öneriyle ilgili belgeler gönderilir ve başvuru bilgileri internet sitesinde yayımlanarak kentliye duyurulur. Yatırımcı itirazı olan mahalle sakinleri ile uzlaşmak zorundadır. Aksi takdirde yapı izni alamaz. Ayrıca, kentin bütününe ilgilendiren önemli başvurular yerel basın aracılığıyla duyurulur.

Başvuruların değerlendirilme şekilleri başvurunun niteliğine ve ilgili tarafların katılımına göre değişmektedir. Ancak başvuruların değerlendirilmesinde değişmeyen en temel özellik bilginin kentliye ulaştırılması ve kentlinin gerekli gördüğünde itiraz etme hakkını kullanmasıdır. İtirazlar ilgili tarafların katılımı, uzmanlar ve yerel yöneticilerin katılımıyla gerçekleşen toplantılar sonucunda kabul veya ret edilir veya koşullu olarak kabul edilir.

İngiltere’de planlama denetiminin yanı sıra nitelikli kentsel mekanların ve yapıların yaratılmasında tasarım denetimine başvurulmaktadır. Tasarım denetimi ile ilgili politikalar ve araçlar kapsamlı bir biçimde planlama mevzuatında yer alır (Ünlü, 2006). Planlamayı destekleyici kılavuzlar, tasarım yönetmelikleri, tasarım rehberleri tasarımcıya yol göstermek ve kente kimlik kazandırmak amacıyla hazırlanmış öneri paketleri olarak bu araçlara örnek gösterilebilir. LPA’ye yapılan başvurular uzmanlar tarafından değerlendirilirken yapıların tasarımları, imar planına uygunluğu kadar dikkate alınmaktadır (DETR, 2000). Bu çerçevede, nitelikli yapılar ve kentsel çevrelerin oluşmasına yardımcı olmak amacıyla kamu hizmeti veren çeşitli kuruluşlar görev yapmaktadır.

Mimarlık ve Yapılı Çevre Komisyonu (CABE), yapılaşmayla ilgili her ürünün daha nitelikli tasarlanması ve inşa edilmesi için danışmanlık görevi gören bir hükümet kuruluşudur. CABE, üyeleri dört yıllık dönemde hizmet veren ve en fazla 2 dönem görev yapabilen kendi konularında uzman mimar, peyzaj mimarı, planıcı, kentsel tasarımcı, gayrimenkul geliştirme uzmanı ve mühendislerden oluşur (Url-3, 2008). CABE, kendi inisiyatifiyle başvuran kişilere danışmanlık hizmeti vermekte, proje yapım sürecinde yer alan aktörlerle üzerinde derinlemesine düşünme ve tartışma ortamı yaratarak yaşam kalitesini yükselten yapılar ve açık alanlar yaratılmasına destek olmaktadır.

3.2.2 Almanya’da katılımcı uygulama örneği: Nürnberg Belediyesi Kent Yenileme ve Koruma Dairesi

Almanya’da bir kentin veya bir yerleşmenin mekansal ve yapısal gelişimi planlama ve yapı yasaları ile denetlenmektedir. Ülkenin federatif yapısında yasamada merkez, yürütmede ise eyaletler güçlüdür. Alman idari sistemi: (1) Federal devlet, (2) Eyalet yönetimleri, (3) İller, (4) İlçeden bağımsız büyükşehirler, (5) İlçelere bağlı belediyeler olarak sıralanır. Federal Anayasaya göre, devletin örgütsel yapısı “federalizm”, “özerk yerel yönetimler” ve “güçler ayrımı” olarak belirlenen üç temel ilkeye dayanmaktadır. Federal Anayasada ve eyalet yasalarında yerel yönetimlerin yetki sınırları içerisinde yönetsel, örgütsel ve maddi alanlarda bağımsız karar verme ve uygulama yetkilerine sahip olmaları yerinden yönetim ilkelerinin olması gerektiği şekilde uygulandığını ortaya koymaktadır (Yalçındağ, 1989).

Almanya’da planlama sistemi merkezi bir yapıya sahiptir. Federal hükümet planlamayla ilgili genel yasaları belirler; eyaletler ise, bu yasalar çerçevesinde plan ve politikalarını oluşturur. Kent planlama yasalarının farklı eyaletler tarafından hazırlanması, uygulamada farklılıklara neden olmaktadır (Kayıkçı, 2003). Belediyeler, belde sınırları içindeki tüm alanın imar planları aracılığıyla kullanım biçimlerini belirlemekle yetkilidir. (Yalçındağ, 1989).

Ulusal düzeyde Federal Yapı Yasası ise (BauGB), kentsel gelişmenin bağlı olduğu yasal koşulları belir, eyaletler de bu koşullara bağlı kalarak alt düzenlemeler yapar. Belediyeler yapı denetimini eyalet yasalarında öngörülen kurallar çerçevesinde yürütmektedir. Yerel yönetimler düzeyinde yapıli çevrenin biçimlenişi çoğunlukla yerleşmelere özgü yaklaşımlar ve vatandaşların kurumsallaşmış katkısı ile

gerçekleşir. Almanya’da yapıların fiziksel biçimlenişi, siyasal ve idari düzeylerde dernekler, partiler, vatandaşlar ve özel sektör arasında güç dengelerine dayanan bir etkileşimin sonucunda ortaya çıkmaktadır (MO, 2007).

Almanya’da kent planlarının hazırlanması yalnızca belediye meclislerinin kararına bırakılmamıştır. Bu süreçte özellikle yenileme alanında yapılacak çalışmalarda bölge sakinlerinin planlama sürecine katılımı yasalarla desteklenmektedir. Yasaya göre (Vardar, 1988);

- Belediyelerin plan yaptırma kararı kamuya açıklanır.
- Belediye planın amaç ve hedeflerini kamuya duyurur.
- Belediye mümkün olan en kısa süre içerisinde vatandaşlara planla ilgili görüş belirtme ve tartışma imkanı hazırlar. Bu aşamada planın muhtemel sonuçlarının neler olacağı belirtilir. Varsa alternatif çözüm yolları tartışılır.
- Yenileme hazırlık araştırmalarında, o yöredeki mülk sahiplerinin, kiracı ve kullanıcıların görüş ve önerileri alınır.

Yenileme alanlarında bölge sakinleri, yerel yönetim ve uzmanlar arasındaki diyalog uygulama aşamasında da devam etmektedir. Bu süreçte çeşitli katılım mekanizmaları ile halk bilgilenebilmekte, uygulamanın her aşamasında görüşlerini belirtmekte ve önerilerinin uygulamaya yansıtılıp yansıtılmadığını denetlemektedir.

Nürnberg Belediyesi Kent Yenileme ve Koruma Dairesi

Nürnberg, II. Dünya Savaşının ardından yeniden yapılanmaya başlayan, 1990 yılında doğu ve batı Almanya’nın birleşmesiyle büyük ölçüde gelişme göstermiş, yaklaşık 500.000 kişinin yaşadığı bir kenttir. Geçmişte “Nazi Almanya’sının Parti Kurultayları Kenti” olarak tanımlanan Nürnberg’in, II. Dünya Savaşının yıkıcı darbeleri ardından yeniden yapılanması renovasyon yarışma aracılığıyla gerçekleşmiştir. 1947 yılında düzenlenen Almanya’nın ilk renovasyon yarışmasının hemen ardından Nürnberg’de yaşayan insanların planlama sürecine demokratik bir şekilde katılmaları sağlamak amacıyla “Yeniden Yapılanma İçin Bin Düşünce” adında bir düşünce yarışması düzenlenmiştir (Yeter, 2008). Yarışma sonuçlarıyla birlikte planlama çalışmalarının kent sakinleri ve meslek gruplarının katılımıyla, belediyeden bağımsız olarak yürütülmesi amacıyla bir komisyon kurulmuştur. O

dönemden sonra “Mimari Danışma Konseyi” adını alan bu kurul bugünde birçok projeye danışmanlık yapmaya devam etmektedir (Jupitz, 2006). Katılıma ait ilk unsurların 1940’lı yıllarda ortaya çıktığı kentin gelişiminde katılım önemli bir araç olarak kullanılmaktadır.

Almanya’nın Endüstri kenti olan Nürnberg, doğu ve batının birleşmesiyle hızlı bir kentsel gelişme göstermiştir. Kentin gelişimi sonucunda yeni yerleşim alanları içinde sıkışan tarihi kent dokusu ve bu alanda yer alan fabrika ve işyerleri giderek çöküntü alanlarına dönüşmüştür. Nürnberg Belediyesi’ne ait “Kent Yenileme ve Koruma Dairesi”, tarihi kent merkezi ve çevresindeki bölgelerde sosyal ve fiziksel problemlerin belirlenmesi ve çözümlenmesi amacıyla görev yapan bir kurumdur. Daire, yenilenmesi için seçtiği problemli bölgede bir dizi çalışma yürütmektedir (Riedl, 2001):

- Ön çalışma: Bölgenin sosyal ve fiziksel problemleri mimar, şehir plancısı, eğitimci, sosyolog ve ilgili kişilerle yerinde yapılan çalışmalar sonucu belirlenir. Çeşitli katılım yöntemleri aracılığıyla yerel halkın ofise gelerek yapılacak yenileme çalışması hakkında bilgilenmesi sağlanır. Büro, belediye çalışmalarının dışındaki günlerde semt sakinlerinden oluşan ve semtin yenilemesine yönelik çalışmalar yapan gruplar tarafından kullanılır.
- Bölge İrtibat Ofisi: Kent Yenileme ve Koruma Dairesi yapılan çalışmaları yerinden yönetilmek amacıyla yenileme yapılacak bölgede bir ofis kurar. Ofis haftanın belirli günlerinde belediyenin yetkilileri ve plancılar tarafından açılır.
- Bölge İyileştirme Programı: Yapılan ön çalışmalar, irtibat ofisinde bölge sakinlerine sergi, panel gibi yöntemler aracılığıyla anlatılır. Yapılan tartışmalar doğrultusunda bölge iyileştirme programı hazırlanır. Bu program: tek yapı ölçeğinde onarımlar, yeşil alanları arttırmak için öneriler, trafiğin iyileştirilmesi, yaya yollarının arttırılması, bisiklet yollarının yapılması, okul bahçelerinin yeniden düzenlenmesi, cephe sağlıklaştırma projeleri, otopark düzenlemeleri gibi konuları içerir. Ayrıca iyileştirme programı kapsamında sanayi yapıları kamulaştırma kapsamına alınarak kültürel ve sosyal fonksiyonlarla yeniden düzenlenmektedir.
- Halkı Bilgilendirme: Hazırlanan iyileştirme programı STK’lara ve uygulama yapılacak mahalle sakinlerine broşür veya kitapçık halinde postalanmaktadır

(Şekil 3.4). Halk yerel gazete ve broşürler aracılığıyla plan kararları alındığında, ön çalışma sonuçları çıktığında, plan taslağı hazırlandığında ve plan onandığında bilgilenmektedir. Bilgilendirme yapıldıktan sonra toplantılar düzenlenerek halkın düşünce, öneri veya itirazlarını iletmeleri sağlanır.

- Uygulama: Toplantılar sonucuna göre revize edilen iyileştirme programı belediyenin onayından sonra uygulanmaya başlar.

Stadterneuerung

Nürnberg

Siedlung Nordostbahnhof

Anwohnerinformation

Liebe Bewohnerinnen, liebe Bewohner,

vor genau einem Jahr haben wir Sie zu einer Anwohnerversammlung eingeladen, um über die ersten Ergebnisse der durchgeführten Untersuchungen und Befragungen zu informieren. Diese Ergebnisse wurden danach zu einem Bericht mit den entsprechenden Handlungsempfehlungen zusammengefasst, der vom Stadtrat am 09.11.2000 einstimmig beschlossen wurde.

Damit sind nun die Voraussetzungen gegeben, daß mit Geld aus dem Programm „Die soziale Stadt“ sowohl Baumaßnahmen als auch soziale Projekte gefördert werden können.

Erste Maßnahmen, die noch in diesem Jahr durchgeführt bzw. begonnen werden:

- **Fassadenrenovierung**
Der Häuserblock Gothaer Str. 1 – 5 erhält einen Vollwärmeschutz und neue Fenster. Wegen des Denkmalschutzes wird derzeit ein Farbkonzept zur Fassadengestaltung für die gesamte Siedlung erstellt.

Sayın Bay/Bayan sakinlerimiz,

Bundan tam bir yıl evvel sizleri, yapılmış olan araştırma ve soruşturmanın ilk sonuçları hakkında bilgilendirmek üzere komşu toplantısına çağırmıştık. Bu sonuçlar sonradan ilgili yürütme tavsiyeleriyle toparlanmış ve 09.11.2000'de belediye meclisi tarafından oybirliği ile karar verilen bir rapor haline gelmiştir.

Bununla artık şartlar belirlenmiştir. «Sosyal şehir» programından alınan para ile hem yapı önlemleri hem de sosyal projeler teşvik edilebilir.

Bu yıl içerisinde yapılacak yada başlatılacak önlemler:

- **Dış cephe tadilatı**
Gothaer Cad. 1-5'deki blokta tam ısı izolasyonu ve yeni pencereler yapılacaktır. Kültür eserlerini koruma sebebiyle tüm site için şu an dış cephe düzenlemesine ilişkin renk taslağı oluşturulmaktadır.

Fortsetzung letzte Seite

Şekil 3.4: Yenileme yapılacak alanda oturan Türk vatandaşlara gönderilen Türkçe broşür (Riedl, 2001).

Uygulama yapılacak alanda “Bölge İrtibat Ofisi” oluşturulması ve çalışmaların buradan yönetilmesi, kararların yerinde alınması ve halkın resmi kuruma gitme psikolojisini ortadan kaldırması bakımından önemli bir karardır. Ayrıca, uzmanlar ve yerel halk arasında iletişim ortamı yaratan katılım süreci, kentlinin yaşadığı çevreye dair sorunlara çözüm üretme ve bu çözümleri diğer katılımcılarla paylaşma fırsatı vermektedir. Yapılan çalışmalar sonucunda mülk sahiplerinin mağdur olmamasına dikkat edilmekte ve çeşitli önlemler alınmaktadır. Ev ve iş yerlerini değiştirmek zorunda kalanların sosyal yardım alması sağlanmakta, kiracılara geçici veya sürekli ikamet etmeleri için yeni konut gösterilmekte, hibe ve ucuz kredi temini yoluyla özel projelere yönelik finansman yardımları yapılmaktadır (Vardar 1988). Nürnberg’de 80’li yıllarda başlayan ve fiziksel çevrenin iyileştirilmesinin yanı sıra sosyal yaşamı da değiştirmeyi amaçlayan bu çalışmalar, 1999 yılında tüm Almanya’ya yayılarak “Sosyal Şehirler” projesine dönüşmüştür (Riedl, 2001).

3.2.3 İspanya’da katılımcı sivil toplum geleneği: Mahalle birlikleri

İspanya, başında Kralın bulunduğu demokratik monarşiyle yönetilen üniter bir devlettir. Ülke, üç temel yönetim kademesine bölünmüştür. Bunlar merkezi yönetim, özerk bölge yönetimleri ve yerel yönetimlerdir. Yerel yönetimler, merkezi yönetim ve bölge yönetimlerinin çizdiği yasal sınırlar çerçevesinde yerel toplulukların çıkarlarını korumakta ve kendi işlerini yönetmektedirler. Planlama ve imar denetimi belediyeye ait görevler arasındadır (Keleş, 1994). İspanya, Franko’nun 1975 yılında ölümüne kadar geçen sürede diktatörlükle merkezden yönetilmiş bir ülkedir. 1979 yılında yapılan ilk yerel seçimlere kadar belediye başkanları merkezi yönetim tarafından atanmıştır (Calavita ve Ferrer, 2000).

İspanya’da halk, yerel yönetime halkoylaması talebinde bulunarak ve meclis toplantılarını takip ederek katılabilmektedir. Halkoylaması, belediye başkanı, belediye meclis üyelerinin çoğunluğunun uygun görmesi ve hükümetin onayı ile gerçekleşir. Diğer taraftan, kentli belediye meclis toplantılarına gözlemci olarak bir dernek aracılığıyla veya konuyla ilgili uzmanlardan oluşan bir danışma kurulu oluşturarak belediye hizmetlerinin denetimine katılabilmektedir (Keleş, 1994).

Avrupa’da, incelenmek üzere seçilen kentlerden diğerinin Barselona olarak belirlenmesindeki en önemli neden, yerel yönetim ile halk arasındaki ilişkiyi kuran ve güçlü bir sivil örgütlenme özelliği gösteren “mahalle birlikleri”nin sosyal yaşamdaki varlığıdır. Bu birlikler İspanya’nın demokratik olmayan döneminde dahi

var olmayı başararak katılma eyleminin gelenekselleşmesinde ve yerel denetimin kent yaşamına yerleşmesinde etkili olmuştur.

Barselona'nın 1974 yılında onaylanan Bölge Planı ve aynı yıl hazırlanan ilk Metropolitan Bölge Planı katılımlı bir süreçle gerçekleşmiş ve incelemeye değer bulunmuştur. Diğer taraftan, 1992 Olimpiyat Oyunları ile yeniden yapılanma sürecine giren kentte bazı projeler kentli katılımı ve kamu – özel sektör ortaklığıyla gerçekleşmiştir.

Barselona Bölge ve Metropolitan Planları

İspanya'da mahalle birlikleri, 60'lı yıllarda güncel sorunlara tepki göstermek amacıyla oluşmuş bir “kentsel sosyal hareket”tir. “Kentsel düzen ya da güç dengeleri içinde belirli yapısal değişimler ya da etkiler yaratmaya yönelik toplumsal pratikler bütünü” olarak açıklanan kentsel sosyal hareketler, yerel demokrasinin kurulması için önemli bir adım olmuştur (Yıldırım, 1993).

Barselona 1960'lı yıllarda, işçilerin sağlıksız konutlarda yaşadığı, sosyal mekanların yetersiz olduğu bir endüstri kentidir. O dönemde işçi mahallelerinde kurulan birlikler, yoğun çalışma saatleri, düşük maaşlar, yetersiz kamusal alanlar, sağlıksız konutlar gibi konulara tepki göstermek, ulusal ve yerel hükümetin sosyal ve ekonomik politikalarını eleştirmek amacıyla ortaya çıkmıştır (Naya,1996).

Franko rejiminin yarattığı anti-demokratik ortamda yetersiz sayı ve kapasiteye rağmen ortaya çıkan mahalle hareketleri, diktatörlüğün ardından demokratik kesimden aldığı destekle giderek güçlenmiştir. 1960'larda mahalle birlikleri günlük sorunlarla ilgilenirken, 1970'lerde kentsel planlama kararlarına tepki göstermiş, kararların kentli çıkarları yönünde alınmasında etkili olmuştur. 1976 yılının Haziran ayında 50.000 kentli Madrid'de mahalle birliklerinin yasallaşması için protesto gösterisi düzenlemiştir (Garcia, 2006).

1953'te hazırlanan Barselona bölge planı “Plan Comarcal”, 1974 yılında yeni halinin onaylanmasına kadar geçen sürede kullanılmıştır (Calavita ve Ferrer, 2004). O dönemde kentleşmenin hızlı artışı planın yetersiz kalmasına neden olmuştur. Metropolitan ölçeğinde ise ekonomik ve endüstriyel büyümenin dayandığı bir planlama sistemi o güne dek hazırlanmamıştır (Sanchez ve diğ. 2007).

Kent merkezi ve 26 belediyeyi içeren Barselona'nın ilk metropolitan planı “Corporacio Metropolitana de Barcelona” (GMP) 1974 yılında hazırlanmıştır. Ancak

mahalle birlikleri planı tepkiyle karşılanmıştır. Çünkü kamusal kullanıma ayrılan mekanlar yetersiz bırakılmış, önerilen yeni yollar Gracia gibi eski mahallelerin kentin geri kalanıyla ilişkisini kesecek şekilde konumlandırılmıştır. Plan, arsa sahipleri ve arsa spekülâtorlerinin tepkisine rağmen mahalle birliklerinin istekleri doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir. Şiddetli çatışmalara neden olan bu düzenleme sonucu, belediye başkanı merkezi hükümet tarafından görevden alınmıştır. Yeni belediye başkanı, Joaquim Viola ile başlayan dönemde Barselona Metropoliten Planı mahalle birliklerinin taleplerini karşılamadan onaylanmıştır. Örneğin, üretimine son verilen “Espana Industrial Tekstil” fabrikası kamulaştırılarak kentin talepleri doğrultusunda dönüştürölmek yerine özel sektöre verilmek üzere özel kullanım alanı olarak düzenlenmiştir. Bu karar sonucunda yine etkin bir direniş gösteren mahalle birlikleri, belediye başkanının istifa etmesini için çeşitli protesto gösterileri yapmıştır (Calavita ve Ferrer, 2000).

Olimpiyat Köyü

Olimpiyat oyunları, Barselona kentinin yeniden yapılanma süreci için önemli bir katalizör görevi görmüştür. Kentsel ölçekte yoğun bir yenileme programı içinde hazırlanan ve uygulanan projelerin başarıyla sonuçlanmasında katılım odaklı bir sürecin izlenmesi ve projelerin kamu - özel ortaklıklı yürütölmesinin önemi göz ardı edilmemelidir.

Olimpiyatlara adaylığın gündeme geldiği dönemde İspanya demokratik sistemi genç bir ülkedir. Bu duruma rağmen toplum, belediye meclisinin sosyal katılım içeren bir kentsel planlama ile projeleri gerçekleştireceğine inanmıştır. Meclisin toplumun güvenini kazanmada etkin olan kararlarından birisi, mahalle birlikleri liderlerinin planlama sürecine katılmaları için yerel danışman grubuna atanmalarıdır. Mahalle birliklerinin aktif katılım gerçekleştirdiği projeler dört ana başlık altında toplanmıştır (Sanchez ve diğ., 2007): (1) Kamulaştırmalar ve yeni konutlarla ilgili uzlaşmalar, (2) Olimpiyat Köyündeki konut talepleri, (3) “Ronda Litoral” ve “Ronda de Dalt” çevre yolu planları, (4) Spor aktiviteleri için talepler.

Olimpiyatlara hazırlık süreci kent bütününe yayılmıştır. Ancak projenin en önemli kolu sahil şeridinin düzenlenmesi ve arkasındaki alanın olimpiyat köyü olarak inşa edilmesidir. 19. yüzyılda kent, tarihi dokunun dışından iç kısımlara doğru genişlerken denizle olan bağlantısı kurulamamış, Cerda’nın planlama sistemi, kentin

denizle olan ilişkisini kurmada yetersiz kalmıştır. Kıyı şeridi boyunca uzanan karayolu ve endüstri döneminde inşa edilen demiryolu, kentin denizle ilişkisini tamamen kesmiştir (Busquets, 2006).

Endüstri dönemine ait fabrika yapıları, depolar ve gecekonduların yer aldığı sahil şeridi ve eski mahallelerin bulunduğu alan kentsel dönüşüm sürecinde önemli bir yere sahiptir (Şekil 3.5). Bu alanlardan birisi, eski endüstri bölgesi olan Poblenou, olimpiyat köyü olarak düzenlemiştir. Bölge sakinleri, “Nova Icoria” adında birlik kurarak, Olimpiyat Köyü projesinin her sürecini yakından izlemiş, sonuçları mahalle birlikleriyle değerlendirmiştir.

Sekil 3.5: Günümüzde Olimpiyat Köyünün yer aldığı sahil şeridi, 1960’larda sanayi yapılarına ve gecekondulara ev sahipliği yapmaktadır (Busquets, 2006).

Örneğin, sahil şeridinden geçmesi planlanan çevre yolu, Poblenou mahalle sakinleri tarafından tepkiyle karşılanmıştır. Kararın kendilerine danışılmadan verilmesine tepki gösteren birlik “Danışılmak İstiyoruz” sloganıyla toplantı düzenlemiş ve meclis üyelerinin toplantıya katılmadığı takdirde protesto yapacaklarını bildirmiştir. Yoğun katılımı gerçekleşen toplantı sonucu, 3 şeritli yolun 2 şeride indirilmesine ve konut alanları ile deniz ilişkisinin sağlanması için önemli noktalarda üst geçit yapılmasına karar verilmiştir (Şekil 3.6).

Diğer bir örnek ise, “Ronda de Dalt” çevre yolunun “Nou Barris mahallesi” sınırlarına inşa edilme kararıyla ortaya çıkmıştır. Çevre yolunun mahalle etrafına keskin sınırlar çizeceği ve diğer bölgelerle ilişkinin zayıflayacağına inanan mahalle sakinleri karara tepki göstermiştir. Çevre yolunun tamamen kaldırılma fikrine karşı çıkan meclis, uzlaşmalar sonucu yolun mahalle çıkışlarını kesen noktalarında üst

geçit yapılmasına, şerit genişliklerinin daraltılmasına, tali çıkışların eklenmesine ve “Can Drago Parkının” inşasına karar vermiştir. Yolun “Sarria” kısmına üst geçit eklenmesi için gereken masraflar mahalle sakinleri tarafından karşılanmıştır (Sanchez ve diğ. 2007).

Şekil 3.6: Olimpiyat Köyü ve sahil düzenlemesi (Busquets, 2006).

Olimpiyat Köyünün yapımı, kamu – özel ortaklık girişimiyle kurulan VOSA şirketi tarafından gerçekleştirilmiştir. Köyün inşa edildiği alan kamulaştırılmış, inşa edilen konutlar ise, olimpiyat oyunlarından sonra teslim edilmek üzere, çoğunlukla orta sınıf ailelere satılmıştır (Busquets, 2005). Mahalle birlikleri, kamulaştırma sürecinde etkilenen arsa ve fabrika sahiplerini ve mahalle sakinlerini temsil ederek belediyeye tavsiyelerde bulunmuştur.

Kentte gerçekleşen diğer önemli proje ise eski tarihi kent merkezi “Ciutat Vella”nın rehabilitasyon projesidir. Ciutat Vella’nın rehabilitasyon çalışmaları olimpiyat oyunlarına hazırlık döneminde, mahalle birliklerinin belediye meclisini bir program geliştirmeye teşvik etmesiyle başlamıştır (Garcia, 2006). 1988 yılında PROCIVESA adında %54’ü Büyükşehir Belediyesi, %7’si Belde Belediye ve %39’luk kısmı ise özel sektöre ait olan bir şirket kurularak proje yürütülmüştür (Boxmeer ve Beckhoven, 2005).

Rehabilitasyon projesinden önce kent merkezi, çoğunlukla düşük gelirli grupların ve göçmenlerin yaşadığı, güvenlik sorunu olan bir bölgedir. Mahalle birlikleri, halka açık toplantılar düzenlenerek taleplerin ilgili belediye çalışanlarına iletilmesi için arabulucu rolünü üstlenmiştir. Peyzajın düzenlenmesi, konut yaşam koşullarının iyileştirilmesi, ticari ve ekonomik faaliyetlerin eklenmesiyle birlikte bölge giderek

değişmeye başlamıştır (Garcia, 2006). Tarihi kent merkezi sanatçıların konut edinmeleriyle, sanat galerilerinin, kafe ve barların açılmasıyla gençlerin ilgisini çekmiş ve zamanla kültür ve sanat merkezi haline dönüşmüştür (Maragall, 2004).

4. TÜRKİYE’DE PLANLAMA VE TASARIM SÜRECİNE KATILIM OLGUSUNUN ELE ALINIŞI

Avrupa bugün kentsel politikalarını, toplumu oluşturan bireylerin kentsel mekanı değiştirme gücü üzerinden üretmekte, kentsel yaşamın merkezine kentliyi ve onun değer yargılarını koyarak demokrasinin gereğini yerine getirmektedir. Kentli ile kentsel politikalar arasındaki ilişkinin etkinleşmesinde yerel yönetimlerin rolü büyüktür. Bu sebeple, AB’nin son dönem politikaları da direkt olarak yerel yönetimi ilgilendiren şartlardan ve belgelerden oluşmaktadır.

Türkiye’de ise son dönemde yerel demokrasinin güçlenmesi adına idari sistemde çeşitli reform girişimleri yapılmış ve yapılmaya devam etmektedir. Bu girişimlerle, vatandaşların yerel yönetimlerin karar verme süreçlerine ve yapılı çevrenin biçimlenmesine katılmaları amaçlansa dahi düzenlemeler olması gerekenin gerisinde kalarak “katılım”ın kurumsallaşması adına atılması gereken ilk adımları oluşturmaktadır. Bu sebeple ilk bölümde, katılımı destekleyen yasal düzenlemeler katılım olgusu üzerinden değerlendirilmiştir. İkinci bölümde planlama sürecine katılım; planlamanın yasal ve yönetsel boyutu ile süreçte rol alan yerel siyasi aktörler bağlamında incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise, kamu sektörü tarafından yaptırılan ve günlük yaşamda toplum tarafından sürekli olarak tüketilen kamusal projelerin elde edilme biçimleri incelenerek örnek alan çalışmasına zemin oluşturması amaçlanmıştır.

4.1 Katılımı Destekleyen Yasal Düzenlemeler

Politikaların oluşturulmasında merkezi yapıya sahip ülkemizde Beş Yıllık Kalkınma Planları (BYKP), ulusal ölçekte bütüncül kararları ortaya koymaktadır. Katılımla ilgili ulusal politikalara 8. ve 9. Beş yıllık Kalkınma Planlarında yer verilmiştir. Sekizinci BYKP’de (2001 – 2005) kamu yönetiminin yeniden yapılandırılmasında; “katılımcılık ve halka dönük bir yönetim anlayışının yerleştirilmesi” ve kamu yönetiminde; “hesap verme sorumluluğunun ve yönetsel saydamlığın güçlendirilmesi” ilkeleri yer almaktadır. Dokuzuncu BYKP’de (2007 – 2013),

kamusal hizmetlerin etkinliğinin artırılmasında esneklik, saydamlık, katılımcılık, hesap verme sorumluluğu, öngörülebilirlik gibi kavramların önemi vurgulanmıştır.

Belediye Kanunu

Yerel düzeyde demokrasinin işlerlik kazanmasının en temel şartı halkın yerel yönetimlerin karar verme süreçlerine katılmasıdır. Yerel yönetimler tarafından uygulanan katılım mekanizmaları, kentliyi katılmaya teşvik etmesi bakımından önemli role sahiptir. Bu mekanizmalar yasalarla düzenlendiği sürece süreklilik kazanır ve katılımın günlük yaşam pratikleri içerisinde çözümlenmesini kolaylaştırır. Bu nedenle, 2004 yılında yerel yönetim reformu kapsamında gündeme alınan ve 2005 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunda katılımı ilgili hükümler ele alınmıştır.

Belediye Kanunu'nda katılımı destekleyen yasal düzenlemelerden en önemlisi “Kent Konseyleri”dir. 1992 yılında BM tarafından düzenlenen Rio Yeryüzü Zirvesi ile “Gündem 21” başlıklı eylem planının ortaya çıkması ve Gündem 21’de ele alınan sorunların ve çözümlerinin büyük ölçüde yerel düzeydeki faaliyetlere dayalı olması nedeniyle “Yerel Gündem 21” (YG 21) kavramının getirilmesi üzerine, katılımcı mekanizmaların ve süreçlerin hükümetlerce dikkate alınması sağlanmıştır. Türkiye’nin YG 21 kavramıyla tanışması büyük ölçüde 1996 yılında İstanbul’da düzenlenen Habitat II Kent Zirvesi ile gerçekleşmiştir. YG 21’in başarıyla uygulanmasında esas olarak hükümetlerin sorumlu olacağı belirtilmiş ve her ülkenin gerekli düzenlemeler yaparak yerel eylem planına yasal boyut kazandırması karara bağlanmıştır (Emrealp, 2005). Türkiye’de kent konseyleri YG 21’in ürünüdür ve Belediye Kanunu’nda yer almasıyla yasal boyut kazanmıştır.

Belediyelere bağlı olarak belediye kararı ile meşruiyet kazanan kent konseyleri, örgütlü veya bireysel olarak tüm kentlinin katılımına açıktır. Sürdürülebilir gelişme sorunlarının çözümüne yönelik uzun dönemli vizyon geliştirmek, kentin yaşam kalitesini geliştiren programlar hazırlamak ve uygulanmasını sağlamak, toplumda güçsüz kesimlerin etkinliğini arttırmak ve yerel karar alma süreçlerine katılmalarını desteklemek, kentin tarihi ve kültürel değerlerini korumak ve çalışmalarını yönetim ilkeleri doğrultusunda yönetmek kent konseylerinin görevleri arasındadır (md 6). Temsili demokrasiden katılımcı demokrasiye geçişin yerel düzeyde önemli bir adımı olan kent konseyleri, bireylerin karşılıklı etkileşim ile yerel kamu alanı

oluşturmalarını destekleyen bir yapıya sahiptir. Kent konseyleri örgüt yapısı içerisinde yer alan çalışma grupları; toplumda belirli bir konuyla ilgilenen bireylerin gönüllü olarak bir araya geldiği, kentsel sorunların çözümü için fikir ürettikleri özgür bir ortam sunmaktadır.

Kent konseyi organları; genel kurul, yürütme kurulu, meclisler ve çalışma gruplarından oluşmaktadır (yönetmelik, md 9). Meclislerde ve çalışma gruplarında oluşturulan görüşler genel kurulda görüşüldükten sonra belediye meclisine sunulmaktadır (md 12). Belediye meclisi ise ilk toplantısında konseyin görüşlerini gündeme alarak değerlendirmektedir (md 76). Katılımın kurumsallaşmasında kent konseylerinin rolü tartışılmaz derecede önemlidir. Katılımın tam anlamıyla gerçekleşmesi için meclisin konseyden gelen görüşleri değerlendirmesi ve karara bağlaması gerekir. Ancak Belediye Kanunu'nda meclis görevleri arasında kent konseyinden gelen görüşlerin değerlendirilmesiyle ilgili bir hüküm bulunmamaktadır (md, 18). Kanunda hukuki ilişkinin yeterli tanımlanmaması, konsey görüşlerinin meclis tarafından dikkate alınmaması gibi sonuçlar doğurabilir ve Belediye başkanının inisiyatifine bırakılan konu katılımı olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Öner, 2005). Bu durumda konsey önerilerinin mecliste değerlendirilmeden önce basın aracılığıyla kamuoyuna duyurulması, halkın yerel yönetimi denetlemesi açısından oldukça önemlidir. Kent konseyleri, yerel yönetimler ile halk arasındaki ilişkinin gelişmesi, aktif katılımın ve kentli denetiminin artması, yönetim anlayışının benimsenmesiyle ilgili olumlu deneyimler yaşanmasını sağlamaktadır. Ancak kent konseylerinin yönetimden yönetişime geçişte tek başına yeterli görülmesi beklenmemeli, çeşitli danışma ve katılım mekanizmaları geliştirilmelidir.

Katılımı destekleyen bir diğer madde “İhtisas Komisyonları” ile ilgili maddedir (md 24, 2005). Bu maddede, belediye meclisinde konularına göre bir araya gelen üyelerin oluşturdukları komisyonlarda ilgili uzman kişilerden yararlanılması ve toplantılara; muhtarlar, kamu kuruluşlarından yetkililer, meslek odaları temsilcileri, akademisyenler ve ilgili STK'ların oy hakkı olmaksızın katılma ve görüş bildirme hakkı yer almaktadır. Komisyonlarda tartışılan konular belediye meclisi tarafından karara bağlanır. Eski kanundan farklı olarak ihtisas komisyonlarıyla ilgili hükümlere, konuyla ilgili temsilcilerin görüş bildirmesi, uzman kişilere danışılması ve komisyon raporlarının çeşitli yollarla halka duyurulması eklenmiştir (Dalgıç, 2007). Örneğin, imar ve planlama konularıyla ilgili oluşacak bir komisyonda kararlar mimarlar odası,

şehir plancıları odası temsilcileri ve ilgili akademisyenlerin görüşleri aldıktan sonra verilecektir. Ancak karar verme yetkisi tamamen belediye meclisindedir. Bu durumda kararların kamuoyuna duyurulması, kentlinin yerel yönetimi denetlemesi açısından önemlidir.

Yeni kanunda katılımla ilgili çıkartılan bir diğer madde “Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım”dır (md 77). Belediyenin sağlık, eğitim, spor, çevre, kültür gibi hizmetlerinin yapılmasında vatandaşlar arası dayanışma sağlamak, hizmetlerin verimliliğini arttırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımını sağlamaktadır. Katılıma ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı tarafından “ İl Özel İdaresi ve Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım Yönetmeliği”nde düzenlenmiştir. Belediyelerin kentteki diğer paydaşlarla işbirliği yapmasına olanak sağlayan ve gönüllü katılımı kısıtlayıcı hükümlerin yer almadığı yönetmelikle katılım pratiğinin geliştirilmesi öngörülmektedir (Dalgıç, 2007). Bu noktada her vatandaş kentli olma bilinciyle yaşadığı yere karşı sorumluluklarını yerine getirmelidir.

Bilgi Edinme Hakkı Kanunu

Politik, ekonomik, sosyal veya kültürel içerikli her türlü karara “katılım”ın söz konusu olmasının öncelikli koşulu, kişilerin veya grupların katılacağı konu hakkında bilgi sahibi olmalarıdır. Halkın kent yönetimine katılması, yönetimin yaptığı çalışmalar, uygulamalar ve aldığı kararlar hakkında bilgi sahibi olmasıyla başlar. Halk sahip olduğu bilgi düzeyinde eleştirecek, paylaşacak, danışabilecek gücü elde eder ve yönetimi denetlemeye başlar. Denetimin olmadığı bir ortamda yönetim erki gücünü kentli ile paylaşamaz.

Bilgi edinme hakkı, Birleşmiş Milletler tarafından insan hakları kapsamında değerlendirilen bir konudur. Türkiye AB’ye uyum sürecinde 2003 yılında “Bilgi Edinme Hakkı Kanunu”nu yürürlüğe koymuştur. Bu yıldan evvel 1982 Anayasası’nda bilgi edinmeyle ilgili özel bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Anayasa’nın yalnızca 74. maddesinde; “vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir” şeklinde dilekçe hakkı, bilgi ve belgelere ulaşma çerçevesinde düzenlenmiştir. “Demokratik ve saydam yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kişilerin bilgi edinme hakkını”

kullanmalarının önü bu kanunla açılmıştır. Avrupa Kentsel Şartı'nda (md 4/12, 1996) da bu konuya yer verilmiş, yerel yönetimlerin karardan etkilenecek kişilere kararın duyurması gerektiği ifade edilmiştir.

Türkiye'de çevresel bilgiye erişimle ilgili bağımsız olarak veya kanun içerisinde özel bir düzenleme yapılmaması nedeniyle çevresel alanda bilgilenme ancak bu yasanın kapsamı içerisinde değerlendirilmektedir (Özalp, 2005). Oysaki son dönemlerde çevresel bilgiye erişimin hak olarak tanımlanması ve düzenlenmesi uluslararası gündemde üzerinde durulan bir konudur. Bir önceki bölümde açıklanan "Aarhus Sözleşmesi" bunun bir örneğidir. Türkiye'de çevresel bilgiye erişim ve çevresel karar verme sürecine katılım ile ilgili düzenleme Çevre Kanununun 30. maddesinde; "çevreyi kirleten veya bozan bir faaliyetten zarar gören veya haberdar olan herkes ilgili mercilere başvurarak faaliyetle ilgili gerekli önlemlerin alınmasını veya faaliyetin durdurulmasını isteyebilir" şeklinde tanımlanmıştır.

Çevresel Etki Değerlendirmesi

Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED); çevre üzerinde etkileri olabilecek projelerin çevresel etkilerinin proje sahipleri, etkilenen taraflar, uzmanlar ve ilgili kamu kurumu ile değerlendirildiği, görüşlerin ve önerilerin paylaşıldığı ve sonuçların karar veren tarafa iletildiği bir süreçtir. ÇED bir taraftan plan, program ve projelerin çevresel etkilerini ortaya koyarken, diğer taraftan katılımcı ve denetleme mekanizmalarının yasal süreçlerini tanımlamaktadır. 1985 yılında AB'de yasallaşarak uygulanmaya başlayan ÇED, Türkiye'de 1993 yılında yürürlüğe girmiştir. AB'ye üye her ülke, ÇED sürecindeki temel aşamaları izlemekle birlikte, ÇED raporunun değerlendirilmesi ve karar verme aşamasında uygulanacak tekniklerin geliştirilmesi sorumluluğuna sahiptir (ÇOB, 2009) (Çizelge 4.1).

Türkiye'de Çevre ve Orman Bakanlığı'na yapılan başvurular, ÇED gereklidir veya gerekli değildir olarak iki şekilde yanıtlanır. ÇED gereklidir yanıtını alan başvurular; proje sahibi, bakanlık yetkilileri ve ilgili temsilcilerden oluşan komisyon aracılığıyla yürütülmektedir. ÇED raporu hazırlanması gerekli görüldüğünde halka proje hakkında bilgi vermek, halkın projeye ilişkin görüş ve önerilerini almak amacıyla projenin gerçekleşeceği yerde "halkın katılımı toplantısı" düzenlenir (md 9). Diğer bir ifadeyle, merkezi yönetim yapılması hedeflenen proje için yerel halkı katılıma davet etmekte ve bunu yönetmelik gereği yapmak zorundadır. Limanlar, tersaneler,

yüz oda ve üzeri turizm konaklama tesisleri gibi projeler başvuruları için ÇED raporlarının hazırlanması ve halkın katılımı toplantısı yapılması zorunludur (Ek 1, md 9). Diğer taraftan, iki yüz konut ve üzerinde inşa edilecek toplu konutlar, eğitim kampüsleri, golf tesisleri, spor kompleksleri, temalı parklar gibi (Ek 11) projeler için kapsamlı ÇED çalışması gerekip gerekmediği Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından yapılan inceleme sonucunda belirlenmektedir.

Çizelge 4.1: AB’de uygulanan ÇED süreci (ÇOB, 2009).

Proje sahibi proje hazırlıklarını yapar.
Yetkili kuruma yatırım izni için başvurulur.
Yetkili kurum ÇED gerekip gerekmediği konusunda karar verir. Karar halka duyurulur.
Proje sahibi, yetkili kuruma “kapsam belirleme” sürecinin yürütülmesi için başvurur. Kapsam belirleme ÇED çalışmasında ele alınacak konuları ve bu çalışmaların yürütülmesi ile ilgili hususları belirler.
Proje sahibi, mevzuat uyarınca gerekli çalışmaları yapar veya yaptırır.
Proje sahibi, ÇED raporunu proje izni başvurusu ile birlikte yetkili kuruma sunar.
Rapor incelenir. Yetersiz görüldüğü takdirde revize edilmesi istenir.
Rapor tüm ilgili kurumlar ve halk tarafından incelemeye açıktır. İlgililer görüşlerini yetkili kuruma bildirebilir.
İlgili tarafların görüşleri değerlendirildikten sonra rapor halka açıklanır. Projenin olumsuz etkilerini azaltıcı önlemler raporda yer alır.
Projenin uygulanması sırasında alınacak önlemler denetlenir.

ÇED raporları, gerçekleştirilmesi hedeflenen projenin, çevreye verebilecek olumsuz etkilerinin önlenmesi veya en aza indirilmesi amacıyla yatırımcının uyması gereken öneriler paketinden oluşmaktadır. Bakanlık, ÇED raporunda yer alan maddelerin yerine getirilmesini denetlemek için proje sahibinden projenin inşaat, işletme ve işletme sonrasındaki faaliyetlere ilişkin rapor hazırlamasını ister. Merkezi yönetim ise bu raporları valiliğe halkı bilgilendirmek amacıyla gönderir (Özalp, 2005). Halkın bu süreçte yerel bilgisini kullanarak diğer taraflarla paylaşması ve projeleri yerinden denetlemesi aktif katılıma bir örnektir.

Türkiye’de ÇED uygulaması için yasal ve yönetsel koşullar sağlanmış olsa dahi süreçte uyulması gereken koşullar formalite gereği yerine getirilmekte, duyurular

açık ve kolay ulaşılır şekilde yapılmamakta, kamuoyunun belgelerden haberdar olması için fırsatlar sunulmamakta ve ilgili tarafların düşünceleri dikkate alınmamaktadır. Bu aksaklıklar ise ÇED uygulamasının olması gereken biçimde yaşama geçmesini engellemektedir.

Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun

Kent parçalarının yenilemeye yönelik kullanımı amacıyla çerçeve kanun niteliği taşıyan ve uygulaması yönetmelikle yapılan 5366 sayılı Kanunun amacı, “büyükşehir belediyeleri, büyükşehir belediyeleri sınırları içindeki ilçe ve ilk kademe belediyeleri, il, ilçe belediyeleri ve nüfusu 50.000'in üzerindeki belediyelerce ve bu belediyelerin yetki alanı dışında il özel idarelerince, yıpranan ve özelliğini kaybetmeye yüz tutmuş; kültür ve tabiat varlıklarını koruma kurullarınca sit alanı olarak tescil ve ilan edilen bölgeler ile bu bölgelere ait koruma alanlarının, bölgenin gelişimine uygun olarak yeniden inşa ve restore edilerek, bu bölgelerde konut, ticaret, kültür, turizm ve sosyal donatı alanları oluşturulması, tabiî afet risklerine karşı tedbirler alınması, tarihi ve kültürel taşınmaz varlıkların yenilenerek korunması ve yaşatılarak kullanılması” olarak belirlenmiştir.

Kanunda yer alan şekliyle yenileme alanları “il özel idarelerinde il genel meclisi, belediyelerde belediye meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğunun kararı ile belirlenir. İl özel idaresinde il genel meclisince, büyükşehirler dışındaki belediyelerde belediye meclisince alınan kararlar Bakanlar Kuruluna sunulur. Büyükşehirlerde ise ilçe ve ilk kademe belediye meclislerince alınan bu kararlar, büyükşehir belediye meclisince onaylanması halinde Bakanlar Kuruluna sunulur” (md 2). Kanunda yenileme alanlarında yapılacak uygulamalarda her türlü mal ve hizmet alımları ile yapım işlerinin, 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu’na tabi olmadan belediye meclislerinin kabul edecekleri esas ve usullere göre yürütülmesi yer almaktadır (md 3).

Yönetmelikte halkın bilgilendirilmesi ve katılımı ile ilgili düzenleme; “yetkili idareler tarafından yenileme alanı içinde kalan mülk sahiplerini veya bölge halkını uygulama konusunda bilgilendirmek üzere toplantılar yapılarak görüşleri alınır ve bunların katılımı sağlanır” şeklindedir. Yetkili idare ihtiyaç halinde üniversite, meslek kuruluşları, sivil toplum örgütleri, kamu kurum ve kuruluşları ve muhtarlarla

danışma toplantıları düzenleyebilir, projeler hakkında basın ve yayın araçlarıyla bilgilendirme yapabilir” şeklinde yer almıştır (md 7).

Kanunda, denetim ve katılım mekanizmalarından yoksun olan belediyelere büyük yetkiler tanınması, yenileme ve dönüşümün planlamanın sosyal ve ekonomik boyutlarından soyutlanarak yalnızca fiziksel boyutuna indirgenmesi, “Kentsel Yenileme Alanı” ilanının bilimsel kriterlere dayanmayışı ve kolaylıkla istismar edilmeye açık oluşu Kanunun içinde barındırdığı temel sakıncalar arasındadır (Özden, 2008). Ayrıca, kanunda yenileme alanlarında yapılacak uygulamaların ihale kapsamına alınmamasıyla birlikte ilgili meclis tarafından çıkartılacak ihale yönetmeliğinin ya da yönergesinin objektif ve yeterli firmalara aynı şansı tanıyan biçimde hazırlanmasına ilişkin bir hükme yer verilmemiştir. Bu durum ihalelerin rekabet koşulları sağlanmadan gerçekleştirilmesi ve yeterinde açık olmaması gibi sorunları beraberinde getirebilmektedir. Kanunda katılımı ilgili hükümlere yer verilmiştir. Ancak katılımın yasal ve kurumsal şekil kazanması için yeterli düzenleme yapılmamıştır. Özellikle mülk sahipleri dışında kiracı ve işgalcilerin ne tür hak ve sorumluluklarının bulunduğu belirtilmemesi, yenileme alanlarında sosyal yıkımlara neden olma riski taşımaktadır. Nitekim günümüzde Sulukule’de gerçekleştirilen yıkım çalışmalarının sonuçlarının ciddi sosyal travmalara dönüştüğü gözlenmektedir.

4.2 Planlama Sürecine Katılım (SIZLIK)

Kentsel karar verme sürecine katılımı ilgili çeşitli yasal düzenlemeler bir önceki bölümde açıklanmıştır. Türkiye’de kentsel politikaların karar verme sürecine katılım henüz kurumsallaşarak kent yaşamının bir parçasına dönüşmemiştir. Bunun nedeni, politik karar verme sürecini içeren her konunun katılımcı ve bütüncül bir yaklaşımla ele alınmaması olarak açıklanabilir. Politik karar verme sürecini içinde barındıran planlama disiplini de diğer konularda olduğu gibi ülke politikası olarak bütüncül bir yaklaşım içinde düzenlenmemiştir. Türkiye’de kentli planlama sürecine katılmamakta, yalnızca itiraz etme hakkını kullanmaktadır. Bu nedenle bu bölüm planlamaya “katılımsızlık” olarak ele alınmıştır. Bu bölümün ilk kısmında planlamanın yasal ve yönetsel boyutu içerisinde katılımın yeri incelenmiştir. İkinci kısımda ise yerel düzeyde en yetkili siyasi aktörler olarak belediyeler yapısal

nitelikleri bakımından değerlendirilmiş, kentlinin yönetime doğrudan katılma potansiyeli taşıyan mahalle birimi, muhtarlık kurumu üzerinden ele alınmıştır.

4.2.1 Planlamanın yasal ve yönetsel boyutu

Merkezi yönetim yapısına sahip olan Türkiye’de plan yapma yetkileri hiyerarşik olarak merkezi ve yerel yönetim arasında paylaştırılmıştır. 3194 sayılı İmar Kanununda planların bir üst düzeydeki plana uygun olarak hazırlanmaları ilkesi yer almaktadır. Yerel yönetimler tarafından yapılan veya yaptırılan imar planları, Merkezi Hükümetin birimleri olarak Bakanlıklar tarafından hazırlanan üst düzey fiziki planlara uygun olarak hazırlanmak zorundadır. Üst düzey planlar; ülke kalkınma planları, bölge planları, metropoliten imar planları, çevre düzeni planları olarak, imar planları ise; nazım ve uygulama imar planları olarak ayrılmıştır (Çubuk, 1999) (Çizelge 4.2).

Çizelge 4.2: Türkiye’de planlama sistemi, Çubuk (1999) adlı kaynaktan yararlanılarak hazırlanmıştır.

PLAN TÜRLERİ	PLANLAR SIRADÜZENİ
SOSYO EKONOMİK PLANLAR	Ülke Kalkınma Planları Bölge Planları
FİZİKİ PLANLAR	Üst Düzey Fiziki Planlar Çevre Düzeni, Strateji Planı (1/200000, 1/100000) Metropoliten Alan Çevre Düzeni Planı (1/50000, 1/25000) Çevre Düzeni Nazım Planı (1/25000)
	Yerel Fiziki Planlar Nazım İmar Planı (1/25000 - 1/5000) Uygulama İmar Planı (1/1000)
	Özel Amaçlı Fiziki Planlar

İmar Kanununda Türkiye'nin her yerinde planların kendi koyduğu hükümler çerçevesinde yapılacağı dile getirilmiştir. Ancak bu kurala istisnalar getirilerek; özel kanunlarla belirlenen yerlerde söz konusu özel kanun hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. Bu özel kanun hükümleri arasında; turizm alanları ve turizm merkezleri olarak belirlenen ve belirlenecek bölgeler üzerinde karar verme, plan yapma, yaptırma yetkilerinin Turizm Bakanlığında olması, tüm sit alanları ve sit alanı ilan edilecek yerler ve tescilli kültür ve tabiat varlıklarının bulunduğu yerlerde Kültür Bakanlığının ve özel çevre koruma bölgesi ilan edilen ve edilecek alanlar üzerinde Çevre Bakanlığı'nın yetkileri bulunmaktadır. Bu durum çoğunlukla belediyeler ile bakanlıklar arasında yetki kargaşasına neden olmaktadır. Özellikle aynı yerleşme alanı içerisinde farklı bakanlıkların farklı plan türlerini uygulaması kargaşayı daha da arttırmaktadır (Ünal, 2001).

İmar Kanunun 9. maddesi ile Bakanlıklara geniş yetkiler tanınmıştır. Örneğin, belediye sınırları içerisinde bulunan ve özelleştirme programına alınmış kuruluşlara ait arsa ve arazilerin imar tadilatları, mevzi imar planları ve imar durumları belediyelerin görüşleri alınarak Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca hazırlanmakta ve Özelleştirme Yüksek Kurulu tarafından onaylanmaktadır. Aynı maddede yer alan diğer konu ise, kamu hizmetiyle ilgili bir bina veya tesis yapılması gerektiğinde Bakanlığın talimatıyla ilgili belediyenin imar planında yer ayırması veya bu amaçla değişiklik yapması gerektirir. Büyükşehir ve belde belediyelerine verilen plan yapma, yaptırma ve onama yetkileri, belediye ve mücavir olan sınırları dışında ise merkezi yönetimin taşra örgütü olan valiliğe geçmektedir.

Çubuk (1999), bugün ülkemizde var olan kentleşme, imar hareketleri, arsa, yapı, yerleşme konularını düzenleyen hükümleri kapsayan kanun düzeyinde yetmiş tüzük ve yönetmelik düzeyinde iki yüz yetmiş adet kural getiren metin olduğunu vurgulamaktadır. Bu durumun yarattığı karmaşa, katılma talebi olan taraflar için de zorluk yaratmaktadır. Çünkü bir alanda birden fazla yetkili kurum ile karşılaşilmektedir.

Alt kademe belediyeler, uygulama imar planını büyükşehir belediyesinin 1/5000 ile 1/25000 arasındaki ölçekte hazırladığı nazım imar planına uygun olarak yapmakla yükümlüdür. Yerel ölçekte nazım imar planları; bölgenin genel arazi kullanımı, nüfus yoğunluğu, yerleşme alanlarının gelişme yön ve büyüklüklerini ve ulaşım

sistemine ilişkin ilkeleri belirlerken, uygulama imar planları; bölgenin yerleşme düzenini, yapı adalarını ve yoğunluklarını belirlemektedir (Yıldız, 2006).

İmar planlarının hazırlanması ve onaylanması arasında geçen sürede ilgili grupların, meslek odalarının, sivil toplum kuruluşlarının veya kent konseyinin katılımını kendiliğinden sağlayan herhangi bir mekanizma geliştirilmemiştir. Planlar belediye meclisi tarafından onaylandığı tarihten itibaren ilan edilen yerde bir ay süre ile sergilenmektedir. Bu süre içerisinde kentlinin plana itiraz edebilme hakkı vardır. Ancak Türkiye’de planlara itirazlar genellikle kentlinin kendi mülkiyetindeki toprak üzerinde planın getirdiği kullanım hakkı nedeniyle olmaktadır (Akay, 1977). Bademli (2000, s:163) planlama sisteminin “tepeden inme, katılımcı olmayan, kentlinin sorunlarına bakmayan, strateji, program, proje ve uygulama kavramlarına itibar etmeyen bir zihniyette” olduğunu ifade etmiştir. İmar planında kentin geleceğini ilgilendiren önemli bir karar alındıysa veya değişiklik yapıldıysa genellikle ilgili meslek odaları karara itiraz ederek kamu çıkarını savunmaktadır.

İngiltere’de planların uygulamasında sistemli bir iletişim ağı ile kentli bilgilendirilmekte ve karar verme sürecinden itibaren katılıma davet edilmektedir. Türkiye’de ise planın askıya alınmasıyla bilgi sahibi olan kentli ancak itiraz etme yoluyla sürece katılabilmektedir. Böylece, kentlinin istek ve ihtiyaçları fiziksel mekanın düzenlenmesine doğrudan yansımamaktadır Bu sebeple de planın getirdiği genel kararlar veya uygulamadan doğan aksaklıklar kentli tarafından sadece “şikayet” düzeyinde dile getirilmektedir (Akay, 1977). Planlama sistemi geri beslemeli bir süreçtir. Alınan her karar ilgili taraflarla tartışılmalı ve gerekiyorsa bir önceki aşamaya geri dönülerek tekrar tasarlanmalıdır. Sonuçlanmış bir planda önceki aşamalara geri dönmek hiçbir yerel yönetici tarafından istenecek bir durum değildir. Ayrıca planlamayı yalnızca ileriye dönük hedef belirleme ve çözüm üretme süreci olarak algılamak yetersizdir. Belirlenen hedefler, yaşamın içinde sorunlarla karşı karşıya gelen kentli tarafından benimsenmediği sürece geçerliliğini yitirmiş demektir.

Yerinden yönetim ilkeleri doğrultusunda kent planlanmasından asıl sorumlu kurum yerel yönetimler olmalıdır. Çünkü kentliye ve kentsel sorunlara en yakın kurum onlardır. Ancak İmar Kanunundaki 9. madde ile özel amaçlı fiziki planların yapılmasıyla ilgili olarak merkezi yönetime geniş yetkiler tanınmaktadır. Oysaki dünyada imar ve planlama faaliyetleri yerel nitelikte bir kamusal hizmet olarak kabul

edilmekte ve bu doğrultuda düzenlemeler yapılmaktadır (Keleş, 2005). Ülkemizde merkezi yönetim yerel yönetimi denetleyen olmaktan çıkarak yerel yönetimle yetkilerini paylaşan bir tutum içindedir. Bu durumda yerel yönetimlerin planlamaya bütüncül bir bakış açısıyla bakabildiği, daha çok sorumluluk aldığı yetki düzenlemesi yapılmalı, merkezi yönetim ise denetleme sorumluluğunu yerine getirmelidir. Parlak (2000), Türkiye’de kaçak yapılaşma oranının %90’lara varmasını hukuka aykırı bulmakta, böyle bir ortamda merkezi otoritenin denetim görevini yerine getirdiğinden söz etmemin mümkün olmadığını dile getirmektedir.

Planlama kendisi dışında sürecinin başlı başına tasarlanması ve yönetilmesi gereken bir proje gibidir. Bu projeyi bir yapı tasarımı olarak ele alırsak, “katılım” fonksiyonlardan birisidir ve uygun yerde çözümlenmediği takdirde, kullanıcıyı memnun etmez. Türkiye’de hiyerarşik olarak düzenlenen planlama sistemine halkın katılımı sadece nazım ve uygulama imar planlarının askıya alındığı sürede gerçekleşmekte, itirazı dikkate alınmayan vatandaş yargı yoluna başvurmaktadır. Yargının sürece dahil olması hiçbir tarafın isteyeceği bir durum değildir. Bu konuda İngiltere’deki hiyerarşik planlama sistemi ve Hükümetin üstlendiği görev örnek alınacak niteliktedir. Planlama ve imar faaliyetleri yerel otoritenin sorumluluğundadır. Ancak yerel otoritenin kararına itirazı olan kimseler Hükümet Sekreterliğine başvurabilmektedir. Bu tür başvuruların incelenmesi için Hükümet Sekreterliğinde konusunda uzman kişilerden oluşan bir kurum görev yapmaktadır. Böylece, uzlaşma tarafsız bir kurumun devreye girmesi ile sağlanmakta, yargı yoluna başvurmaya gerek kalmamaktadır.

Planlamaya katılım ele alındığında tartışılması gereken diğer bir konu ise, halkın istek ve ihtiyaçlarının sürece dahil edilebilmesi için mahalle ölçeğinde planlama çalışmalarının yapılması ve yerel eylem planlarının hazırlayarak yürütülmesinin sağlanmasıdır. Avrupa ülkelerinin aksine ülkemizde geleneksel planlama anlayışının hakimiyeti halkın planlama sürecine dahil olmasının önüne geçmektedir. Avrupa’da birçok ülkede mahalle, planlama kademesi içerisinde yer almaktadır. Özellikle yenileme çalışmalarında mahalle ölçeğinde bilgi toplama, yerel topluluğu organize etme ve bilgilendirme, katılım ortamı yaratma gibi aktiviteler daha verimli sonuçlar verdiği için planlamada yetkili olan kişi ve kurumlar tarafında özellikle tercih edilmektedir. Ülkemizde ise bunun aksine yapılan planlar geniş alanları kapsamakta ve katılım olanaksızlaşmaktadır.

4.2.2 Süreçte rol alan yerel siyasi aktörler

Gelişmiş ülkelerde kentsel mekanlar çok aktörlü politik karar verme sürecinin ürünü olarak ortaya çıkmaktadır. Ülkemizde kentlerin biçimlenmesinde ise en etkin rol yerel siyaset aktörleridir. Yerel siyasette en etkin rol ise belediyelerin ve onu oluşturan üç öge olarak; belediye başkanı, belediye encümeni ve belediye meclisidir. Bu bağlamda kentlerin yaşanabilirliği ve yaşam kalitesi, belediye yönetiminin nitelikleri, nasıl bir bilinç ve duyarlılıkla hareket ettiği ile yakından ilişkilidir.

Ülkemizde yerel yönetimlerde “başkan merkezli” bir yapı hakimdir. Belediye yönetiminde baş aktör belediye başkanıdır. Çoğunluğun oyu ile seçilen başkandan her türlü hizmeti en iyi şekilde yerine getirmesi beklenir. Başkana yüklenen bu sorumluluğun nedeninde, ülkede demokratik geleneğin yarattığı her türlü hizmeti yöneten taraftan bekleyen pasif vatandaş modeli yatmaktadır. Tekeli (1998), Türkiye’de belediye başkanlarının kendisinden beklenen büyük projeleri yerine getirebilmek için merkezle yakın ilişkiler kurduğunu, yerel ilişkilerinde ise kişilere himayecilik yoluyla küçük çıkarlar dağıttığını ve bunu sürdürebilmek için rant oluşturuca kararlar aldığını ifade etmektedir. Ayrıca Tekeli, büyük proje yapma pahasına birçok unsuru göze ardı eden belediye başkanının, kentliye karşı sorumluluğunu yerine getirdiğine inandığını ve karşı tepkileri ise nankörlük olarak değerlendirdiğini, böyle bir işleyişin ise siyasal ahlak bakımından uygun olmadığını eklemektedir (Tekeli, 1998).

Belediyelerin en sorumlu organı meclistir. Türkiye’nin demokratikleşme sürecinde yaşadığı kırılma noktası niteliğindeki olaylar içerisinde 1980 dönemi, sonuçlarının sivil ve siyasal yaşamda yarattığı etkiler bakımından en önemlisidir. Siyasal yaşamda yapılan önemli değişikliklerden birisi 3194 sayılı İmar Kanunu ile yerel yönetimlere plan yapma, onama ve planlarda değişiklik yapma yetkilerinin verilmesidir. Kararların yerinde alınması, yerel denetimin güçlenmesi, demokrasinin gelişmesi ve bürokratik işlemler nedeniyle merkezin ağırlaşan yükünün azaltılması adına olumlu bir karar iken, demokrasisi gelişmekte olan bir ülke için olumsuz sonuçlar doğurmuştur. Çünkü yasa hazırlanırken demokratik denetleme mekanizmaları yeterince geliştirilmemiş, belediye meclislerine bağlayıcı yasal sorumluluklar verilmemiş ve çeşitli katılım mekanizmaları ile karar verme süreci desteklenmemiştir.

Belediye meclis üyeleri toplum arasından dolaylı olarak seçilen kişilerden oluşmaktadır. Temsili demokrasinin sonucu olarak ortaya çıkan bu durumda üzerinde durulması gereken bir konu; meclis üyelerinin toplumun çıkarları karşısında ne ölçüde duyarlı davrandığıdır. Keleş (1993), yerel yönetimlerin meclis çoğunluğuna dayanarak kamu yararına ters düşen kararlar almasını parlamento çoğunluğuna dayanarak diktatörlük kurmakla eşdeğer görmekte ve yerel yönetimlerin, katılımcı demokrasinin gereklerine daha iyi karşılık vermeleri için önerilerde bulunmaktadır:

- Halkın yerel düzeydeki karar verme süreçlerine katılımı sağlanmalı,
- Katılımın etkin bir şekilde gerçekleşebilmesi için yerel birimlerin nüfusunun küçük tutulmalı,
- Metropoliten belediye meclis üyeleri doğrudan halk tarafından seçilmeli,
- Aynı yerleşim birimlerinde belediye ve il özel yönetiminin ayrılığına son verilmeli ve böylece ikili yapının neden olduğu karmaşık sona erdirilmelidir.

Yerel siyasetin kentte oluşan rantı özel kişiler ve özel tüketim alanlarına dağıtması saydam ve katılımcı olmayan yönetimin bir ürünüdür. Özellikle hızlı gelişen kentlerde belediye meclislerinin imar planlarını rant elde aracı olarak görülmeleri toplumun bütünü tarafından yaratılan rantın belirli çıkar grupları arasında paylaştırılması ile sonuçlanmaktadır.

Planlama içerisinde birçok girdiyi aynı düzlemde barındıran ve kendisinin başlı başına yönetilmesi gereken bir süreçtir. Yerel yönetimler tarafından alınan kararların profesyonel bir sürecin ürünü olması, planlama gibi özel uzmanlık alanları gerektiren konularda teknokrasinin etkinliği ile ilişkilidir. Kararların etkin ve akılcı şekilde verilmesinde siyasal karar alma organları ile bürokratik- teknokratik ilişkinin dengesinin doğru kurulması gerekir. Bir önceki bölümde İngiltere örneğinde, planlama ve yapılaşma denetiminin konusunda uzman tarafsız kişilerin sorumluluğunda olduğu, meclisin ise son kararı veren organ olarak rol aldığı incelenmiştir. Türkiye genelinde ise belediye kadrolarında teknokratların yetersizliği ve karar verme sürecinde güçsüzlüğü dikkat çeken konular arasındadır.

Kentlinin yerel düzeyde karar alma sürecine katılması “yerelin mekandaki en küçük örgütlenme birimi olan” mahalle ölçeğinden başlayarak gerçekleşmelidir. Toplumsal bir olgu olan ve yönetim birimi olmamakla birlikte yerel yönetim birimine benzeyen

mahalle muhtarlığı yerel demokrasinin etkin bir biçimde gerçekleşmesi ve katılımın kurumsallaşması adına önemli bir role sahiptir. Seçilme sürecinde yerel yönetici gibi siyasi kimliğe bürünen mahalle muhtarı, seçimden sonra nüfus, askerlik, sağlık, güvenlik gibi konularda hizmet vererek merkezi yönetimin görevlerini yerine getirmektedir.

Kentlinin yönetime doğrudan katılma potansiyeli taşıyan mahalle olgusu ve muhtarlık kurumu bugün ülkemizde büyük kentlerde neredeyse etkinliğini yitirmiş durumdadır. Mahalle olgusunun işlerlik kazanması hem yasal ve yönetsel anlamda ele alınması gereken hem de toplumsal ilişkilere ve mekansal yapıya ilişkin bir konudur.

Yasal ve yönetsel açıdan bakıldığında ülkemizde mahalle muhtarları, merkezi yönetim tarafından verilen görevleri yerine getirmenin ötesinde mahalle sakinlerinin sorunlarını yerel yönetimlere ileten ve yerel yönetimler üzerinde baskı yaratabilen yetkiye sahip olmalıdır. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 24. maddesiyle belediye meclisinde konularına göre bir araya gelen üyelerin oluşturdukları "İhtisas Komisyonları"na diğer ilgili taraflarla birlikte muhtarların oy hakkı olmaksızın katılma ve görüş bildirme hakkı bulunmaktadır. Bu karar mahallelinin istek ve ihtiyaçlarının karar verme sürecine dahil olması için yeterli değildir. Ayrıca belediyeler mahalleyi ilgilendiren konularda muhtardan görüş almamaktadır. Bu konuda yapılacak düzenlemeyle belediye meclisinde her mahalleyi temsil eden bir üyenin bulunmasının yasal dayanakları sağlanmalıdır. Yerel düzeyde demokrasinin gelişmesinde bireylere de sorumluluklar düşmektedir. Kentte yaşamının verdiği sorumluluk ile mahalle sakinleri muhtarlıkla iletişim içinde olmalı, istek ve ihtiyaçlarının yerel yönetimlere iletilmesi için baskı oluşturmalıdır. Ayrıca, meclis toplantılarında mahallelerinin sorunlarının ne ölçüde tartışıldığını ve kararlara ne ölçüde yansıtıldığını denetleyerek sosyal sorumluluğunu yerine getirmelidir (Ekinci, 2003).

Büyük kentlerde mahalle düzeyinde sosyal ilişkiler giderek zayıflamaktadır. Konut alanlarının yüksek yoğunluklu organizasyonu, ortak mekanların yetersizliği, kent yaşamının getirdiği dinamik yapı geleneksel olarak oluşmuş ve birlikte yaşamaktan doğan dayanışma ve bilince dayalı mahalle olgusunun yitirilmesine neden olmaktadır. Mahalle düzeyinde örgütlenmenin yaratılabilmesi için yerel topluluğun organizasyonu ve katılım ortamının yaratılması oldukça önemlidir. Örneğin,

muhtarın çalışmalarını yürütebileceği ve aynı zamanda halkı organize ederek iletişim kurabileceği mekanlar yoktur. Birçok muhtarlık aynı zamanda muhtarın mesleğini yaptığı mekan olarak da kullanılmaktadır. Diğer taraftan, bugün mahalle sakinleri muhtarlığa yalnızca ikametgah kağıdı almak veya nüfus işlemlerini yerine getirmek gibi nedenlerle gitmektedir.

4.3 Planlama ve Tasarımda Kamunun Hizmet Alma Yöntemleri

Bu bölümde, hukuki sistemde kamu kurumlarının hizmet almak amacıyla başvurduğu katılımcı yöntemler olarak ihaleler ve yarışmalar, niceliksel ve niteliksel yönleri açısından değerlendirilmiştir. Kamu adına karar veren kurum ve kuruluşların plan, proje ve uygulama hizmeti almak için başvurduğu yöntemlerin niteliklerinin kentsel mekanların yaşam kalitesi ile yakın ilişkisi bulunmaktadır. Bu yöntemlerin halka açık, sürecin saydam ve katılımcı olarak gerçekleşmesi sonuç ürünün niteliği ile yakından ilişkilidir. Bu nedenle, plan ve projelerin kurum içinden elde edilme yöntemleri katılımcı, saydam gibi nitelikler taşımadığı için bu bölümde ele alınmamıştır.

4.3.1 İhaleler

Son dönemde AB'ye uyum sürecinde yapılan yasal düzenlemeler kapsamında Kamu İhale Kanunu da yer almaktadır. AB standartlarına ulaşmada kamu yararını azami düzeyde tutan, saydam, tam rekabet sağlayan, tarafsız, güvenilir ve ihtiyaçların istenen kalitede en ekonomik şekilde karşılanacağı bir ihale yasası gereği duyulmuştur. Bu bağlamda 2002 yılında 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu kabul edilmiştir.

Türkiye'de ihale usulleri 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu çerçevesinde üç şekilde düzenlenmiştir (md 18): İhaleye katılmak isteyen herkesin teklif verebildiği “açık ihale usulü” (md 19), idarenin ön yeterlik için yaptığı değerlendirme sonucu uygun görülen isteklilerin teklif vermesi için davet edildiği “belli istekliler arasında ihale usulü” (md 20) ve diğer iki usul sonucunda teklif çıkmaması durumunda “pazarlık usulü”. Pazarlık usulü ile istekliler, yapılacak işin teknik detayları ve işin gerçekleştirilme yöntemleriyle ilgili fiyat içermeyen teklif sunmakta ve bu teklifler doğrultusunda ihale komisyonu ile istekliler arasında teknik görüşmeler gerçekleştirilmektedir. Son aşamada ise, netleştirilen şartlara uyabilecek isteklilerden

fiyat tekliflerini içeren son tekliflerini vermeleri istenmektedir (md 21). Eski kanunun 22. maddesinde yer alan ihale şekli olarak “doğrudan temin” AB direktifleri doğrultusunda saydam, eşit muamele ve tam rekabet ilkelerini karşılamaması nedeniyle kaldırılmıştır.

Nitelikli yapıli çevrelerin oluşmasında nitelikli kamu yapılarının önemi göz ardı edilemez. ACE (1995), iyi mimariyi ve aynı zamanda iyi rekabet çerçevesinin oluşturulmasını bilgili işverenin iyi mimar seçmesinden geçtiğini vurgulamaktadır. Kamu sektörü nitelikli yapıli çevrenin elde edilmesinde topluma ve piyasa aktörlerine öncü olmalıdır. Günümüzde ihale sonucunda niteliksiz ürünler elde edilmesinin başında hem işveren olarak kamu sektörünün hem de özel sektörün rekabeti “en ucuz şekilde iş yapmak” olarak değerlendirmeleridir. Rekabete ilişkin kamusal hedeften anlaşılan en düşük maliyetin elde edilmesi olduğunda yüksek kalitenin elde edilmesi geri plana itilmektedir. Burada rekabetten anlaşılması gereken daha nitelikli işi daha ekonomik biçimde yapmak yani uygun hizmeti hak ettiği karşılığı ile vermek olmalıdır.

İhaleler, tasarım yarışmaları ile karşılaştırıldığında rekabet unsuru; ihalelerde en düşük olanı, yarışmalarda ise en nitelikli olanı elde etmek için ön plana çıkmaktadır. Bu bakımdan değerlendirildiğinde, ülkenin mimarlık ortamını geliştiren dinamikleri açısından yarışmalar yeni açılımlar ortaya koymaktadır. Oysaki ihaleler projeyi tasarlayacak mimari ekibi seçen kamu sektörü için rakamsal olarak belirlenmiş teklifin ötesinde bir anlam taşımamaktadır.

4.3.2 Tasarım yarışmaları

Tasarım yarışmaları 4734 sayılı Kamu İhale Kanununda; “İdareler gerekli gördükleri mimarlık, peyzaj mimarlığı, mühendislik, kentsel tasarım projeleri, şehir ve bölge plânlama ve güzel sanat eserleri ile ilgili bir plan veya tasarım projesi elde edilmesine yönelik olarak, ilgili mevzuatında belirlenecek usul ve esaslara göre rekabeti sağlayacak şekilde ilan yapılmak suretiyle, jüri tarafından değerlendirme yapılmak üzere ödüllü veya ödüksüz yarışma yaptırabilir” şeklinde düzenlenmiştir (md 23).

Mimarlık ortamının zenginleşmesine, nitelikli yapılar ve çevreler elde edilmesine katkısı bakımından tasarım yarışmalarını yalnızca iş alma ve iş verme yöntemi olarak değerlendirmek yeterli değildir. Kamu yatırımlarının topluma karşı sorumlulukla

planlandığı ve tasarlandığı yarışmalar, demokratik ve katılımcı süreçleri içerir (Bayer, 1993). Kamu kurumunun veya özel şirketin proje hizmeti almak için başvurduğu yöntem olarak yarışmalar, ürünün seçiminde düşük maliyetin tek ölçüt olmaktan çıkıp tasarımın tartışıldığı bir ortam sunmaktadır. Yarışmalar kararlı ve tutarlı bir politika ile uygulandığında ülkedeki mimari hizmetin kalite ortalamasını yükseltmekle kalmamakta aynı zamanda nitelikli yapıyı çevrenin inşa edilmesine de destek olmaktadır (Tanyeli, 2002). Türkiye geneline bakıldığında on yılda (1993 – 2002) düzenlenen yarışmaların sayısı 64 (Özbay, 2002) iken, Almanya’da il ve eyalet ölçeğinde bir yılda düzenlenen yarışmaların sayısı 40 – 50 arasında olmakta, yerel ölçekte kamusal yapıların elde edilmesi için ise yüzlerce yarışma düzenlenmektedir (Tuna, 2005). Özellikle kamusal projelerin yarışmalarla elde edilmesi merkezi ve yerel otoriteler tarafında desteklenmeli ve teşvik edilmelidir.

Avrupa Mimarlar Konseyi (1995) yarışmaların işverenlere ve mimarlara yarar sağlayan bir yöntem olduğuna inanmaktadır. ACE’ye (1995) göre, işveren yapı sorununa ilişkin alternatif çözümlere kavuşur. Mimar ise, programa uygun ve yenilikçi çözümler getirebilecek biçimde, kendi yaratıcı güçlerini başkalarınınkini ile doğrudan karşılaştırma imkanı bulmaktadır.

Kamu kurumlarının rekabete dayalı bir yöntemle proje elde etme yaklaşımları nitelikli yapıların elde edilmesi için desteklenmesi gereken bir süreçtir. Ancak Türkiye’de kentli yarışmaları ancak sonuçlar açıklandıktan sonra düzenlenen toplantılar aracılığıyla tanıma ve tartışma fırsatı bulmaktadır. Bu aşamada halkın katılımı yalnızca bilgilenme düzeyinde kalmaktadır. Karabey (2002) yarışmaları “kentliler için, kentleri adına söz söyleyebilmenin platformu” olarak görmekte ve kamuyu ilgilendiren önemli projelerin iki kademeli olarak yarışmaya açılmasını önermektedir. İki kademeli yarışmalar, ilk elemeyi geçen projelerin sergilenerek halkın katılımı ile tartışılma fırsatı vermekte ve yeni öneriler ile ikinci kademeye geçilerek çok daha zengin ve etkili ürünler elde edilmesini sağlamaktadır (Karabey, 2004).

Yarışmalar sonucunda çıkan ürünlerin her zaman tatmin edici sonuçlar vermemesi mimarlık ortamında tartışılan bir diğer konudur. Kullanıcı taleplerinin, araziye özgü çevresel verilerin şartname içeriğine yansıtılmaması tatmin edici sonuçlar elde edilmemesinin nedenleri arasındadır. Bu konuda Almanya’daki AR-GE çalışmaları Türkiye için örnek alınması gereken bir uygulamadır. Her kurum tarafından

yaptırılan ve dikkatle izlenen mimarlıkta AR-GE çalışmaları, yarışmacılar tarafından dikkate alınması gereken verileri içermektedir. Raportörler projelerin yarışma şartnamesinde belirlenen koşullara uygunluğunu kontrol ederken, AR-GE verilerine göre durumunu da değerlendirmektedir. Örneğin eğitimle ilgili bir yapının verileri hazırlanırken pedagoglar, eğitimciler, yöneticiler gibi ilgili aktörlerle işbirliği içinde çalışmakta, uygulamaların sonuçları düzenlenen seminerlerde tartışılmaktadır (Tuna, 2005). Ayrıca şartnameye tasarım ekibini bilgilendirmek amacıyla arazi verileri hakkında bilgi veren çeşitli şemalar eklenmektedir (Özbay, 2004).

5. PLANLAMA VE TASARIM SÜRECİNE KATILIMIN KAMUSAL PROJELER BAĞLAMINDA İRDELENMESİ: ANTALYA KENT MERKEZİ ÖRNEĞİ

Antalya, son dönemde Türkiye'nin büyük kentleri arasında ön plana çıkmakla kalmamış, küresel düzeyde yerel özellikleriyle ülkesinden bağımsız olarak adından söz ettirmeyi başarmış bir kenttir. Antalya'yı önemli kılan etmenler yalnızca tarihi, kültürel, iklimsel, doğal verileri değil aynı zamanda ülkenin turizm politikalarının odağı olması, buna koşut gelişen sektörel yatırımlar, ekonomik faaliyetler ve yaşam koşullarının elverişliliği ile aldığı göçlerdir. Kentin gelişimi son yirmi yıllık süre içerisinde hız kazanmıştır. Ancak gelişme sürecinde kentin sahip olduğu önemli değerler toplum yararına kullanılmak yerine merkezi ve yerel otoritenin bireysel politikaları sonucu büyük ölçüde özel çıkarlar adına kullanılmıştır. Özellikle küresel dengelerin değiştiği 1980 sonrasında yürürlüğe giren Turizm Teşvik Yasası ve 3194 sayılı İmar Kanunu ile yerel yönetimlere plan yapma, onama ve planlarda değişiklik yapma yetkilerinin verilmesi kentin mekan organizasyonunu etkileyen iki önemli unsur olmuştur. Bu dönemden sonra kent gelişerek büyümek yerine hızla tarım toprakları üzerinde yayılmaya başlamıştır. Bu hızlı büyüme ve olumsuz yönde ilerleyen yapılaşma sosyal donatı alanlarının azalmasına ve kent kimliğinin bozulmasına neden olmuştur. Kentleşmenin hızı ve yerleşme sistemi üzerinde yarattığı etki yerel yönetimler tarafından iyi yönetilememiştir

Plan yapma ve onama yetkisinin yerel yönetimlere bırakılması, demokrasinin ve yerinden denetimin güçlenmesi adına önemli bir karar iken sonuçları kentin aleyhine olmuştur. Kentsel çevreyi oluşturan öğeler üzerinde özel mülkiyet sisteminin yol açtığı kargaşayı denetim altına almaya yarayan kent planları, bu kargaşadan yararlanan çıkar gruplarına hizmet etmeye başlamıştır. Ancak kentin geleceğini ilgilendiren önemli kararların verilme sürecinde kentsel aktörlerin çeşitli biçimlerde örgütlenerek olumlu sonuçlar elde ettiği gözlenmiştir. Kentli tarafından geliştirilen ilişkilerin, disiplinler arası oluşturulan iletişim ve paylaşım ortamlarının ve yerel yönetimle ilgili taraflar arasında kurulan danışma mekanizmalarının sonuçları,

Türkiye geneline örnek olacak nitelikte bulunmuştur. Bu bağlamda, örnek alan çalışmasında kentin son elli yıllık planlama süreci ve son yirmi yıllık süreçte kamusal projelerin üretim sürecine yerel aktörlerin katılımı incelenmiştir.

Çalışma kapsamı olarak Antalya Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde kamu sektörü tarafından yaptırılan “kamusal projeler”; planlama ve tasarım süreci, süreçte rol alan aktörler, katılım biçimleri, dereceleri ve yöntemleri bağlamında irdelenmiştir. Çalışma kapsamında irdelenmek üzere kamusal projeler ele alınmıştır. Çünkü bu projelerin günlük yaşamda yarattığı olumlu veya olumsuz çözümler, kullanıcısı olarak kentliyi ve kent yaşamını doğrudan etkilemektedir. Ayrıca, “Turizm Metropolü” olarak adlandırılan kentin son otuz yıllık süre içerisinde ekonomiye, topluma ve özellikle turizme kazandırılması adına yeniden yapılanması hız kazanmıştır. Özellikle bu süreçte kamu sektörü tarafından elde edilen projeler nitelikleri ve nicelikleri bakımından kent için yaşamsal öneme sahiptir (Şekil 5.1) (Ek C, Çizelge A.1). Diğer taraftan, Türkiye’de kişilerin, kurum veya kuruluşların özel alanına giren imar faaliyetleri imar koşulları sağlandığı sürece o kişi veya kurumların özel kullanım alanında kalmaktadır. Asıl sahipleri olarak kentli ancak kamu mülkiyetinde olan alanların kullanımını, gelişimini veya yeniden yapılandırılmasını çeşitli yöntemler aracılığıyla denetleyebilmekte ve bu alanlarda yapılan projelerin tasarım süreçlerine katılma eğilimi göstermektedir.

Şekil 5.1: Elde edilme yöntemlerine göre kamusal projeler.

Örnek alan çalışmasında yerel bilginin elde edilmesi için literatür ve arşiv araştırması yapılmıştır. Son yirmi yıllık süreçte kamu sektörü tarafından yaptırılan kamusal projelerin planlama ve tasarım süreçleri, süreçte rol alan aktörler, katılım biçimleri, yöntemleri ve dereceleri hakkında bilgiye ulaşmak amacıyla arşiv araştırması yapılmıştır. Yerel basında imar planları ve kamusal projelerin karar aşamasından uygulama aşamasına dek çıkan haberler kronolojik sıra halinde toplanarak bir envanter oluşturulmuştur. Bu çalışmaya paralel olarak, projelerin gündeme geldiği dönem belediye meclis üyesi olan kişiler, Mimarlar Odası Başkanları, Kent Konseyi Çalışma Grubu Başkanları ile görüşmeler yapılarak detaylı bilgi edilmiştir. Ayrıca, Kent Konseyi ve Mimarlar Odası arşivinde yer alan dönemin önemli belgeleri olarak toplantı tutanakları, plan tadilat önerileri, basın açıklama raporları, dava dilekçeleri gibi resmi evraklara ulaşılarak elde edilen bilgilerin desteklenmesi sağlanmıştır.

5.1 Çalışma Alanı Olarak Antalya ve Seçilme Nedenleri

Antalya’da katılım olgusunu değerlendirmek için kentin son elli yıllık planlama ve kentleşme sürecini incelemek gerekmektedir. Çünkü bu süreçte merkezi ve yerel siyasi aktörler tarafından verilen kentsel kararların olumsuz sonuçları, kentlinin katılma talebini ortaya çıkarmıştır. Ayrıca zaman zaman belediye yönetimleri bu talepleri dikkate almış ve çeşitli katılım mekanizmaları oluşturmuştur. Bu bölümün ilk kısmında kentin turizm metropolü olma adına yeniden yapılanması ve planlama süreci ve bu süreçte yaşanan olumsuzluklara karşı ortaya çıkan katılım kronolojik düzende ele alınmış, gazete haberleri, resmi bilgi ve belgelerle elde edilen bilgiler desteklenmiştir. İkinci kısımda, kent merkezinde yapılan kamusal projelerin elde edilmesinde kamunun hizmet alma yöntemleri açıklanmış, son kısımda ise planlama ve tasarım sürecinde rol alan yerel aktörler olarak meslek odaları, kent konseyi ve STK’lar ele alınmıştır.

5.1.1 Kentin planlama süreci: süreçte yaşanan olumsuzluklar ve katılım

Kentin gelişimini belirleyen temel unsurlar; nüfus artışı, göç, sosyo-ekonomik gelişmeler, yönetsel değişimler, sektörel yapı ve özellikle turizme dayalı yatırımlardır. 1950’lere kadar tarımsal hinterlandın merkezi olan ve ekonomisinin önemli bir kısmını hizmet ve ticaret sektörü oluşturan kent, 1950’lerden sonra özellikle turizme dayalı kamu yatırımlarının ve turizm ağırlıklı sanayileşmenin artan

etkisiyle gelişmeye başlamıştır. 1970’lerde kırdan ve diğer kentlerden aldığı göçle yaşanan nüfus artışı ve gecekondulaşma, kentin planlamasına dönük yeni arayışları beraberinde getirmiştir. 1985 sonrasında tarım ve sanayi gelişim göstermiş, turizme dayalı ticaret ve kültür fonksiyonlarında yeni arayışlar başlamıştır (MO, 2004) (Çizelge, 5.1).

Çizelge 5.1: Antalya Kentinin Tarihsel Süreçte Yayılma Alanı (MO, 2004).

YILLAR	KENTSEL ALAN (ha)	NÜFUS
1920	130	15.000
1950	270	27.500
1962	690	51.000
1983	2600	184.000
2002	9500	603.000

1917 - 1950 yılları arasında Antalya nüfusundaki artış %50 oranı ile Türkiye ortalamasına eşitken, ülke çapında nüfus patlaması yaşandığı 1950’leri izleyen yıllarda, kentin nüfusunda ülke genelini geçen bir artış gerçekleşmiştir (İİBT Ansiklopedisi, 1992, s.157). 1990 yılında Antalya, Türkiye’de en çok nüfus artışına sahip il olmuştur (MO, 1996).

Ülke ölçeğinde yaşanan önemli olaylar ve sonuçlarının, kent mekanında yarattığı değişim ve dönüşümler üzerinden bir değerlendirme yapılırsa, 1980 – 1983 yılları arasında ülkenin siyasal yaşamındaki askeri müdahale ve ardından yapılan köktenci değişiklikler Türkiye’nin yaşamında önemli bir dönüm noktası olmuştur. Bu dönem sonrasında Türkiye’de yaşanan gelişmelere koşut Antalya’nın kentsel gelişimi yerel otoriteler tarafından iyi yönetilememiştir. 1950 – 1980 yılları arasında üretilen turizm politikaları ise kentleşmeyi harekete geçiren önemli bir unsurdur. Diğer taraftan kentin planlı olarak gelişimi bu dönemde gerçekleşmiştir.

Kentin Turizm Metropolü Olarak Yeniden Yapılanması

Turizmin kalkınmada önemli gelir kaynağı olarak ele alınmaya başladığı 1950’leri takip eden yıllarda Antalya bölgesinde turizme dayalı kamu yatırımları ve turizme hizmet eden sanayi faaliyetleri başlamıştır. Turizmle ilgili ulusal düzeyde atılan ilk adımlar, 1953’te Turizm Endüstrisini Teşvik Yasası’nın çıkartılması ve 1957’de Turizm ve Tanıtma Bakanlığı’nın kurulmasıdır (Görgülü, 1989).

Türkiye’de turizm sektöründe fiziksel planlama çalışmalarının gerekliliği ilk olarak II. Beş Yıllık Kalkınma Planında ele alınmıştır (Ataç-Rösch, 1988). Bu planda turizm yatırımlarının turistik potansiyeli yüksek olan bölgelerde yoğunlaştırılması ve kitle turizminin geliştirilmesi ilkeleri benimsenmiştir (Usta, 1988). 1969 yılında ülkenin turizm olanaklarını değerlendirmek, turizme elverişli bölgeleri saptamak ve gerekli yatırımların sağlanmasını desteklemek amacıyla Çanakkale – Antalya illeri arasındaki kıyı bandının 3 km derinliğinde kalan alan “Turizm Gelişim Bölgesi” ilan edilmiştir (Olahı, 1990).

1973 yılında Turizm ve Tanıtma Bakanlığı tarafından Antalya Master Planı "İskandinavya Planlama ve Geliştirme Örgütü"ne hazırlatılmış, Turizm Bakanlığı ise bu yıllarda Antalya Turizm Nazım İmar Planını hazırlamıştır. (TTB, 1975).

Bölgenin ekonomik ve sosyal gelişimine turizmin katkısını sağlamak, bölgesel dengeli bir kalkınma gerçekleştirmek, turizmin diğer sektörleri harekete geçiren yönüyle gelişimini desteklemek ve bu doğrultuda Antalya’yı turizm bölgesinin merkezi yapmak amacıyla Antalya Ticaret Limanı ile Gelidonya Burnu arasındaki 80 kilometrelik kıyı bandını kapsayan alanın çevre düzeni planlarından oluşan “Güney Antalya Turizm Gelişim Projesi” hazırlanmıştır (Url-4, 2007). Bu çalışmalarla birlikte Antalya kent merkezi giderek turistik bölge merkezi olarak gelişmeye başlamıştır.

Planlama Çalışmaları

Plan yapma yetkisinin merkezi otoritede olduğu ve planların çoğunlukla o kentten uzakta yalnızca teknik verilere göre hazırlandığı 1980 öncesi dönemde, kentin ilk planı 1950’li yıllarda İller Bankası tarafından iklimsel veriler göz önünde bulundurulmadan, eksik ve yanlış verilere dayanılarak yapılmıştır. Bunun üzerine planın yenilenmesine karar verilmiş, özel planlama bürosu tarafından hazırlanan yeni plan ise eski planın yanlışlıkları üzerine kurulu olması nedeniyle onaylanmamıştır. 1977 yılında imar planı çalışmaları yerinde kurulan özel planlama bürosu öncülüğünde tekrar yürütölmeye başlamıştır (MO, 1996).

Geçen süreçte yaşanan başarısızlıklar üzerine dönemin örgütlü kurumları arasında olan meslek odaları, planlama sürecine katılma gereği duymuştur. Nazım İmar Planının hazırlandığı dönemde Mimarlar Odası ve İnşaat Mühendisleri Odası plan kararlarını tartışmak ve düşüncelerini bildirmek amacıyla ilgili tarafların da katıldığı

bir toplantı düzenlemiştir. Mimarlar Odası Antalya Temsilciliğinin bu konuyla ilgili aldığı toplantı kararları aşağıda yer almaktadır:

16.02.1979 tarihli toplantısının 1 ve 2 Nolu kararları (Ek A, Şekil A.1):

Madde 1: Yakında Belediye Meclisinden geçecek olan 1/5000 ölçekli Antalya Nazım İmar Planı konusunun incelenmesi, imar müellifleriyle toplanabilme olanakları arayarak sonunda bir rapor tanzim edilmesine,

Madde 2: Bu konuda İnşaat Mühendisleri Odası Antalya Temsilciliği ile birlikte hareket etmeye karar verilmiştir.

1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı TÜBİTAK tarafından yapılan araştırmalar rehberliğinde ve yerinde yapılan geniş kapsamlı bilimsel çalışmalar ışığında hazırlanmıştır. Planda kentin gelişimini olumlu yönde etkileyecek önemli kararlara yer almıştır. Bu kararlardan bazıları şunlardır (MO, 1996):

- Kıyılardaki baskının azaltılması ve doğudaki verimli tarım topraklarının korunması amacıyla kentin batıya kaydırılması ve bu kararın MİA ve ulaşım sistemiyle desteklenmesi,
- Lara kıyısında falezlerden itibaren ortalama 150 m genişlikte ve yaklaşık 8.5 km uzunluktaki bandın “Doğal Sit” alanı kapsamına alınması,
- “Doğal Sit” sınırı arkasında yer alan bandın turistik tesis alanlarına, bu tesislerin arkasının ise tarımsal karakteri korunacak alanlara ayrılması.

1980 yılında planın onanmasının ardından askeri müdahale ile yönetim değişikliği yaşanmıştır. Üç yıl süren bu dönemin ardından 1994 yılında Belediyenin Büyükşehir Belediyesi olmasına kadar geçen sürede plan, çeşitli revizyonlar ile kentin gelişimini yönlendirmiştir. 1980 dönemi sonrasında 3194 sayılı İmar Kanunu ile belediyelerin plan yapma, onama ve planlarda değişiklik yapma yetkilerine sahip olması, “belediye meclislerinin yasal sorumluluklarının bulunmaması, yasa hazırlanırken demokratik denetleme mekanizmalarının oluşturulmaması, belediyelerin teknik yetersizlikleri” gibi eksikliklerden ötürü olumsuz yönde yapılaşmayı beraberinde getirmiştir (MO, 2004b). Bu süre içerisinde kent çevresinde bulunan verimli topraklar büyük bir hızla kentsel arsaya dönüştürülmüş ve toprak sahipleri belediye meclislerinin yapılaşmayla ilgili kararlarında baskı unsuru olmuştur. Yapılan bir araştırmaya göre; 1985 ile 1993 yılları arasında belediye meclisleri tarafından alınan kararların %53’ü imar planı ile ilgili değişiklik kararları olmuştur (Esengil, 1995). İmar planında yapılan

değişikliklerin ortak özellikleri kentin yapı yoğunluğunun arttırılmasıyla ilgilidir. Bu değişikliklerden bazıları şunlardır (MO, 1996):

- 2000 m²'yi geçen arsalarda emsal sabit kalmak koşulu ile kat serbestliği getirilmesi,
- Konutlarda 0,5 metre olan su basman kotunun 2,5 metreye çıkartılarak bu kotun altında kalan alanın iskan edilmesi,
- 16 m²'ye kadar olan merdiven alanları ve 1,5 metreye kadar olan kapalı çıkımların inşaat alanı hesabından çıkartılması,
- TUBİTAK'ın kentin iklim verilerine göre hazırladığı rapora göre düzenlenen bahçe mesafelerinin azaltılması.

1989 yılında, “yürürlükteki imar planında dört veya daha az kat kararı getirilmiş alanlara ilave bir kat yapı izni verilmesi” Belediye Meclisinin en fazla tepki çeken kararı olmuştur. Meclisin kendi inisiyatifinde ve hiçbir geçerli neden olmaksızın verdiği bu karar sonucunda Mimarlar Odası Merkez Yönetim Kurulu yürütmenin durdurulması ve iptali için idari yargı yoluna başvurma kararı almış, Genel Merkez tarafından yetkilendirilen Antalya Şubesi kararın iptali için dava açmıştır (Ek A, Şekil A.2).

Antalya İdare Mahkemesi kararı (MO, 2004a, s. 89-90) iptal etmiştir:

Bir kentin önceden saptanan amaçlarla uygun biçimde gelişmesini sağlayacak imar planlarının hazırlanabilmesi ve değiştirilebilmesi için kentin tarihsel gelişimi içinde bugünkü sorunların, gereksinimlerini ve kaynaklarını ortaya çıkartmak, gelecekteki gelişmeleri önceden kestirmek, çözüm yollarını geliştirmek amacıyla bir araştırma yapılması zorunlu olup, böyle bir araştırma yapılmaksızın kentin geleceğine yönelik önerilerin biçimlendirilmesine olanak bulunmamaktadır. Kentin imar planı, söz konusu araştırmanın bulgularına göre çizilecek ve sonradan uygulamaya konulacaktır. Olayda davalı idarece dava konusu, karar alınmadan önce yönetmelikte öngörülen şekilde sosyal ve teknik altyapı ve bina cepheleri arasındaki uzaklık yönündeki yeterli araştırma ve plan değişikliği üzerinde bir müellif tarafından çalışma yapılmadığı bu durumda kararın eksik inceleme sonucu alınmış olduğu anlaşılmış olup, yukarıda yazılı açıklamaların karşısında dava konusu kararda hukuka uygunluk görülmemiştir.

Turizm sektörünün gösterdiği önemli gelişmelere koşut artan ticaret ve hizmet sektörü, kente gelen yatırımcılar, diğer illerden göç eden emekli ve çalışan kesim kentte nüfus artışına neden olmuştur (Çizelge 5.2). Nüfusun yapısındaki sosyo-ekonomik farklılıklar, kentin yerleşim sistemini etkileyen önemli bir faktör olmuştur.

İş bulmak amacıyla göç eden kesim gecekondulaşmayı hızlandırmış, orta gelir gurubunu oluşturan emekliler ile diğer illerden göç eden kesim genellikle kooperatifler yoluyla, üst gelir grubu ise spekülatif amaçla gayrimenkul sahibi olmak istemleriyle kentin yerleşim alanlarının büyümesinde baskı unsuru olmuştur. Bu baskının kontrol altına alınarak kentin gelişmesinin sağlanması amacıyla 1/25000 ölçekli Nazım İmar Planının hazırlanmasına karar verilmiştir.

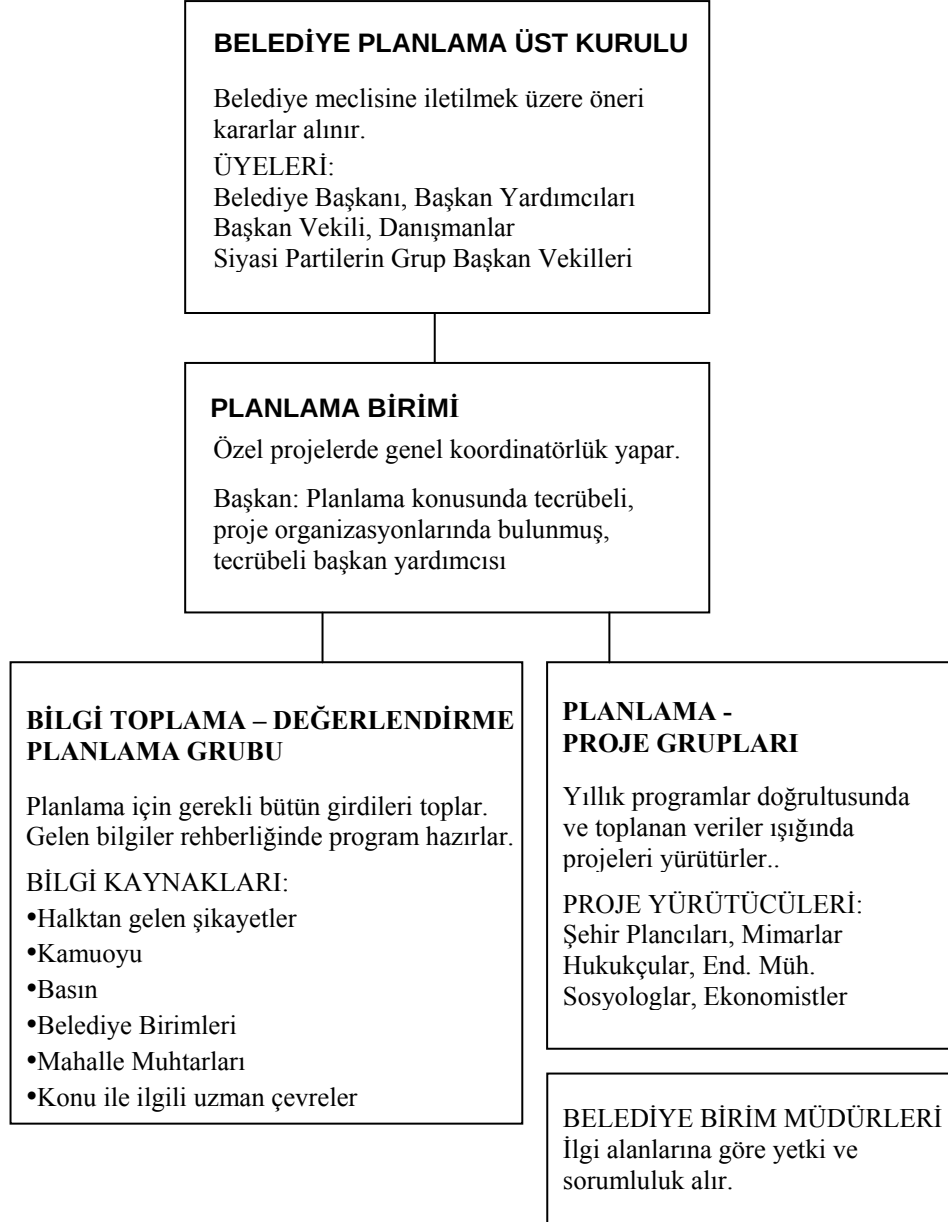
Çizelge 5.2: 2002 yılı Büyükşehir nüfusunun sosyal nitelikleri (AKK, 2008)

Nüfus Grubu	Nüfus	%
Çocuk (0-6 yaş)	88.100	13,6
Öğrenci	146.600	22,6
Ev Kadını	138.000	21,3
Emekli	47.300	7,3
Rantiye	21.000	3,2
İşsiz	35.000	5,4
Çalışan	173.000	26,7

Mimarlar Odası, belediye meclislerinin geçen dönemlerde bilimsel verilere dayanmayan, kamu yararına aykırı, bireysel tutumla kararlar alması nedeniyle, 1/25000 ölçekli Nazım İmar Planının hazırlanma süreci için katılımcı bir yöntem tasarlamış ve bunu belediye meclisine önermiştir. Yöntem; Nazım İmar Planını yapmakla sorumlu belediye planlama bürosunun temelini oluşturacak ve konusunda uzman çeşitli kesimlerin yer aldığı “Planlama Bürosu” ve örgüt şemasından oluşmaktadır. Belediyenin klasik örgüt şeması ile entegre olabilen bu öneri çok aktörlü bir planlama – programlama sürecini içermektedir (Şekil 5.2). “Planlama Bürosu”nun amaçları şöyle sıralanabilir (MO, 1992):

- Belediye Başkanının imar konusunda danışmanlığını yapmak, İmar planları ve programları arasındaki bütünlüğü sağlamada Belediye Başkanına gerekli bilgileri hazırlamak ve sunmak,
- İmar planlarını yerel yönetim bünyesindeki diğer birimlerle koordinasyon sağlayarak yapmak,
- Kamuoyunu bilgilendirmek ve yerel yönetimi yerel baskılara karşı koruma mekanizmaları geliştirmek,
- Kent planlamasının her kademesinde kararlar üretmek,

- Katılımı sağlamada etkin ve demokratik modeller geliştirmek,
- Katılım ile elde edilen bilgileri çözümleyerek uzmanlara aktarmak.

Şekil 5.2: Planlama Bürosunun örgütlenme şeması. (MO, 1992) adlı kaynaktan yararlanılarak hazırlanmıştır.

Öneri Belediye Meclisinin 21.02.1992 gün ve 117 sayılı kararı ile onaylanmıştır (Ek A, Şekil A.3):

Mimarlar Odası ile çeşitli tarihlerde toplantılar yapılmış, bu toplantılar sonucunda 1/25000 ölçekli Nazım İmar Planının yeni kurulacak ve Nazım Plan Bürosunun çekirdeğini oluşturacak Planlama Bürosunca ve belirtilen planlama ilkeleri doğrultusunda yapılması uygun bulunmuştur ekli raporda belirtilen planlama ilkeleri doğrultusunda ... planlama

raporunun bağlayıcı nitelik taşıdığı, 12.02.1992 gün ve 112 sayılı yazıda belirtilen hususlardaki Planlama ve Yapım Müdürlüğü şemasının Belediye başkanının yetkisinde olmak üzere değiştirilerek oya sundu.

“Planlama Bürosu” kısa sürede faaliyete geçmesine karşın büro tarafından planla ilgili ciddi bir araştırma ve çalışma yapılmamıştır. Hedeflenen planlama çalışmaları yerine yeni alanları iskana açma talepleri Belediye Meclisinin gündeminde yer almaya devam etmiştir. Bununla birlikte Planlama Üst Kurulu’nun uygun görmediği birçok plan kararı, kurul dışında değiştirilerek uygulanmıştır. Olumsuzluklara başta Mimarlar Odası, İnşaat mühendisleri Odası ve Şehir Plancıları Odası olmak üzere birçok kuruluş karşı çıkmış, hazırladıkları raporları meclise ileterek yeni bir Nazım İmar Plan yapılması zorunluluğunu dile getirmişlerdir.

Bu gelişmeler sonucunda 1992 yılında kenti yakın çevresiyle birlikte ele alan planlama çalışmaları başlamıştır. Plan 1995 yılında özel bir planlama bürosu tarafından tamamlanarak onaylanmıştır. Onaylanan 1/5000 ölçekli planda kent ve çevre belediyeler için 2015 yılında nüfus 1.754.000 kişi olarak öngörülmüş, kentin kuzeye doğru gelişmesi benimsenmiş, gereğinden fazla alan imara açılmıştır (MO, 2004a).

Planlama sürecinde ilgili meslek odaları kentlinin katılımına açık toplantılar düzenlemiş ve plan kararlarını tartışmıştır. Mimarlar Odası Antalya Şubesi, Şehir Plancıları Odası İl Temsilciliği ve sekiz meslek odası planın yapı yoğunluğunu arttıracak, tarım alanlarını imara açacak birçok plan kararını spekülative amaçlı bulmuş ve planla ilgili olumsuz görüşlerini ileten bir rapor hazırlayarak ilgili taraflara iletmıştır (Ek A, Şekil A.4). Raporda; temel veri eksikliği, planlama sınırları, spekülative plan kararları, mevcut plan sorunları ve ulaşım stratejisi olarak üst başlıklar altında eleştiriler yer almıştır. Ancak plan müellifleri, Belediye Meclisi ve Meslek Odaları arasında uzlaşma sağlanamamış, eleştiriler dikkate alınmadan plan onanmıştır (MO, 2004a).

Mimarlar Odası ve diğer meslek odalarının itirazından sonuç alınmaması üzerine on meslek odası Antalya İdare Mahkemesinde iki dava açmıştır. Davalardan birisi; verimli tarım alanlarının spekülative amaçlı imara açılması, planda öngörülen projeksiyon nüfusun yanlış hesaplanması ve mevcut plan sorunlarına çözüm önerilmemiş olması nedeniyle (Ek A, Şekil A.5). Diğer davanın açılma nedeni ise, Nazım İmar Planının Ulaşım Planı yapılmadan sadece ulaşım raporu ile

hazırlanmasıdır. Antalya 2 Nolu İdare Mahkemesi 14.05.1998 tarihinde iki davayı da sonuçlandırmış ve hazırlanan 1/5000 ölçekli Antalya Nazım İmar Planı tümüyle iptal edilmiştir (Ek A, Şekil A.6). Süreçte yaşanan uzlaşmazlık kentte kaos ortamı yaşanmasına neden olmuştur.

Bu dönemde imar planı tartışmaları sürerken, Büyükşehir Belediyesi, Mimarlar Odası ve Şehir Plancıları Odası yetkililerinden oluşan bir komisyon Antalya Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliğini hazırlamıştır (Ek B, Şekil B.1). Komisyon tarafından hazırlanan Antalya Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği 18.12.1998 tarihinde Belediye Meclisi tarafından oybirliği ile kabul edilerek yürürlüğe konmuştur (ABB, 1999).

1992 yılında başlayan ve 1998 yılında 10 meslek odasının açtığı dava ile iptal edilen Nazım İmar Planı çalışmaları günümüze kadar yapılan çeşitli planlara rağmen katılımı rol alan aktörlerin uzlaşamaması nedeniyle istenen şekilde sonuçlanmamıştır. Süreç aşağıdaki gibi özetlenebilir (Sönmez, 2008):

- 1998 yılında iptal edilen Nazım İmar Planında, meslek odalarının itiraz ettiği bölgeler “plansız alan” olarak plan dışında bırakılmış ve eski plan tekrar Belediye Meclisinde onaylanmıştır.
- 1999 yılında Büyükşehir Belediyesi yönetiminin değişmesi üzerine planlama çalışmaları Belediye bünyesindeki planlama bürosu tarafından yürütölmeye başlanmıştır. Planlama bürosu tarafından yapılan çalışmalar Kent Konseyi ve meslek odalarında tartışılmış ancak beş yıllık belediye yönetimi sürecinde planlama çalışmaları tamamlanamamıştır Bir sonraki Belediye Yönetimi yapılan çalışmaları hızlandırılarak sonlandırılmış, bu süreçte ilgili taraflar sürece katılmamıştır.
- 2004 yılında 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununda yapılan değişiklikle alt kademe belediyelerin Büyükşehir Belediyesi sorumluluk alanına dahil olmasıyla üst ölçek planlama çalışmaları tekrar gündeme gelmiştir. Kentin 1/50000 ölçekli Çevre Düzeni Planı ve 1/25000 ölçekli Nazım İmar Planı çalışmaları katılımcı olmayan bir yaklaşımla tamamlanmıştır. Kent Konseyi ve meslek odaları tarafından yapılan eleştiriler ve eleştirilerle ilgili raporlar Belediye Yönetimi tarafından olumlu karşılanmamış ve planlar yürürlüğe girmiştir. Planda Kent Konseyi ve meslek

odaları tarafından eleştirilen ortak konu Çevre Düzeni Planı ile Ulaşım Master Planındaki çelişkilerdir. Nazım İmar Planında önerilen 2.600.000 nüfus ile Ulaşım Master Planında önerilen 3.200.000 nüfus arasındaki fark bu çelişkilere bir örnektir. Planda yer alan olumsuzluklar sonucu Mimarlar Odası Çevre Düzeni Planı'nın iptal edilmesi için dava açmıştır ancak dava henüz sonuçlanmamıştır.

5.1.2 Süreçte rol alan yerel aktörler

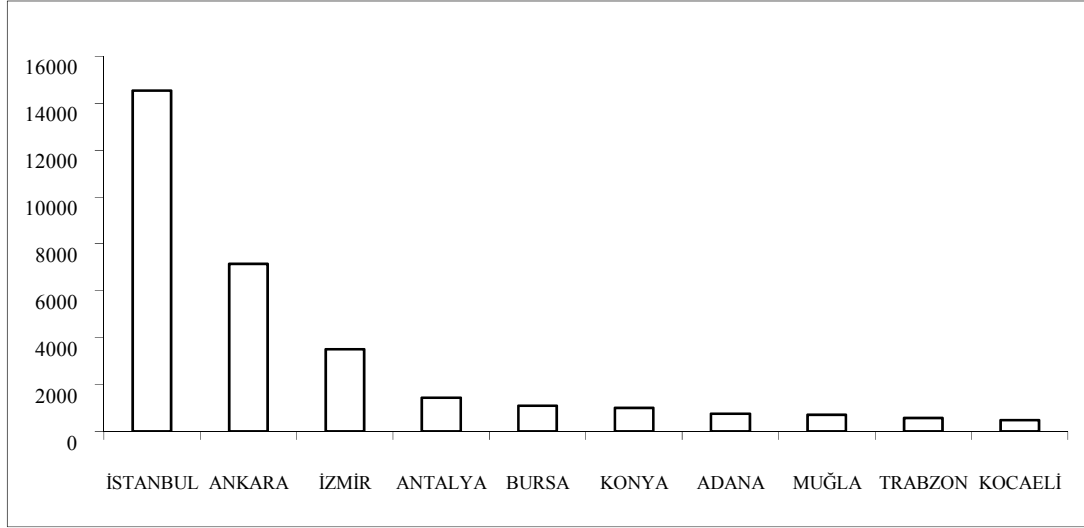
Kentleşmenin hızı ve yerleşme sistemi üzerinde yarattığı baskı yerel yönetimler tarafından iyi yönetilememiştir. Kentin gelişme sürecinde yaşanan olumsuzluklar, kentliyi doğrudan ilgilendiren konularda yerel yönetimlerin bireysel tutumları ve kentsel karar alma süreçlerinde katılım mekanizmalarının yoksunluğu özellikle eğitilmiş kesimlerin üyesi olduğu örgütlerin dikkatini çekmiş ve kararlara karşı taraf olarak katılmalarına neden olmuştur. Kentsel karar alma süreçlerinde katılıma dair yasal düzenlemelerin yeterince geliştirilmemiş olması sivil toplumun öncü rol üstlenmesini beraberinde getirmiştir. Ayrıca, merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerindeki yetersiz denetimi ülkenin demokratikleşme sürecinde örgütsel anlamda güçlü olan ilgili meslek odalarının kentsel karar alma süreçlerine katılımını gerekli kılmıştır.

Antalya'da kentsel sorunlara karşı oluşan örgütlenmeler cumhuriyetin ilk yıllarına kadar uzanmaktadır. Örneğin, 1940 yılında dönemin valisi Haşim İşcan başkanlığında, ağırlığı tüccarlardan oluşan "Antalya'yı Güzelleştirme İmar ve Tanıtma Cemiyeti" kurulmuştur. Cemiyetin amacı, bayındırlık hizmetlerinde belediyeye yardımcı olmaktır (Güçlü, 1997). Va-La Nurettin, "2.Dünya Savaşında Antalya Nasıl Güzelleşti" adlı kitabında cemiyetin savaş yıllarındaki yokluk döneminde birçok imar faaliyetini yerine getirdiğini yazmıştır. Şu anda Antalya'nın en önemli kent parklarından birisi olan Karaalioğlu Parkı ile 2008 yılında Kalekapısı Geleneksel Kent Meydanı Kentsel Dönüşüm Projesinde yıkılan ve yıkımı tartışmalara yol açan Doğum evi ve İnönü İlkokulu bu cemiyetin desteğiyle yapılmıştır (Üstün, 2007).

Meslek Odaları

Antalya'da meslek odaları 1960 yıllardan itibaren örgütlenmeye başlamıştır. Mimarlar Odası Temsilciliği 1964 yılında, İnşaat Mühendisleri Odası ise 1966 yılında

faaliyete başlamıştır. Kentin hızlı gelişimine koşut gelişen turizm ve inşaat sektörü beraberinde ilgili meslek odalarının gelişimini sağlamıştır. Üye sayısı ve bütçesi bakımından büyüyen meslek odaları daha iyi örgütlenmiş ve kentsel kararlara katılmada önemli bir kitleyi temsil etmiştir. Örneğin Mimarlar Odası Antalya Şubesi üye sayısı ve bütçesi bakımından Türkiye’de dördüncü sıradadır (Şekil 5.3).

Şekil 5.3: Mimarlar Odası şubelerine göre üye dağılımı (MO, 2009).

Antalya Kent Konseyi

Antalya Kent Konseyi 1997 yılında, Antalya Büyükşehir Belediyesi öncülüğünde ve Mimarlar Odası Antalya Şubesi desteğiyle kurulmuştur. Genel İlkeleri arasında kentine sahip çıkma, çözümde ortaklık ve aktif katılım olan konsey başta Vali ve Büyükşehir Belediye Başkanı olmak üzere, kentteki kamu kuruluşu yöneticileri, alt – kademe belediye başkanları, eski belediye başkanları, belediye ve il genel meclisi üyeleri, milletvekilleri, siyasi parti temsilcileri, meslek odaları, sendikalar, muhtarlar, vakıf ve dernek temsilcilerinden oluşmaktadır. Konsey çalışmaları 2002 yılında Johannesburg’da düzenlenen “Dünya Liderleri Zirvesi”nde en iyi örnek uygulama seçilmiş, 2007 yılında ise BM tarafından 170 ülkeye çalışmaları ve yapısal sistemi örnek model olarak gösterilmiştir (Sabah Akdeniz, 2007).

Antalya Kent Konseyinin başarısında; kentin öncelikli sorunlarına karşı düşünce geliştirerek ve bu düşünceleri yerel yönetimler ve kentli ile paylaşarak kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla konularında uzman paydaşlardan oluşan çalışma gruplarının yeri büyüktür. Yerel otorite tarafından alınan kararlar, çalışma grupları tarafından bilimsel verilere dayanılarak tarafsız olarak değerlendirilmekte ve öneriler kamuoyu

ile paylaşılmaktadır. İmar ve Planlama Çalışma Grubu ve Çevre Altyapı Çalışma Gurubu, planlama ve yapılı çevreyle ilgili güncel çalışmaları ve uygulamaları sürdürülebilir kentsel gelişme, kamu yararı, sosyal adalet ve şehircilik ilkeleri doğrultusunda değerlendirmektedir (Varol ve diğ., 2008). Bu ilkelerle bağdaşmayan kararlarda rapor hazırlamak, öneri geliştirmek ve gerektiğinde uygulamaları kamuoyu desteğiyle engellemeye çalışmak çalışma gruplarının aktif katılım yöntemleri arasındadır. “Lara Kent Parkı’nın” Temalı Park’a döndürülmesine karşı oluşan tepki, Çevre Düzeni ve Nazım İmar Planının Düzenlenmesi ile ilgili çalışmalar, Pamuklu Dokuma Fabrikası alanının koruma altına alınması ve sit alanı ilan edilmesi çalışma gruplarının güncel aktif katılım örnekleri arasındadır.

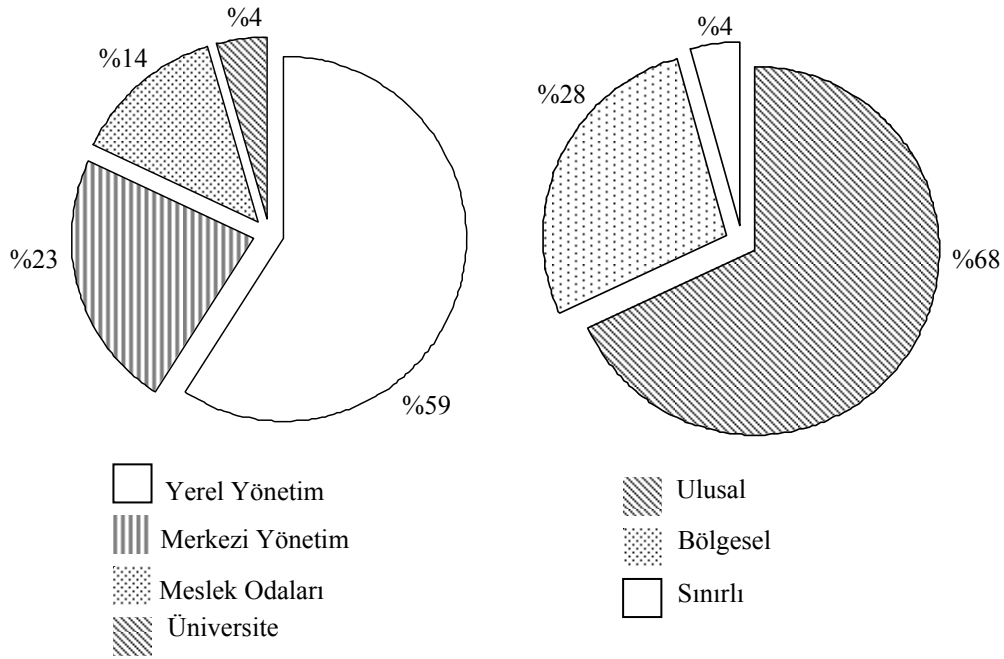
Sivil Toplum Kuruluşları

Antalya’da özellikle 1980 sonrasında sivil toplumda örgütlenmeler hızlanmıştır. Türkiye Tabiatını Koruma Derneği, ÇEKÜL, TEMA gibi vakıf ve dernekler, kentteki önemli kamusal projelerin karar verme süreçlerine aktif olarak katılmaktadır. Ayrıca örgütler tarafından oluşturulan platformlar mevcuttur. Meslek Odaları Eşgüdüm Kurulu kentteki en önemli platformdur ve kamuya ait birçok projede aktif rol almıştır. Kentte bazı konular için inisiyatifler de oluşmaktadır. Dokuma Çalışma Gurubu, Okullar Bölgesi Çalışma Gurubu bu gruplara örnektir.

5.1.3 Kamusal projelerde kamunun hizmet alma yöntemleri

Antalya’da son yirmi yıllık süreç içerisinde kamu sektörü tarafından yaptırılan projeler, niteliği ve niceliği bakımından kentin bütününe etkileyecek öneme sahiptir. 1970-2008 tarihleri arasında Antalya kent merkezinde açılan tasarım yarışmaları Türkiye’de üçüncü sıradadır (Ek C, Çizelge A.2).

Kamu sektörü yatırımlarını üç çeşit yöntem ile yaptırmıştır. Merkezi yönetim öncülüğünde yapılan yatırımların büyük bir çoğunluğu “belli istekliler arasında ihale usulü” ile gerçekleştirilmiştir. Yerel yönetimler, “belli istekliler arasında ihale usulü” ve ulusal ve bölgesel yarışmalar yoluyla yatırımlarını projelendirmiştir. Yarışma açan kurumlar meslek odaları, üniversite, merkezi ve yerel yönetim olmuştur (Şekil 5.4). Ayrıca 1996 yılında Büyükşehir Belediyesi ve Tepe gurubu ortaklığında kurulan ve 2000 yılında tamamı belediyeye devredilen Antepe AŞ belediye yatırımlarının elde edilmesinde rol almış, projeler kurum içinden elde edilmiştir.

Şekil 5.4: Antalya’da 1970-2008 yılları arasında tasarım yarışması açan kurumlar ve yarışmaların nitelikleri.

Akdeniz Üniversitesine ait yapıların projeleri üniversite bünyesinde bulunan planlama bürosu ve “belli istekliler arasında ihale usulü” ile elde edilmiştir. Ancak üniversiteye ait Araştırma Hastanesi Projesi ise üniversitenin kurulmasından önce Ankara Üniversitesi tarafından yarışma yolu ile yaptırılmıştır.

5.2 Örnek Alan Çalışması

Örnek alan çalışmasında incelenmek üzere Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde üç farklı alanda gerçekleştirilen kamusal projeler ele alınmıştır. Projelerin gerçekleştirilmesinde “karar verme” ve “uygulama” aşamalarını içinde barındıran planlama ve tasarım süreçleri; süreçte rol alan aktörler, katılım biçimleri, yöntemleri, dereceleri ve projelerin elde edilme biçimleri üzerinden analiz edilmiştir.

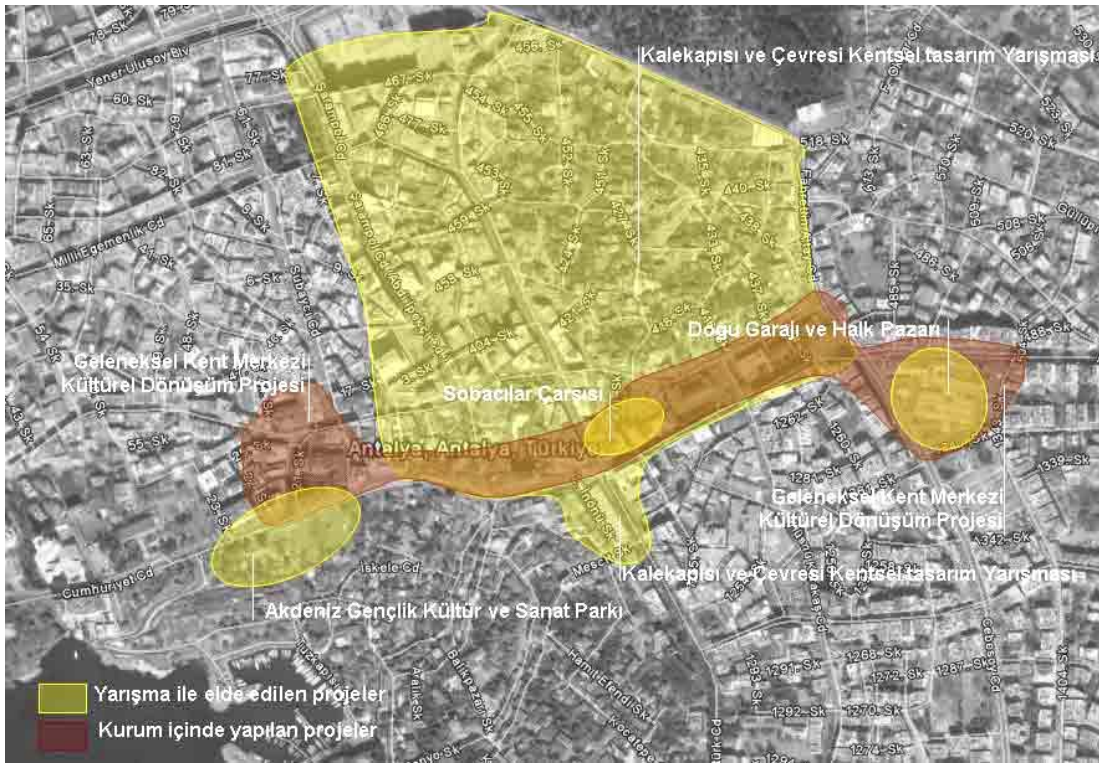
“Amaçlar ve girdiler değiştikçe katılım süreci önemli değişiklikler göstermektedir” (Bayazit, 1982, s.52). Toplumsal amaçlar ve kamusal politikalar, özellikle kullanıcı olarak kentliyi, çeşitli çıkar gruplarını ve örgütlü kesimleri yakından ilgilendiren kamusal projelerin problem alanlarının önemli bileşenleri olmaktadır. Bu amaçlar ve girdiler problem alanına eklendikçe katılım süreci de değişmekte ve karmaşıklaşmaktadır. Bu nedenle, karmaşık yapıyı analiz edebilmek ve elde edilen bilgiyi kavramsallaştırmak ve görselleştirmek amacıyla şemalar kullanılmıştır.

5.2.1 Kalekapısı ve Çevresi Geleneksel Kent Merkezi

Kalekapısı olarak adlandırılan bölge kentin çekirdeğini oluşturmaktadır. Kent, Kale ve Kaleiçi'nden gelişmeye başlamıştır. İlerleyen süreçte, Kale çevresinde ana yerleşim kütleleri oluşmuş, bu kütlelerden bağımsız yollarla ayrılan ve ana yollarla gelişen irili ufaklı mahalleler meydana gelmiştir. Geleneksel kent dokusu 1960'lı yılların ortasına kadar sürmüştür. Kale çevresinde oluşan bugünkü geleneksel kent merkezi; Şarampol, Yenikapı, Balbey mahallerinden oluşmakta ve yeni yerleşmeler ile tarihi Kaleiçi bölgesini birleştirmektedir. Başta Hadriaus Kapısı, Balbey ve Haşim İşcan Sit Alanı gibi tarihsel, kültürel ve geleneksel değerleri içinde barındırmaktadır. Halen kentin idari merkezi ve turizm ağırlıklı merkezi iş alanı (MİA) olarak işlevini sürdürmektedir.

Planlama ve tasarım süreci

Özellikle 1960'lı yıllarla birlikte bütün yerel yönetimlerin ilgi odağı olan bölgede bağımsız ya da birbirleriyle bağıntılı birçok proje elde edilmiştir (Şekil 5.5). Kentin idari ve iş merkezi olması nedeniyle birçok kamu yapısı da bu bölgede yer almaktadır.

Şekil 5.5: Kalekapısı ve çevresinde yapılan kamusal projeler.

Bu yapılardan yarışma ile elde edilen ikisi; Büyük Otel ve Hükümet Konağı ile MGA üzerinde yer alan yapılardan; Vakıf İşhanı, Sobacılar Çarşısı, Dönerciler Çarşısı, Doğum Evi, İnönü İlkokulu ve Kız Meslek Lisesi kentsel dönüşüm çalışmaları kapsamında yıkılmıştır. Son yirmi yılda dördü yarışma ile elde edilen projelerin büyük bir kısmı tamamlanmış, bir kısmı ise proje ve yapım aşamasındadır. Çalışma kapsamında değerlendirilen projeler beş başlık altında sınıflandırılmıştır:

1. Kalekapısı ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi

Kalekapısı ve Çevresi Kentsel Tasarım Projesi, Antalya Belediyesi tarafından 1990 yılında düzenlenen ulusal yarışma ile elde edilmiştir. Proje alanı geleneksel kent merkezinin tamamını kapsamaktadır. Yarışma şartnamesi gereğince Antalya Belediyesi, Mimarlar Odası temsilcileri, davetli uzmanlar, proje müellifleri, yarışma jürisi ve raportörlerin yer aldığı “Danışma - Denetleme Kurulu” oluşturulmasına karar verilmiştir. Kurulun görevi, belediyeye teknik hizmetlerin hazırlık, onay ve uygulama süreçlerinde yardımcı olmak ve proje müelliflerine danışmanlık yapmaktır (ABB, 1990). O dönemde Türkiye için yeni bir ölçek, uygulamada yeni bir anlayış olan kentsel tasarım; “kentin yapılaşmış ve taşınmaz mülkiyetlerinin çok parçalanmış olduğu alanlarında çevrenin kısa sürede ve tek elden gerçekleşmeyeceği, sürekli değişimlere ve yeniden biçimlenmelere açık, karmaşıklığı nedeniyle tek bir tasarımcı derinliğine indirgenemeyecek bir süreç” olarak tanımlayan jüri üyeleri danışma kurulu oluşturulmasını gerekli görmüştür. (Jüri Raporu, 1991, s.79). Kent dışından seçilebilecek ve kentin sorunlarını yakından tanımayan tasarımcılar ile yerel otorite arasında ilişki kurabilmek amacıyla kentin uzman kişilerinden oluşan bu kurul, arabulucularla planlama ve tasarlama yöntemi kapsamında ele alınan “yerel yönetimlerin desteklediği gruplar”a örnek gösterilebilir.

Yarışmada Baran İdil ve ekibi birincilik kazanmıştır. Yarışma kapsamında tasarlanan ve uygulanması öngörülen bazı projelerde Belediye’nin önerisi üzerine değişiklikler yapılmıştır. Kurul, çoğunlukla yapı yoğunluğunun arttırılmasıyla ilgili bu değişikliklere tepki göstermiş ve önerilerinin dikkate alınmaması sonucu görevinden istifa etmiştir (Aydın, 2008). Proje uygulandıktan sonra ortaya çıkan nihai ürünler kentli tarafından eleştirilmiş ve benimsenmemiştir (Şekil 5.6). Oysaki yarışma jürisi proje elemelerinde, “geçmişten geleceğe uzanan dinamik bir sürekliliği, büyüyen ve turizmle gelişen Antalya’da, kentlinin rahatsızlık ve yabancılık hissetmeyeceği, benimseyeceği ve kendi varlığı ile özdeşleştireceği” projeyi aradıklarını ifade

etmiştir (Jüri Raporu, 1991, s.79). Süreçte rol alan “Danışma Denetleme Kurulu”nun, proje müellifleri ile belediye yetkililerinin ortak tavrına karşı tepkisi olumlu sonuç vermemiştir (Şekil 5.7).

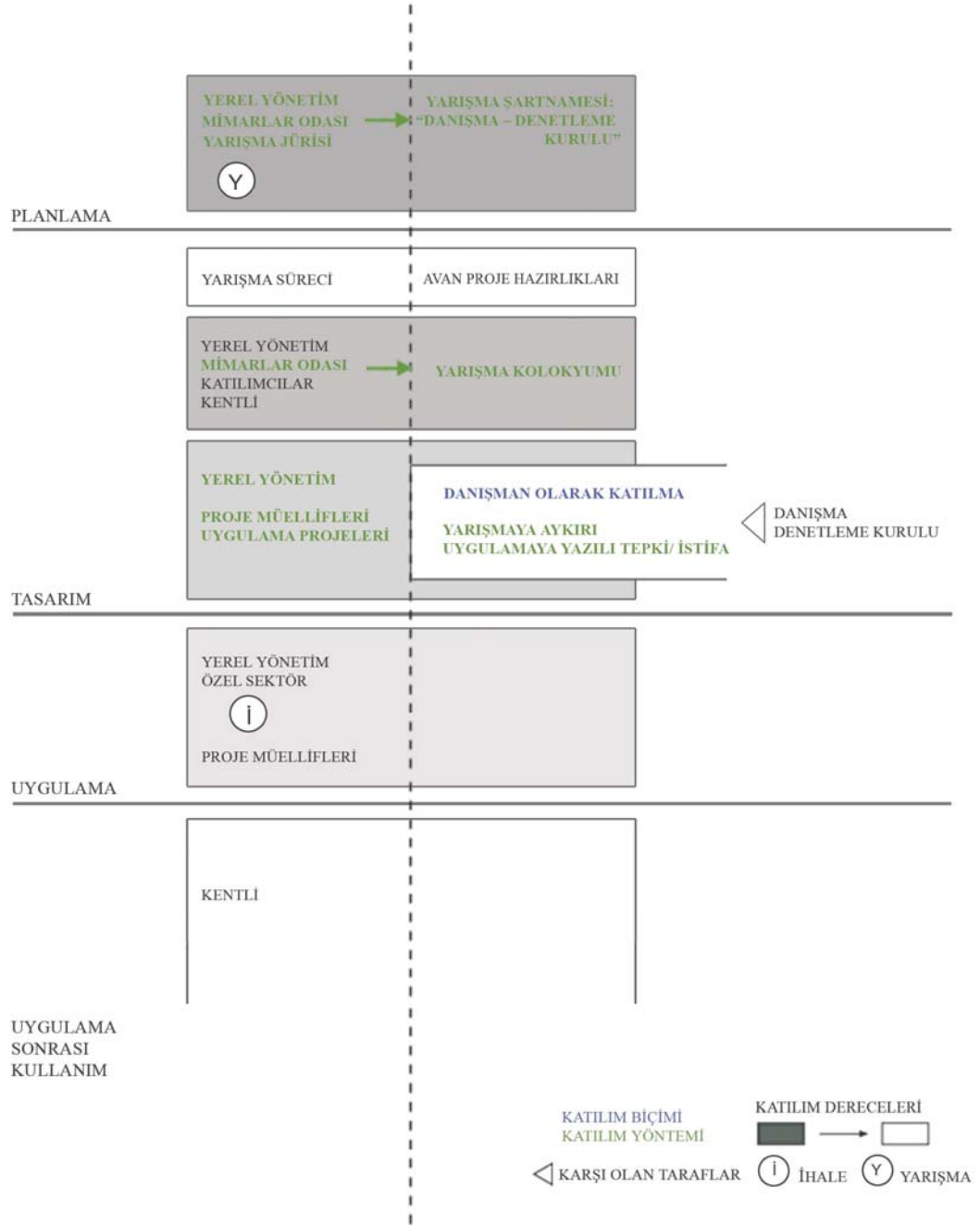
Şekil 5.6: Kentli tarafından benimsenmeyen projelerden birisi; Dönerciler Çarşısı.

2. Akdeniz Gençlik Kültür ve Sanat Parkı Çevre Düzenlemesi

Akdeniz Gençlik Kültür ve Sanat Parkı Çevre Düzenlemesi Antalya Belediyesi tarafından 1993 yılında düzenlenen yarışma ile elde edilmiştir. Proje, Atatürk Anıtının da yer aldığı Cumhuriyet Meydanı ve meydanla bütünleşen park ve çay bahçelerini kapsamaktadır. Yarışma açılmadan önce alanda bulunan ve 1950 yılında ulusal yarışma ile elde edilen Büyük Otel yıkılmıştır.

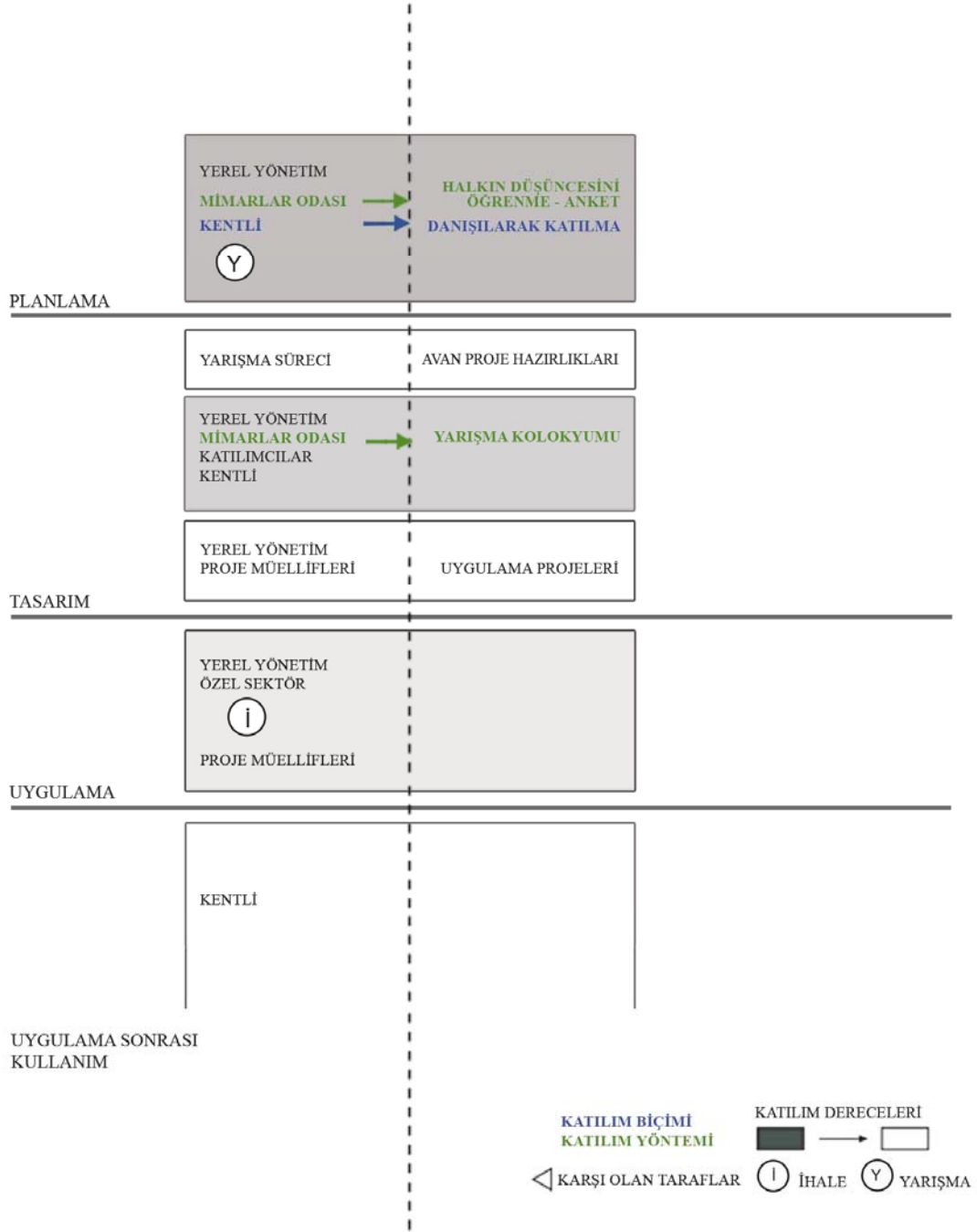
Otelin yıkılmasının ardından Mimarlar Odası alanda yapılacak projenin fonksiyonlarının belirlenmesinde kamuoyunun fikrine danışılmasına karar vermiş, anket düzenleyerek halka düşüncelerini sormuştur. Çıkan sonuçlar park ve gençlik merkezi yapılması yönünde olmuş, bu doğrultuda yarışma düzenlenmiştir (Ek B, Şekil B.2). Yarışmayla elde edilen projenin ilk etabı olarak adlandırılan park düzenlemeleri yapılmış, diğer kısımlar ise hayata geçirilmemiştir. Mimarlar Odası ve Belediye işbirliği içerisinde süreçte rol almıştır (Şekil 5.8). Halkın düşünceleri projeye dolaylı bir biçimde yansıtılmış olsa dahi 1980 döneminin anti – demokratik ortamından sonra kamusal alanda katılım fikrinin ortaya atıldığı ilk yaklaşım olması nedeniyle önemlidir.

PROJE: KALEKAPISI VE ÇEVRESİ KENTSEL TASARIM PROJESİ

Şekil 5.7: Projenin elde edilme sürecinde katılım.

PROJE: AKDENİZ GENÇLİK KÜLTÜR VE SANAT PARKI ÇEVRE DÜZENLEMESİ

Şekil 5.8: Projenin elde edilme sürecinde katılım.

3. Sobacılar Çarşısı Yenileme, Geliştirme ve İş Merkezi Projesi

Kalekapısı ve Çevresi Kentsel Tasarım Yarışması kapsamında geleneksel kimliği göz ardı edilerek alışveriş ve iş merkezi olarak planlanan ve bu nedenle uygulanmayan Sobacılar Çarşısı'nın fiziksel yönden eskimesi nedeniyle yenilenmesi 2001 yılında tekrar gündeme gelmiştir. Dönemin Belediye Başkanı Bekir Kumbul, alanın

yenilenerek düzenlenmesi, kentliye ve turizme kazandırılması adına yapılacak çalışmaların meslek odaları temsilcileri ile ortaklaşa yürütülmesi amacıyla “Danışma Kurulu” oluşturulmasını karar vermiştir (Ek B, Şekil B.3). Oda temsilcileri halk ile belediye yönetimi arasında iletişim kurmak ve uzlaşma sağlayarak kamu yararı adına ortak iyinin gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak amacıyla kurulu desteklemiştir.

Mimarlar Odası girişimiyle projenin bölgesel yarışma ile elde edilmesine karar verilmiştir. Yarışmada danışman jüri üyesi olarak çarşı esnafından bir temsilci ve Antalya Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Başkanı yer almıştır Büyükşehir Belediyesi ve jüri üyeleri, çarşı esnafı ve kentliyi bölgede yapılacak çalışmalarla hakkında bilgilendirmek ve onların talep ve ihtiyaçlarını öğrenmek amacıyla toplantı düzenlemiştir (Ek B, Şekil B.4). Katılım talebinin yerel yönetimden gelmesi ve verilen hizmetin üretimine birinci derecede çıkar grubu olarak çarşı esnafının katılması uzlaşmayı beraberinde getirmiştir. Ancak esnafın karar verme aşamasında gerçekleşen katılımı pasif düzeyde kalmıştır çünkü talep ve önerileri projeyi gerçekleştirecek mimarlara dolaylı yoldan iletilmiştir (Şekil 5.9).

4. Doğu Garajı ve Halk Pazarı Alanı Düzenlemesi

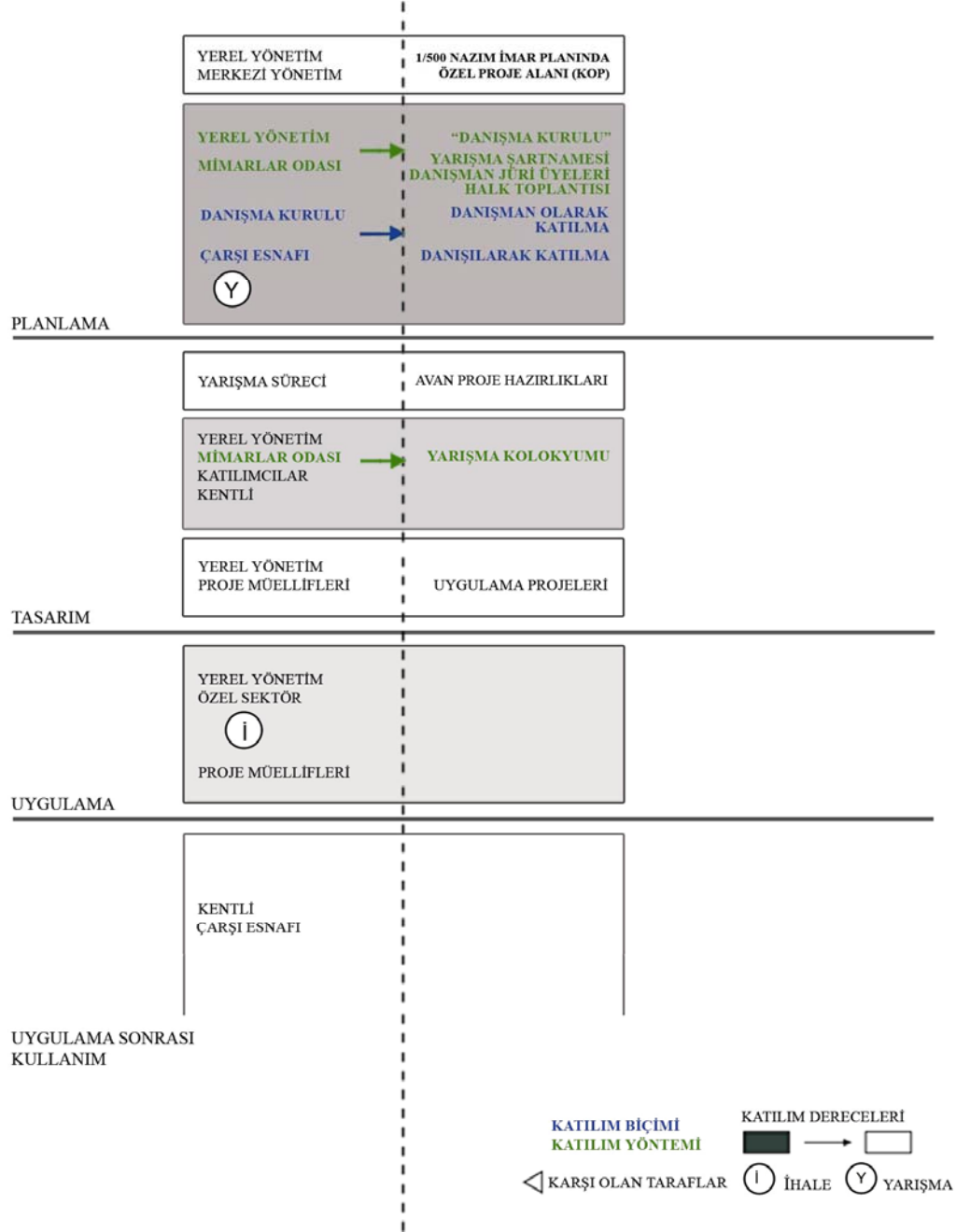
Doğu Garajı, Antalya Altın Portakal Film Festivali için 1990 yılında geçici olarak kurulan ancak yıllarca kaldırılmayan “Festival Çarşısı” ve çarşının güneyinde yer alan Halk Pazarı’nın düzenlemesi, 2005 yılında Büyükşehir Belediyesi tarafından açılan ulusal yarışma ile elde edilmiştir. Yarışma, Mimarlar Odasının katkısı ile düzenlenmiştir. Uygulama aşamasında yapılan hafriyat çalışmalarında tarihi kalıntılara rastlanması üzerine, Müze Müdürlüğü ve Akdeniz Üniversitesi Arkeoloji Bölümü işbirliği ile kazı çalışmaları yapılmıştır. Uygulama aşamasında ortaya çıkan gelişme sonucunda tasarım aşamasına geri dönmüş, proje müellifleri ile arkeologların ortak çalışması üzerine projede revizyonlar yapılmıştır (Şekil 5.10).

5. Kalekapısı ve Çevresi Geleneksel Kent Merkezi Kültür ve Turizm eksenli Dönüşüm Projesi

2005 yılında Büyükşehir Belediyesi, kent merkezini bütüncül bir yaklaşımla yeniden ele alarak Balbey Mahallesi – Haşım İşcan Mahallesi – Kaleiçi arasında kültür ve turizm aksı oluşturmak amacıyla kentsel dönüşüm projesi çalışmalarına başlamıştır. Sobacılar Çarşısı ile Doğu Garajı ve Halk Pazarı alanını kapsayan ve 1993 yılında başlanan ancak birinci etap sonrası devam etmeyen “Akdeniz Gençlik Kültür ve

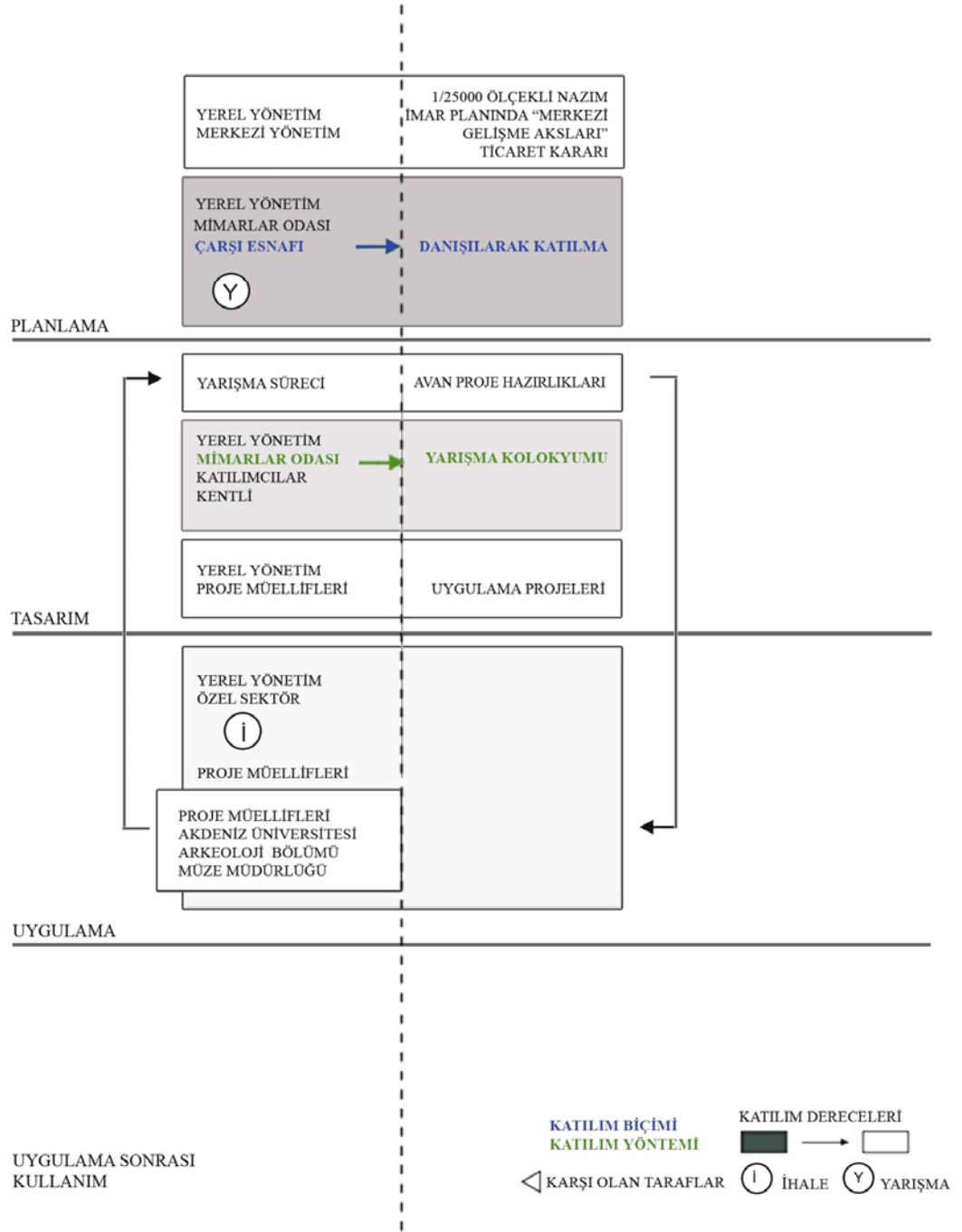
Sanat Parkı Çevre Düzenlemesi Projesi'nin Cumhuriyet Meydanı kısmı proje kapsamına alınmıştır. Projenin bu kısmında proje müellifi danışmanlık yapmıştır. Çalışmaların başlamasıyla birlikte 1974 yılında ulusal yarışmayla elde edilen Hükümet Binası, Valiliğin desteğiyle yıkılmıştır. Tarihi Gazi Mustafa Kemal İlköğretim Okulu onarılmış ve Valilik olarak yeniden kullanılmasına karar verilmiştir.

PROJE: SOBACILAR ÇARŞISI YENİLEME, GELİŞTİRME VE İŞ MERKEZİ PROJESİ

Şekil 5.9: Projenin elde edilme sürecinde katılım.

PROJE: DOĞU GARAJI VE HALK PAZARI ALANI DÜZENLEMESİ

Şekil 5.10: Projenin elde edilme sürecinde katılım.

Yapının restorasyon projeleri Mimarlar Odasının desteğiyle hazırlanmıştır (Sönmez, 2008). Proje kapsamında bulunan ve Sobacılar Çarşısı ile Doğu Garajı ve Halk Pazarı alanı arasında kalan okullar bölgesinin düzenlenmesi, kültür ve turizm aksının sürekliliğinin sağlanması amacıyla ele alınmıştır. 1992 yılında hazırlanan İmar Planında "Kentsel Sit" alanı dışında bırakılan ve 1/25000 ölçekli Nazım İmar

Planında “Merkezi Gelişme Aksları” (MGA) ticaret kararı bulunan bu alandaki iki okul ve doğum evinin yıkılmasına karar verilmiştir (ABB, 2005) (Şekil 11).

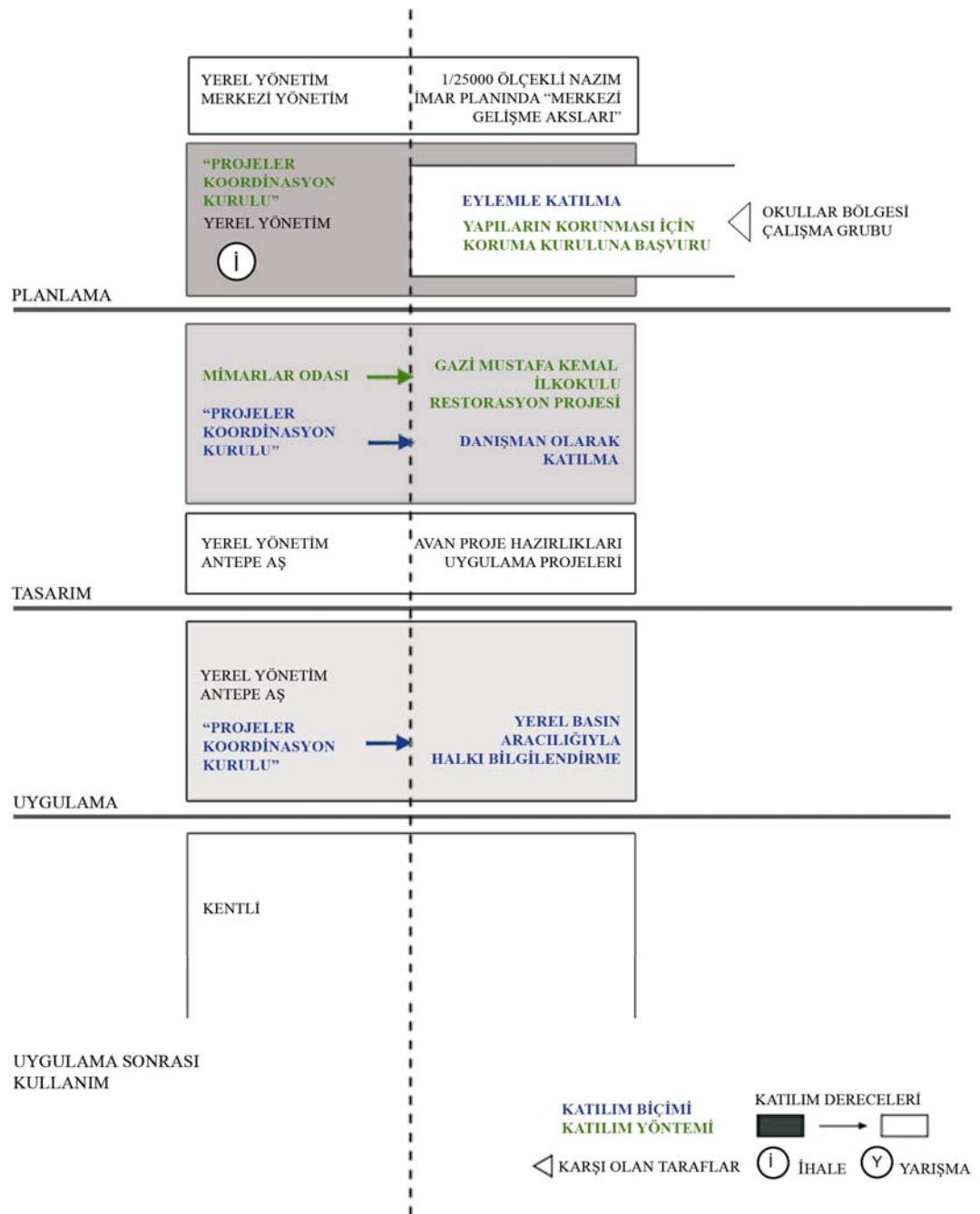

Şekil 5.11: Okullar bölgesinde yıkılan üç yapı (MO arşivinden).

Okullar bölgesindeki yapıların yıkılmasına karşı tepki gösteren bir grup kentli “Okullar Bölgesi Çalışma Grubu” adında bir sivil inisiyatif oluşturarak sivil kamu alanında tartışma ortamı yaratmıştır. Yerel basın aracılığıyla kamu alanında politika geliştiren, yıkımın engellenmesi için Koruma Bölge Kuruluna başvuruda bulunan sivil grubun etkinliği kararın değişmesinde etki yaratmamıştır. Çünkü plan kararlarında değişiklik yapıldığı dönemde hiçbir etkinlik göstermeyen topluluk uygulama aşamasında karara tepki göstermiştir.

Alana ait projeler Büyükşehir Belediyesi bünyesinde hizmet veren Antepe AŞ tarafından yapılmıştır. Projeler dönemin Belediye Başkanı Menderes Türel zamanında kurulan ve Mimarlar Odası, İnşaat Müh. Odası, Şehir Plancıları Odası, Kent Konseyi, Koruma Kurulu Müdürlüğü, Ticaret ve Sanayi Odası temsilcilerinden oluşan “Projeler Koordinasyon Kurulu”nda tartışılarak sonuçlandırılmıştır. Ayrıca, Kent Konseyinde projelerin çeşitli aşamaları toplantılar düzenlenmiş ve halk bilgilendirilmiştir (Şekil 5.12).

PROJE: KALEKAPISI VE ÇEVRESİ GELENEKSEL KENT MERKEZİ KÜLTÜR VE TURİZM EKSENLİ DÖNÜŞÜM PROJESİ

Şekil 5.12: Projenin elde edilme sürecinde katılım.

5.2.2 Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası ve Peyzaj Düzenlemesi

Kepez Belediyesi sınırlarında yer alan Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası; 5.800 m²'si işletme, 153 bin m²'si yeşil alan, 281 bin m²'si ise çalılık ve boş alandan oluşmaktadır (Gerçek Gazetesi, 2004). Sümer Holding A.Ş.'ye ait fabrika 1956 yılında kurulmuş, 1961 yılında üretime başlamıştır. Fabrikanın sahibi olan şirketin

%99,9'u Büyükşehir Belediyesine, diğer kısmı ise kuruluş sırasında ortak olan kentliye aittir (Çimrin, 2005). 2002 yılında özelleştirilen fabrikanın üretimi 13.01.2003 tarihinde zarar ettiği gerekçesiyle durdurulmuştur.

Şekil 5.13: Dokuma Fabrikası ve yakın çevresi.

Bulunduğu semte adını veren fabrika, Cumhuriyet Dönemi Antalya'nın kamu girişimiyle yapılmış üç önemli tesisinden birisidir. Yapıldığı dönemde kentin en önemli sektörü olan, bugün için ise turizmden sonra gelen tarım sektörünün sanayi ile bütünleşmesi bakımından ülkenin önemli yatırımlarındandır. Döneminin mimari ve peyzaj anlayışıyla tasarlanan fabrika, aynı zamanda park düzenlemesiyle de döneminin önemli kent parkı planlama örnekleri arasındadır (Çimrin, 2005).

Ayrıca, kent merkezinde az sayıda kalan yeşil dokunun önemli bir kısmını barındırması bakımından kentin akciğeri durumundadır.

Planlama ve tasarım süreci

Kent merkezinde konumu ve kapladığı alan itibarıyla değerli görülen Dokuma Fabrikası, üretimin durdurulmasının ardından özel sektöre yeniden işlevlendirilerek tahsis edilmek istenmiştir. Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, yüksek rant getirecek kullanımlar yaratması amacıyla Antalya Nazım İmar Planı ve Kepez Belediyesi Uygulama İmar Planı hükümlerinin arazi kullanım ve yoğunluk kararlarında değişiklik yapmış ve 26.04.2004 tarihinde onaylamıştır. Değişiklik yapılırken ilgili belediyelerin görüşü alınmamıştır. Oysaki 3194 sayılı İmar Kanununun 9.

maddesinde “Belediye hudutları ve mücavir alanlar içerisinde bulunan ve özelleştirme programına alınmış kuruluşlara ait arsa ve arazilerin, “ilgili kuruluşlardan gerekli görüş”, alınarak “çevre imar bütünlüğünü bozmayacak” imar tadilatları ve mevzi imar planlarının ve buna uygun imar durumlarının ÖİB tarafından hazırlanarak Özelleştirme Yüksek Kurulunca onaylanır ibaresi bulunmaktadır”. Nazım plan stratejileri çerçevesinde alt merkez ve kent parkı olarak planlanmış alanda Merkezi Yönetim tarafından yapılan değişiklikler şöyle sıralanabilir (Ek A, Şekil A.7):

- Özelleştirme İdaresi tarafından yapılan plan değişikliğinde, MİA olarak ayrılan alanlar arttırılmış, $E=1,20$ olan yapı yoğunluğu korunmuştur. Tüm MİA alanlarında, h max serbest bırakılmıştır.
- İmar Planında kent parkı olarak belirlenmiş alan, kültürel ve sosyal tesis alanı olarak planlanmış, parkın 11 hektarlık bölümünde $E=1,80$ yoğunluklu otel ve kongre merkezi için alan ayrılmıştır.

Fabrikanın 12 Haziran 2004 tarihinde ÖİB tarafından Özelleştirme Yasası kapsamında satışa çıkartılmasına karar verilmiştir. Kamu mülkiyetinde olan alanın kamu yararı gözetilmeksizin ticaret ve turizm fonksiyonlarıyla donatılarak çeşitli çıkar gruplarının kullanımına devredilmesi kamu alanında çeşitli tartışmaları beraberinde getirmiştir. Karara tepki gösteren meslek odaları, Kent Konseyi ve STK’lar ihalenin durdurulması için yürüyüş ve miting düzenleyerek Kepez ve Antalya Büyükşehir Belediye üzerinde baskı oluşturmuş, Maliye Bakanlığına itiraz dilekçesi göndermiştir (Ek A, Şekil A.8). Ayrıca Mimarlar Odası tarafından yapılan basın açıklaması ile kentli bilgilendirilmiştir. Tepkiler üzerine belediye başkanları Maliye Bakanı ile görüşerek alanın kent parkı olarak kalmasını ve ihalenin iptal edilmesini talep etmiştir. (Ek B, Şekil B.5). İhalenin iptali gerçekleştirilmiştir, ancak Özelleştirme İdaresi, alanı Kepez Belediyesi’ne Özelleştirme Yasası kapsamında ihale edilmek üzere bırakmıştır.

Kepez Belediyesi, Dokuma Fabrikası’nın ihalesini 20 Eylül 2000 tarihinde gerçekleştirerek, 220 dönümlük ticari alanı 49 yıllığına MDC Turkmall firmasına vermiştir. Firma tarafından hazırlanan avan proje, ihale yapılmadan önce kamuoyuna duyurulmuştur (Hürriyet Akdeniz, 2005). (Şekil 5.14). Bu durum ilgili taraflar arasında ihalenin rekabet koşulları sağlanmadan yapıldığına dair düşüncayı

kuvvetlendirmiştir. Böylece, Antalya Barosu “Dokuma Çalışma Gurubu”nun desteği ile Kamu İhale Kanunu şartlarının yerine getirilmeden ihalenin yapılması gerekçesiyle idare mahkemesine ihalenin iptal edilmesi için dava açmıştır.

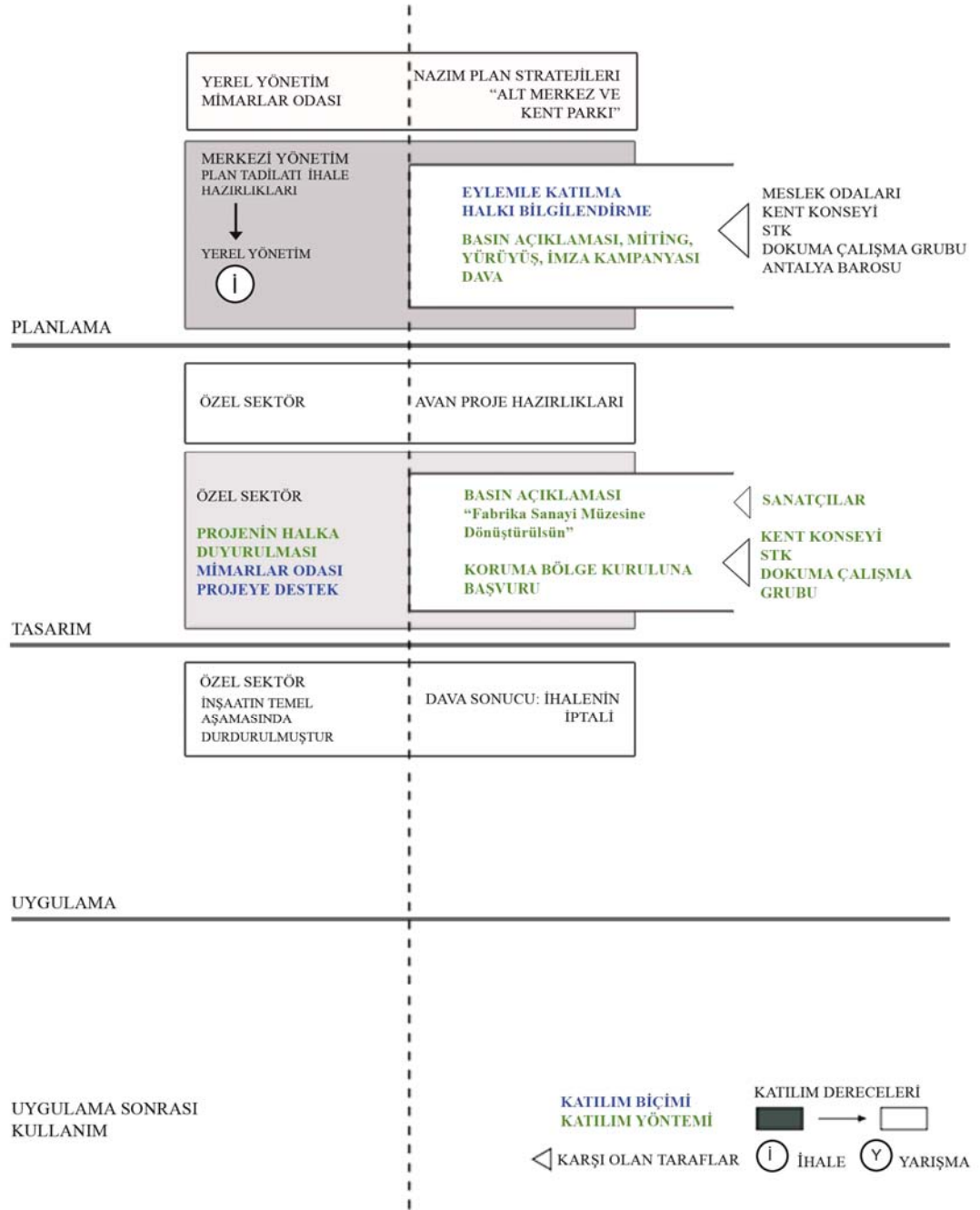

Şekil 5.14: MDC Turkmall tarafından hazırlanan proje (Url-5, 2008).

Bazı STK’lar ve sivil inisiyatif “Dokuma Çalışma Grubu” fabrika binalarının (sosyal tesis, kreş, idare yapısı) ve peyzaj düzenlemesinin Cumhuriyet Döneminin sosyo-ekonomik mirasını barındırdığı düşüncesiyle alanın ‘Kentsel Sit’ e dönüştürülmesi için 7 Eylül 2005 tarihinde Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kuruluna başvurmuştur (Ek B, Şekil B.6). Sanatçılar da yapıların yıkılmadan müzeye dönüştürülmesi talebinde bulunarak STK’lara destek vermiştir (Ek B, Şekil B.7).

Koruma Bölge Kurulu yapıların korunmasına karar vermiş, ayrıca peyzaj düzenlemesinin Cumhuriyet Dönemi için örnek olduğunu düşünerek planlamada göz önünde bulundurulmasını tavsiye etmiştir (Ek A, Şekil A.9). Katılım sürecinin bu kısmına kadar aynı tarafta ver yalan Kent Konseyi ile Mimarlar Odası alanın kentsel site dönüştürülmesi için yapılan girişimlerde ayrılık göstermiştir.

PROJE: ANTALYA PAMUKLU DOKUMA FABRİKASI

Şekil 5.15: Projenin elde edilme sürecinde katılım.

Mimarlar Odası alanın kentsel sit ilan edilmesi fikrine, “yeşil dokuyu öldürebileceği ve alanı bakımsızlığa terk edeceği” gerekçesiyle karşı çıkmıştır (Aydın, 2008). Fabrika yapılarının korunma kararı ardından yatırımcı firma ile tasarım sürecine katılarak öneriler vererek projeyi desteklemiştir. İdare mahkemesine açılan dava ilgili tarafların ve kent halkının lehine sonuçlanmış ve uygulamanın ilk aşamasında

inşaat durdurulmuştur (Kurt, 2008). Bu örnekte; kentin gerçek sahibi olarak kent halkı kentsel mekanın biçimlenmesinde gücünü ortaya koymuştur. Toplumun örgütlü kesimleri ve kentli ortak gereksinimlerini demokratik ortamın izin verdiği her türlü yöntemi kullanarak yerel ve merkezi otoriteye iletmiştir. Kamu yararına yapılan katılımın olumlu sonuç vermesindeki en önemli nedenler; kentlinin yerel yönetimi yalnızca eleştiren konumdan çıkarak sorunun içine aktif olarak girmesi ve katılımın karar verme aşamasında başlamasıdır (Şekil 5.15).

5.2.3 Konyaaltı Kent Meydanı

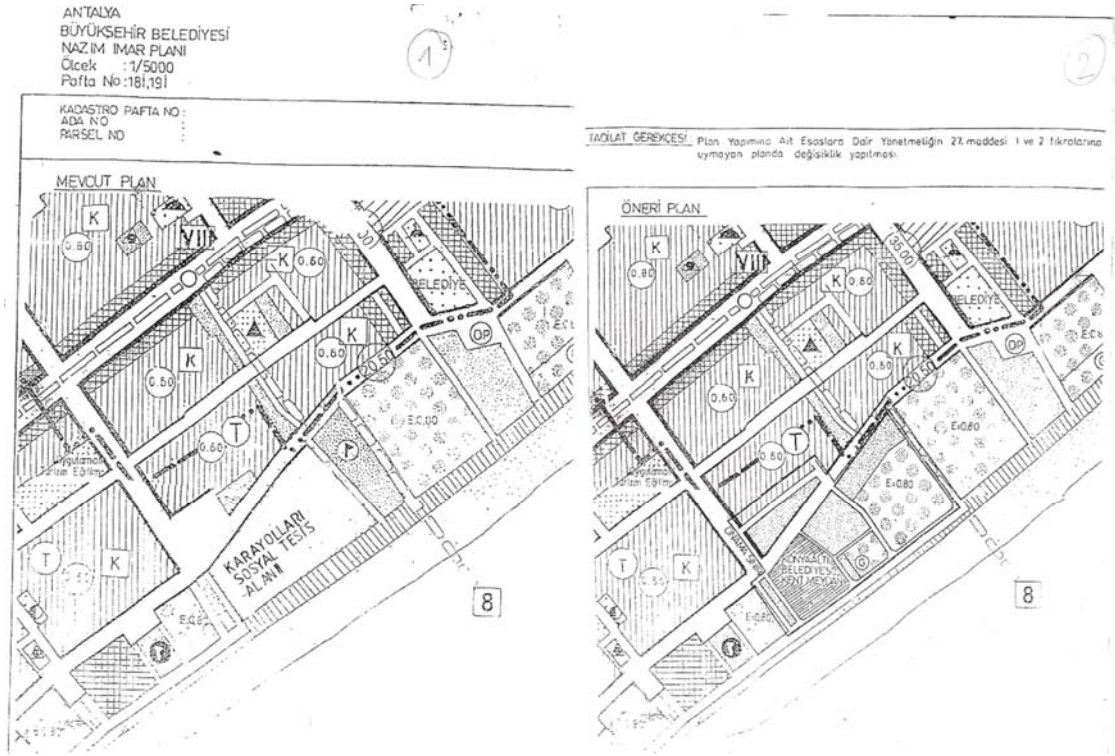
Konyaaltı sahil şeridinde konumlanan 74.750 m² alan, Konyaaltı Belediyesi sınırları içinde ve Karayolları Genel Müdürlüğü mülkiyetindedir. Konyaaltı sahilinde yapılaşmadan kalan ve yeşil arsalardan birisi olan Konyaaltı Kent Meydanıdır (Şekil 5.16).

Şekil 5.16: Konyaaltı Meydanı ve yakın çevresi.

Planlama ve tasarım süreci

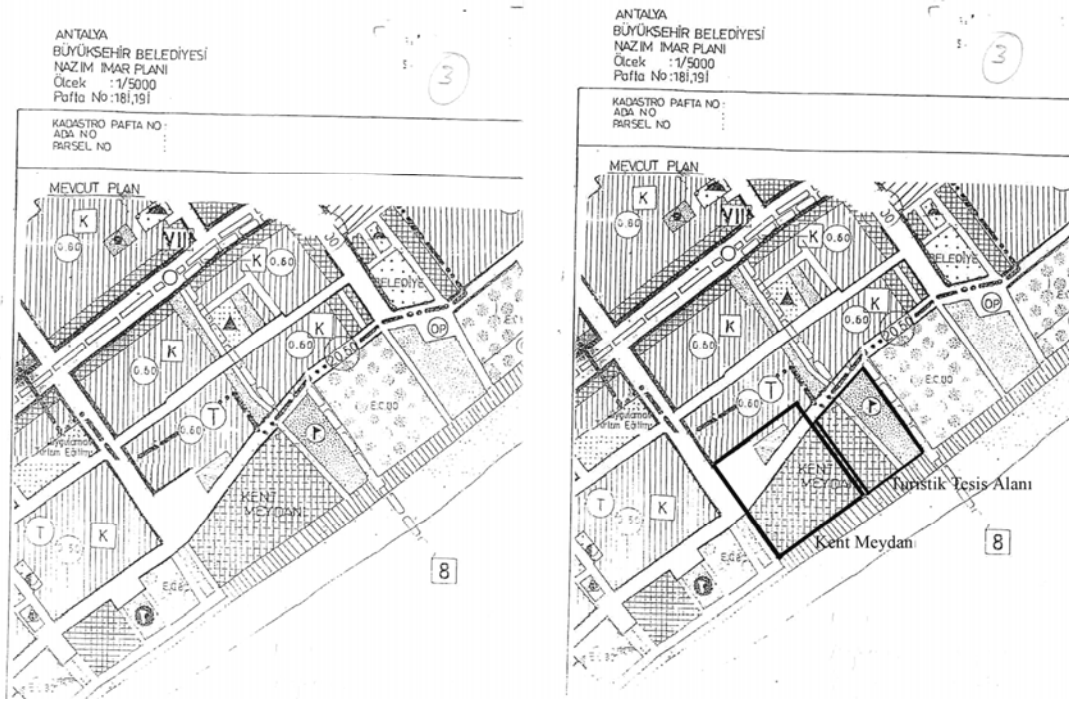
2003 yılında Karayolları Genel Müdürlüğü, sosyal tesis alanı olan arsasını satışa çıkartmadan önce turistik tesis alanına dönüştürülmesi için Büyükşehir Belediyesinden plan tadilatı yapmasını istemiştir. Plan tadilat önerisinde alanın doğusunda bulunan park alanı turistik alan içine dahil edilmiş, batı kalan alan ise Konyaaltı Belediyesi Kent Meydanı olarak ayrılmıştır (Şekil A.17).

Şekil 5.17: İlk paftada Karayolları Genel Müdürlüğü'ne ait sosyal tesis alanı kurumun talebi üzerine ikinci paftada görüldüğü üzere turistik tesis alanı ve güneşlenme alanına dönüştürülmüştür.

Plan tadilatının askıya çıkarıldığı dönemde Kent Konseyi yapılan öneriye yapı yoğunluğunu arttırması ve yeşil alanı azaltması gerekçesiyle karşı çıkmıştır. Karayolları Genel Müdürlüğü'ne ait 74 bin 750 m² lik eğitim ve dinlenme alanının 'kent meydanı' olarak düzenlenmesi için plan tadilatı önerisi yaparak Büyükşehir Belediye Meclisi'ne sunmuş, tartışmalar sonucu uzlaşma gerçekleşmiştir (Şekil 18).

Karayollarının özel sektöre satmadan önce yüksek kar getirmesi için turistik tesis alanına dönüştürülmesini istediği alan kent meydanı olarak değiştirilmiştir (Ek B, Şekil B.8). Plan değişikliğine Karayolları Genel Müdürlüğü itiraz etmiştir. İtiraz sonrasında Meslek Odaları Eşgüdüm Kurulu, Kent Konseyi ve Konyaaltı Belediyesi ile Karayolları uzlaşma çabasına girmiştir

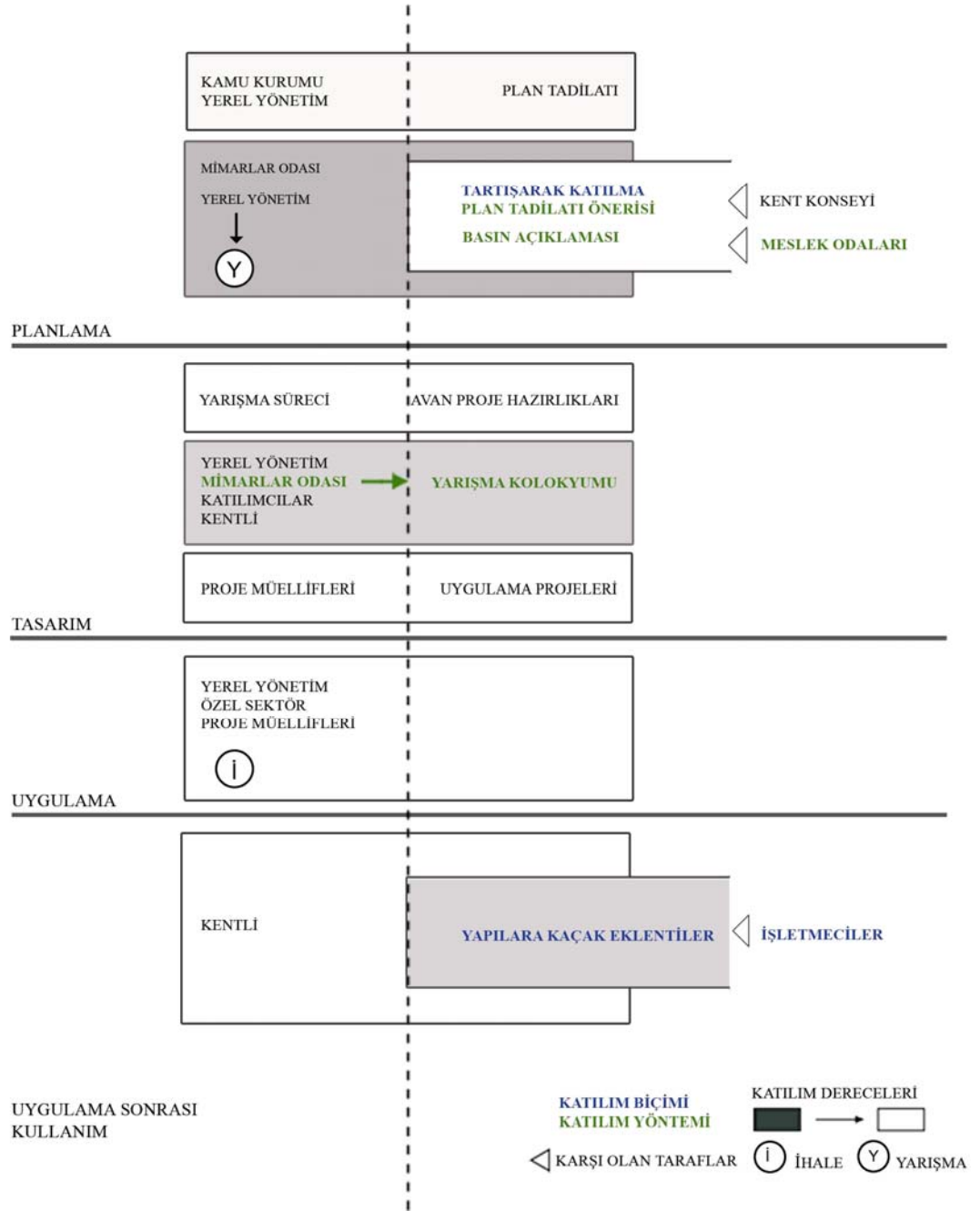
Şekil 5.18: İlk pafta Kent Konseyinin plan tadilatı önerisi, ikinci pafta ise tartışmalar sonucu uzlaşmaya varılan öneri.

İtiraz Eşgüdüm Kurulu ve Konyaaltı Belediyesi tarafından olumlu bulunmuş, yapılan tartışmalar sonucunda alanın belli bir kısmı turistik tesis alanı için ayrılmış, kent meydanı için ayrılan alan ise genişletilmiştir. 14.06.2004 tarihinde plan tadilatı onaylanmış ve alanla ilgili kararlar kesinlik kazanmıştır (Ek A, Şekil A.10). Kent Konseyi bu değişikliklere karşı çıkmamıştır.

Şekil 5.19: Kent meydanında kaçak çıkmalara maruz kalan yapılar.

PROJE: KONYAALTI KENT MEYDANI FİKİR PROJESİ

Şekil 5.20: Projenin elde edilme sürecinde katılım.

Mimarlar Odasının önerisi üzerine Konyaaltı Belediyesi kent meydanı olarak ayrılan kısmın düzenlenmesi için fikir projesi yarışması açmış ve birinci olan proje kısa süre içerisinde uygulanmıştır. Kamu kurumu olarak Karayollarının planlamayı spekülasyon amaçlı yatırım aracı olarak kullanma yaklaşımı, ilgili tarafların aktif katılımı sonunda belli derecede engellenmiştir. Kamu kurumuna ait alanın önemli bir kısmı kamu

kullanımına bırakılmıştır. Ancak geçen süreçte aktif olarak gerçekleşen katılım, uygulama sonrası kullanım aşamasında gerçekleşmemiştir. Meydanda kamu yararı adına inşa edilen yapılar, işletmecilerin girişimiyle kaçak çıkmalara maruz kalmaktadır (Şekil 5.19). Daha çok kar getirmeleri amacıyla dönüştürülen yapılar meslek odası, kent konseyi ve mahalle sakinlerinin ve en önemlisi proje müelliflerinin tepkileriyle karşılaşmamıştır. Bireysel olarak yapılan şikayetler ise karşılık bulmamıştır.

5.3 Bölüm Değerlendirmesi

Örnek alanda incelenen projelerde katılım iki şekilde gerçekleşmiştir:

- Ortaklık tabanlı yani kullanıcı olarak kentlinin projelerin elde edilme sürecine katılımı,
- Karar vericiler olarak yerel ve merkezi yönetimin demokratik olmayan tutumuna karşı kentlinin tepki olarak katılımı

Kentte özellikle örgütlü kesimlerin katılım çabası açıkça görülmektedir. Ancak katılımının yerel yönetimler tarafından yeterinde içselleştirilmediği açıktır. Bunun en belirgin göstergesi, katılımda sürekliliğin sağlanmamış olmasıdır. Bu durum güçlü başkan imgesiyle açıklanabilir. Türkiye'nin önemli kentlerinden birisi olan Antalya'da, belediye başkanı seçilen kimsenin yüksek rant getirecek birçok projeyi görevde olduğu sürece yaşama geçirme amacı olduğu ve bunun için kaybedecek vakti olmadığı söylenebilir. Projelerin elde edilmesinde ilk koşul üst ölçek plan kararları ve uygulama imar planlarında gerekli değişikliklerin yapılmasıdır. Bu aşamada yerel yönetimlerin katılımcı bir yaklaşım içinde olmadığı, kentliyi yeterinde bilgilendirmediği görülmektedir. Bundan sonraki aşama plan kararları doğrultusunda projenin ne olacağı ve kimler tarafından yapılacağıdır. Kararın projeye dönüştüğü ve kentli tarafından somut nitelikler kazandığı bu aşamada katılım en yüksek düzeydedir. Yerel yönetim, Mimarlar Odası ile işbirliği içerisinde girmekte, ilgili tarafların yer aldığı danışma kurulları oluşturmakta ve halk bilgilendirilmektedir. Uygulama aşamasında ise çoğunlukla danışma kurulları aktif rol almaktadır. Özetle ifade edilirse, yerel yönetimler programlarında yer alan yatırımları hızla yaşama geçirmek ve bunu yaparken de kentlinin desteğini aldığına dair bir imaj vermek istemektedir. Bu sebeple, katılıma davet eden yöntem ve yaklaşımlar projenin somutlaştığı aşamada uygulanmaktadır. Oysaki planlama ve tasarım sürecinde

katılım ilk aşamadan itibaren gerçekleşmeli ve süreklilik kazanmalıdır. Aksi takdirde gelen tepkiler sonuç vermemekte veya yasal yollara başvurulmaktadır. Bu durum ise kentsel aktörler ile yerel yönetimi işbirliği yerine karşı taraf olmaya götürmektedir.

Belediyelerin kendi inisiyatiflerinde kurdukları ve asıl amacı disiplinler arası “düşünme, sorgulama ve tartışma” ortamı yaratarak plan, proje ve programların tartışılmasını sağlamak olan danışma kurulları planlama kararlarında demokratik bir ortam oluşturulması açısından olumlu bir yaklaşımdır. Ancak kenti ilgilendiren her proje bu kurullarda tartışılmamış hatta gündeme bile getirilmeden uygulamaya geçilmiştir.

Katılım süreci belli bir aşamaya geldiğinde gerek tasarımcı ve yerel yönetim gerekse kullanıcı olarak kentli katılım sürecinde devre dışı kalmaktadır. Bunun örneğine ülkemizde de çok rastlanmaktadır. Kullanıcıları tarafından çeşitli müdahalelerle başkalaşım geçiren yapılar özellikler proje müellifleri ve yerel yönetimler tarafından yaptırımcı gücü olan yöntemlerle denetlenmemektedir. Konyaaltı Kent Meydanında görülen müdahalelere Kalekapısı ve çevresinde yapılan uygulamalarda, Beach Park gibi birçok örnekte rastlanmaktadır. Ayrıca kentlinin bu duruma tepkisizliği hatta desteği yaşadığı çevresini yeteri kadar içselleştirmemesi ve benimsememesi ile açıklanabilir.

Çalışmanın kavramsal kısmında incelendiği gibi plan ve projelerin geliştirilmesinde akademisyenlerin bilimsel ve teknik desteği oldukça önemlidir. Ancak kentin planlama sürecinde ve projelerin elde edilmesinde üniversitesinin rolü neredeyse hiç olmamıştır. Türkiye’nin önde gelen üniversitelerinden birisi olan Akdeniz Üniversitesi başta Mimarlar Odası olmak üzere birçok kurumun ve kentlinin istemine karşın Mimarlık ve Şehir Planlama eğitimine uzak durmaktadır. Antalya gibi Türkiye’nin hızlı büyüyen ve Turizm Metropolü olarak birçok projenin yaşama geçirildiği kent gelişme aşamasında bilimsel destekten uzak kalmaktadır.

Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilen yatırımların büyük bir kısmı belediyenin şirketi olan Antepe AŞ tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu durum ihale koşullarının yeterinde sağlanmadan gerçekleştirilmesine işaret etmektedir. Dokuma Fabrikası örneğinde ihaleyi alan firmanın hazırladığı avan projenin ihale gerçekleştirilmeden önce kamuoyuna duyurulduğu açıklanmıştır. Kamusal projelerin ihaleler ile elde edilmesi nitelikli kamu yapıları kazanmak için yeterli bir yöntem olmasa dahi ihalelerin rekabet koşulları sağlanarak saydam bir şekilde gerçekleştirilmesi eşitlikçi ve katılımcı bir yaklaşım olması bakımından önemlidir.

Büyükşehir Belediyesiinin 2004 – 2009 yönetim döneminde Merkezi Hükümet, kentsel karar alma süreçlerinde etkin bir unsur olmuş, kent için yaşamsal öneme sahip bazı projelerin gerçekleştirilmesinde yerel – merkez işbirliği ile demokratik olmayan bir süreç izlenmiştir. Kentin geleceği için önemli projeleri yaşama geçirmek gibi masumca nedenlerle verilen kararların arkasında oy kaygısının olduğu açıkça ortadadır. Oysaki, önemli miktarda yatırımların yapıldığı bu projelerin üretim sürecinde kentlinin istek ve ihtiyaçlarının kararlara yansıtılmaması belediye başkanının seçimde kaybetmesi ile sonuçlanmıştır.

6. SONUÇ

Kentsel mekanın biçimlenmesi, toplumda çeşitli güçleri ile ön plana çıkan grupların çıkar çatışmalarıyla karşı karşıya kaldığı politik karar verme sürecinin bir ürünüdür. Kentlerin, kamu yararı göz önünde tutularak saydam, çok aktörlü, katılımcı ve çoğulcu demokrasi anlayışı ile yönetilmesi küresel düzeyde rekabet edebilen, sürdürülebilir ve yaşanabilir kentler yaratmak adına gelişmiş ülkelerin gündeminde olan bir konudur. Merkezi yönetim anlayışının hakim olduğu ülkemizde kentlerin çoğulcu ve katılımcı bir anlayışıyla yönetilmediği, kentsel politikaların karar verme süreçlerine kentsel aktörlerin katılımını sağlayan iletişim ve paylaşım ortamlarının, danışma ve uzlaşma mekanizmalarının geliştirilmediği açıktır. Tezin amacı, bu eksikliğin kentsel mekanda yarattığı olumsuz sonuçlardan yola çıkılarak belirlenmiştir.

Çalışmanın kuramsal çerçevesi, “katılım” ve “yönetişim” olmak üzere iki temel kavram üzerine oturtulmuştur. Birbirini tamamlayan bu iki kavramın ortaya çıkışı yeni olmamakla birlikte dünyada yaşanan gelişmelere koşut sürekli gündemini koruyan niteliktedir. Katılım ve yönetim kavramları bir taraftan küreselleşmenin değiştirdiği dünya düzeninde neo- liberal politikaların kaçınılmaz sonucu olarak ifade edilirken, diğer taraftan sürdürülebilir kalkınma ve yaşanabilir kentler yaratmada araçsal nitelikli hedefler olarak görülmüş, AB ve BM’nin politikalarında yer almıştır.

Yönetiminde katılım, ulus- devlet anlayışının benimsenmesi ile iktidarın giderek merkezileşmesi, yönetimlerin politikaları geliştiren bürokratlarca kişileştirilmesi nedeniyle halkın istek ve ihtiyaçlarına yeteri kadar cevap vermemesi, kitle iletişim araçlarının gelişmesi sonucu bilgiye erişimin kolaylaşması ve halkın hesap sorma eğiliminin artması gibi nedenlerle ortaya çıkmış, küreselleşmenin getirdiği yeni dinamiklerle birlikte bu kavrama yönetim kavramı eklenmiştir. Küreselleşmeyle değişen sosyal ağlar ve ekonomik faktörlerin kaçınılmaz sonucu olarak ortaya çıkan kentsel dinamikler yereli ve o yerelde yaşayan aktif bireyleri ön plana çıkarmıştır. Ulus devlet dünyasının pasifleştirdiği bireylerin aksine yapabilir kılan, sınırları dışına

çıkabilen, sorumluluk duygusu gelişmiş bireylerin kurduğu etkileşime dayalı ilişkiler, kentlerin geleneksel yöntemlerle idare edilmesinin yetersizliğini ortaya koymuş, yönetimden yönetişime geçiş kaçınılmaz hale gelmiştir. Planlama ve tasarıma katılım, 1960’larda kentlerin salt fiziksel yaklaşıma dayalı planlama anlayışı ile yeniden yapılandırılmasına karşı tepki olarak ortaya çıkmış, modernizmin etkisiyle çok yönlü ve kapsamlı bilimsel bilgiye dayalı klasik planlama anlayışı benimsenmiştir. Küreselleşen dünyada ulus devletlerin zayıflaması, sanayi toplumundan bilgi toplumuna, Fordist üretim biçimlerinden esnek üretime geçişle klasik planlama anlayışı geçerliliğini yitirmiştir. Bugün ise, merkezine insanı ve vizyon geliştirmeyi koyan stratejik planlama anlayışı benimsenmeye başlanmıştır. Paydaşlar arasında ortaklıklara dayalı, yatay ilişkiler üzerine kurulu, ulusal düzeyden yerelin en küçük birimine kadar yönetişim anlayışının benimsendiği yeni planlama yaklaşımı AB politikalarında yer almaya başlamış, bu doğrultuda üye ülkeler planlama sistemlerinde çeşitli regülasyonlar yapmıştır. Ülkemizde ise, bu konuda bütüncül düzenlemeler yapılmamış, AB’ye uyum sağlamak amacıyla yapılan düzenlemeler ise uygulamada yerini bulmamıştır.

Çalışma kapsamında Avrupa ülkelerinde kentsel mekanın biçimlenmesine katılım; İngiltere örneğinde yasal ve yönetsel boyutuyla, Almanya’da yenileme faaliyetlerinin yerel yönetimler tarafından yaşama geçirildiği katılımcı uygulama örneğiyle, İspanya’da ise, yapılı çevrenin sivil toplumun örgütlenmesinden doğan yönüyle ele alınmıştır. Katılımın uygulamada farklı boyutlarıyla incelendiği bu bölümün amacı kuramsal kısımda ele alınan kavramların uygulamada nasıl gerçekleştiğini göstermek ve AB’ye üyelik sürecinde olan ülkemizin yönetim ve planlama sistemi için eksiklikleri ve yanlışlıkları saptamaktır.

Türkiye’de planlama ve tasarım sürecine katılım olgusu; katılımı destekleyen yasal düzenlemeler, planlamanın yasal ve yönetsel boyutu, süreçte rol alan yerel siyasi aktörler ve kamunun hizmet alma yöntemleri üzerinden incelenmiştir.

Türkiye’de katılım neden önemlidir:

Türkiye’de kentsel mekanın biçimlenmesinde etkin unsurlar arasında; yapı üretiminin ekonominin ana faktörlerinden birisi olması, hızlı gelişen kentlerde rant yaratma potansiyeli, özellikle kapitalist düzenin sonucu olarak sermayeyi elinde bulunduran gücün ve yatırımcının kaçınılmaz birlikteliği bulunmaktadır. Bu nedenler

birçok yatırımı seçildiği dönem içinde gerçekleştirerek sorumluluğunu yerine getirme istemiyle dolu güçlü başkan modeliyle bir araya geldiğinde planlama disiplini sosyal niteliğinden uzaklaşarak çeşitli gruplara çıkar dağıtan bir araca dönüşmektedir. Ayrıca toplumda var olan küçük çıkar gruplarının ve bireysel taleplerin de geri çevrilmediğini düşünürsek kentsel yapıyı çevrenin denetimi başa çıkılması zor bir eyleme dönüşmektedir.

Türkiye’de kentsel yapıyı çevrenin gelişimi ve denetimi imar planları aracılığıyla sağlanmaktadır. Planlama sisteminin esneklikten uzak, durağan imar anlayışı ve niceliksel denetim yaklaşımı toplumun sürekli değişen dinamik yapısı karşısında yetersiz kalmakta, bu durum imar planlarını değişikliklere ve müdahalelere açık hale getirmektedir. Bu değişikliklerin denetlenmesi ise değişikliği yapan kuruma yani yerel yönetimlere verilmektedir. Özellikle Türkiye’de güçlü başkan, sorumlu belediye meclisi ve güçsüz teknokrasi üçgeni planlamanın etkinlik alanında yerel otoritenin ve ona destek veren merkezin koşulsuz egemenliğini beraberinde getirmektedir. Yerel yönetimlere imar planlarını yapma, onama ve planlarda değişiklik yapma yetkisi verilirken demokratik denetleme mekanizmalarının geliştirilmemesi, belediye meclislerine bağlayıcı yasal sorumluluklar verilmemesi, çeşitli ara danışma ve katılım mekanizmaları ile karar verme sürecinin desteklenmemesi, bilginin çok boyutlu iletişim ve paylaşım ortamlarında sistemli bir şekilde yayılmaması kentsel mekanın biçimlenmesini otoritenin inisiyatifine bırakmaktadır.

İngiltere’de katılım türlü biçimleriyle merkezden yerel düzeye bir gelenek haline gelmiştir. Bunun tersine ülkemizde katılım merkezden yerele patronaj ilişkilerinin hakim olduğu kamu kurum ve kuruluşlarının anlayışına tam anlamıyla ters düşmektedir. Özellikle, katılımın eşitlikçi yönü tepeden inme yaklaşımlar üzerine kurulu bürokrasinin yapısı ile çelişmektedir. Katılımın gerçek anlamda işlerlik kazanması için yönetsel mekanizmalarda yapısal değişiklikler zorunludur.

Kentlerin hızla geliştiği son elli yıllık süreç göstermiştir ki merkezi ve yerel otoritenin tek yetkili ve söz sahibi olduğu planlama ve tasarım sürecinde kentler geleneksel kimliklerini yitirmiş, doğal ve kültürel değerler üzerinde baskılar artmış, insan unsuru göz ardı edilmiştir. Kentler, özgün karakterinin korunması yerine kimliğinden uzaklaşmış “yapı yığınları” ile dolmuştur. Tasarımcı ya da plancının ürününü iş alma/iş kaybetme kaygısıyla sanatsal ve bilimsel eser olarak

benimsememesi, eserlerine yasal yollardan sahip çıkmaması ve mevcut denetim mekanizmalarını kullanmaması da bu durumu desteklemiştir.

Türkiye; çağdaş demokrasilerdeki katılım süreçlerine erişmek zorundadır. Bu amaçla;

- Çeşitli güçleri ile ön plana çıkan grupların çıkar çatışmaları ile karşı karşıya kaldığı bir süreç olarak yapıli çevrenin biçimlenmesi toplum yararının güvence altına alınması adına saydam, çok aktörlü, katılımcı bir anlayışla kurgulanmalıdır.
- Birden fazla otoritenin elinde bulunan planlama yetkileri yerel yönetimlerin denetimine bırakılmalıdır. Yerel yönetimin en sorumlu organı olarak belediye meclislerine yasal sorumluluklar yüklenmeli, karar verme süreci çeşitli katılım mekanizmalarıyla desteklenmelidir. Merkezi yönetim yerel yönetimle yetkilerini paylaşmak yerine onu denetleme görevini yerine getirmelidir.
- Yerel yönetimlerin planlama çalışmalarında kentlinin planlamanın her aşamasına katılımı sağlanmalıdır. Bu amaçla:
 - Belediye Kanununda yer alan Kent Konseylerine işlerlik kazandırılmalı, Konsey kararlarının belediyelerce dikkate alınması sağlanmalıdır.
 - Plan kararları meclis onayına sunulmadan önce bilimsel süzgeçten geçirilmelidir. Planlama sürecinde planı yapan kurum – ilgili meslek odaları - üniversite işbirliği içinde olmalıdır.
- Demokratik prensipleri içeren karar verme yöntemi olarak kamu yatırımlarının projelendirilmesinde yarışmalar teşvik edilmeli ve yarışmalara işler nitelik kazandırılmalıdır. Bu amaçla;
 - Yarışma süreçleri kısaltılmalı,
 - Yarışmada amaç, en iyi projeyi elde etmek kadar, projeyi geliştirecek ve uygulayacak ekibe ulaşmak olmalı,
 - Maliyetleri düşürücü önlemler alınmalı,
 - Yarışma sayılarının arttırılması için bölgesel yarışmalar teşvik edilmeli,
 - Yarışma sonucu elde edilen projenin uygulanması için gerekli önlemler alınmalı,

- Uygulama aşamasında proje müellifinin yanı sıra jüri üyelerinin uygulamaya etkin olarak katılımı sağlanmalı (Örneğin, yarışma şartnamesinde jüri üyelerinin de içinde bulunduğu danışma kurulunun oluşturulması ve uygulama sürecinde belediyeye teknik hizmet sağlaması gibi bir ibare yer alabilir),

-Özellikle kentin bütününe ilgilendiren önemli projelerde kullanıcı olarak kentli ve diğer ilgili tarafların tasarım aşamasına katılabilmesi için yarışmaların iki kademeli düzenlenmesi desteklenmeli ve ara tartışma ve iletişim ortamları oluşturularak düşünceler paylaşılmalıdır.

- Kamusal projelerin gerçekleştirilmesinde bir diğer yöntem olarak ihaleler; saydam, tam rekabet sağlayan, tarafsız, güvenilir ve ihtiyaçların istenen kalitede en ekonomik şekilde karşılanacağı biçimde gerçekleştirilmelidir.
- Yerel halkın planlamaya katılımının sağlanması amacıyla planlama çalışmaları, mahalle ölçeğinden başlayarak yapılmalı ve yerel eylem planları hazırlanarak yürütülmesi sağlanmalıdır. Böylelikle, kentlinin istek ve ihtiyaçlarının karar verme sürecine eklemlenmesi kolaylaşacaktır. Avrupa’da birçok ülkede mahalle, planlama kademesi içerisinde yer almaktadır. Özellikle yenileme çalışmalarında mahalle ölçeğinde bilgi toplama, yerel topluluğu organize etme ve bilgilendirme, katılım ortamı yaratma gibi aktiviteler daha verimli sonuçlar verdiği için planlamada yetkili olan kişi ve kurumlar tarafında özellikle tercih edilmektedir. Ülkemizde ise bunun aksine yapılan planlar geniş alanları kapsamakta ve katılım olanaksızlaşmaktadır.
- Kamuoyunu ilgilendiren planlama ve imar faaliyetlerinde bilgilendirme çalışmaları mahalle ölçeğinden başlamalı, her türlü yayın organı kullanılarak tüm kentli bilgilendirilmelidir. Bu konuda İngiltere ve Almanya örneğinde incelenen uygulamalar örnek alınabilecek niteliktedir. İngiltere’de planlama veya imar faaliyetinin yapılacağı mahallenin tüm sakinlerine karar verme aşamasından itibaren plan, proje ve programla ilgili bilgiler gönderilmekte, görüş bildirmek isteyenler toplantıya davet edilmektedir. Almanya örneğinde ise, yenileme yapılacak alanda mahalle sakinlerine uygulamanın içeriğini ve gerekçelerini açıklayan broşür veya kitapçıklar gönderilmekte, sakinler belediyenin mahallede kurduğu ofiste düzenlenen toplantılara çağrılmaktadır.

Her iki örnekte de mahalle ölçeğinde başlayan bilgilendirme çalışmaları, çeşitli yayın organları kullanılarak tüm kenti kapsamaktadır. Bu bağlamda, Türkiye’de planlama çalışmaları mahalle ölçeğinden başlamalı, mahalle düzeyinde örgütlenmelere önem verilmelidir. Bu amaçla;

- Mahalle muhtarları merkezi yönetim tarafından verilen görevleri yerine getirmenin ötesinde mahalle sakinlerinin sorunlarını yerel yönetimlere ileten ve yerel yönetimler üzerinde baskı yaratabilen yetkiye sahip olmalıdır.
- Mahalle yönetimi olarak muhtarlık birimi yerel halkın organizasyonunda öncü rol üstlenmeli, mahalle sakinlerinin katılımıyla toplantılar düzenlenmeli, elde edilen görüş ve eleştiriler belediye meclislerine muhtar aracılığıyla iletilmeli ve görüşlerin kararlara ne şekilde yansıtıldığı kamuoyuna açıklanmalıdır.
- Bu konuda yerel halka da önemli görevler düşmektedir. Yerel halk – muhtarlık işbirliğinde mahalle sakinleri yaşadığı yerin sorunlarıyla ilgilenmeli, muhtarlık öncülüğünde düzenlenen toplantılara sürekli katılarak görüş ve çözüm önerileri sunmalı, meclis kararlarını takip etmeli ve gerektiğinde örgütlü bir tavır sergileyerek hesap sormalıdır.

Toplumun çeşitli kesimlerini bir araya getirerek “düşünme, sorgulama ve paylaşma” ortamı sunan platformların kentsel politikaların karar alma süreçlerinde yer alması kentsel mekanın kalitesi ve yaşanabilirliği açısından oldukça önemlidir. Planlama ve imar faaliyetlerinin geliştirilmesinde yerel yönetimlere teknik hizmet vermek ve danışmanlık yapmak amacıyla konusunda uzman kişiler ve proje müelliflerinden oluşan bir kurulun oluşturularak kararların burada tartışıldıktan sonra verilmesi kentsel mekanın biçimlenmesinde tartışılmaz öneme sahiptir. Antalya örneğinde incelendiği üzere kararların “Danışma – Denetleme Kurulları”nda tartışıldıktan sonra verilmesi, Türkiye geneline örnek olacak niteliktedir. Ancak bu kurulların verimli sonuçlar verebilmesi için yaşamsal öneme sahip her planlama ve imar faaliyetinin bu kurullarda tartışılması, gündeme göre kurulda yer alan temsilcilerin değiştirilmesi veya çeşitlendirilmesi, kenti rant aracı olarak gören kesimlerden temsilcilerin kurulda yer almaması ve yerel yönetimin değişmesine karşın kurulun kalıcılığını koruyarak kurumsallaşmış nitelik kazanması gerekmektedir. Ayrıca, yerel yönetimlerin karar

alma süreçlerine kolaylıkla eklemlenebilen bu kurullarda saydamlık ilkesi çerçevesinde hareket edilmeli ve kentli gündem konuları hakkında yerel basın aracılığıyla bilgilendirilmelidir.

Türkiye’de, yerel yönetimlerin karar alma süreçlerinde ilgili tarafları gönüllülük ilkesiyle bir araya getirerek iletişim ve paylaşım ortamı sunan ve yasa aracılığıyla desteklenen tek platform “Kent Konseyleri”dir. Kent Konseyleri, kentin tüm aktörlerini bir araya getirmesi ve kentsel karar alma süreçlerinde yer alması bakımından önemli role sahiptir. Örnek alan çalışmasında incelendiği üzere Antalya Kent Konseyi belediyenin kamu yararı ilkesine aykırı birçok kararında karşı duruş sergileyerek ortak iyi ve doğruyu savunmuştur. Ancak Türkiye’nin geneline bakıldığında birçok kentte kent konseyleri yasal zorunluluk gereği kurulmakta ve belediyenin bir organı olarak işlev görmektedir. 2005 yılında yürürlüğe giren Belediyeler Yasasında kent konseylerinin yer alması olumlu bir yaklaşım olsa dahi yasanın bu maddesiyle ilgili hazırlanan yönetmelik; kent konseylerini belediyenin yardımcı organı haline getirmekte, konseyin özerklik ve etkinliğini azaltmaktadır. Yönetmeliğin yasa ile uyumlu biçimde hazırlanması kentsel karar alma süreçlerinde aktif katılım için önemlidir. Üzerinde durulması gereken bir diğer konu ise, kent konseyleri tarafından bildirilen görüşlerin bir temsilci aracılığıyla belediye meclislerinde tartışılması ve bu sürecin açık hale getirilmesinin önemidir. Kent konseyinin görüşü ve belediyenin kararı yerel basın aracılığıyla kentliye duyurulmalıdır. Ayrıca, belediye meclisi kent konseyinin görüşünü benimsemediği durumda, bunun gerekçelerini konseye ve kentliye açıklanmalıdır.

Kentsel karar alma sürecinde önemli bir aktör olarak Mimarlar Odası elli yılı aşkın süredir gerek mimarın tanımı, meslek yaşamında uyması gereken kuralların belirlenmesi ve uygulanması, gerekse mimarın hak ve görevleri konusunda ona verilen görevi yerine getirmeye çalışmaktadır. Türkiye’de bazı meslek odalarıyla birlikte Mimarlar Odası, “Meslek Odası” olmanın ötesinde ülkenin demokratik olmayan sürecinde “Sivil Toplum Kuruluşu” olma görevini üstlenmiş ve bu zor dönemde toplumsal görevini yerine getirmiştir. Ancak bugün Mimarlar Odası kentsel mekanın biçimlenmesinde estetik ve yaratıcı değerlerin ön plana çıkarılması, yapı kalitesinde yüksek standartlara ulaşılması, sürdürülebilir yerleşmelerin yaratılması gibi konularda kamu politikaları oluşturmalı ve yaşama geçirilmesi için çalışmalıdır. İngiltere, Almanya gibi çeşitli ülkelerde yapı çevrenin kalitesini arttırmak,

kamuoyunda yaygın bir kaliteli yapıli çevre beğenisi oluşturmak amacıyla görev yapan, kentleşme ve mekân üretme pratiklerine karşı eleştirel duruş geliştiren çeşitli kurumlar ve inisiyatifler görev yapmaktadır. Türkiye’de ise bu gibi örgütlenmelerin önü açılmalı ve ilgili meslek odaları tarafından desteklenmelidir.

Kentsel politikaların üretilmesinde kamu yararının korunması; siyasal ve sivil alandaki ilişkinin dengeli bir biçimde kurulması ve çok aktörlü karar verme sürecinin günlük hayatın pratikleri içinde çözümlenmesi ile mümkündür. Sorgulayan, yaşadığı kente sahip çıkan aktif ve bilgili bireyler politikaların üretilmesinde kamu yararını koruyan önemli aktörlerdir. Her toplumda çıkarlarını kamu yararının üstünde tutan ve kararların verilmesinde yerel yönetimler üzerinde baskı kuran gruplara rastlanmaktadır. Bu noktada güçlü sivil toplum, karşı baskı grubu oluşturarak kararların kamu yararı yönünde alınmasında önemli rol oynamaktadır.

Demokrasinin vazgeçilmez unsuru olan sivil toplum kuruluşlarına paydaş olarak önemli sorumluluklar düşmektedir. Ancak Türkiye’de STK alanına bakıldığında çeşitli sorunların aşamadığı gözlenmiştir. Bunların başında; STK’ların yeterli çeşitliliği içermemesi, bazı kurumsallaşmış örgütlerin kendi içlerindeki organizasyonlarda yeterince katılımcı ve kapsayıcı olmaması, belli bir alanda çalışma yapmak için kurulmuş bazı STK’ların benzer STK’larla eşitlikçi ilişkiler ve ortaklıklar içine girmek istememeleri, alanlarında tek veya en güçlü örgüt olmaya çalışmaları gelmektedir. Ayrıca STK’ların, konuyu mu, halkı mı yoksa kendilerini mi temsil ettikleri Türkiye’de ve dünyada tartışılan konular arasındadır. Toplumda sivil aktörlerin güçlenmesinde STK alanında yapılan yasal düzenlemeler de oldukça önemlidir. Türkiye’de bu alana duyulan güvensizlik ortamı denetimi arttırıcı yasal düzenlemeler yapılmasına neden olmakta, bu durum girişimleri zorlaştırmaktadır. STK alanında yaşanan çeşitli sorunların aksine ortak bir hedef doğrultusunda bir araya gelen yerel topluluğun oluşturduğu sivil inisiyatifler amaçlarını daha iyi ifade edebilmekte, kamusal alanda yarattığı “düşünme, sorgulama ve tartışma” ortamıyla siyasal alanda baskı unsuru olmaktadır. Ülkemizde sayıları giderek artan sivil inisiyatifler mahalle ölçeğinden kent ölçeğine kentlinin geleceğini ilgilendiren önemli konularda etkinlik göstermekte, zaman zaman kentsel kararların kamu yararına alınmasında rol oynarken halkın kentsel politikalar karşısında aydınlanmasını ve düşünmeye yönelmesini sağlamak gibi önemli bir görevi de üstlenmektedir. Bu gelişme hem kentlinin yaşadığı mekanla kurduğu ilişkiyi

kuvvetlendirmekte, hem de yerelleşmeye katkıda bulunmaktadır. Örnek alan çalışmasında incelendiği üzere Antalya’da sivil inisiyatiflerin oluşmaya başladığı ve karar verme sürecine zamanında eklemlendiğinde kararların kamu lehine alınmasında rol aldığı gözlenmiştir. Ayrıca, AB’ye üyelik sürecinde olan ülkemiz için sivil inisiyatiflerin gelişmesi ve sayılarının giderek artması tartışılmaz öneme sahiptir.

KAYNAKLAR

- ABB**, 2005. Antalya Kent Merkezi, Nazım İmar Planı Revizyonu Ölçek:1/5000 Plan Raporu ve Koşulları, Antalya.
- ACE- Paper**, 2002. Avrupa Mimarlık ve Yarın (Beyaz Kitap): Avrupa'nın Yapılı Çevresi için Öneriler, Çev:Aydan Erim, Neşet Kocabıyık ve Gürol Gürkan, TMMOB Mimarlar Odası Yayını, Ankara.
- Akay, Z.**, 1977. Kent Planlamasına Halkın Katılımı, *Mimarlık*, 77/1, 29.
- AKK**, 1998. Cumhuriyet Kent Parkı (Vakıf Arazisinin Nazım Plan Doğrultusunda Kent Parkına Dönüştürülmesine İlişkin Öneri ve Rapor), Antalya.
- AKK**, 2008. Antalya Kent Vizyonu, Yerel Gündem 21- ABB – ATSO Yayını, Antalya.
- Antalya Gazetesi**, 18.04.1992, Antalya.
- Antalya Gazetesi**, 10.03.2002, Antalya.
- Arat, G.,Türkeş, M.**, 2002. Vizyon 2023: Bilim ve Teknoloji Stratejileri Teknoloji Öngörü Projesi Çevre ve Sürdürülebilir Paneli, *Uluslararası Sözleşmeler Ön Rapor*, Ankara.
- Arnstein, S.R.**, 1969. A Ladder of Citizen Participation , in *Journal of the American Institute of Planners*, 35, 216-224.
- Ataç- Rösch, İ.**,1988. Turizm Planlaması, *Planlama Dergisi*, 1988/ Temmuz, 45-48.
- Aydın, O.**, 2008. Kişisel görüşme.
- Aydoğan, M.**, 2001. Londra/Türkiye Yerel Yönetimlerde Bir Karşılaştırma: Avrupa Birliği Yerel Yönetimler Uyum Yasası için, ABB Yerel Demokrasi Yayınları No:2, Antalya.
- Bademli, R.**, 2000. Planlama Uygulamaları, *İmar Hukukunda Toplum ve Mimarlık Sempozyumu*, İTÜ, İstanbul, 13-14 Ekim,s.163.
- Baransü, B.**, 1989. Şehir Yenileme, Reyo Basımevi, İstanbul.
- Batum,S., Nalbant, A., Tarhanlı, B.İ., İnceoğlu, S., Atamer, Y., Erözden, O ve Tarhanlı, T.**, 1993. Dikkat ! Haklarımız, Helsinki Yurttaşlar Derneği Yayını, İstanbul.
- Bayazıt, N.**, 1982. Tasarlama Teori ve Metotları:Planlamaya ve Tasarlamaya Katılma, İTÜ Matbaası, İstanbul.
- Bayer, Ç.**,1993.Yarışmalar Demokratik Kararlar İçerirler ve Yarışmalar Yapılmalıdır, *Mimarlık*, 322, 28-29.
- Bayramoğlu, S.**, 2002. Küreselleşmenin Yeni Siyasal İktidar Modeli: Yönetişim, *Praksis*, 7 Yaz, 85-116.

- Bilgin, N. ve Göregenli, M.**, 2002. Kentsel Katılım ve Çoğulculuk, *Kentte Birlikte Yaşamak Üstüne*, s.51-63, Ed. Yıldırım, F., Demokrasi Kitaplığı Yayınevi, İstanbul.
- Birgün Gazetesi**, 13.10.2005, Antalya.
- Boxmeeri, V. B. and Beckhoven, V.E.**, 2005. Public-Private Partnership in Urban Regeneration: A Comparison of Dutch and Spanish PPPs, *European Journal of Housing Policy*, Vol.5, no. 1, p.p.1-16.
- Burns, J.**, 1979. Connections: Ways to Discover and Realize Community Potentials, McGraw Hill, New York.
- Busquets, J.**, 2005. Barcelona Revisited: Transforming the City within the City, *Cityedge: Case Studies in Contemporary Urbanism*, pp. 34-48, Eds. Charlesworth, E., Elsevier Ltd., Oxford.
- Busquets, J.**, 2006. Barcelona the urban evolution of a compact city, Litografia Stella, Rovereto (Tn)-Italy
- Calavita, N. , Ferrer, A.**, 2000. Behind Barcelona's Success Story : Citizen Movements and Planners' Power, *Journal of Urban History*, Vol.26, no.6, p.p.793-804.
- Calavita, N. and Ferrer A.**, 2004. Behind Barcelona's success story-citizen movements and planners' power, *Transforming Barcelona*, pp.47-64, Eds. Marshall, T., Routledge Taylor & Francis Group, London and New York.
- CEC**, 2001. European Governance- White Paper, Brussels: CEC.
- CEC**, 1999. European spatial development perspective, towards balanced and sustainable development of the territory of the European Union, *European Commission*, Luxembourg.
- Cengizkan, N.M.**, 2009. Kentsel Yaşam Kalitesinde Varlık Düzeyinde Bir Problem Olarak Bakmak: İlhan Tekeli İle Söyleşi, *Mimarlık*, 346, 23-26.
- Churchman, A.**, 1987. Can Resident Participation in Neighborhood Rehabilitation Programs Succeed, *Neighborhood and Community Environments*, p.p.113-158, Eds. Altman, I. and Wandersman, A., Plenum Press, New York.
- Cimrin, H.**, 2005. Antalya Kent Kronolojisi, ATSO Yayınları, Antalya.
- Clark, J.**, 1996. Kalkınmanın Demokratikleşmesi: Gönüllü Kuruluşların Rolü. Çev: Serpil Ural, Türkiye Çevre Vakfı Yayını, Ankara.
- COE**, 1996. Avrupa Kentsel Şartı- Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayın No.10, Ankara.
- Colbec, P.**, 1970. Advocacy Planning-Echec eu Realite de la Democratie Directe, *Architecture D'Aujourd'hui*, 153, 334-337.
- Cullingworth, J.B.**, 1997. Town and Country Planning in the UK, The Bath Press, London.
- ÇOB**, 2009. Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) El Kitabı, ÇED Eğitim ve Bilgi Merkezi, Ankara.

- COE, 2008. Avrupa Kentsel Şartı-2 :Yeni Bir Kentlilik İçin Manifesto, *Avrupa Konseyi 15. Genel Oturumu*.Çev: Aydan Erim, Strazburg,27-29 Mayıs, 2008, <http://www.mimarlarodasi.org.tr/UIKDocs/kentselsart2.pdf>
- Çoker, Z., 1970.Türk Mahalli İdarenin Sorunları Açısından İngiliz Mahalli İdareleri,İçişleri Bakanlığı Tetkik Kurulu Yayını, Ankara.
- Çubuk, M., 1999. İmar Mevzuatından Şehircilik Mevzuatına Türk Şehirciliğine Sistematik Bir Yaklaşım Denemesi, MSÜ Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Yayını, İstanbul.
- Dalgıç, D., 2007.Kentsel Karar Alma Süreçlerine Katılım, *Yerel Yönetimlerde İşbirliği ve Katılım*, s.57-74, Ed. Sabuktay, A., Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayını, no.336, Ankara.
- Davidoff, P.,1965. Advocacy and Pluralism in Planning, *Journal of the American Planning Association*, Vol.31, no.4, p.p.331-338.
- Demir, Ö. ve Acar M., 2002 Sosyal Bilimler Sözlüğü, Vadi Yayınları, Dizi 1, no.175, Ankara.
- DETR, 2000. Urban Design in The Planning System : Towards Beter Practice, London: DETR.
- DETR, 2001. Local Strategic Partnerships: Government guidance, London: ODPM.
- DETR,1998. The Local Government White Paper, Modern Local Government İN Touch with the People, London: DETR.
- Devlet Planlama Teşkilatı, 2000. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı:2001-2005, Ankara.
- Devlet Planlama Teşkilatı, 2006, Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı:2007-2013, Ankara.
- Dönmez, M., 1999. Almanya’da Mahalli İdareler, Dünya’da Mahalli İdareler, İçişleri Bakanlığı Yayını, Ankara.
- Driskell, D., 2002. Creating Better Cities with Children and Youth, Unesco Publishing and Earthscan Publications Ltd., London.
- Ekinci, O., 2004. Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma, *Panel*, s.30-33, Ed. Cengizkan, M., Mimarlar Odası Genel Merkezi, Ankara.
- Emrealp, S., 2005. Yerel Gündem 21 Uygulamalarına Yönelik Kolaylaştırıcı Bilgiler-El Kitabı, IULA-EMME Yayınları, İstanbul.
- Erder, S. ve İncioğlu, N., 2008. Türkiye’de Yerel Politikanın Yükselişi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. no.191, Siyaset Bilimi.no.23, İstanbul.
- Esengil, N.,1995. Kent Planlama Aşamasında Yerel Yönetimlerin Turizme Etkileri:Antalya Örneği Lara Kıyı Bandında Bir Araştırma, *Yüksek Lisans Tezi*, AÜ Turizm İşletmeciliği, Antalya.
- Exspres Gazetesi, 14.09.2001, Antalya.
- Exspres Gazetesi, 12.09.2005, Antalya.
- Fagence, M., 1977 Citizen Participation in Planning, Pergamon Press, England.

- Friedmann, J.**, 1973. The Public Interest and Community Participation; Towards a Reconstruction of Public Philosophy, *AIP Journal*, **39**, s.75.
- Garcia, M.**, 2006. European Cities, *Urban Studies*, Vol.**43**, no. 4, p.p.745-765.
- Genro, T. And Souza, U.**, 1999. Porto Alegre: Özgün Bir Belediyecilik Deneyimi, Çev:Bülent Tanatar, Demokrasi Kitaplığı, İstanbul.
- Geray, U.**, 1999. Sivil Toplum Örgütleri ve Etik, ÇEKÜL Yayını, İstanbul.
- Gerçek Gazetesi**, 02.06.2004, Antalya.
- Göksu, A. F.**, 2009. Planlamada Stratejik Yaklaşımlar, alındığı tarih 15/06/2009. <http://www.kentsel-yenileme.org//dokumanlar/afaruk-goksu-yazilari/turkce>.
- Görgülü, Z.**, 1989. Kıyı Yerleşmelerimizde Fiziksel Planlama, *Türkiye’de Son 10 Yılda Turizm Yapıları Uygulamaları Sempozyumu*, Y T Ü, İstanbul, 6-7 Nisan, s.178-183.
- Grant, M.**, 1992. Planning Law and the British law use planning system, *Town Planning Review*, Vol. **63**, no.1, p.p.3-12.
- Güçlü, M.**, 1997. XX. Yüzyılın İlk Yarısında Antalya, ATSO Yayını, Atılım, Antalya.
- Güler, A.B.**, 2006. Yerel Yönetimler, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Gümüş, K.**, 2002. Sivil Toplum Kuruluşları ve Yerellik, *STK’lar Yerelleşme ve Yerel Yönetimler*, s.102-109, Ed.Çakmak, A., Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul.
- Gürsel, Y.**, 2003. Dosya:Uluslararası Süreçlerde Türkiye Mimarlığı, *Mimarlık*, **313**, 32-34.
- Henri, G. and Hounkpatin, I.**, 1989. Barcelone ou le Laboratoire Urbain, PU 1538, Paris.
- HMSO.**, 1969. People and Planning Report of the Committee on Public Participation in Planning, HMSO, London.
- Hürses Gazetesi**, 17.06 1999, Antalya.
- Işık, O.**, 1994. Kentsel İttifaklar ve Kent Planlaması, *Kent, Planlama, Politika, Sanat, İkinci Kitap*, s. 375-390, Ed. Tekeli, İ., ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını, Ankara.
- İl İl Büyük Türkiye Ansiklopedisi**, 1992. Milliyet Yayınları, Çilt.1, s.157.
- İlter, T.**, 1998. Türkiye’de Sivil Toplum Kuruluşlarının Gelişimi, *Üç Sempozyum Sivil Toplum Kuruluşları*, s.8 - 13, Ed. Köker, O., Türk Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- İncedayı, D.**, 2002. Çevre Tümdür ,Çok Boyutlu Bir Olguya Bütüncül Bakış, Bağlam Yayınları, İstanbul.
- Jupitz, B.**, 2006. Kentsel Gelişim ve Tasarıma Sürekli Eşlik Eden Bir Danışma Kurulu Örneği, *Batı Akdeniz Mimarlık*, **36**, 30-32.
- Jüri Raporu**, 1991. Bir Kentsel Tasarım Yarışması Antalya, Mimarlık, 1991/1, 66.

- Kalaycıoğlu, E.,** 2002.Yerel Yönetişim ve Sivil Toplum Kuruluşları, *Sivil Toplum Kuruluşları, Yerelleşme ve Yerel Yönetimler*, s.57-64, Ed. Çakmak, A., Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul.
- Kalaycıoğlu, E.,** 2003. İyi Yönetişim ve Yerel Yönetimler, WALD Akademisi, İstanbul.
- Kaplan, M.,** 1971. Advocacy and Poor, *Urban Environment 1: Cities Fit to Live and How Can Make Them Happen*, p.p.110-119, eds.Quade, MC., The Macmillan Comp., New York.
- Kahraman, B. H., Keyman, F.E. ve Sarıbay, Y. A.,** 1998. Katılımcı Demokrasi, Kamusal Alan ve Yerel Yönetim, WALD Yayınları, İstanbul.
- Karabey, H.,** 2002, Yarış(ma), *Arredamento Mimarlık*, 4, 60-62.
- Karabey, H.,** 2004. Dosya Her Daim Gündemde: Yarışmalar ,Yarışmaları Tartışırken, *Mimarlık*, 320, 46-49.
- Kayasü, S.** 2006.Kentsel ve Bölgesel Gelişme ve Planlama:Yeni Kurumsalcı Yaklaşım, *Değişen Mekan*, s.280-287, Ed. Eraydın, A.,Dost Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Kayıkçı, S.,** 2003. Federal Almanya Cumhuriyeti'nde Mekan Planlama Sistemi, *Planlama*, 4, 78-85.
- Keleş, R. ,** 1994. Fransa ve İspanya'da Yerinden Yönetim, Mahalli İdareler Eğitim Araştırma Geliştirme Merkezi Araştırması, Dizi 3, Ankara.
- Keleş, R.,** 1993. Kent ve Siyaset Üzerine Yazılar (1975-1992), IULA-EMME Yayını, İstanbul.
- Keleş, R.,** 2005. İmar ve Planlama Düzenimiz Üzerine Genel Görüşler, *Yasal Değişim Sürecinde İnsan,Toplum, Çevre, Kent ve Mimarlık Sempozyumu*, İTÜ, İstanbul, 21-22 Nisan,s.170-177.
- Keleş, R.,** 2006. Yerinden Yönetim ve Siyaset, Umut Matbaası, İstanbul.
- Kurt, S.,** 2008. Kişisel görüşme.
- Maragall, P.,** 2004. Governing Berclona, *Transforming Berclona*,p.p.65-89,Eds.Marshall, T.,Taylor&Francis Group,London,New York.
- Marshall, G.,** 1998. A Dictionary of Sociology , Oxford University Press, Oxford, New York.
- MO Genel Merkezi.,** 2004. 1930-2004 Yarışmalar Dizini, Semih Ofset , Ankara.
- MO,** 2009. 41. Dönem Olağanüstü Genel Kurulu, 10-11-12 Nisan, Antalya.(Toplantı Notları)
- MO,** 2004a. 50 Yılda Antalya'da Planlama-Kentleşme ve Mimarlar Odası, M.O.Antalya Şubesi Yayınları no.3, Ankara.
- MO,** 2004b. 50 Yıllık Planlama ve Kentleşme- 20 Yıllık İki Yasayla Uğraşımız, M.O. Antalya Şubesi Yayınları. no.1, Ankara.
- MO,** 1996. Antalya Kıyı Yerleşmeleri-Planlama, Yapılanma, Kullanma ve Sorunları, TMMOB Mimarlar Odası Antalya Şubesi Yayını, Antalya.
- MO,** 2007., Almanya'da Yapı Kültürü Üzerine Durum Raporu 2001, *Mimarlık Politikaları*, s.15-53, Yalçın Matbaacılık Ltd. Şti., Ankara.

- MO**, 1992. Nazım İmar Planlama Bürosu Kuruluş ve Çalışma Biçimi, Mazı Dağı İmar Plan İnceleme Raporu- M.O. Antalya Şubesi, Antalya.
- Muret, J. P.**, 1977. La Participation au Traves des Textes, *Participation et Urbanisme*, CRU, 103-130.
- Naya, M.**,1996. The Neighborhood Associations ,*Comtemporary Barcelona 1856-1999*,pp. 191, Eds. Mateo, L.J.,Barcelona.
- ODPM**, 2005a. Planning Policy Statement 1: Develivering Sustainable Development, London: ODPM.
- ODPM**, 2005b. The Planning System :General Principles, London: ODPM.
- ODPM**, 2004a. Statements of Community Involvement and Planning Applications, London: ODPM.
- ODPM**, 2004b. Planning Policy Statement 11:Regional Spatial Strategies, London: TSO.
- Olalı, H.**, 1990. Turizm Politikası ve Planlaması, İşletme Fakültesi Yayınları. no.228, İstanbul.
- Öner. Ş.**, 2005.Katılımcı Demokrasi Açısından Belediye Kanunu, *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-1*, s.55-86, Ed. Özgür, H.ve Kösecik, M., Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Özalp, Y.N.**, 2005. Bilgilenme Hakkı,*Yasal Değişim Sürecinde İnsan,Toplum, Çevre, Kent ve Mimarlık Sempozyumu*, İTÜ, İstanbul, 21-22 Nisan, s.106-124.
- Özbay, A.**, 2002, Türkiye’de Mimarlık Yarışmaları, *Arredamento Mimarlık*, **4**, 62.
- Özbay, H.**, 2004. Dosya: Her Daim Gündemde Forum: Yarışmalar, Yarışmalar Üzerine Çok Yönlü Bir Tartışma, *Mimarlık*, **320**, 37-45.
- Özden, P.P.**, 2008. Kentsel Yenileme, İmge Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- Parlak. D.**, 2000. Toplumsal ve Hukuksal Denetim, *Yerel Yönetimler Reformu ve Büyükşehirlerimiz* , Antalya AKM, Antalya, 15 Eylül,s.75-82.
- R.G.24648-4734**, 22.01.2002. Kamu İhale Kanunu.
- R.G.24548-4735**, 22.01.2002. Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu.
- R.G.25269-4982**, 24.10.2003. Bilgi Edinme Hakkı Kanunu.
- R.G.25874-5393**, 13.07.2005.Belediye Kanunu.
- R.G.25866-5366**, 16.06.2005. Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun.
- R.G.26023-9668**, 14.12.2005. Yıpranan Tarihi ve Kültürel Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği.
- R.G.26939- 2872**, 17.07.2008. Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği.
- Riedel, K.**, 2001. Sosyal Şehirler Almanya’dan bir Konuk. Çev: Şeyda Duran, *Batı Akdeniz Mimarlık Dergisi*, **18**, 5-8.
- Riedl, K.**, 2001. Siedlung Nordostbahnhof, Stadt Nürnberg Amt für Wohnen und Stadterneuerung, Nürnberg.

- Rittel, H. and Webber, M.M.**, 1973. Dilemmas in General Theory of Planning, *Policy Sciences*, **4**, 155-169.
- Rittel, H.**, 1972. On the Planning Crisis: Sistems Analysis of the First and Second Generation, İnstitute of Urban and Regional Development University of California, Berekeley, Reprinted no.107, USA.
- Sabah Akdeniz Gazetesi**, 29.09.2007, Antalya.
- Sanchez, B.A., Plandiura, R. and Valino, V.**, 2007. Barcelona 1992:International Events and Housing Rights: A Focus on the Olympic Games,*COHRE*,eds. Mahon,C., Switzerland.
- Sharpe, L.J.**,1970. Theories and Values of Local Goverment, *Political Studies*, Vol.**18**, no.2,June 1970,115.
- Sönmez, R.**, 2008. Kişisel görüşme.
- Şengül, T.H.**, 2001. Kentsel Çelişki ve Siyaset, Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi, İstanbul.
- TTB.**,1983. Turistik Düzenleme, Kültür ve Turizm Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayını. no.49, Ankara.
- Tabakoğlu, B.** 2002. Türkiye’de Sivil Toplum Söylemleri, *STK’lar Yerelleşme ve Yerel Yönetimler*, s.136-141, Ed. Çakmak, A., Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul.
- Tağmat, S.T.**, 2009. Yerel Yönetim Modelleri ve Katılımcı Süreçler: Avrupa’da Güncel Belgeler, *Mimarlık*, **346**, 30-32.
- Tanyeli, U.**, 2002. Türkiye’de Mimarlık Yarışmaları, *Arredamento Mimarlık*, **4**, 56.
- TDK**, 2009. <http://www.tdk.gov.tr/TR/SozBul> , alındığı tarih 30.03.2008.
- Tekeli, İ.**, 2002a. Sivil Toplum Kuruluşları,Yerel Yönetimler ve Yerelleşmenin İç İceliği, *STK’lar Yerelleşme ve Yerel Yönetimler*, s.5-26, Ed. Çakmak, A., Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, İstanbul.
- Tekeli, İ.**, 2002b. İnsan Haklarını Yerleşmeye ve Mekana İlişkin Boyutları Üzerine, *İnsan, Çevre, Kent*, s.15-27. Ed. Yıldırım, F., Demokrasi Kitaplığı Yayınevi, İstanbul.
- Tekeli, İ.** 2001. Her Geçen Gün Geleceği Yeniden Yaratıyor ve Yeniden Kavırıyoruz, *Dünya Şehircilik Günü 24. Kolokyumu*, TMMOB Şehir Plancıları Odası, Ankara, 6-7 Kasım 2000, s.27-32.
- Tekeli, İ.**, 1998. Yerel Siyaset ve Demokrasi, Çoğulculuk, Sivil Toplum, *Sivil Toplum için Kent,Yerel Siyaset ve Demokrasi Seminerleri*, s. 195-231. WALD Yayınları, İstanbul.
- Tekeli, İ.**, 1996.Yönetim Kavramı Yanısıra Yönetişim Kavramının Gelişmesinin Nedenleri Üzerine, *Sosyal Demokrat Değişim*, **3**, 46-54.
- Tekeli, İ.**, 1991. Kent Planlaması Konuşmaları,TMMOB Mimarlar Odası Yayınları, Ankara.
- Tekeli, İ.**, 1991. Kent Planlaması Konuşmaları, TMMOB Mimarlar Odası Yayını, Ankara.

- Tekeli ,İ. ve İlkin, S.,** 2005. Avrupa Birliği Türkiye ve Yerellik, UCLG-MEWA(IULA-EMME)Yayını, İstanbul.
- The Planning Inspectorate,** 2004. Guide to taking part in enforcement appeals, London: TPI.
- Timuroğlu, V.,** 2007. İnsan Hakları Sözlüğü, Özcan Matbaacılık ve Gazetecilik Ltd. Şti., Ankara.
- Torlak, E.S., Önez. Z.,** 2005. Bir Katılım Modeli Olarak Yerel Gündem 21'e Bakış, *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-1*, s.649-672, Ed. Özgür, H.ve Kösecik, M., Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Touraine, A.,** 2004. Demokrasi Nedir?, Çev: Olcay Kunal, YKY ,No.901, İstanbul.
- Tuna, D.,** 2005. Yansımalar:Proje Yarışmaları ile İlgili Bazı Düşünceler, *Mimarlık*, **322**, 41-44.
- UNECE,** 1998.Aahus Convention, Denmark, alındığı tarih 15.02.2009, <http://www.unece.org/env/pp/documents/cep43e.pdf>.
- Url-1** < <http://www.uic.edu/aa/cdc/files/community.html> >, alındığı tarih 23.03.2008.
- Url-2** <<http://www.planningportal.gov.uk/england/>>, alındığı tarih 30.03.2008.
- Url-3** <<http://www.cabe.org.uk>>, alındığı tarih 30.03.2008.
- Url-4** <<http://www.gatap.gov.tr/tarihçe>>, alındığı tarih 24.12.2007.
- Url-5** <<http://www.mdcturkmall.com/>>, alındığı tarih 2.03.2008
- Usta, Ö.,** 1988. Turizm Olayına ve Turizm Politikalarına Yapısal Yaklaşım, Sümül Basımevi, İstanbul.
- Ünlü, T.,** 2006. Kentsel Mekanda Değişimin Yönetilmesi, *MTU JFA*, **2**, 63-92.
- Ünüsan, T.,** 1996. Avrupa'da Yerel Yönetimler, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü Yayın no.9, Ankara.
- Üstün, H.,** 2007. Radikal Gazetesi, 18.03.2007, İstanbul.
- Wandersman, A.,** 1984. Citizen Participation, *Psychology and Community Change*, p.p.337-379. Eds. Heller, K. and Price, R., Homewood, IL:Dorsey Press.
- Wulz, F.,** 1990. The Concept of Participation, *Participatory desing: theory and technigues*, p.p. 39-48, Eds. Sanoff, H., Bookmasters, Inc., USA.
- Vardar, A.,** 1988. Kent Yenilenmesinde Sakinlerin Planlamaya Katılması-Federal Almanya'dan Örnekler, *Planlama*, **1988/1**, 16-18.
- Yeter, E.,** 2008. Kentsel Gelişme ve Kültür Değerleri, Tarihi Kentler Birliği Yayını, İstanbul.
- Yıldırım, İ.,** 2004. Demokrasi Sivil Toplum Kuruluşları ve Yönetişim, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yıldırım, S.,** 1993. Yerel Yönetim ve Demokrasi Kavramlar-Yaklaşımlar, *T.C. Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı ve IULA-EMME Ortak Yayını*, İstanbul.

Yıldız, R., 2006. Türkiye’de Metroliten Bölge Ölçeğinde Stratejik Mekansal Planlama Sürecinin Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi Bakış Açısından Değerlendirilmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

EKLER

EK A: Resmi Belgeler

Karar Sıra No : 004
Karara Esas Olan Evrakın
Tarihi :
No :
Nereden Gönderildiği :
Mevzuun Mahiyeti ve
Hülasası :
Toplantı Tarihi : 16.02.1979
Temsilcinin Adı ve Soyadı: Erdem ARMEN
Üyelerin Adı ve Soyadı : Türker SUMER
Haşmet AVCIOĞLU
Musa BÜLBÜL
Bayazıt BÜYÜKYILDIZ

KARARIN METNİ

Madde 01- Yakında Belediye Meclisinden geçecek olan 1/5000 ölçekli Antalya Nazım İmar Planı konusunun incelenmesi, imar Müellifiyle toplanabilme olanakları arayarak sonunda bir rapor tanzim edilmesine,

Madde 02- Bu konuda İnşaat Mühendisleri Odası Antalya Temsilciliği ile beraber hareket etmeye oy birliğiyle karar verildi. 16.02.1979

Erdem ARMEN
temsilci

Türker SUMER
sekreter

Haşmet AVCIOĞLU
sayman

Musa BÜLBÜL
üye

Bayazıt BÜYÜKYILDIZ
üye

Şekil A.1: Mimarlar Odası Antalya Temsilciliğinin 16.02.1979 tarihinde aldığı 1 ve 2 Nolu toplantı kararları.

DEFTERİ

Karar Sıra No.	Karara esas olan evrakın			Mevzuun mahiyeti ve hılasası
	Tarih	No.	Nereden gönderildiği	
		35		

Olğanıştı Toplantı tarihi : 24 / 02 / 1989 günü

Başkanın adı ve soyadı : B. BÜLENT ÖZKAYA

Azaların adı ve soyadı : M. OSMAN AYDIN, Ş. BÜLENT OKATAN, ALAİETTİN

SEVİM, E. ÖZER EYÜBAĞIL, S. SİTKİ AKTUĞ

KARARIN METNİ

1. 13.2.1989 tarihinde yapılan Belediye Meclis toplantısında "kentimizin yürürlükteki imar planında 4 (dört) veya daha az kat kararı getirilmiş alanlarına ilave bir kat verilmesi, ile ilgili imar plan değişikliği kararının, yasa, yönetmelik, usul, kamu yararı ve şehircilik bilimine aykırı yanlarının tesbiti için oluşturulan araştırma komisyonunun konuya ait raporu ve MYK'nın 18.2.1989 gün ve 19 nolu karar metni okunarak görüşüldü,
- Söz konusu kararla ilgili yürütmenin durdurulması ve iptali için idari yargı yoluna başvurulmasına,
 - Yasal işlemlerin hemen başlatılmasına,
 - Şubemizi temsilen, hukuk müşaviri (Avukat) tutularak, vekalet verilmesine,
 - Şube Yönetim Kurulunu temsilen Başkan B. Bülent Özkaya'ya görev ve yetki verilmesine,
 - Kamuoyu oluşturmak üzere basın açıklaması yapılmasına,
- Öy birliği ile karar verilmiştir.

B. Bülent Özkaya

Mimar
Yön. Kurulu Başkanı

M. Osman Aydın

Mimar
Yön. Kurulu İl. Başkanı

Ş. Bülent Okatan

Mimar
Sekreter Üye

Alalettin Sevim

Mimar
Sayman Üye

E. Özer Eyübağil

Mimar
Üye

S. Sıtkı Aktuğ

Y. Mimar
Üye

Şekil A.2: Meclis kararı ile ilgili yürütmenin durdurulması için MO'nun 24.02.1989 tarihinde aldığı dava açma kararı.

a nolu imar plan peftasında sağlık ocakları yeri ayrılması ile ilgili talep imar komisyonunda incelenmiş olup, plan müellifinin olumlu görüşü doğrultusunda uygun bulunmuştur. Konunun Belediye Meclisine havalesini isteyen 17.2.1992 gün ve 24-07/412 sayılı yazısı okundu. Başkan görüşme yaptı.

Söz isteyen olmadığı anlaşıldı ve başkan imar komisyonundan geldiği şekliyle cıya sundu.

Yapılan oylamada;

21L-LV-a nolu imar plan peftasında sağlık ocakları yeri belirlenmesini temin için imar komisyonunda uygun görülen ve plan müellifinin olumlu görüşü doğrultusunda Harita Müdürlüğünce hazırlanan plan değişikliğinin kabulüne oy birliği ile karar verildi.

Gündemin 27.Maddesi

Karar No. 117

Özü: 1/25.000 ölçekli nazım planın planlama bürosunda ve planlama ilkeleri doğrultusunda yapılmasına oy birliği ile karar verildiği hk.

Gündemin 27.maddesinde yer alan, Planlama ve Yapım Müdürlüğünün, makamının talimatları ile Planlama ve Yapım Müdürlüğünce 2000 li yılların metropoliten Antalya'sının 1/25,000 ölçekli nazım planın yeniden yapılması yönünde çalışmalar başlamış ve devam etmektedir. O.D.T.Ü.Öğretim görevlisi Sn.Maluk Alatan ve Mimarlar Odası ile çeşitli tarihlerde toplantılar yapılmış, bu toplantılar sonucunda 1/25.000 ölçekli nazım planının yeni kurulacak ve nazım planlama bürosunun çekirdeğini oluşturacak Planlama Bürosuna ve ekli raporda belirtilen planlama ilkeleri doğrultusunda yapılması uygun bulunmuştur. Yazımız ekindeki planlama ilkelerini içeren rapor ve Planlama Bürosu kuruluş gerekçesinin karar alınmak üzere Belediye Meclisine havalesini isteyen 12.2.1992 gün ve 35-17/92-112 sayılı yazısı okundu. Başkan görüşme yaptı.

Söz isteyen olmadığı anlaşıldı ve başkan açıklama yapmak istediğinci, 1/25.000 ölçekli nazım planın yeni kurulacak olan nazım planlama bürosunun çekirdeğini oluşturacak planlama bürosuna ekli raporda belirtilen planlama ilkeleri doğrultusunda yapılması uygun bulunmuştur, denildiğini, ekinde planlama raporu olduğunu, planlama raporunun bağlayıcı bir nitelik taşıdığını, 12.2.1992 gün ve 112 sayılı yazıda belirtilen hususlardaki Planlama ve yapım Müdürlüğü gerekçesinin belediye başkanının yetkisinde olmak üzere değiştirilerek cıya sundu.

Yapılan oylamada;

2000'li yılların metropoliten Antalya'sı için 1/25.000 ölçekli nazım planın, yeni kurulacak ve nazım planlama bürosunun çekirdeğini oluşturacak Planlama Bürosuna aşağıda yazılı,

./..

Şekil A.3: Belediye Meclisinin "Planlama Bürosu" ile ilgili 21.02.1992 gün ve 117 sayılı kararı.

A- PLANLAMA YÖNTEMİ

A-1) Antalya kent bütünü nazım planı. Antalya kent bütünü makraformunu bir dizi bölgesel, çevresel ve kentsel analiz ve değerlendirme sonunda belirleyecek; gerekli ve yeterli araştırmaya dayalı bir sentezi yorumlayan, 21. yüzyıl Antalya'sına yeni ve dinamik bir çehre ile, kendin tüm gereksinimlerine cevap verecek şekilde, bilimsel ve demokratik anlamda yeniden yapılacaktır.

A-2) Antalya kent bütünü planlaması, yeni donanımlı ve uzman personel kadrosu ile işbirliği içindeki gibi belirlenecek olan "Belediye Planlama Bürosunca" yapılacaktır. Büro, katılımı sağlanmada etkin modeller bulmak, birey, toplum, yönetici ve geliştirici kadrolar arasında kamusal ilgili alanı oluşturmak, ayrıca kamu oyunu bilgilen-dirmek, yerel yönetimin, baskılara karşı koruma mekanizmalarını güçlendirmek, kent planlamasını her kademesinde kararlar almak ve şbrevet almak, yönetici, danışman, uzmanlar ile katılımda bulunan kişi ve kurumlar arasında anlaşmayı sağlamak, katılım ile elde edilen bilgileri bütümlenerek uzmanlara aktararak üzere, Mimarlar Odası Antalya Şubesi ve yerel yönetim girişimleri ile aşağıdaki şema uyarınca kurulacak "Antalya Planlama Kurulunun" alacağı kararlar doğrultusunda hizmet verecektir.

A-3) Planlama disiplini ve bütünlüğü içerisinde, genel ilke planlamasından başlayarak 1/500 ölçekli ekentsel tasarımlara kadar birbirisiyle uyumlu ve tutarlı hiyerarşik bir planlama anlayışı içinde, genel hedeflerden başlanarak ayrıntıya kadar aynı disiplinde hareket edilecektir.

B- PLANLAMA YÖN VERECEK İLKELER

B-1) Tarihi ve doğal değerler üzerindeki her türlü tahribetin ve yok edilmelerinin önüne geçilerek, korunacaklardır.

Tarihi ve geçmişi yitmeden yenileme, gelişmesi ve yenileşmeyi durdurmayacak bir koruma anlayışı ile, koruma, yenileme ve geliştirme alanları belirlenecek, bunların dengelenmesi, bütümlleştiril-mesi ile eski yeni yapılaşma arasında uyum sağlanmasına çalışılacaktır.

B-2) Tarihsel süreç içinde, kültürel bir Antalya sentezinden yola çıkarak, kentin kimliğine yeni bir boyut getirilecek ve geçmişten geleceğe bilgi aktarımlarıyla olgun zenginliği geliştirerek gelecek kuşaklara taşıyacak kentsel mekânlara kimlik kazandırılacaktır.

B-3) Düzensiz, kontrolsüz ve plansız gelişmenin sonucu olarak zaman zaman ıssız alan ve eşilmak istenen kıymetli tarım toprakları korunacaktır.

B-4) Kentin gelişme alanları seçilirken sınırleyici faktörler, etikler, ayrıntılı olarak incelenecek, örneğin Antalya'da doğanın az bulunur bir hediyesi niteliğindeki "Falez"lere özel bir önem verilerek yakın peyzajlarıyla birlikte korunacaktır. Aynı şekilde sahillerin kumsallarının korunmasında özel bir duyarlılık gösterilecektir.

B-5) bugün göz ardı edilen çevre değerleri ve çevre sorunları planlamada öncelikle önünde bulundurulacaktır, doğal çevrenin korunması yanında su kaynaklarının korunmasına, kullanılmasına ve kirlenmelerine önlem gösterilerek bu kaynaklar ve yakın çevreleri

./...

Şekil A.3: (devam) Belediye Meclisinin "Planlama Bürosu" ile ilgili 21.02.1992 gün ve 117 sayılı kararı.

hiç bir şekilde yapılaşmaya açılmayacaktır.

B-6) Denizin kirlenmesi kesin olarak önleneyecektir. Bunun için yeni planlamada, kıyı kullanımı ilkeleri belirlenecek, alt yapı sorunları (özellikle kanalizasyon) çözümlerle, arıtma yapılmadan hiç bir atık'ın denize boşaltılmaması sağlanacaktır.

B-7) Hava kirliliğine engel olmak üzere, bu kirliliğe neden olacak her türlü kullanım ve faaliyetin planda yer seçiminde, meteorolojik koşullar gözönünde bulundurulacaktır.

B-8) Gürültü ve kirlilikten arındırılmış sağlıklı bir kent, temiz ve mutlu bir çevre için kentinin fizyolojik dinlenme gereksinimlerine uygun, yeni yeşil alanlar oluşturulacak, biyolojik çeşitlilik ve peyzaj düzenlemeleriyle, ekolojik dengeyi kurulması ve geliştirilmesi sağlanacaktır.

B-9) Turizm faaliyetlerinin Antalya için önemi açıktır. Bu nedenle planda turizm ve turistik yerleşmelere gereken önem verilecektir. Ancak bu yaklaşım ve çözümlerin, yer seçimlerinin, yapılaşmanın kentin kimliğini bozmayacak ona uyum sağlayacak bir biçimde olması engellenmelidir.

B-10) bugünkü çarpık yapılaşma, sonucu her türlü servis alanlarından, spor tesislerinden, parklardan, otôparklardan, yoksun kent dokusu ve açık alanlara duyulan gereksinim ortadayken, yeni planda yoğunluk artışına yol açacak her türlü karardan kaçınılacaktır.

B-11) Sağlıklı, çağdaş, uygarlık düzeyi yüksek, kültürel ve sanatsal bir çevreye sahip Antalya, ancak servis alanlarında (okullar, sağlık tesisleri, parklar, oyun alanları, spor vb.) gereken minimum "en az standartlar" düzeyinde şehirsel çevre standartlarının, nüfus başına sağlanmasına bağlıdır. Bu standartlar, plan çalışmasının başında saptanacak ve planda alan hesapları, bu standartlar esas alınarak yapılacaktır.

B-12) Planlamada gözönünde bulundurulması gereken, çok önemli bir başka husus, Dünya Bankası kredisi ile yapılacak, alt yapı proje ve inşaatlarıdır. Bu çok büyük ölçekteki alt yapı projeleri aynı zamanda kentin geleceğini tanımlayıcı, belirleyici, projelerdir. Bu projelerin yeni nazım plan ile tutarlı olmaları, birlikte ele alınmaları ve uyumlarının sağlanması, kesinlikle yapılması ve izlenmesi gereken bir işlemdir. Bu hususun kentin sağlıklı gelişmesi içinde bulunmaz bir fırsat olduğu unutulmamalıdır.

B-13) Ulaşım planlaması ve arazi kullanımı kararları, standartları saptaması, genel planlama kararlarının alınmasından itibaren birlikte yürütülecektir. Aynı şekilde, alt yapı projeleri ve kararları da nazım plan çalışmaları ile birlikte ele alınacaktır.

B-14) Planlama çalışmasının her aşamasında, bilimsellik esas olmak üzere, yerel kuruluşların, kamu kuruluşlarının görüş ve fikirleri alınacak, Sanayi Odası, Esnaf Dernekleri, Ticaret Odası, Gönüllü yerel örgütler, Meslek Odaları (vb. kuruluşlar) ile halkın planlamaya

./..

Şekil A.3: (devam) Belediye Meclisinin "Planlama Bürosu" ile ilgili 21.02.1992 gün ve 117 sayılı kararı.

katılım sağlanacaktır.

B-15) Yeni plan, kentin bugünkü düzensiz ve dengesiz gelişmesine olumlu yönde olmak üzere yön verecek, kente yakın ve uzak çevresi ile ele alarak, ileriye dönük imkanları ve sınırlamaları saptayacak yeni planlara ayrıca kentin çevreye yayılmasındaki disiplini sağlamak için, Antalya'nın ekonomik büyüklüğü nüfus projeksiyon ve tahminlerine ait çalışmaları yapacak, desentralizasyona gidilmesi halinde, yeni çekim merkezlerinin oluşturulmasındaki, politika, ilke ve kararları belirleyerek buralarda oluşacak rantların kamuya dönüşmesini sağlayacak düzenlemelere gidecektir.

B-16) İnsan ile doğa, insan ile kent, kent ile doğa arasındaki denge gözetilerek en iyi şekilde kurulacaktır. Yeni plan çalışma alanları ile oturma alanlarının arasındaki ilişkiyi, eğitim ve sağlık servislerinin açık alanların dengeli dağılımlarını sağlayacak, bütün bu uğraş ve çabaların ekonomik bir kent, ekonomik bir yaşama düzenine imkan veren hususlar da kapsadığını unutmamalıdır. Daha sonraki ayrıntı ölçekteki çalışmalarda referans verecek olan plan uygulama aşamasında kent parçalarının kentsel tabanım yoluyla planlamalarına olanak tanıyan çağdaş Antalya'nın gereksinimlerine de cevap veren iklim koşullarına uygun mimari çözüm yaklaşımlarına öncelik verecektir.

DANIŞMAN _____ BAŞ DANIŞMAN _____ B. A. S. N. K. N. _____
ANTALYA _____ BAŞKAN YARDIMCISI _____
PLANLAMA KURULU _____ SEKRETER _____
MÜDÜR _____ MÜHASEBE _____

UZMANLAR
ŞEF ŞEHİR PLANCISI
MİMAR
ŞEHİR PLANCISI
ŞEHİR PLANCISI
ŞEHİR PLANCISI
ŞEHİR PLANCISI

RESİTHANE
ŞEF TEKNİK RESSAM
TEKNİK RESSAM
TEKNİK RESSAM

İDARI
İŞLER

GEREKİNDE
GÜREV
VERİLECEK
UZMANLAR

ANTALYA PLANLAMA KURULU

Belediye Başkanı
Belediye Başkan Yardımcısı (1 kişi)
Planlama Müdürlüğü (1 kişi)
Mimarlar Odası (5 kişi)
Şehir planlama odası (1 kişi)
Meclis Temsilcileri (3 kişi)
Raporörler (2 kişi)nin planlamacıları

doğrultusunda ve Planlama Bürosu Kurulup Çerçevesinin Belediye Başkanının yetkisinde olmak üzere değiştirilerek kabulüne oy birliği ile karar verildi.

...

Şekil A.3: (devam) Belediye Meclisinin "Planlama Bürosu" ile ilgili 21.02.1992 gün ve 117 sayılı kararı.

Ek: 12

22.1.1997

Konu: İlan edilen 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planına İtiraz.

**ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
İMAR DAİRE BAŞKANLIĞINA**

ANTALYA

1995 yılından bu yana süregelen Antalya Anakenti Nazım İmar Planı çalışmalarında kamuoyu bilgisine sunulan araştırma ve plan önerileri üzerine odalarımızın görüşlerini, toplantılarda gerek sözlü olarak gerek yazılı olarak raporlar ve 9.11.1996 tarihinde düzenlenen panelle Belediye yetkililerine ve plan müelliflerine aktardık.

Mimarlar Odası Antalya Şubesinin 28.7.1995 tarihli 1/25000 ölçekli plan önerileri hakkında rapor; Şehir Plancıları Odası Antalya Temsilciliğinin 28.7.1995 günlü 1/25000 ölçekli plan hakkında rapor, her iki odanın ortaklaşa hazırladığı 15.8.1996 tarihli 1/5000 ölçekli plan hakkındaki raporlar Belediye'ye takdim edilmiş; ayrıca 9.11.1996 tarihinde Şehir Plancıları Odasının düzenlediği panelde nazım imar planı ele alınmıştır.

Antalya şehri adına üzülmekteyiz ki, 26.12.1996 tarihinde ilana çıkartmış olduğunuz nazım imar planında bugüne kadar yapmış olduğumuz eleştirilerin dikkate alınması bir yana; tartışmaya açılan öneri planlardan geriye gidilerek hem daha yetersiz, hem kent ve kamu yararı aykırı, hem de hukuksal açıdan imar yasası ve eki yönetmelikler ile teknik şartnamelere aykırı bir dizi plan kararlarını içeren bir planın onaylandığını gördük.

Meslek odaları mensupları olarak, daha da önemlisi birer Antalya'lı olarak yaşamımızı doğrudan etkileyecek olan bu plan hakkındaki görüşlerimizi utanmadan bir kez daha Belediyemize sunarak 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planına aşağıdaki itirazlarımızı yapıyoruz.
Şöyleki:

1- KENT ÇEVRESİNDE TARIMSAL TOPRAKLARIN BİLİMSEL DAYANAKTAN YOKSUN OLARAK, SALT SPEKÜLATİF AMAÇLARLA YOK EDİLMESİNE İTİRAZ EDİYORUZ!

Yeni iskan sınırı hedef nüfusun gerektirdiği sınırın çok üzerindedir. İskan sınırının tespitinde en önemli veri nüfustur. Hedef yıl için kestirilen nüfusun arazi üzerindeki dağılımı planın iskeletidir. Plan analizlerinde 2015 yılı için tahmin edilen nüfus 1.662.383 tür. Mevcut uygulama imar planı bulunan

Şekil A.4: Meslek odalarının ilan edilen Nazım İmar Planına itirazını içeren rapor.

alanların alabileceği nüfus bile 1.820.012 dir. Bu analizlere göre iskan sınırının genişletilmesinin gerekçesi, planlama mesleğinin öngördüğü gibi demografik değildir, dolayısıyla bilimsel ve teknik dayanaktan yoksundur.

Mevcut imar planında konut alanları toplamı 4846 hektar iken bu planla bu rakam bir mislinden fazla artırılarak, 5032 hektar eklenerek 9878 hektara çıkartılmıştır ki, bu rakamlara güya tarımsal alan olarak değerlendirilen ancak, % 60 gibi inşaat katsayılarıyla kayda değer bir nüfus barındıracak alanlar dahil değildir. Bu alanlar 3.5- 4 milyon civarında bir nüfus barınabilecektir.

Bilimsel olarak ihtiyaç olmadığı halde bu kadar büyük tarımsal alanın iskana açılması geri dönüşü olmayan büyük bir hatadır. Kent makroformunda kent gelişmesinin kuzeye yönlendirilmesi kararının benimsendiği ifade edilmesine rağmen, kent her yöne alabildiğine genişletilmiştir. Bunun sonucu tarım toprakları bilinçsizce harcanacaktır.

İhtiyacın çok çok üstünde alanların iskana açılmasının altyapı maliyeti ve çevre değerlerinin yokolmasının sosyal maliyeti Antalya' nın geleceğini ipotek altına alacaktır. Mevcut şehirdeki altyapı sıkıntılarının giderilmesi istekleri karşısında bile Belediye daima finansman yokluğunu ileri sürmektedir. Hal böyle iken ihtiyacın çok üstünde alanların iskana açılarak tarımsal alanların yok edilmesi sosyal- ekonomik açıdan büyük bir ısraktır.

2- PLANIN ALACAĞI GERÇEK NÜFUSUN İHTİYACI OLAN KENTSEL VE SOSYAL DONATI ALANLARININ 3194 SAYILI İMAR KANUNU VE EKİ YÖNETMELİKTE BELİRTİLEN STANDARTLARIN ALTINDA OLMASINA İTİRAZ EDİYORUZ!

Konut alanları 3.5- 4 milyon nüfusa göre saptanırken, kentsel ve sosyal donatı alanları ise hedef nüfus olarak tespit olan 1.662.383 nüfusa göre saptanmıştır. Bu ciddi bir çarpıtma olup, gerek planlama ilkelerine ve gerekse de mevzuat hükümlerine aykırıdır. Antalya' nın geleceğinin çekilmez bir hale dönüşmesini sağlayacaktır.

Ayrıca bu nazım imar planında yeni iskana açılan alanların kentsel ve sosyal donatı alanlarının yetersizliği yanında, mevcut nazım imar planındaki planlı bazı kentsel donatı alanlarının ve de bazı yeşil alanların ortadan kaldırıldığı görülmektedir.

Şekil A.4: (devam) Meslek odalarının ilan edilen Nazım İmar Planına itirazını içeren rapor.

paragrafta istisnai bir hükümle bazı bölgelerde kaçak emsalın devamı öngörülmüştür. Ancak istisnai durumun kapsamı o kadar genişletilmiş ki, kaçak emsal kentin uygulama imar planı olan alanların neredeyse tamamında geçerli olmaya devam edecektir.

Planın yapılaşma koşulları hiçbir kısıtlama veya yönlendirme içermiyor. Plan üzerinde yapılan yoğunluk artışları yetmiyor gibi hem kaçak emsalın kullanımına devam edilmekte, hem de yeni plan hükümleriyle de yoğunluk arttırılmaktadır. Şehir planlarında yoğunluk hesaplarının; açık- kapalı alan oranı, kent silüeti, altyapı potansiyelleri, mikroklima verilerine göre saptanması asgari şarttır.

Biz meslek odaları mensupları olarak, Antalya' yı 'Antalya' olmaktan uzaklaştıracak kentsel sorunları arttırarak kentlileri azap içinde yaşamaya mahkum edecek bu 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planına ve eklerine, yukarıda ki 5 ana maddede belirtilen nedenlerle ve Belediyenize daha önce vermiş olduğumuz raporlarda belirtilen nedenlerle itiraz ediyoruz!

Kamu yararı için çalışan meslek odaları olarak, şu an askıda olan Nazım İmar Planının, itirazlarımız doğrultusunda düzeltilmesini arz ediyoruz.

Saygılarımızla,

TMMOB Mimarlar Odası Antalya Şube Başkanı, Osman Aydın

TMMOB Şehir Plancıları Odası Antalya İl Temsilcisi, Orhan Ermergen

TMMOB HARİTA, KADASTRO, KUŞİ ODA'SI, ANTALYA ŞUBESİ, Yaşar Kazım AY

TMMOB ORMAN MÜHENDİSLERİ ODA'SI, ANTALYA ŞB. YÖN. ÜY.

TMMOB PEYZAJ MİMARLARI ODA'SI, ANT. ŞB. ŞB. BAŞKANI, TULAY TOŞUN

TMMOB JEOPROZİT MÜH. ODA'SI, Antalya İl Temsilcisi

ANT. İ. M. M. O. D. A. S. I, ANTALYA

TMMOB İNŞAAT MÜHENDİSLERİ ODA'SI, Antalya

TMMOB Makina Mühendisleri Odası, Antalya

Antalya Barosu - Antalya

Şekil A.4: (devam) Meslek odalarının ilan edilen Nazım İmar Planına itirazını içeren rapor.

1997/524

İDARE MAHKEMESİ SAYIN BAŞKANLIĞINA
ANTALYA

DAVACILAR : 1- TMMOB Mimarlar Odası Ant.Şb., Zerdalilik Mh.
1382.Sk. 1.Mimsa Apt. No:1 ANTALYA
2- TMMOB Şehir Plancıları Odası Ant.Tems. Sinan
Mh. 1253.Sk. Sapmaz Çiftçioğlu İşh.K:3 ANTALYA

VEKİLİ : Av. Fahrettin KÖKEN - Milli Egemenlik Cd. Kent
Merk. K:3 d: 48 ANTALYA

3- TMMOB Peyzaż Mimarları Odası Ant.Şb. - Gençlik
Mh. 19 Mayıs Cd. Ahmet Sönmez Apt. 307-ANTALYA

4- TMMOB Orman Mühendisleri Odası Ant.Tems.
Orman Bölge Müdürlüğü ANTALYA

5- TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Ant.Şb. İ.Paşa
Cd. 453. Sk. H.Atmaca Apt. K:1 ANTALYA

VEKİLİ : Av. Bahadır KALAYCI, Balbey Mh. 410.Sk.No:10/1
13 ANTALYA

6- TMMOB Makina Mühendisleri Odası Ant.Şb., Atatürk
Cd. Uçar İşh. K:4 No:3 ANTALYA

7- Antalya Barosu Başkanlığı, Barohan ANTALYA

8- TMMOB Harita Ve Kadastro Mühendisleri Odası
Ant.Şb., Cumhuriyet Cd. Gültekin İşh. K:2
ANTALYA

DAVALI : Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlığı ANTALYA

DAVA : Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 08.11.1996 tarih
55 sayılı kararı ile onanan 1/5000 ölçekli na
imar planının iptali...

- 1 -

Şekil A.5: Meslek odalarının Antalya İdare Mahkemesi'ne dava dilekçesi.

AÇIKLAMASI

: Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından onanan 1/5000 ölçekli nazım imar planı, 26.12.1996 tarihinde askıya çıkartılmış ve 27.01.1997 tarihinde askıdan indirilmiştir. Davacı Meslek Odaları, 23.01.1997 tarihli dilekçe ile askı süresi içinde nazım imar planına itiraz etmişlerdir. Ancak, bu güne dek itirazlar incelenip karara bağlanmamıştır. Bunun üzerine, şehircilik esaslarına, planlama ilkelerine ve kamu yararına uygun olmayan imar planının iptali için yasal süresi içinde dava açıyoruz.

İmar planları; insan, toplum, çevre ilişkilerinde kişi ve aile mutluluğu ile toplum yaşamını yakından etkileyen fiziksel çevreyi sağlıklı bir yapıya kavuşturmak, yatırımların yer seçimlerini ve gelişme eğilimlerini yönlendirmek ve toprağın koruma-kullanma dengesini en rasyonel biçimde belirlemek amacıyla yapılır. İdareler bu amacı gerçekleştirecek imar planlarını yaparken konuya ilişkin yasa, tüzük ve yönetmeliklere uygun davranmak zorundadır.

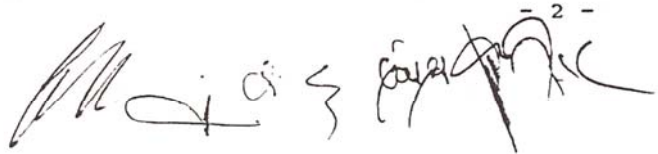
İmar yasasına ve imar yasası eki yönetmeliklere, bilimsel verilere aykırı, doğal kaynakları yok eden, gereksiz yere trilyonlarca liralık kamu yatırımı israfına sebep olacak olan ve özetle Antalya kentini içinden çıkılamayacak bir yola sokarak yok eden, yalnızca spekülatif amaçla yapılmış bu nazım imar planının İPTALİ gerekir.

İmar planı yapımında, İmar Yasası ve eki Yönetmelikte belirtilen teknik şartnamelerde ve bütün Nazım İmar Planı çalışmalarında temel nokta, planlanan yerleşmede, planlama dönemi sonunda burada yaşayacağı planlanan nüfusun miktarının ve sosyo-ekonomik özelliklerinin belirlenmesi ve o yerleşmede yaşayacağı ön görülen bu nüfusa, yeterli konut alanlarının ve kentsel yaşamda ihtiyaç duyulan diğer alanların, bilimsel verilere göre ayrılmasıdır.

Bu sebeple, başta nüfus kestirimleri olmak üzere, planlamaya esas olan veri tabanının doğru ve tam olması büyük önem arz etmektedir.

Antalya Büyükşehir Belediyesi Nazım İmar Planı çalışmasında da, plan müelliflerince plan dönemi olarak alınan 2015 yılında, Nazım İmar Planı alanı içinde yaşayacak nüfus hesaplanmış ve Nazım İmar Planı'nın yapıldığı Antalya Büyükşehir Belediyesi sınırları içindeki plan dönemi nüfusunun artı, eksi % 15 hata payı ile 1.662.383 olacağı öngörülmüştür. Bu hesaplamalar, Antalya Büyükşehir Belediyesi Nazım İmar Planı -1/5000- Araştırma ve Açıklama Raporu'nun ekte sunulan 14. ve 15. sayfalarında belirtilmiştir. (EK-4, EK-5)

Başka bir deyişle; plan müelliflerince yapılan araştırma çalışmaları sonucu, Antalya Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde plan dönemi olan 2015 senesinde 1.662.383 kişi yaşayacak ve hazırlanacak Nazım İmar Planı ile kentte yaşayacağı öngörülen bu nüfusa, yeterli konut alanları ve kentsel yaşam için ihtiyaç duyulan diğer alanlar ayrılacaktır.

- 2 -

Şekil A.5: (devam) Meslek odalarının Antalya İdare Mahkemesi'ne dava dilekçesi.

Kaldı ki; yeni Nazım İmar Planı, mevcut yerleşim içindeki birçok bölgede % 10-% 20 gibi ilave emsal getirmektedir. Plan hükümlerinin 8.1, 9.1, 9.2 maddelerinde yer alan bu koşulu da dikkate alırsak 2010 yılında, hedef olan eski mevcut imar planının barındırabileceği nüfusun 2.026.628 rakamının çok üstünde olacağı açıktır.

Yeni yapılmış Anakent Nazım İmar Planında mevcut imar planına ilave edilerek yeni konut yerleşimine açılmış alanların barındıracağı nüfusta hesaplandığında (EK-7), mevcut imar planına ilave edilmiş yeni yerleşim alanları da 1.260.473 nüfusu barındıracaktır. Bunun hesaplanış şekilde şöyledir:

Plan müelliflerinin açıklama raporunda, mevcut imar planına ilave edilen ek konut alanları 5032,3 hektar olarak gösterilmişse de plan raporu ile tarım alanı olarak gösterilen ama 0.12 yapılanma emsali verilen alan (Çakırlar) ile Altınovada bir hektar büyüklüğü bulduğu takdirde % 50 zayıyla 0,60 yapı emsalli gelişme konut alanı olan alanlar da hesaplarına dahil edilmiştir. (Plan notu 38) Bu nedenle Nazım İmar Planı ile mevcut imar planına gerçekten ilave edilen yeni konut yerleşim alanı 5032,3 hektar değil, 6091,20 hektardır.

Detayı ekli listede (EK-7) de görüldüğü gibi yeni Nazım İmar Planı'nda, mevcut onanlı imar planına ilave olarak yeniden iskana açılan brüt konut alanları büyüklükleri belirlenmiş, bunlardaki yol, yeşil vb. kentsel alanlar için terk edilecek alan miktarları hesaplanmış ve buradan net konut alanları bulunmuş, daha sonra bu konut alanlarında plan da verilen yapılanma emsalleri belirlenmiştir.

Diğer taraftan Antalya Anakenti Nazım İmar Planı 1/5000 plan hükümleri notunun 12 no'lu plan notuna göre de, minimum 1 ha. yüzölçümlü toplu yapılaşma alanı olduğunda, gelişme konut alanlarının yapılaşma emsalinin % 20 arttırılacağı hükmü de gözönüne alındığında (EK-8) Nazım İmar Planı'na yeni ilave edilen konut yerleşim alanlarındaki toplam inşaat alanının 2520,946 ha. yani 25.209.460 m2 olduğu, kişi başına 20 m2 inşaat alanı kabulünden, Nazım İmar Planı ile yeni plana dahil edilen bu konut yerleşim alanlarında oturacak nüfusun 1.260.473 kişi olduğu görülmüştür.

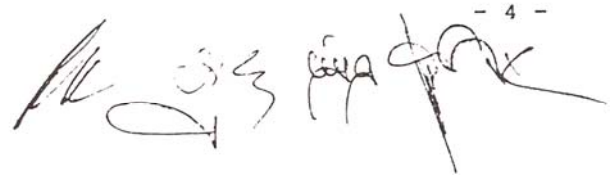
Böylece görülmektedir ki;

Mevcut onanlı imar planının barındıracağı nüfus 2.026.628 kişi, Nazım İmar Planı ile ilave edilen yeni alanların barındıracağı nüfus 1.260.473 kişi olmak üzere yeni Nazım İmar Planı ile barındırılacak toplam nüfus 3.287.101 kişi olmaktadır.

İmar Planlarının Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmelikte, ikinci bölümde İmar Planı Yapımına Dair Esaslar kısmında 10. maddede;

"MADDE 10- Hazırlanacak her ölçekteki imar planında EK-1'deki tabloda belirtilen standartlara uyulur." denmektedir. İmar Yönetmeliği eki 1 nolu tabloda, planlamaya esas olan projeksiyon nüfusu 100.000 üzeri olan kentlerde;

- 4 -

- Sağlık servisleri için 1,5 m2/kişi

- Eğitim alanlarından

Ana okulu 0,7 m2/kişi

İlk okul 2,0 m2/kişi

Orta okul 1,8 m2/kişi

Lise 2,0 m2/kişi "

olmak üzere, yönetmelikte Ana okulu, İlk ve Orta Öğretim için belirtilen standartlara göre planlamaya esas olan projeksiyon nüfusun da kişi başına 6,5 m2/kişi standardının sağlanması gerekmektedir. Bunlar, imar yasası eki imar yönetmeliğinin 10. maddesinin hükmüdür.

Hazırlanmış olan Antalya Anakenti 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı ise yasa ve yönetmeliklere aykırı olarak, sağlık alanları ve Ana okulu, İlk ve Orta Öğretim alanları, imar planı ile konut yerleşimine açılan alanlarda yaşayacak nüfusa yetmemektedir.

Plan müellifleri tarafından hazırlanmış ekteki (EK-9) Antalya Anakenti yeni 1/5000 Nazım İmar Planı Arazi Kullanım bütçesinde görüldüğü gibi bu tabloda, Nazım İmar Planında eğitim tesisleri için 517,9 hektar, sağlık tesisleri için 188,4 hektarlık alan ayrılmıştır.

Antalya Anakenti yeni 1/5000 Nazım İmar Planında, planlanmış konut alanlarının barındıracağı gerçek nüfus 3.287.101 kişi olduğundan;

- Eğitim tesisleri için kişi başına düşen m2;

517,9 ha= $5179000/3287101 = 1,576$ m2/kişi

İmar Yönetmeliği 10. maddesine göre, planlamada kişi başına sağlanması gereken minimum alan miktarı ise; 6,5 m2/kişidir.

- Sağlık tesisleri için kişi başına düşen m2

188,4 ha= $1.884.000/3.287.101 = 0,573$ m2/kişi

İmar Yönetmeliği 10. maddesine göre, planlamada kişi başına sağlanması gereken minimum alan miktarı ise; 1,5 m2/kişidir.

Görüldüğü gibi Antalya Anakenti yeni 1/5000 Nazım İmar Planında Eğitim tesisleri alanları imar yasası eki İmar Planlarının Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmelikteki standartlara uymamaktadır.

Diğer taraftan, görüldüğü gibi Antalya Anakenti 1/5000 Nazım İmar Planında sağlık tesisleri alanı da imar yasası eki İmar Planlarının Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair yönetmelikteki standartlara uymamaktadır. Bu, imar yasa ve yönetmeliklerine aykırıdır.

Diğer bir konu olarak Antalya Anakenti 1/5000 Nazım İmar Planı, İmar Yasası'nın, İmar Planlarının yapılması ve Değişikliklerine Dair Yönetmeliğin 11. maddesine uymamıştır. Bu maddede;

"MADDE 11- Nazım İmar Planında gösterilen teknik ve sosyal alt yapı alanlarının konum ile büyüklükleri, toplam standartların altına düş-

- 5 -

Şekil A.5: (devam) Meslek odalarının Antalya İdare Mahkemesi'ne dava dilekçesi.

memek kaydı ile uygulama imar planlarında değiştirilebilir." demek-
tedir.

Bu madde de belirtildiği gibi Nazım İmar Planında, yönetmeliğin 10. maddesinde belirtilen, yönetmeliğin EK-1'deki standartlarına göre kentsel ve sosyal alt yapı alanlarının (eğitim tesisleri, sağlık servisleri sosyal ve kültürel alanlar vb.) Nazım İmar Planında belirtilmesi gerekmektedir. Yönetmeliğin EK-1-a,b,c,d kısımlarında bu tesislerin, uyulması gereken asgari m2 büyüklükleri tek tek belirtilmiştir.

Antalya Anakenti 1/5000 Nazım İmar Planında ise mevcut imar planına ilave edilen yeni yerleşim alanlarında, doğuda Demircikara bölgesinde, hava alanı batısında Güzeloba'da, kuzeyde Başköy toplu konut alanında, Organize Sanayi batısında ve güneyinde yeni yerleşime açılan alanlarda, Kentsel ve Sosyal Altyapı alanları, büyük bir kısmı yönetmelikte belirtildiği gibi alan olarak belirtilmemiş, bunun yerine semboller konmuştur. Sembol yalnızca teklif edilen kentsel veya sosyal alt yapının adını belirtir, ama planda alan olarak büyüklüğünü m2 veya hektar cinsinden gösteremez. Planda nasıl konumlandırıldığını, sınırlarını belirtmez.

Örneğin, Endüstri Meslek Lisesi minimum 20.000 m2 atölyeleri ile birlikte yaklaşık 35.000 m2'lik bir alanı kaplar. Bu alan 1/5000 ölçekli Nazım Planda 14 cm2 olarak gösterilir. Bunun yanında, dispanser, sağlık ocağı, cami sembolleri de bulunduğunda, nazım planda neredeyse bir Endüstri Meslek Lisesi'nin sığacağı alanda, fonksiyonlar alan büyüklüğü olarak gösterilmediği için hepsi o kadar alana sığmış gibi görünür. Ama 1/1000 uygulama imar planı yapılırken nazım planda konumlandırılan fonksiyonlar, o alana yer yetmeyeceğinden konumlandırılmaz veya konsa bile yönetmelik standartları altında konur.

Bu nedenle de, Antalya Anakenti 1/5000 Nazım İmar Planı'nda, yeni açılan alanlarda gerekli olan teknik ve sosyal alt yapı alanlarının, çoğunun yalnız sembol olarak gösterilmesi, yönetmeliğin 11. maddesinde, belirtildiği gibi alan olarak gösterilmemesi, asgari büyüklüklerinin sınırlarının gösterilmemesi, İmar Planı Yapılması ve Değişiklerine Dair Yönetmeliğin 10. ve 11. maddelerine aykırıdır.

Diğer bir konu, Antalya Anakenti 1/5000 Nazım İmar Planı'nda, mevcut imar planına ilave olarak iskana açılmış, Kepez başında Başköy toplu konut alanında, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nca veya İller Bankası'nca onaylı 1/5000 veya 1/1000 ölçeğinde jeolojik durum haritası ve jeolojik raporu yoktur.

İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmeliğin 7. maddesinde, imar planı ihalelerinde, İller Bankası Teknik Şartlaşmalarına uyulacağı belirtilmektedir. İller Bankası'nca da yeni yerleşime açılacak alanların onaylı 1/5000 ve 1/1000 ölçeğinde jeolo-

- 6 -
[Handwritten signature and initials]

Şekil A.5: (devam) Meslek odalarının Antalya İdare Mahkemesi'ne dava dilekçesi.

jik durumu gösteren haritası ve iskana esas jeolojik raporu olmadan hiçbir yeni alan, kentsel yerleşime açılmaz. Bu İmar Yasa ve Yönetmeliğine aykırıdır.

Antalya Anakenti 1/5000 Nazım İmar Planı'nda D.S.İ'den taşkın alanları raporu alınmamıştır ve Boğaçayı taşkın alanı imar yönetmeliğine aykırı olarak iskana açılmıştır.

Antalya Anakent 1/5000 NAZım İmar Planı'nda bazı bölümlerde plan onama sınırı eksiktir. Onama sınırı, meclisçe kabul edilmiş planın hangi sınırlar içerisinde geçerli olduğunu belirler ve onama sınırı tamamlanmasıyla yasal sonuçları olan bir sınırdır. Bu sınır kapanmadığında, planın hukuken geçerli olduğu alanlar da tanımsız olur. Nazım Plan onama sınırı plan üzerinde, yönetmeliğe uygun çizgilerle gösterilir. Raporlara yazılan onama sınırı tanımlaması yetersizdir ve yoruma açıktır.

Bu durum, imar planının yapımına dair esaslara ait yönetmeliğin 12. maddesine aykırıdır.

Yine Nazım İmar Planı çalışması sırasında yeni alanlar kentsel yerleşime açılırken, İmar Planının Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmeliğin 7. maddesinde belirtilen teknik şartlaşmaya asgari ölçüde bile uyulmamış yeterli bilgi toplanmamıştır.

Örneğin; Topraksu Bölge Müdürlüğü'nden, planlama alanı içindeki toprak kabiliyeti raporları alınmamış ve hazırlanan planda toprak kabiliyetleri gözönüne alınmamıştır.

Sonuç olarak;

Antalya Anakenti 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı, imar yasası ve eki İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmeliğin,

- a) 10. maddesine aykırı olarak yönetmelik EK-1 tablosundaki EĞİTİM alanları standardına ve SAĞLIK alanları standartlarına uymadığı için, bu alanlar nazım imar planında standart altı olduğu, yetersiz olduğu için
- b) 11. maddesine göre, mevcut imar planına ilave edilen yeni gelişme alanlarındaki önerilen sosyal ve teknik altyapı alanları sembol olarak gösterildiğinden ve o teknik ve sosyal kentsel işlevin yönetmeliğe aykırı olarak, alan büyüklükleri planda gösterilmediği için
- c) 1/5000 veya 1/1000 ölçekli jeolojik harita ve raporlar alınmadan, jeolojik etütler yapılmadan, eksik veri ile mevcut imar planına ilave yeni alanlar iskana açıldığı için ve İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmeliğin 7. maddesine uyulmadığı için
- d) DSİ'den taşkın alanı raporları alınmadan, eksik veri ile Boğaçay taşkın alanı, iskan alanı içine alındığı için ve İmar Planı Yapıl-

- 7 -

Şekil A.5: (devam) Meslek odalarının Antalya İdare Mahkemesi'ne dava dilekçesi.

ması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmeliğin 7. maddesine uyulmadığı için

- e) Bazı bölgelerde, nazım imar planı onama sınırı çizilmediği için bu bölümlerdeki plan onama sınırı kapanmadığından, Belediye Meclisi'nce onanan planın hangi alanlarda geçerli olduğu hukuken tanımsız olduğundan ve yönetmeliğin 12. maddesine aykırı olduğundan,
- f) Topraksu Bölge Mdürlüğü'nden, planlama alanı için toprak kabiliyetleri için yeni rapor alınmadığı gibi planlamada eski raporlardaki I. sınıf sulu tarım toprakları gibi çok verimli topraklar gözönüne alınmadığı ve iskana açıldığından,

İmar Yasası'na ve İmar Planı Yapılması ve Değişikliklerine Ait Esaslara Dair Yönetmeliğe uyulmadığı ve kamu yararına aykırı olduğu için Antalya Anakent 1/5000 Nazım İmar Planı'nın iptalini istiyoruz.

HUKUKSAL DAYANAKLAR: İYUY, İmar Yasası, Belediye Yasası ve ilgili yasa hükümleri.

KANITLAR : Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 08.11.1996 gün ve 55 sayılı onama kararı, 1/5000 ölçekli nazım imar planı, keşif ve bilirkişi incelemesi, diğer yasal kanıtlar.

SONUÇ VE İSTEM : Açıklanan nedenlerle; 1/5000 ölçekli nazım imar planının İPTALİNE, yargılama giderleri ile vekalet ücretinin davalıya yükletilmesine karar verilmesini saygıyla dileriz. 22.05.1997

EKLERİ:

Vekaletnameler, yetki belgeleri ve konuya ilişkin belgeler.

DAVACILAR:

TMMOB Mimarlar Odası Antalya Şubesi ve TMMOB Şehir Plancıları Odası Antalya İl Tems. Vekili Av.Fahrettin KÖKEN

TMMOB İnşaat Mühendisleri Odası Antalya Şubesi vekili Av.Bahadır KALAYCI

- 8 -

TMMOB Makina Mühendisleri Odası Antalya Şubesi,

TMMOB Harita ve Kadastro Müh.Odası Antalya Şubesi

TMMOB Orman Müh.Odası Antalya Şubesi

TMMOB Peyzaj Mimarları Odası Antalya Şubesi

Antalya Barosu

Şekil A.5: (devam) Meslek odalarının Antalya İdare Mahkemesi'ne dava dilekçesi.

maddesine uyulmadığı, bazı bölgelerde, nazım imar planı onama sınırı çizilmediği, Toprak ve Bölge Müdürlüğünden, planlama alanında toprak kabiliyetleri için yeni rapor alınmadığı, planlamada eski raporlardaki I.sınıf sulcu tarım toprakları gibi çok verimli topraklar gözönüne alınmadığı ve iskana açıldığı, kamu yararına aykırı olduğu ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

SAVUNMANIN ÖZETİ Düzenleme bölgenin ihtiyaçları gözönüne alınarak ve mülkiyetlerin uygun görüşü alınarak yapıldığı ileri sürülerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Antalya 2 Nolu İdare Mahkemesince işin gereği görüldü:

Dava, Büyükşehir Belediye Meclisinin 8.11.1996 tarih ve 55 sayılı kararı ile onanlı 1/5000 ölçekli nazım imar planının iptali istemiyle açılmıştır.

Nazım imar planları, varsa bölge veya çevre düzeni planlarına uygun olarak hali hazır haritalar üzerine, yine varsa kadastro durumu işlenmiş olarak çizilen ve arazi parçalarının, genel kullanım biçimlerini, başlıca bölge tiplerini, bölgelerin gelecekteki nüfus yoğunluklarını, gerektiğinde yapı yoğunluğunu, çeşitli yerleşme alanlarının gelişme yön ve büyüklükleri ile ilkelerini, ulaşım sistemlerini ve problemlerinin çözümü gibi hususları göstermek ve uygulama imar planlarının hazırlanmasına esas olmak üzere düzenlenen, detaylı bir raporla açıklanan ve raporuyla beraber bir bütün olan planlardır.

Uyumsuzluk konusu Büyükşehir Belediye Meclisinin 8.11.1996 tarih ve 55 sayılı kararı ile onanlı 1/5000 ölçekli nazım imar planının şehircilik esaslarına, planlama tekniklerine ve kamu yararına uygun bulunup bulunmadığının tespiti yönünden Mahkememizin 7.10.1997 günlü ara kararı ile mahallinde keşif ve bilirkişi incelemesi yaptırılmasına karar verilmiş, bu karar uyarınca re'sen seçilen bilirkişiler Ortaoğlu Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir Bölge Planlaması Öğretim Üyeleri Prof.Dr. Duran Taraklı, Prof.Dr.Ayşe Eraydın ve Doç.Dr.Çetin Göksu'nun katılımıyla yerinde yapılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen raporda,özetle;

Dava dosyasının incelenmesi ve dava dilekçesinde öne sürülen savlar bilirkişi kurulu olarak üç konu başlığı altında değerlendirme yapması ve bu konu başlıklarında planlama ilkeleri ve kamu yararı ilkesinin tartışılması gerektiğini ortaya çıkarmaktadır.

...

Şekil A.6: Antalya İdare Mahkemesi'nin 1/5000 ölçekli Antalya Nazım İmar Planını iptal kararı.

T.C.

ANTALYA

2 NOLU İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO:1997/524

KARAR NO:1998/464

-2-

1-Yapılan revizyon planları ile Antalya kentinin gereksiniminin çok üzerinde alan açılması,

2-İlave gelişme alanlarının tarımsal açıdan değerli alanların üzerinde gerçekleştirilmesi ve kentin çeperindeki tarımsal alanların tahrip edilmesi,

3-Planlama kapsamı içinde geliştirilen ulaşım sistemlerinin ve yapılan çalışmaların yeterli olup olmadığı,

Bilirkişi heyetimiz konuyu değerlendirenken; ana ilkeler üzerinde durmuş,gelişmenin temel doğrularına göre sonuca ulaşmaya çalışmıştır.Örneğin bilirkişi heyetimiz, Antalya kentinin hızlı bir kentleşme süreci yaşadığını, bu nedenle vakit geçirilmeden Antalya kentinin yeni konut alanlarının, yeni merkezlerinin saptanarak yaşama geçirilmesinin gerekliliğinin kabul etmiştir.Planının bu yöndeki ilke kararlarının yanında olduğu mu kabul eden bilirkişi heyetimiz, ana ilkelerden ziyade, bu ilkelerin yaşama geçirilmesi için başvurulan yöntemler üzerinde yoğunlaşma zorunluluğunda kalmıştır.Teorik olarak Antalya kenti,güney yönü hariç diğer üç yönde geliştirilebilir.Nitekim yapılan son çalışmada Antalya kentinin batı,doğu,kuzey yönlerinde geliştirilmesi öngörülmüştür.

Varolan nazım planın geliştirilmesi anlamında,batıda Çalılar'da mevcut imar planının öngördüğü nüfusun üç katı nüfusu, yani 45 000 kişiyi emebilecek büyüklükte bir yerleşim öngörülmüştür.Portakal bahçelerinin korunması(özel tarımsal alanlar) içinde yapı yoğunluğu 0,05'ten 0,12'ye çıkarılmış ifraz şartları 500 m2'nin altına indirilmemiştir.Bilirkişi heyetimizin Çakırlardaki keşif esasında bu alanın yoğun bir şekilde tarımsal uğraşlar için kullanıldığını saptamıştır.Bu alanda yapılan tarım tarzı,yanlış Antalya Güney Anadolu için değil Tüm Türkiye'nin gereksinimi için korunması gereken sayılı,sınırlı tarım tarzı ve tarım alanlarından birisidir.Plan müellifi de yukarıda belirtilen plan kararları ile kıymetli tarım topraklarının, portakal bahçelerinin korunmasının amaçladığı

...

Şekil A.6: (devam) Antalya İdare Mahkemesi'nin 1/5000 ölçekli Antalya Nazım İmar Planını iptal kararı.

T.C.

ANTALYA

2 NOLU İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO:1997/524

KARAR NO:1998/464

-4-

belirtilmektedir. Bir yerde tarım yapılabilmesi için güneş, su, toprak ve çiftçinin olması gerekmektedir. Bu dörtlü bir arada olmadığında bir yerde tarımsal faaliyetten bahsetmek mümkün değildir. Çakırlar'daki komumuzda ise, bu alanın tarımsal alan olarak kullanılabilmesi için orada yaşamını sürdüren kişinin gelirinin kentsel faaliyetlerden çok, tarımsal faaliyetlerden sağlanması, yani ailenin tarımsal faaliyetlere bağımlı olması gerekmektedir. Aksi takdirde evinin önüne bir tane portakal ağacı diken herkesi çiftçi olarak tanımlamamız gerekecektir. Burada planlamaya esas olacak bir konu da, tarım kesimindeki verimlilik artışının görece olarak sanayi ve hizmet kesiminden daha düşük olarak gerçekleştiğinin belirtilmesidir. Bu nedenle ekonomik gelişme ve kalkınmaya koşut olarak, tarım kesiminde tarımsal işletmelerin, şehircilik deyimiyle parsellerin-giderek büyümesini sağlayacak önlemler alınmalıdır. Dolayısıyla böylece bir alanda parsellerin ve tarım işletmelerin giderek daha kaçılması neden olacak yoğunluk artışının öngörülmesinin tarım kesiminde geçerliliği yoktur. Halukü Çakırlar'da buna tam tersi yapılmıştır. Ayrıca 500 m²'den az ifraz yapılmaması koşulunun tarım alanının tarımsal yaşamının korunmasına yönelik olduğunu söylemek ise olası değildir. Bu parsel genişliği ancak kent kökenli birisi için geçerlidir. Yukarıda belirtildiği gibi, tarımsal faaliyet için geçerli zemindeki çiftçi ortadan kalktığı için, Çakırlar'daki alanın tarımsal üretim amacıyla kullanımı da söz konusu olamayacaktır.

Doğu Antalya'da önerilen yeni konut alanlarının oranı %37,66'dır. Bugün 60 000 nüfuslu olan, tarım (seracılık) faaliyetlerinin yapıldığı bu alan bundan önceki planda düşük yoğunluk olarak tanımlanmış olup, buraya nazım imar planı revizyon ile 200 000 kişi daha eklenmesi öngörülmüştür. Çetirilen bu plan kararı ile doğu kesimindeki alanın mevcut özelliklerinin korunduğu savı ileri sürülmektedir. Bu konuyla ilgili olarak Antalya 2. İdare Mahkemesinin 97/226 E. dosyasında bu alanın, tarım dışı amaçla kullanılmaması gereken verimli tarım toprağı vasfına haiz olduğunu bildiren ilgili Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğünün yazıları vardır. Bilirkişi heyetimizizin keşif sırasındaki gözlemleri de bu alanın verimli tarım toprağı olduğu yönündedir. Yoğun olarak seracılık yapılmaktadır. Bu alanda % 50 zayıflık ile 0,80 yoğunluk verilerek (Çakırların 6.7 misli) tarımsal özelliğinin nasıl sağlanacağını anlaşılmaması söz konusu değildir. Çakırlar için belirttiğimiz olumsuz sonuçlar, doğu koridoru için misli ile geçerlidir. Yapılan planın bu alanın tarımsal bir yapı içerisinde muhafazasının amaçlanmadığını, yalnızca ifade ettiğini söyleyebiliriz.

Şekil A.6: (devam) Antalya İdare Mahkemesi'nin 1/5000 ölçekli Antalya Nazım İmar Planını iptal kararı.

ANTALYA

2 KOLU İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO:1997/524

KARAR NO:1998/464

-6-

Mevcut planlama sisteminin en önemli ilkelerinden biri kaynak kısıtları nedeniyle altyapı gereksinimlerini ancak gerekli olduğu ölçüde karşılamak, altyapı fazlası yaratmamaktadır. Altyapının yeterince ve kentsel talebin olduğu alanlarda sunulmaması, gerçek arsanın yaratılamaması anlamına gelmektedir. Çünkü arsa sadece planı yapılmış araziler değildir, gerçekte tüm imar uygulama aşamaları tamamlanmış ve altyapı hizmeti sunulmuş alanlardır. Bu nedenle planlanmış alanların tümü ile gerçek alanda arsa yaratıldığını söylemek mümkün değildir.

Bilirkişi kurumumuz özellikle batı ve doğu kesimlerinde tarımsal açıdan çok değerli olup, bugün de bu niteliğini sürdüren alanlara kentsel altyapı olanaklarını da sunarak bu alanların kentsel niteliğe dönüşmesinin kamu yararı açısından sakıncalı olduğunu düşünmektedir. Plan şartlarında benimsenen ve bu alanların tarımsal niteliğini koruyacak politikalar ve uygulamalar mutlaka gündeme gelmelidir. Bu durumda kentin gelmesini tarımsal açıdan daha az uygun alan (belirli bir bölümü) kuzey kesimine yönelmesini desteklemek üzere, altyapının bir an önce bu alanlara doğru kaydırılmasının ve kuzey kesimini kente bağlayacak ulaşım sistemlerinin geliştirilmesinin; Antalya'nın kentsel gelişmesi açısından önemli olduğu açıkça görülmektedir.

Planlama alanlarının yeniden düzenlenmesi durumunda bu alanlar ve toplam kent için gerekli sosyal donatı gereksinimleri ve bunların konumlarının da irdelenmesi gerekecektir. Bu nedenle dava dilekçesinde belirtilen sosyal donatı alanlarının eksik olması konusuna değinilmiştir.

Dava dosyasının ve dosyaya ek olarak sunulan belge ve bilgilerin incelenmesi sonucu Bilirkişi Kurulumuz;

3.1 Büyükşehir Belediye Meclisinin 8.11.1996 tarih ve 55 sayılı kararı ile onanan 1/5000 ölçekli nazım planının tümünün iptaline gerek olmadığı,

3.2 Ancak, batıda Çakırlar ve Bahtılı; doğuda Kırca ve Mehmetcik mahalleleri konusunda getirilen plan kararlarının tamamen iptal edilmesi gerektiği,

3.3 Kuzeyde yeni önerilen gelişme alanında yapılan planların buradaki sulama alanları ve verimli tarım toprakları açısından irdelenmesi gelişmenin verimli tarım topraklarını koruyacak tarzda yeniden ele alınmasının zorunlu olduğu,

3.4 Altyapı projelerinin yeniden düzenlenecek plan kararlarına göre uyarlanması gerektiği görüşüne " ulaşıldığı belirtilmiştir.

1.1.

Şekil A.6: (devam) Antalya İdare Mahkemesi'nin 1/5000 ölçekli Antalya Nazım İmar Planını iptal kararı.

ANTALYA

2 NOLU İDARE MAHKEMESİ

ESAS NO:1997/524

KARAR NO:1998/464

4

Yukarıda özetlenen bilirkişi raporu, davanın taraflarına tebliğ edilmiş, davalı idare vekilince rapora yönelik itirazı yerinde görülmemiştir.

Belirtilen bilirkişi raporunun, dava dosyasında yer alan bilgi ve belgelerle birlikte incelenmesinden, 8.11.1996 tarih ve 55 sayılı Belediye Meclisi Kararı ile onanlı 1/5000 ölçekli nazım imar planının batıda Çakırlar ve Bahtılı, doğuda Kırcaami ve Mehmetçik Mahallesi konusunda getirilen plan kararlarının tümünün, kuzeyde yeni önerilen gelişme alanında sulama alanları ve verimli tarım toprakları açısından irdelenmesi gerektiği, altyapı projelerinin yeniden düzenlenecek plan kararlarına göre uyarlanması gerektiği, bu haliyle nazım imar planının tümünün şehircilik, planlama ilkeri ve kamu yararına uygun olmadığı sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu 1/5000 ölçekli nazım imar planının İPTALİNE, aşağıda dökümü yazılı 81.903.000 lira yargılama giderinin davalı idareden alınarak davacılara verilmesine, 10.500.000 lira Avukatlık Ücretinin davalı idareden alınarak TMMOB Mimarlar, Şehir Plancıları, Peyzaj Mimarları, İnşaat Mühendisleri Odası ve Antalya Barosu Başkanlığına verilmesine, posta gideri avansından artanın istek halinde davacılara iadesine, 14.5.1998 gününde oybirliği ile karar verildi.

PAŞKALI

Altan ŞAHİN

27047

ASLI GİDERİR

ÜYE

İtir Melis KAYA

27043

ÜYE

Ertuğrul YILMAZ

27479

YARGILAMA GİDEFLERİ:

Bağvurma harcı	429.000 TL
Karar Harcı	429.000 TL
Heyet Yolluğu	3.575.000 TL
Bilirkişi Ücreti	11.425.000 TL
Posta gideri	+ 11.045.000 TL
TOPLAM	81.903.000 TL

E.Ö.

Şekil A.6: (devam) Antalya İdare Mahkemesi'nin 1/5000 ölçekli Antalya Nazım İmar Planını iptal kararı.

BASIN AÇIKLAMASI

Mimarlar Odası Antalya Şubesi'nin Dokuma Fabrikası Alanıyla İlgili Ö.İ.B.'nce Onaylanan İmar Planlarına İlişkin Görüşü Aşağıdadır.

ANTALYA'YI SAHİPSİZ ZANNEDENLER CEVABINI ALACAKTIR

Dokuma fabrikası ve pil fabrikasını kapsayan alanda, Antalya halkı ve Antalya'daki sivil toplum örgütlerince uzun süre tartışıldıktan sonra hazırlanan 1/5000 ölçeli Nazım İmar planları, Antalya Büyükşehir Belediye meclisinin 02.08.2001 tarih ve 104 sayılı kararı ile uygun görülerek onanmıştır. 1/5000 ölçekli Nazım İmar planına uygun olarak hazırlanan 1/1000 Ölçekli Uygulama İmar Planları da Kepez Belediye Meclisinin 27.08.2003 tarih ve 96 sayılı kararı ile uygun görülerek onanmıştır.

Pil fabrikası ve dokuma fabrikasının bulunduğu bölge, Antalya'nın genel gelişme eğilimleri ve Nazım plan stratejileri çerçevesinde, alt merkez ve kent parkı olarak planlanmıştır. Belediyelerce onaylanan İmar Planları bu stratejiler doğrultusunda ele alınmış, dokuma fabrikasının bulunduğu alanın doğusu kent parkı , batı kesimi ise uzmanlaşmış çarşılar, iş merkezleri, katlı otopark, kent meydanı, semt spor sahası ve diğer kamusal alanlarında yer alacağı bir alt merkez olarak tamamen bilimsel ve teknik verilere dayandırılarak, Antalya halkının ve sivil toplum örgütlerinin desteği de alınarak planlanmıştır.

Onaylı planlarda; dokuma fabrikası ve pil fabrikası alanları arasında, doğu batı doğrultusunda bir yaya aksı planlanarak, merkezi ve ticari kullanımlar ile parkın bütünleşmesi amaçlanmıştır.

Özelleştirme kapsamındaki dokuma fabrikası alanı için, Özelleştirme İdaresi Başkanlığınca, hiçbir bilimsel ve teknik veriye dayandırılmadan, tamamen rant amaçlı yeni bir plan yaptırılarak 26 Nisan 2004 tarih ve 2004/34 sayı ile onanmıştır.

Halkın ve sivil toplum örgütlerinin desteği de alınarak Antalya Büyükşehir Belediyesi'nce 2001 yılında onanan Nazım İmar Planı ve Kepez belediyesi'nce onaylanan Uygulama İmar Planlarını hiçe sayarak, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nce onanan ve belediyelere gönderdiği planlarda;

Şekil A.7: ÖİB tarafından onanan plana Antalya Mimarlar Odasının basın açıklaması ile tepkisi.

- Belediyelerce onanmış mevcut imar planlarındaki $E=1.20$ olan yapı yoğunluğu korunmakla beraber MİA alanları artırılarak $h=10.00$ m olan kat yükseklikleri h_{max} =serbest bırakılmıştır. Hem yapı yoğunluğunun artırılması, hem de kat serbestisi uygulaması, uzmanlaşmış çarşı yapılması konusunda sorunlar yaratacaktır

- Kentsel park planlı alanın, Namık kemal bulvarından cepheli bölümü kaldırılarak bu alana sosyal tesis alanı, kültürel tesis alanı ve bu alanların hemen arkasına 61224 m2 lik $E=1.80$ yoğunluklu otel ve kongre merkezi konmuştur. Böylece kentsel parkın bütünlüğü kaybolmuş, küçülmüş ve ana yolla ilişkisi kesilerek Antalya'nın tamamına hizmet verecek bir kent parkı niteliği kalmamış, bir semt parkına dönüşmüştür.

- mevcut planlarda var olan ana yaya aksı ve ana yaya aksı ile bağlantılı kent meydanı Ö.İ.B onaylı planlarla kaldırılmıştır.

Ö.İ.B'nce onaylanan ve belediyenize gönderilen planların, Antalya kentinin kentsel ve çevre Standardlarının yükseltilmesi amaçlanarak hazırlanmış mevcut planlardaki ana kullanım kararlarını ve temel plan stratejilerini gözardı ederek hazırlanmış olmalarından dolayı kabul edilmesi mümkün değildir. Bu bağlamda; parkın, kent parkı niteliğinin korunması, ana arterlerden parkının algılanması ve ulaşılabilirliğinin sağlanması ile mümkündür.

Antalya kentinin turizme dönük gereksinimleri, konaklama tesisinden çok bölgede var olan diğer konaklama tesisleri ve turizm faaliyetlerine destek olabilecek kültür, rekreasyon, spor, park, fuar, eğlence ve ticaret gibi fonksiyonları barındıran bir mekan yapısının geliştirilmesi olarak algılanmalıdır. Otel ve kongre merkezi yapılabilmesi için kent içi ve kent dışında alternatif alanlar mevcuttur. Bu bölgede, önceliğin alt merkez ve park kullanımına tanınması gerekir. Mevcut planlarda, yakın çevresine ve kente daha fazla katkı koyacağı düşünülerek öncelik bu fonksiyonlara verilmiştir çünkü, son yıllarda hızla büyüyen Antalya kentinin tek merkezli olarak büyümesinin sıkıntıları her geçen gün artmaktadır. Bu sıkıntıların çözümü ise, kentin büyüme aksları da dikkate alınarak yeni alt merkezlerin planlanmasıdır. Ancak kentin plansız olarak hızlı büyümesi ve merkezi hükümetlerce muhtelif zamanlarda çıkarılan imar afları ve geçmiş yıllardaki yerel yöneticilerin bir sonraki yerel yönetim seçimlerini alabilmek uğruna kaçak yapı ve gecekondulara göz yummaları ve popülist politikaları nedeni ile hazırlanan ıslah imar planlarında alt merkezler planlanmamış yada planlanamamıştır. Bu bağlamda, bu alan yakın çevresi ve kent için bir şanstır ve belediyelerce onaylanmış imar planlarına, kent halkı ve sivil toplum örgütlerinin de desteği alınarak sahip çıkılmalı ve bu alanlar kente ve kentliye kazandırılmalıdır.

Mimarlar Odası Antalya Şubesi Belediyelerce askıya çıkarılacak imar planlarına gerekli itirazlarını yapacak, itirazlardan olumlu sonuç alınmaması halinde bütün yasal yollara başvuracaktır. 26.05.2024

MİMARLAR ODASI ANTALYA ŞUBESİ

M. Osman AYDIN
BAŞKAN

Şekil A.7: (devam) ÖİB tarafından onanan plana Antalya Mimarlar Odasının basın açıklaması ile tepkisi.

MALİYE BAKANLIĞI MAKAMINA

Sayın Bakan;

Antalya Dokuma Fabrikası'nın bulunduğu bölge, Antalya'nın genel gelişme eğilimleri ve Nazım plan stratejileri çerçevesinde, daha önce alt merkez ve kent parkı olarak planlanmıştır. Belediyelerce onaylanan İmar Planları; bu stratejiler ve halkın ve sivil toplum örgütlerinin istekleri doğrultusunda ele alınmış, dokuma fabrikasının bulunduğu alanın doğusu kent parkı, batı kesimi ise uzmanlaşmış çarşılar, iş merkezleri, katlı otopark, kent meydanı, semt spor sahası ve diğer kamusal alanların da yer alacağı bir alt merkez olarak tamamen bilimsel ve teknik verilere dayandırılarak planlanmıştır.

Son dönemde Özelleştirme kapsamındaki Antalya Dokuma Fabrikası alanı için yerel yönetimlerin ve Antalyalıların karşı çıkmasına rağmen, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nca hiçbir bilimsel ve teknik veriye dayandırılmadan, tamamen rant amaçlı yeni bir plan yapılmasının gerekçesini anlamamız mümkün değildir.

Antalya'nın akciğeri durumunda bulunan ve kentin yeşil dokusu içerisinde çok önemli bir yeri olan Dokuma Fabrikası alanının satışa çıkarılmasından dolayı kent halkı adına üzüntülerimizi belirtirken, bu bölge için yerel yönetimlerin hazırladığı plana sadık kalınmasını, satışından vazgeçilmesini beklediğimizi saygılarımızla iletiriz.

Aşağıda imzası bulunan sivil toplum örgüt yöneticileri olarak bizler, sizden gelecek olumsuz cevap karşısında, ısrarımızdan vazgeçmeyeceğimizi ve yasal sınırlar içerisinde her türlü eylemi ortaya koyacağımızı bilmenizi arzu ederiz.

En derin saygılarımızla.

M. Osman AYDIN Mimarlar Odası Bpk
2. Öner ÖZGÖÇER . TÜRKİYE KAMU SEN
3. Recep KOC DİSK Akdeniz Bölge Başkanı
Ali SİMŞEK ÖLÜ DİSK EMERLİ-NA DİSK
İrdoğan KATTA - Gantciler Cemiyeti BSK
Ar. Ki. Zeki Duman - Bko Bpk.
Birsan TANYERİ Özgürlük ve Dayanışma Partisi
Durmış Har. İhsan ot. Sekreter işleri
Candemir L. SİRİKİSİ Elçilikler Milli. ed. Sekreter İşleri
Fatma Aslanpınar İhsan M. Odası
A. ESREF ŞENELER ALT Yapı Geliştirme Gr.
Mahmut ÇELİK KENT KONSEYİ DESTEKLEME DERNEĞİ

Şekil A.8: İlgili tarafların Maliye Bakanlığına ilettiği itiraz dilekçesi.

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü
Antalya Kültür ve Tabiat Varlıkları
Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü

SAYI : B.16.0.KTV.4.07/07.001.229

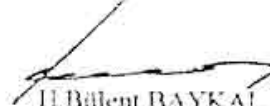
ANTALYA

KONU : Antalya İli Merkez Dokuma
Fabrikası Alanı

20.12.05 2917

Özü yukarıda belirtilen konu hakkında Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından alınan 16.12.2005 gün ve 763 sayılı kurul kararı ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ve rica ederim.

H. Bülent BAYKAL
Müdür

1-K
1-Karar

DAĞITIM:

Gereği için:

- Antalya Valiliği
- (İl Kültür ve Turizm Md.)
- Antalya Büyükşehir Bld.Bşk.
- (İmar Dairesi Bşk.)
- Kepez Bld.Bşk.
- (İmar İşleri Md.)
- Tapu Sicil Md.

Bilgi için:

- Kültür Varlıkları ve Müzeler Gn.Md.
- (Kurullar Dst.Başk)
- (Tespit ve Emlak Dairesi Bşk)
- Mimarlar Odası Antalya Şubesine
- Şehir Plancıları Odası Antalya Şubesi
- Peyzaj Mimarları Odası Antalya Şubesi

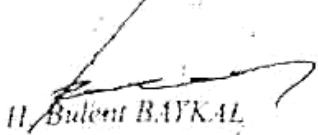
Şekil A.9: Koruma Bölge Kurulu'nun yapıların korunmasına ilişkin kararı.

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
ANTALYA KÜLTÜREL YABAT VARIKLARI
KORUMA BÖLGE KURULU

KARAR

Toplantı Tarihi ve No. : 16.12.2005/23
Karar Tarihi ve No. : 16.12.2005/763

Toplantı Yeri
ANTALYA
SİLGİBİDİR

H. Bulent BAYKAL
MÜDÜR

Antalya İli, Merkez, Kepez Belediyesi sınırları içerisinde kalan Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası Alanına ilişkin, Antalya Koruma Bölge Kurulunun 26.10.2005 gün ve 644 sayılı kararı ile Antalya Peyzaj Mimarları Odasının 30.11.2005 gün ve 2005/223 sayılı yazısı ve ekleri okundu, konu Kurul üyelerince yerinde incelendi, Oda temsilcilerinin görüşleri dinlendi, yapılan görüşmeler sonucunda;

Antalya İli, Merkez, Ahatlı Mahallesi 1240 ve 1241 parsellerde bulunan Dokuma Fabrikası ülkemizdeki sanayileşme çabasının yerel ölçekteki girişimi ile başlayıp kamunun buna destek oluşu bu girişimin sonucu oluşturulan fabrika alanının sadece bir çalışma alanı olarak algılanmayıp lojman, kreş, yemekhane gibi sosyal yaşamı da düzenleme gayretleri, bu yapıların da dönemin mimari ölçülerine göre düzenlenmesi, bu düzenlemede çevrenin de bu bütünlük içinde yine dönemin peyzaj anlayışına göre biçimleniş ülkemizin sosyo-ekonomik gelişimini belirleyen bir organizasyon niteliğinde olup, bu yönleri ile sosyal, kültürel, ekonomik ve teknolojik açıdan bir sürecin fiziksel verilerini taşıdığına, bu niteliğinin kent kimliğindeki yerinin korunarak yaşayabilmesi için giriş kapısı ve bu giriş çevreleyen ve tanımlayan idare binası, yemekhane ve depoların oluşturduğu yapıların 3386 ve 5226 sayılı yasa ile değişik 2863 sayılı yasa kapsamında değerlendirilerek Taşınmaz Kültür Varlığı olarak tescil edilmesine,

Alandaki ağaç dokusunun da hem alanın düzenlenmesindeki genel yaklaşımın göstergesi olması hem de Koruma Yüksek Kurulun 5.11.1999 gün ve 666 sayılı ilke kararı doğrultusunda kent dokusunu tanımlayan kent imajına etkisi olan ağaç grubu olarak korunması gerektiğine,

Antalya kenti makroform planlama yaklaşımında Dokuma Fabrikası alanını da kapsayan bölgenin kentin yeni geliştirilen alt merkez alanı olarak planlama kararının temel bir veri olduğu ve bu karar doğrultusunda düzenlenmesinin de olumlu bulunduğu, bu düzenlemede alanının peyzaj dokusunun ve korunması gerekli kültür varlığı olarak belirlenen bu yapıların bu bütünlük içinde onarılarak fonksiyonlandırılmasına,

Fabrika yapısının ise kent belleğindeki yerinin imgelemesinin tasarım yaklaşımının temel verisi olarak görüldüğüne, bu hususun açık alan olarak düzenlenmesinde göz önünde bulundurulması gerektiğine,

1960'lı yıllarda çalışanların sosyal hayatının düzenlenmesinin göstergesi olan kreş yapısı için de aynı tasarım yaklaşımına geçerli olduğuna

Şekil A.9 (Devam): Koruma Bölge Kurulu'nun yapıların korunmasına ilişkin kararı.

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
ANTALYA KÜLTÜREL VARLIKLARINI
KORUMA BÖLGE KURULU

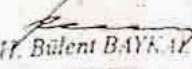
KARAR

Toplantı Tarihi ve No. : 16.12.2005/23
Karar Tarihi ve No. : 16.12.2005/63

Toplantı Yeri
ANTALYA

Bu temel yaklaşımların göz önüne alındığı düzenleme projesi ile kültür varlığı olarak tescil edilen idare yapısı, yemekhane ve depo yapılarının tescil işlerinin de hazırlanarak Kurulumuza getirilmesi gerektiğine karar verildi.

ASLI GİBİDİR

H. Bülent BAYKAL
MÜDÜR

BASKAN
Prof.Dr.Haluk ABBASOĞLU
İMZA

BASKAN YARDIMCISI
Doç.Dr.Gül ASATEKİN
İMZA

Üye
Prof.Dr.Hakkı ACUN
(Muhafifim)
İMZA

Üye
Prof.Dr.Hayva IŞIK
(BULUNMADI)

Üye
Feridun UYAR
Y.Mimar
İMZA

Üye
Av.Mesut AKAR
İMZA

Üye
Prof.Dr.Hülya KOÇ
(Muhafifim)
İMZA

Üye
Bahadır ÇİLEK
Ant.Büyükşehir Bld.Tem.
İMZA

Üye
Barış SOYKAM
Kepez Belediye Tem.
İMZA

Üye

Üye

Şekil A.9 (Devam): Koruma Bölge Kurulu'nun yapıların korunmasına ilişkin kararı.

T.C.
ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
İMAR İŞLERİ DAİRE BAŞKANLIĞI
NAZIM- PLANLAMA ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI: 3.15.2/N/2004/110 S
Konu: 296,297 par.

08 /10/2004

KENT KONSEYİ YEREL GÜNDEM 21

Mülkiyeti Karayolları Genel Müdürlüğüne ait Antalya Merkez Uncalı 296,297 parsellerin Kent Meydanı ve semt spor alanından; turistik tesis alanı, günübirlik alan, yeşil alan ve Kent Meydanı olarak yeniden düzenlenmesine ilişkin 1/5000 ölçekli nazım imar planı değişikliği Antalya Büyükşehir Belediye Meclisinin 14.06.2004 gün 89 sayılı kararıyla onanmıştır.

Söz konusu plana askı süresi içerisinde yapılan itirazın değerlendirilmesi konusu, Belediye Meclisimizin 13.09.2004 tarihli toplantısında görüşülmüş, 165 sayılı kararla Kent Konseyi İmar ve Planlama Grubu ile sivil toplum örgütlerince tartışılması amacıyla gündemden geri çekilmiştir.

Yazımız ekinde gönderilen 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliğinin incelenerek görüşünüzün Belediyemize bildirilmesini rica ederim.

Dr. Ahmet SAHİN
Başkan a.
Genel Sekreter Yardımcısı

EKİ: 1 adet 1/5000 ölç. plan fot.
Açıklama raporu

DAĞITIM:

Diş Hekimleri Odası
Mimarlar Odası
Makine Müh. Odası
Eczacılar Odası
Elektrik Müh. Odası
Tabipler Odası
İnşaat Müh. Odası
Kent Konseyi Yerel Gündem 21

YEREL GÜNDEM 21
KENT KONSEYİ
KAYDEDİLMİŞTİR.
Tarih : 8.10.2004
Sayı : 313

Şekil A.10: Plan tadilatının kesinlik kazanmasına ilişkin açıklama raporu.

AÇIKLAMA RAPORU

18-İ ve 19-İ nolu 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planlarında Karayolları mülkiyetinde bulunan Arapsuyu 296 ve 297 numaralı parsellerde imar planı değişikliği önerisi hazırlanmıştır.

Mevcut imar planında Karayolları Eğitim ve Dinlenme Tesisleri alanı, yeşil alan, günöbirlik tesis alanı ve gerekli ulaşım yollarının bulunduğu bu alanda 05.03.2004 tarih ve 53 sayılı Büyükşehir Belediye Meclis kararı ile Nazım İmar Planı değişikliği yapılmış ve Karayolları Eğitim ve Dinlenme Tesisleri alanı , uygulama imar planındaki yeşil alanın bir kısmı ve günöbirlik tesis alanı kaldırılarak alanın bu bölümünün Kent Meydanı olması öngörölmüştür.

05.03.2004 tarih ve 53 sayılı Büyükşehir Belediye Meclis kararı ile yapılan bu Mevzii Nazım İmar Planı değişikliği sonucu Karayollarının daha önceki planla sahip olduğu kullanım hakkı kaldırılmış, uygulama imar planındaki yeşil alanın bir bölümü ortadan kaldırılmış ve günöbirlik tesis alanı kaldırılmıştır.

3194 Sayılı İmar Kanunun eki Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmeliğin “İmar Planı Değişikliklerinde Uyulması Gerekli Esaslar” bölümünde 27. Maddede

1-İmar planında durumu değişecek olan sosyal ve teknik altyapı alanında tesisi gerçekleştirecek ilgili yatırımcı Bakanlık ve kuruluşların görüşü alınacaktır.

2-İmar Planındaki bir sosyal ve teknik altyapının kaldırılabilmesi ancak bu tesisin hizmet götürdüğü bölge içinde eşdeğer yeni bir alanın ayrılması suretiyle ile yapılabilir .
denmektedir.

53 sayılı Büyükşehir Belediye Meclis kararı ile yapılan bu değişiklikte ise İmar Yönetmeliğin bu iki maddesine de uyulmamış, kaldırılan sosyal tesisi kullanacak olan Karayollarının uygun görüşü alınmamış ve yine kaldırılan yeşil alana eşdeğer yeni bir yeşil alan bölge içinde yerleştirilmemiştir.

Daha sonra Karayolları 13. Bölge Müdürlüğüne mülkiyetlerindeki bu alanda 5003 sayılı yasa kapsamındaki Taşınmazların değerlendirilmesi ile ilgili yasa uyarınca hareket edilmesi düşünöldüğü ve gerekirse parsellerinde plan değişikliği yapılması yolunda talepte bulunulmuştur.

Şekil A.10: (Devam) Plan tadilatının kesinlik kazanmasına ilişkin açıklama raporu.

Bu nedenle yapılan imar planı çalışmasında burada mevcut uygulama imar planlarında bulunan yeşil alan miktarı aynen korunmuştur. Diğer taraftan Karayolları mülkiyetinin doğu bölümü turistik tesis alanına dönüştürülmüş, bölgedeki günöbirlik tesis alanı korunmuş alanın batısında da Konyaaltı Belediyesi Kent Meydanı yerleştirilmiştir.

Böylece Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik uyarınca bölgede mevcut imar planındaki yeşil alan korunmuş, aynı zamanda Antalyamıza yaklaşık 50 seneden beri hizmet veren Cumhuriyet meydanının yaklaşık üç katına yakın büyüklükte bir kent meydanı Konyaaltı bölgesine kazandırılmış olmaktadır.

Burada Antalya Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliğinin 3.04 gecici madde koşulu uygulanacaktır.

Yukarıdaki görüşler doğrultusunda hazırlanmış olan 1/5000 ölçekli Nazım İmar Planı değişikliği önerisi ekte sunulmaktadır.

TMMOB ŞEHİR PLANCILARI ODASI	
GÖRÜLMÜŞTÜR	
Tarih: 10 Haziran 2004	VERGİ: MESELEKİ DEHETİM GÖREVLİSİ Saadet NARİN ÖZTÜRK
İmar Planı No: 704/131	İmar Planı No: 704/131
İmar Planı No: 704/131	

Saygılarımla
Zühtü Can
Y. Şehir ve Bölge plancısı
ZÜHTÜ CAN
Y. Şehir ve Bölge Plancısı
İmar Planlaması Yeterince Bilgi Oda (A)
İmar Planlaması Yeterince Bilgi Oda (A)
Şehir Planlama Müh. Müh. Oda n. 54
K. K. V. D. GA-24213 - ANTALYA

Şekil A.10: (Devam) Plan tadilatının kesinlik kazanmasına ilişkin açıklama raporu.

EK B: Gazete Haberleri

Kaçak yapılaşmaya ortak tavır

Antalya Büyükşehir Belediye Başkanı Hasan Subaşı, Türkiye'de ilk kez sivil toplum örgütleriyle bir belediyenin ortak çalışması sonucu "İmar Yönetmeliği" hazırlandığını söyledi

Tarihi bir karar

Türkiye'de ilk kez sivil toplum örgütleriyle bir belediyenin ortak çalışması sonucu "İmar Yönetmeliği" hazırlandığını belirten Subaşı, bunu tarihi bir karar olarak yorumladı

Mimarlar Odası ve Şehir Plancıları Odası Antalya Şube yöneticileriyle birlikte basın toplantısı düzenleyen Büyükşehir Belediye Başkanı Hasan Subaşı, Mimarlar Odası, Şehir Plancıları Odası ve Antalya Büyükşehir Belediyesi İmar Müdürlüğü'nün, kaçak yapılaşmaları önlemek amacıyla ortak çalışma içine girdiklerini bildirdi. Subaşı, bu çalışma sonunda kentte çok büyük bir sorun haline gelen kaçak yapılaşmaları önlemek amacıyla sivil toplum örgütlerinin tam bir uzlaşmaya vardıklarını ve "Antalya Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği"nin hazırlandığını

kaydetti.

Antalya Büyükşehir Belediyesi İmar Yönetmeliği'nin, büyük bir titizlikle uygulanacağını anlatan Subaşı, bu yönetmelikle özellikle "Kaçak Emsal Kararları"na son verileceğini ifade etti. Yönetmelikle inşaatlarda, "inşaat alanı" tanımını yerine "toplam inşaat" tanımını getirildiğini bildiren Subaşı, "Bu yönetmelik, bu çalışmaya katılan sivil toplum örgütlerinin tam uzlaşmasıyla hazırlandı. Antalya için tarihi bir karar alındı. Antalya'nın geleceği karartılmaktan kurtarıldı ve kaçak yapılaşmalar, "kaçak emsal kararları ortadan kalkacak" dedi.

Şekil B.1: ABB İmar Yönetmeliğinin MO, ŞPO ve Büyükşehir Belediyesi İmar Müdürlüğü ile ortaklaşa hazırlanmasına ilişkin Atılım Gazetesinin 22.12.1998 tarihli haberi.

Hürses

17 Haziran
1999
Perşembe

Günlük Siyasi Tarafsız Gazete

TLF : 244 42 65 FAKS : 244 42 66

Sayı :
13224

Meslek Odalarının Yerel Yönetime katılmaları için ilk adım atıldı

Danışma Kurulu yaşama geçiyor

İşma esaslarının belirlenmesine yönelik toplantıya Mimarlar Odası, Makine Mühendisleri Odası, Elektrik Mühendisleri Odası, Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası, Jeoloji Mühendisleri Odası, Jeofizik Mühendisleri Odası, Şehir Plancıları Odası, Peyzaj Mimarları Odası, Tabipler Odası, Eczacılar Odası, Muhasebeciler ve Mali Müşavirler Odası, Diş Hekimleri Odası, Orman Mühendisleri Odası, Ziraat Mühendisleri Odası, Veterinerler Odası Antalya Şube Başkanı

Büyükşehir Belediye Başkanı Bekir Kumbul, kentin ekonomik, sosyal, kültürel gelişimine yön verecek perspektiflerin belirlenmesinde meslek odalarının desteğini istedi. Bu amaçla meslek odalarının temsilcilerinden oluşan «Başkanlık Danışma Kurulu» oluşturmayı planlayan Kumbul, oda başkanları ile toplantı düzenledi.

Danışma Kurulunun

Şekil B.3: Dönemin Büyükşehir Belediye Başkanı Bekir Kumbul tarafından önerilen “Danışma Kurulu”nun hayata geçmesi üzerine Hürses Gazetesinin 17.06.1999 tarihli haberi.

Jüri esnafla buluştu

Antalya'da ilk kez bir proje, uygulamanın yapılacağı alanda yaşayanlarla birlikte hayata geçiriliyor. Sobacılar Çarşısı için açılan proje yarışmasına da sadece Antalya'da yaşayan mimarlar katılabiliyor

Antalya'da bir ilke imza atılıyor. Antalya'nın ünlü Sobacılar Çarşısı'nda uygulanacak proje, burada yaşayanlarla

birlikte hazırlanıyor. Sobacılar Çarşısı için açılan proje yarışmasına da sadece Antalya'da yaşayan mimarların katılması şartı getirildi. Sobacılar Çarşısı

için hazırlanacak projeyi belirleyecek olan jüri, bir ilki gerçekleştirerek, çarşı esnafı ile bir araya geldi ve esnafın proje ile ilgili fikirlerini aldı. Sobacılar Çarşısı

Projesi ile ilgili düzenlenen toplantıya danışma kurulu üyeleriyle birlikte jüri üyeleri de katıldı. Mimarlar Odası'nda yapılan toplantıya katılanlar arasında Büyükşehir Belediye Başkanı Bekir Kumbul ile Muratpaşa Belediye Başkanı Süleyman Evcimen ile Antalya Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Başkanı Orhan Tolunay da bulunuyordu. Tolunay, projeye gösterdikleri ilgi nedeniyle Kumbul ve Evcimen'i tebrik etti.

ESNAF MUTLU: Sobacılar Çarşısı Projesi ile ilgili olarak Mimarlar Odası'nda düzenlenen toplantıya katılan esnaflar, fikirlerine başvurulması nedeniyle belediye

Şekil B.4: Danışman jüri üyeleri bölge esnafının düşüncelerini öğrenmek için toplantı düzenlemiştir. Ekspres Gazetesinin 14.09.2001 tarihli haberi.

Halkın ve Halkının Yanında

Gerçek

Özelleştirmeyi Kent Konseyine miting kararı durdurun

Özelleştirme İdaresi'nin 12 Haziran'da ihaleye çıkaracağı Dokuma Fabrikası alanı için Kent Konseyi miting ve yürüyüş kararı aldı

Ya 'Park Alanı' ya hiç...

Kepez Belediye Meclisi, Dokuma Fabrikası alanının kent parkına dönüştürülmesi konusunda ortak hareket etme kararı aldı. Belediye meclisi sızın ratifi toplantıda konuşan Kepez Belediye Başkanı Erdal Öner, "Niyetimiz üzüm yemek mi, yoksa bağcıyı dövmek mi önce buna karar verelim. Antalya'yı ziyaretimizde buranlığıncı olalım. Meclis üyelerimizle birlikte olduğumuz mesajı verelim" dedi. Tanışmalı toplantı sonunda, fabrika alanının kent parkına dönüştürülmesi konusunda Kepez Belediye Meclisi'nin ortak hareket etmesi kararı benimsendi.

ANTALYA Kent Konseyi, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı (ÖİB) tarafından satışa çıkarılan Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası'nın satışının durdurulması amacıyla miting ve yürüyüş yapma kararı aldı. Antalya Yerel Gündem 21 Kent Konseyi'nde, Antalya'daki sivil toplum kuruluşları ve meslek odalarının katıldığı toplantıda, 12 Haziran'da ihaleye yapılacak olan Antalya Pamuklu Dokuma Fabrikası'nın arsasına büyük bir otel ve alışveriş merkezi yapılmasını kabul edilmesini reddettiler. Katılmadılar, ÖİB'nin, belediyenin görüşünü almadan ve danışmadan plan değişikliği yapmasının Antalya'lılara hakaret olduğuna öne sürdüler.

Unakıtan'la randevu var

Dokuma Fabrikası alanının "Kent Parkı" olarak kalmasını istedikleri yönünde açıklamalarda bulunan Kepez Belediye Başkanı Erdal Öner, Vali Yüksel ve Büyükşehir Belediye Başkanı Menderes Türel ile birlikte bugün Maliye Bakanı Kemal Unakıtan'la görüşecek. Bakan Unakıtan'a, Antalya'da, Dokuma Fabrikası alanının Kent Parkı olması yönündeki taleplerini ileticeklerini ifade eden Öner, "Olumlu sonuçlarla döndüğümüzü umuyorum. Konya, Başbakan'a da ileticez. Eğer görüşmelerde olumlu sonuç alınmazsa yürüyüşümüzün önünde ben olacağım. Çarşamba gününe kadar bekleyelim" diye konuştu.

Şekil B.5: Fabrika'nın ÖİB tarafından özelleştirme yasası kapsamında satışa çıkarılmasına ilişkin Gerçek Gazetesinin 2.06.2004 tarihli haberi.

'Yıkılmadan korunsun'

Kent Parkı ve çarşı yapılması için yıkılacak Dokuma Fabrikası'nın, ulusal ve uluslararası koruma mevzuatı açısından incelenmesi için, Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'na başvuruldu

STK'lar imzaladı

Kent Müzesi Girişimi Derneği, Antalya Çevre Koruma Vakfı, ÇEKÜL Vakfı, Kent Konseyi, Antalya Elektrik Mühendisleri Odası ve Makine Mühendisleri Odası temsilcilerinin imzalarıyla kurula verilen başvuru dilekçesinde, fabrika binalarının ve peyzaj düzenlenmesinin, dönemin sosyo-ekonomik özelliklerini yansıtır yansıtmadığının araştırılması istendi.

Değeri büyük

Dilekçedeki öneriler arasında, Türkiye Cumhuriyeti'nin modernleşme ve sanayileşme çabalarının bir parçası olarak fabrika ve ilk tesislerinin, Kayseri Beş Fabrikası ve Köy Enstitüsü binaları gibi yıkılmadan korunması bulunuyor. Bu konuda araştırma ve çalışma yapan İletişim Fakültesi Öğretim Görevlisi Hasan Üstün'ün binalarla ilgili önerileri de dilekçe de yer alıyor. 4'te

Şekil B.6: Kent Konseyi ve ilgili tarafların Koruma Bölge Kuruluna başvurusu ile ilgili Ekspres Gazetesinin 12.09.05 tarihli haberi.

Dokuma Fabrikası'nda sanayi müzesi kurun

Altın Portakal Belgesel Jürisi, TÜSİAD ve Antalyalı sanayicilere çağrıda bulundu: Burada sizin tarihiniz yatıyor, sahip çıkın

42 Antalya Altın Portakal Film Festivali Belgesel Film Yarışması'nın jüri üyeleri, Kepez Belediyesi'nce yıkılmak istenen Dokuma Fabrikası'nın sadece belgeselinin yapılmasının yetmeyeceğini, korunması için herkesin çaba harcamasını istediler. Dokuma Fabrikası'nın "sanayi müzesi" fikrinin çok yerinde olduğunu ifade eden jüri üyesi Can Dündar "Niye bir TÜSİAD buraya sahip çıkmadı? Burada onların tarihi yatıyor" dedi.

Bir grup STK'nın oluşturduğu Dokuma Çalışma Grubu'nun Dokuma Fabrikası'nın yıkımının durdurulması ve bir belgeselinin yapımı için yaptığı "acil eylem çağrısı" sonucu Dokuma Fabrikası'nı gezen jüri üyeleri Hasan Özgen, Can Dündar, Zeynep Özbatur ve Şehbal Şenyurt,

"Dokuma Belgeseli" için Belgesel Sinemacılar Birliği'ni (BSB) harekete geçireceklerini açıkladılar. Dokuma Fabrikası'nda gördüklerini BSB üyelerine duyurarak bir işbölümü yapacak olan jüri üyeleri, "Dokuma Belgeseli" için çalışma takvimini bir hafta içinde kamuoyuna duyuracaklar.

NATO VE DOĞU ALMAN İŞBİRLİĞİ

Jüri Başkanı Hasan Özgen, Dokuma Fabrikası'nı inceledikten sonra yaptığı açıklamada, "Burada, uluslararası arenadaki zıtların koalisyonu yatıyor" dedi. ABD'nin Marshal yardımı ile Antalya Ovası'nda üretilen pamuğun Doğu Almanya'nın 1956'da kurduğu fabrikada kumaşa dönüştürülerek NATO ve Türk Silahlı Kuvvetleri için askeri elbise dikildiğine dikkat

çeken Hasan Özgen, şunları söyledi: "Kısa gezimizde gördük ki, burası sıradan bir dokuma fabrikası değil. Soğuk Savaş döneminin zıt kutuplarını oluşturan uluslararası aktörlerinin, dolaylı da olsa, bu luştığı fabrikada üzerinde Karl Marle yazan dokuma makineleri var."

"Bu durum burayı ilginç kılıyor ve uluslararası sunumu açısından yeni im kanlar sağlıyor." diyen Hasan Özgen, Dokuma'da bir sanayi müzesi kurma fikrinin uluslararası platforma taşınmayı önerdi. Sanayi Müzesi için UNESCO gibi kuruluşların kültür fonlarından kaynak alınabileceğini hatırlatan Özgen, Dokuma Fabrikası'nın yıkımının durdurulması ve belgeselinin yapımı talebini iletmek üzere görüştükleri Antalya Büyükşehir Belediye Başkanı ve AKSAV Başkanı Menderes Türel'in konuya olumlu yaklaştığını söyledi.

Jüri üyesi Can Dündar, fabrikayı gezerken, hem bir belgeselci, hem de bir yurttaş olarak heyecanlandığını belirterek, Dokuma'nın sanayi müzesi olarak düşünülmemesinin çok iyi bir fikir olduğunu dile getirdi. Dündar, "Ama önce bu mülke sanayicilerin sahip çıkması gerekir. Niye bir TÜSİAD buraya sahip çıkmadı? Burada onların tarihi yatıyor" dedi.

'DOKUMA İÇİN KAFA YORALIM'

Fabrikayı gezerken jüri üyelerine rehberlik eden emekli dokuma işçileri ile tanıştığını hatırlatan Dündar, buradaki makinelerden öte, çalışanların gözlerindeki ifadeyi daha etkili bulduğunu kaydetti. Dokuma için sadece belgeselinin yapılmasının yetmeyeceğini ifade eden Dündar, "Asıl yapılması gereken, burayı nasıl koruyabileceğimizin üstünde herkesin kafa yormasıdır" diye konuştu.

Şekil B.7: Sanatçıların fabrika yapılarının korunarak müzeye dönüştürülmesi talebi üzerine Birgün Gazetesinin haberi 3.10.05 tarihli haberi.

KENT MEYDANI SEVİNCİ

YEREL Gündem 21 Kent Konseyi'nce, Antalya'nın Konyaaltı sahilindeki Karayollarına ait 74 dönümlük arazinin imar planında "kent meydanı" olarak işlenmesinin, sivil oluşumun zaferi olduğu bildirildi. Açıklamada, Karayolları Genel Müdürlüğü'ne ait, imar planında Karayolları eğitim ve dinlenme alanı olarak gösterilen 74 dönümlük arazinin, Antalya

Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından imar planına, "kamu yararına kent meydanı" olarak işlendiği belirtildi.

Kent Konseyi'nin, bu alanın kent meydanı olması için çalışma başlattığı, plan tadilatı hazırlattırılarak Belediye Meclisi'ne sunduğu, son meclis toplantısında da kendi önerileri doğrultusunda karar alındığı da ifade edildi.(aa)

Şekil B.8: Kent Konseyinin hazırladığı plan tadilatının Belediye Meclisinde kabul edilmesi üzerine Antalya Gazetesinin 10.03.2002 tarihli haberi.

EK C: Genel Bilgi

Çizelge A.1: Son yirmi yılda kent merkezinde kamu sektörü tarafından elde edilen projeler ve katılım

	PROJE ADI	YAPAN KURULUŞ	ELDE EDİLİŞ BİÇİMİ	YILI	AŞAMASI	KATILIMDA ROL ALAN AKTÖRLER	KATILIM YÖNTEMİ/BİÇİMİ	AÇIKLAMA
1	AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ KAMPÜSÜ	AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	İHALE / KURUM İÇERİSİNDEN	1985 - 2009	KISIMLAR HALİNDE DEVAM ETMEKTEDİR			
2	ANTALYA KENT MERKEZİ İÇİNDE KALEKAPISI VE ÇEVRESİ KENTSEL TASARIM YARIŞMASI	ANTALYA BELEDİYESİ	ULUSAL YARIŞMA	1990	PROJE DEĞİŞTİRİLEREK UYGULANMIŞTIR	YARIŞMA SIRASINDA JÜRİ VE RAPORTÖRLERDEN OLUŞAN DANIŞMA DENETLEME KURULU MİMARLAR ODASI	YARIŞMA JÜRİSİ VE MESLEK ODALARI TEMSİLCİLERİNDEN DANIŞMA - DENETLEME KURULU OLUŞTURULMUŞTUR PROJEYE AYKIRI UYGULAMALAR NEDENİYLE KURUL İSTİFA ETMİŞTİR	
3	AKDENİZ GENÇLİK KÜLTÜR VE SANAT PARKI ÇEVRE DÜZENLEMESİ	ANTALYA BELEDİYESİ	ULUSAL YARIŞMA	1993	İLK KISIM UYGULANMIŞTIR	MİMARLAR ODASI	HALKA ANKET YAPILMIŞTIR SONUÇLAR DOĞRULTUSUNDA YARIŞMA DÜZENLENMİŞTİR	YIKILAN BÜYÜK OTEL 1950 YILINDA YAPILAN YARIŞMA İLE ELDE EDİLMİŞTİR
4	AKDENİZ ATATÜRK KÜLTÜR PARKI (FUAR ALANI 1.KISIM PROJESİ - CAM PİRAMİT)	ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	YARIŞMA -İHALE	1982-1995	UYGULANLANMIŞTIR	TİCARET ODASI - MESLEK ODALARI - AESOB ÖZEL SEKTÖR	UYGULAMADA MERKEZİ YÖNETİMİN TUTUMUNA KARŞI YÜRÜYÜŞ YAPILMIŞTIR PROJEYE ÖZEL SEKTÖR DESTEK VERMİŞTİR	1982 YILINDA YAPILAN ULUSAL YARIŞMA SONUCU DÜZENLENEN ALANA EKLENMİŞTİR.
5	KONYAALTI SAHİLDÜZENLEMESİ (BEACH PARK)	ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	İHALE	1998	UYGULANMIŞTIR	MİMARLAR ODASI VE BELEDİYE TARAFINDAN OLUŞTURULAN KOMİSYON	KAMUSAL ALANIN ÖZELLEŞTİRİLMESİNE KARŞI STK'LARDAN TEPKİ BASIN AÇIKLAMASI - TOPLANTILAR - İ MZA KAMPANYASI	
6	ANTALYA BÜYÜKŞEHİR KÜLTÜR VE İŞ MERKEZİ	ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	İHALE	1998	UYGULAMA AŞAMASINDADIR	İLGİLİ MESLEK ODALARI	TOPLANTILAR - HALKI BİLGİLENDİRME	
7	KONYAALTI SAHİL DÜZENLEMESİ	KONYAALTI BELEDİYESİ	İHALE	2000	UYGULANMIŞTIR	MESLEK ODALAR - STK'LAR	TOPLANTILAR - HALKI BİLGİLENDİRME	
8	LARA KIYI DÜZENLEMESİ VE LARA KENT PARKI	ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	İHALE	2000	KIYI DÜZENLEMESİ UYGULANMIŞTIR	İLGİLİ MESLEK ODALARI - STK'LAR	DÜZENLEMENİN İLK KISMINDA BULUNAN İKİ OTELE TEPKİ TEPKİ SONRASI HAZIRLANAN PROJEYE DESTEK KENT PARKINDA YAPILAN DÜZENLEMESİNE DESTEK ALANDA PLAN DEĞİŞİKLİĞİ İLE KENT PARKININ TEMALİ PARKA DÖNÜŞTÜRÜLMESİNE TEPKİ VE MAHKEME İLE KARARIN İPTALİ	
9	ANTALYA TARİHSEL KARAALIOĞLU PARKI BELEDİYE BİNASI TASARIM VE KORUMA PROJESİ (KENT MÜZESİ)	ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	ULUSAL YARIŞMA	2001	PARK DÜZENLEMESİ UYGULANMIŞTIR	MİMARLAR ODASI İLGİLİ MESLEK ODALARI PROJELER KOORDİNASYON KURULU	JÜRİDE MESLEK ODALARI TEMSİLCİLERİ YER ALMIŞTIR PRJOLER KOORDİNASYON KURULU DANIŞMANLIK YAPMIŞTIR	
10	SOBACILAR ÇARŞISI YENİLEME,GELİŞTİRME İŞ MERKEZİ	ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	BÖLGESEL YARIŞMA	2000	UYGULANMIŞTIR	VAKIFLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ MURATPAŞA BELEDİYESİ MİMARLAR ODASI ESNAF VE SANATKARLAR ODALARI BİRLİĞİ ÇARŞI ESNAFI	YARIŞMAYI MİMARLAR ODASI DÜZENLEMİŞTİR YARIŞMADA AESOB BAŞKANI VE ÇARŞI ENAFINDAN BİR TEMSİLCİ DANIŞMAN JÜRİ ÜYESİ OLARAK YER ALMIŞTIR HALK TOPLANTISI	
11	HAŞİM İŞCAN KÜLTÜR MERKEZİ	ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	İHALE	2001	UYGULANMIŞTIR			
12	ANTALYA ALTINPORTAKAL FİLM MÜZESİ	ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	ULUSAL YARIŞMA	2002	UYGULANMAMIŞTIR	MİMARLAR ODASI İLGİLİ MESLEK ODALARI	YARIŞMAYI MİMARLAR ODASI DÜZENLEMİŞTİR MESLEK ODALARI TEMSİLCİLERİ JÜRİ ÜYELERİ	AKDENİZ ATATÜRK KÜLTÜR PARKI İÇİNDE YAPILAN YARIŞMA ALANINDA TASARLANMIŞTIR
13	ANTALYA KENT MERKEZİ İÇİNDE DOĞU GARAJI VE HALK PAZARI ALANI DÜZENLEMESİ PROJESİ	ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	ULUSAL YARIŞMA	2005	PROJE TAMAMLANMIŞTIR İNŞAAT AŞAMASINDA TARİHİ KALINTILARA RASTLANMASI NEDENİYLE PROJEDE DEĞİŞİKLİKLER YAPILMIŞTIR	MİMARLAR ODASI İLGİLİ MESLEK ODALARI MÜZE MÜDÜRLÜĞÜ AÜ ARKEOLOJİ BÖLÜMÜ	YARIŞMAYI MİMARLAR ODASI DÜZENLEMİŞTİR MESLEK ODALARI TEMSİLCİLERİ JÜRİ ÜYELERİ OLARAK YER ALMIŞTIR	
14	KONYAALTI KENT MEYDANI FİKİR PROJESİ	KONYAALTI BELEDİYESİ	ULUSAL YARIŞMA	2005	TAMAMLANMIŞTIR	MİMARLAR ODASI İLGİLİ MESLEK ODALARI KENT KONSEYİ	YARIŞMAYI MİMARLAR ODASI DÜZENLEMİŞTİR MESLEK ODALARI TEMSİLCİLERİ JURIDE BULUNMUŞTUR KENT KONSEYİ PROJEYİ DESTEKLEMİŞTİR	
15	BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ HİZMET BİNASI	ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	İHALE	2005	UYGULAMA AŞAMASINDADIR	PROJER KOORDİNASYON KURULU	PROJELER KOORDİNASYON KURULU DANIŞMANLIK YAPMIŞTIR	KARAALIOĞLU PARKI, BELEDİYE BİNASI TASARIM VE KORUMA PROJESİNİN KENT MÜZESİNE DÖNÜŞMESİ ÜZERİNE HAZIRLANAN YENİ HİZMET BİNASI
16	DOKUMA FABRİKASI ALANI ALIŞVERİŞ MERKEZİ	KEPEZ BELEDİYESİ	ÖZELLEŞTİRME/İHALE	2005	PROJE MAHKEME KARARI İLE DURDURULMUŞTUR	MESLEK ODALARI - KENT KONSEYİ DOKUMA ÇALIŞMA GRUBU, STK'LAR	PLAN TADİLATINA VE ÖZELLEŞTİRMESİNE TEPKİ FABRİKA YAPILARININ KORUNMASI İÇİN KORUMA BÖLGE KURULUNA BAŞVURU - DAVA	
17	KALEKAPISI VE ÇEVRESİ GELENEKSEL KENT MERKEZİ KÜLTÜR TURİZM EKSENLİ DÖNÜŞÜM PROJESİ	ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	KURUM İÇİNDEN	2007-08	UYGULANMIŞTIR	ANTALYA VALİLİĞİ TİCARET VE SANAYİ ODASI - MİMARLAR ODASI KORUMA KURULU - ŞEHİR PLANCILARI ODASI PROJELER KOORDİNASYON KURULU ŞEHİR PLANCILARI ODASI KENT KONSEYİ - ÇEKÜL	VALİLİK HÜKÜMET BİNASI VE BÖLGEDEKİ OKULLARIN YIKILMASINI DESTEKLEMİŞTİR MİMARLAR VALİLİK OLARAK KULLANILACAK OKULUN RESTORASYON PROJELERİNİ HAZIRLAMISHTIR PROJELER KOORDİNASYON KURULU DANIŞMANLIK YAPMIŞTIR	
18	ADLİYE SARAYI	ADALET BAKANLIĞI	İHALE	2007	UYGULANMIŞTIR			
19	BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KONYAALTI DOĞA VE KÜLTÜR PARKI	ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	ULUSAL YARIŞMA	2007	PROJE AŞAMASINDADIR	MİMARLAR ODASI	YARIŞMAYI MİMARLAR ODASI DÜZENLEMİŞTİR	
20	KAPALI SPOR SALONU ALIŞVERİŞ MERKEZİ 30 BİN KİŞİLİK STADYUM PROJESİ	ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	İHALE	2008	UYGULAMA BAŞLAMISHTIR ANCAK BELEDİYE YÖNETİMİNİN DEĞİŞMESİYLE DURDURULMUŞTUR	MURATPAŞA BELEDİYESİ MESLEK ODALARI - KENT KONSEYİ	MESLEK ODALARI, KENT KONSEYİ, STK'LAR VE KENTLİDEN PROJEYE TEPKİ GELMİŞTİR PLAN TADİLATINA DAVA AÇILMIŞTIR	MAHKEMEDEN YÜRÜTMİYİ DURDURMA KARARI ÇIKMIŞTIR UYGULAMA DURDURULMUŞTUR İMAR PLANI İPTAL EDİLMİŞTİR

Çizelge A.2: Türkiye’de 1970-2008 yılları arasında düzenlenen yarışmalar (MO, 2004)

Sıra	Şehirler	Yarışmalar (1970-2008)	Sıra	Şehirler	Yarışmalar (1970-2008)
1	ADANA	4	34	ISPARTA	2
2	AFYON	1	35	ISTANBUL	56
3	AKŞEHİR	1	36	İZMİR	19
4	ANKARA	85	37	İZMİT	6
5	ANTALYA	22	38	KARS	1
6	AYDIN	5	39	KASTAMONU	1
7	AYVALIK	1	40	KAYSERİ	3
8	BALIKESİR	1	41	KIRŞEHİR	1
9	BANDIRMA	2	42	KONYA	8
10	BİLECİK	1	43	KUŞADASI	1
11	BİNGÖL	1	44	KÜTAHYA	3
12	BİTLİS	1	45	MANİSA	1
13	BODRUM	1	46	MARAŞ	2
14	BOLU	1	47	MARDİN	1
15	BURDUR	1	48	MARMARİS	1
16	BURSA	17	49	MERSİN	2
17	ÇANAKKALE	3	59	MUĞLA	1
18	ÇANKIRI	1	60	MUŞ	1
19	DALAMAN	2	61	NEVŞEHİR	2
20	DENİZLİ	2	62	NİĞDE	1
21	DİĞER	29	63	PAMUCAK	1
22	DİYARBAKIR	3	64	RİZE	1
23	DÜZCE	1	65	SAMSUN	6
24	EDİRNE	1	66	SİNOP	1
25	ELAZIĞ	2	67	SİVAS	1
26	ERZİNCAN	1	68	TEKİDAĞ	1
27	ERZURUM	6	69	TRABZON	10
28	ESKİŞEHİR	3	70	URFA	2
29	FETHİYE	3	71	VAN	2
30	GAZİANTEP	5	72	YALVAÇ	1
31	GİRESUN	1	73	YOZGAT	1
32	GÜMÜŞHANE	1	74	ZONGULDAK	2
33	HATAY	1		TOPLAM	352

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı: Zeynep ESENGİL
Doğum Yeri ve Tarihi: Antalya 07.11.1983
Adres: Hükümet Cad. 7. Sok. Harputlu İşhanı Kat:1 No:12
Antalya PK:07040
Lisans Üniversitesi: İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü